

LÄROBOK

I

HANDELSVETENSKAPEN,

EGENTELIGEN FÖR HANDELSKOLOR, MEN ÄFVEN
TILL SJELESTUDIUM.

Utgifven af

AUGUST LILIUS.

—
SEDNARE DELEN.

—
På utgifvarens förlag.

LÄROBOK

HANDELSVETENSKAPEN,

EGENTELIGEN FÖR HANDELSSKOLOR, MEN ÄFVEN
TILL SJELFSTUDIUM.

Utgifven af

AUGUST LILIUS

SEDNARE DELEN.

Wasa, 1857.

Tryckt i A. A. Levóns Boktryckeri.
(På utgifvarens förlag.)

Imprimatur:

G. F. Aminoff.

Sednare delens innehåll.

Inledning	pag. 1—2.
<i>Första Afdelningen.</i>	
Om skriftväxling eller korrespondans	3—30.
<p style="margin-left: 2em;">a) Brevfets innehåll och text 3—7. b) Yttre formen på bref och paket 7—9. c) Olika slag af köpmannabref: 1) Cirkulär 7—12. 2) Varu-, skörd-, messberättelser 12—15. 3) Uppdrag, requisition af varor 15, 16. 4) Utförande af uppdrag 16, 17. 5) Bref öfver kommissioner 17—20. 6) Bref öfver penninge- och vaxelaffärer 20—22. 7) Offerter 22, 23. 8) Förfrågningsbref 23—25. 9) Bref öfver konto kuranter 25. 10) I fordringsmål 25—27. 11 & 12) Bref i tvistiga fall och fallissementer 27—30.</p>	
<i>Andra Afdelningen.</i>	
Det nödvändigaste af köpmannaformläran	31—77.
<p style="margin-left: 2em;">1) Räkningar och notor 31—38. 2) Räkningens utdrag, konto kuranter 39—48. 3) Qvitto, bevis 48—51. 4) Skuldförbindelser 51, 52. 5) Vexlar, trattor 52. 6) Anvisningar 53. 7) Fraktbref, konnässement, certeparti 55—62. 8) Priskuranter, kurssedlar 62—64. 9) Fördrag, kontrakt 64—72. 10) Fullmakt 72, 73. Diverse formulär 74—77.</p>	

Tredje Afdelningen.

- Köpmanna Bokföringen 78—214.
 Om köpm. bokföring 78—86. Enkel Bokföring 86—153. Inventarium n:o 1. 99. Memorial 100—113. Kassabok 114—118. Konto- Hufvudboken eller Reskontran 118—130. Kalkulation 130—136. Varulagerbok 137—148. Inventarium n:o 2. 148—153. Den dubbla bokföringen 153—214. Om det dubbla bokhålleriet 153—166. Memorial 167—179. Kassabok 180—183. Journal 184—194. Hufvudbok 194—211. Biböcker. 211—214.

Fjerde Afdelningen.

- Innehållande diverse nyttiga meddelanden 214—257.
Tabell 1. Cylindrars, runda stockars och vexande träds kub. innehåll 220—221. *Tabell 2.* Rundt virkes kubikinnehåll 222—229. *Tabell 3.* Beräkning af fyrkantigt virkes kubikinnehåll 230—237. *Tabell 4.* Sidan af den största fyrkant ur en stam 238. *Tabell 5.* Sidorna af den största bärbjelke ur en stam 239. *Tabell 6.* Det antal bräder och stockar, som kunna sågas ur sågstockar 240—242. *Tabell 7.* Det största antal läkter ur en sågstock 243.
 Diverse upplysningar vid lastning af trädvaror 244—255.
Tabell A. Huru många plankor och bräder en Petersb. standard innehåller 245. *Tabell B.* Huru många bjelkar 100 Pet. stand. innehåller 249. *Tabell C.* Huru många spiror och master 100 Pet. stand. innehåller 250. *Tabell D.* Det ungefärliga antal Pet.

stand. trädvaror, som kan lastas i olika
rymliga fartyg 251. *Tabell E.* Fraktberäk-
ningsprocenter 253—255. Frakttariff öfver
Östersjöhamnarne 256, 257.

Femte Afdelningen.

Innehållande utdrag ur handeln och sjöfarten närmast rörande lagstadganden	258—321
Befraktare 258. Redare 258—260. Försäk- ringsstadgan 260—273. Hafveristadgan 273 —279. Anmärkningar, dispaschräkning, haf- veritabell 279—288. Utdrag af Kejs. Maj. förordning emot lurendrejeri 288—306. Ut- drag ur seglations-förordningen 306—321.	
Utdrag ur Vexel-stadgan	321—324.
Om Bolag	324—325.
Skepparbokhålleri	325—336.
Tabell, utvisande en Rubels tillväxt med ränta på ränta under 25 år	337.

Tillägg och rättelser i 1:sta delen:

På pag. 41 tillägges efter beskrifningen om saltpeter:
 SKEDVATTEN är en förening af saltpetersyra med ungefär dubbel mängd vatten och bildar en vattenklar vätska, som är skarpt frätande och sur samt af en egen qväfvande obehaglig lukt.
 pag. 144 rad. 14 uppifr. tillägg efter Sovereign: eller Guiné.
 „ 145 „ 7 „ står 100 Bajocchi läs 10 Bajocchi.
 „ 154 „ 2 „ „ = Chaldron „ = 8 Chaldron.
 „ 155 „ 3 „ „ = 3 skålp. „ 1 Oka = 3 skålp.
 „ „ 15 „ „ = 27,67 kannor „ = 2,767 kannor.
 „ 168 „ 4, 7, 8 „ „ Trassenten läs på dessa 3 ställen Trassenten.

Tillägg och rättelser i 2:dra delen:

pag. 11 rag. 16 nedifr. står härstädes som läs härstädes, äfvensom till
 „ 27 „ 18 uppifr. „ 12 läs 11 och 12.
 „ 33 „ 6 „ „ såväl — som läs antingen — eller
 „ 59 „ 6 nedifr. „ flag läs flagg
 „ 76 „ 10 uppifr. „ olycka, som nu läs olycka nu
 „ 90 „ 2 „ „ 6 proc. läs 5 proc.
 „ 92 „ 1 „ „ F. Dahlström läs C. R. Dahlström
 „ „ 10 nedifr. „ 5 proc. läs 6 proc.
 „ 96 „ 10 „ „ 52 läs 93
 „ 98 „ 9 „ „ ifrån sednaste läs ifrån bodan sednaste
 „ 104 „ 3 „ „ till vexelkonto läs vexelkonto.
 „ 108 „ 51 „ „ 5 proc. läs 6 proc.
 „ 112 „ 9 uppifr. „ Debet läs Debent
 „ 118 „ 6 nedifr. „ kolumner läs kolumner
 „ 121 „ 7 uppifr. „ 6 $\frac{0}{100}$ läs 5 $\frac{0}{100}$
 „ 125 „ 4 „ „ Saldo J. Filén 14. 40 läs J. Thureson 26. 75
 „ „ „ „ J. Filén 14. 40
 „ 132 „ 5 och 2 nedifr. Vid kalkulation har det misstag inträffat, att de proportionerade specerne blifvit upptagne till $34\frac{5}{8}$ m:k, men äro rätteligen $35\frac{1}{4}$ mark, hvilken summa då bör på båda ställen sättas i stället för $34\frac{5}{8}$, hvarigenom svaret också ej blir 16 m:k 8 sch., utan 16 m:k 13 sch.
 På pag. 133 rad. 2 och 6 uppifrån äro de oproportionerade omk. uppgifne till $8\frac{1}{2}$ m:k, men äro rätteligen $7\frac{3}{8}$ m:k, hvilken summa då bör insättas på båda ställen, hvarigenom svaret blir 2 m:k $15\frac{2}{3}$ sch. och i mark- och rubelkolumnerna 19. $12\frac{2}{3}$. 9. 31 och hela kaffets värde i silfver 790 Rb. 65 i stället för 790 Rb. 63. Denna differans af 2 kopek verkar dock ingenting på skålpundets pris. Vid kalkulation af sockret måste följaktligen ändring göras. De proport. spe-

serna i Hamburg äro 18. 7 (ej 18. 2), de oproport. 4. $10\frac{1}{3}$ (ej 5) och det motsvarande ryska myntet 10. 86. och hela beloppet för sockret 1051. 76.

pag. 135	rad. 2	nedifr. står 63 k:r	läs 83 k:r
„ 194	„ 15	„ „ Kassa	läs Kapital
„ 201	„ 12	uppifr. Efter B. Brander bör upptagas J. Hård	274
			Rb. 70 kop.
„ 230	„ 15	nedifr. står 1152 t. X och	läs 1152 t. och
„ „	„ 13	„ „ 360 t. X och	„ 360 t. och
„ 244	„ 12	„ „ divideras	läs divideradt
„ 261	„ 16	uppifr. „ krafvel	„ krafvel
„ 271	„ 8	„ „ annars	„ annars
„ 285	„ 3	„ „ brattspelet	„ brottspelet

Inledning till Kontorsvetenskapen.

Ingen i vår tid har i den grad som köpmannen behof, att skriftligen förstå behandla och ernå det, som man i dagliga lifvet söker verkställa genom det muntliga ordet.

I äldre tider bedrefs handeln nästan endast genom personliga resor eller muntlig öfverenskommelse, och varorna gingo vanligen ifrån säljaren omedelbart öfver i köparens hand; betalningen lefvererades genast och sålunda kunde man, med få undantag, umbära skriftliga meddelanden. I våra tider bedrifves handeln helt an-norlunda. Största delen affärsmän stå med hvarandra endast i skriftlig förbindelse. Köpare och säljare, när och fjerran, uppgöra ofta affärer i tusendetal silfver-rubel, utan att hafva sett hvarandra, ännu mindre per-sonligen samtalat. Man betalar vanligen icke genast, eller åtminstone högst sällan med reda penningar, utan vanligen med anvisningar och vaxlar. Varornas lefve-rering sker sällan direkte, utan vanligen genom spedi-törer, formän m. m., i anledning hvaraf fraktbref, kon-nässement o. d. uppstå.

För att skaffa sig en vidsträcktare afsättning på sina varor äro uppsökandet af afnämare och uppmaning till ingående af affärsförbindelser nödiga; detta verk-ställes såväl genom handelsresande, som också genom skriftliga anbud. Emedan de flesta inköp och försälj-ningar ske på tid och beloppet bör vid förfallotiden

2

utbetalas eller inkasseras, så erfordras en mindre eller mer invecklad bokföring, äfvensom utfärdande af räkningar eller fakturor, qvitto, fullmakter, utställande af anvisningar och vaxlar m. m. Dessutom förefaller en mängd andra omständigheter, som väl ej höra till de löpande affärerna, men som dock medföra skriftliga meddelanden.

Uti alla en köpmans skriftliga uppsatser är det fråga om mitt och ditt, derföre fordras icke blott en noggrann kunskap om sjelfva föremålet, utan äfven ett samvetsgrannt iakttagande af alla former, dem bruket infört i affärslifvet; men framför allt är det nödigt att den skrifvande eger en sådan insigt i sitt modersmål, att han på detsamma kan uttrycka sig klart, bestämdt och lätt, på det läsaren icke måtte uti det skrifna finna mer eller mindre än han vill att denna skall finna deri.

Vilja vi fästa uppmärksamheten vid de skriftliga göromål, som åligga en köpman, så finna vi lätt dem bestå uti följande: 1) *Skriftväxling* eller *Korrespondans*, hvilken, till följe af innehållets olikhet, föranleder olika slag af bref, såsom cirkulär, avisbref, beställningsbref m. m. 2) *Formlära*, d. ä. uppgörande af allehanda räkningar, fraktbref, konnässement, certepartier m. m. samt 3) *Bokhålleri* med dess hjälpmedel. Vi vilja i det följande lemna en lättfattlig förklaring öfver och ledtråd uti en hvar af dessa.

Första Afdelningen. Om Skriftvexling eller Korrespondans.

a) *Brefvets innehåll och text.*

Den som i allmänhet vill skriva ett bref väl, måste 1) vara bekant med det skråk, på hvilket han skrifer, d. ä. han måste känna språkets *rättstafning* (orthografi), *ordbildning* (etymologi och formlära) samt *satslära* (syntax), eller med ett ord, han måste känna språkets grammatik åtminstone så mycket, att han ej begår några väsendtliga fel emot densamma; 2) vara herre öfver språket, så att han ej behöfver länge betänka sig, för att finna lämpliga skriftliga uttryck för sina tankar samt 3) veta hvad han har att skriva och vara i stånd att med ordning och klarhet bringa det på papper.

I allmänhet fordrar man följande af ett köpmannabref: 1) iakttagande af den vanliga formen och inrättningen; 2) anständigt och bildadt språk, hvilket ej stöter emot höflighetens fordringar och äfven i tvistiga fall undviker sårande uttryck, men också undviker alla öfverflödiga komplimanger och toma innehållslösa fraser; 3) korta, klara, bestämda uttryck, äfvensom en tydlig och ordnad framställning; 4) försigtighet vid valet af ord och undvikande af allt, som kan gifva anledning till tvetydighet och missförstånd eller annars blifva ofördelaktigt; 5) språkriktighet och sparsamt bruk af fremmande ord och egna köpmannauttryck.

Brefskrifvaren bör framför allt ega en möjligast noga kännedom om det föremål, hvarom han skrifer, samt om de biomständigheter, som derpå kunna hafva afseende, äfvenså i många fall om den deröfver förda korrespondans. Han måste i allmänhet ega affärskännedom och erfarenhet, känna sättet, hvarpå hans hus

4

drifver affärer samt, om möjligt, den persons karakter, egenheter och bildning, till hvilken han skrifver.

Alla komplimanger, titulationer och toma formaliteter må i bref köpmännen emellan undvikas; men i bref till högre uppsatta män är det nödigt att iakttaga åtminstone titulaturen, dock i all korthet. Allmänna höflighetsreglor må dock iakttagas. Ohöfliga och sårande uttryck må man undvika till ock med i bref till sina vederdelomän, emedan sådana åstadkomma bitterhet och således skada mera än gagna.

Korthet i köpmannabref är redan derföre nödig, att den besparar tid, men äfven derföre, att mången anledning till missförstånd och falsk uttydning derigenom undvikas. Man afhålle sig derföre ifrån alla onödiga vidlyftigheter och bemöde sig att med få, men träffande ord uttrycka det man vill säga. Likväl må man ej heller gå för långt i sträfvande efter korthet, emedan man derigenom lätt blir obegriplig. Många, och isynnerhet svårbegripliga, förkortningar (abbreviationer) må man undvika.

Klarhet och bestämdhet i uttryck och uppgifter är en hufvudfordran hos köpmannabref. Emottagaren bör icke behöfva tveka om hvad brefskrifvaren vill säga. Derföre bör allt sägas, som denna behöfver känna. Brefskrifvaren bör alltid tänka sig i brefemottagarens ställe och betänka att mångt och mycket är obekant för denna, hvilket han sjelf vet. Man bör undvika allt, som kan föranleda tvetydighet, missförstånd och falsk tydning. Man bör ej skriva något, som kan blifva ofördelaktigt eller hvarigenom man ålägger sig förbindelser, dem man ej vill eller behöfver öfvertaga. Man måste derföre med försigtighet och omsorg välja uttryck och vändningar. Isynnerhet måste man iakttaga försigtighet i saker, som äro eller kunna blifva tvistiga. I sådana

5

fall är korthet i uttryck att tillråda, emedan ju mer man skrifer, dess lättare blottar man en svagsida, som kan användas till ens skada, i fall man har att göra med en elak motpart.

En tydlig och ordnad framställning består deri, att man om en sak säger allt hvad derom är att säga, innan man går till något nytt ämne; att man låter de enskilda delarne följa på hvarandra i en viss logisk ordning (tankeföljd); att man undviker långa och invecklade meningar samt lättar öfversigten derigenom, att man begynner hvarje nytt ämne med ny rad och understryker de mest anmärkningsvärda ord och uppgifter.

Emot språket felas oftare än man skulle tro, och man finner ofta i köpmannabref satser, som sakna allt innehåll, och hvilka genom ett opassande användande af köpmannatermer blifva löjliga. Till och med emot orthografin finner man väsendtliga fel begås. Sådana fel ingifva alltid en ofördelaktig tanke om den skrifvande, hvilken derföre bör beflita sig om rättskrifning och språkriktighet.

Den vanliga inrättningen af köpmannabref är att man upp till venster, en par tvärfinger ifrån öfra kanten, skrifer adressatens firma och boningsort, med förutsatt "Herr" eller "Herrar". Till höger vid samma höjd eller något högre skrifer man sin egen boningsort, datum och åratals. Sjelfva brevet börjar man ungefär en tum nedanom dessa öfverskrifter och lemnar till venster 2 à 3 tvärfinger blankt emellan kanten och texten. Har man att besvara ett bref ifrån adressaten, så erkänner man ingången af detsamma; har man sjelf sedan skrivit till honom, så åberopar man detta och upprepar till ock med det viktigaste af dess innehåll. Då man besvarar ett bref, så svarar man först på allt hvad

6

deri fordrar svar och anför sedan hvad man dessutom har att skriva och börjar med det viktigaste, i synnerhet med sådant, som adressaten har att bemärka i sina böcker. Man måste ordna de enskilda ämnena och icke förr gå till något nytt än det förra blifvit uttömdt, hvilket förfarande mycket bidrager till tydlighet och lättar öfversigten; dertill bidrager också det, att man vid hvarje nytt ämne begynner ny rad samt gör detsamma med alla penningesummor, som skola noteras.

(//) Omnämner man i brevet att någonting skall biläggas detsamma, t. ex. en vaxel, en räkning, ett prof, m. m., så betecknar man sådant med tvenne sneda streck på kanten venster om texten eller också under texten på första sidan, på det den, som kuverterar brevet, genast må se, att något skall läggas uti detsamma. Har man skrivit allt hvad man har att skriva, så tillägger man en kort slutkomplimang, hvilken oftast består endast af orden: "Högaktningsfullt", "Vänskapsfullt", "Med tillgifvenhet" o. s. v. Omedelbart till höger under brevet kommer firmans namnteckning, hvilken vanligen skrives af principalen sjelf eller af en procurist. Den sistnämnda skrifer framför firman "per procura" (per Pra, pr. Pr., pproc.) och under firman sitt eget namn. Underskriften måste vara tydlig. Postskriptum bör i allmänhet undvikas, men ibland är man dock tvungen att bifoga ett sådant, då man vid slutet af brefskrifningen erfar något, som man vill meddela emottagaren. Postskriptum måste också undertecknas, vanligen sker det genom ordet: "Densamme". Under texten lemnar man vanligen 1 à 2 tum blankt på hvarje sida.

Om tiden medger, så läse man uppmärksamt igenom hvarje bref, innan man förseglar det, för att kunna rätta möjliga oriktigheter. Isynnerhet bör man vara

7

uppmärksam på alla förekommande siffror, emedan genom deras oriktighet mången förlust kan uppstå.

Vigten af en god och tydlig handstil inses lätt, emedan otydlighet kan medföra missförstånd och olägenheter. Man bör derföre gifva åt bokstäfverna ingen annan form än den vanliga, icke lemna bort några väsendtliga delar af dem, icke öfverhopa dem med slängar och tillsatser, som icke tillhöra dem. Man bör icke tränga bokstäfver och rader alltför nära hvarandra; man begagne sig af en välskuren penna, godt svart eller efteråt svartnande bläck och söke genom öfning skaffa sig en jemn handstil, ty en sådan kan till en del ersätta bristen på tydlighet. Synnerligen nödigt är det att skriva tydliga siffror. En vacker handstil är väl bra och rekommenderande för en ung man, men står dock i vigt efter en tydlig stil.

Hvarje bref måste före dess afgång kopieras, hvilket sker genom att antingen afskrifva brefvet i en särskild brefkopiebok eller beqvämare genom kopiering med en kopieringsmaschin. Vid nedra kanten af det kopierade brefvet drager man tvenne streck till tecken att det är kopieradt. Kopieboken är paginerad och försedd med ett alfabetiskt register, uti hvilket man vid hvarje persons namn bifogar det pagina, på hvilket ett bref till denna finnes. Man måste vara uppmärksam att man ej inför ett och samma namn två gånger i registret.

b) *Yttre formen på bref och paket.*

Man begagnar vanligen till bref ett fint postpappersark, som hör vara fast, ej slå igenom eller vara genomskinligt. Det är anständigare att begagna ett helt ark än ett blad, dock kan man vid korta bref och sådana, i hvilka mycket skall inläggas, och man således har af-

8

seende på vigten, begagna ett blad. Att beströ bref med sand bör undvikas, hvilket äfven lätt kan ske, om man har ett underlag af tjockt sug- eller makulaturpapper.

Brefvets hopvikning låter lättare visa sig än beskrifvas. Formen är vanligen en aflång vinkelrät fyrkant. Man gör vikningarne så vinkelräta som möjligt och undvike att med munlacket betäcka något af det skrifna.

Vanligen förseglas köpmannabref med munlack (oblater). Munlacket bör inskjutas så, att vid sigillet påtryckning ingenting frampressas, hvilket ser osnyggt ut. Sigillet öfra del rätte sig efter adressens öfra del. Inlägges i brefvet vaxlar eller andra viktiga papper, så förseglas det vanligen med godt lack.

Man må ej försegla brefvet, innan utanskriften är skrifven, helst då man har att afsända flera bref på engång, emedan förvexling ofta kan inträffa. Utanskriften bör lyda lika med adressen inuti brefvet upp till venster. Firman skrifver man litet högre än midten af brefvet, helst på en rad, ortsnamnet nertill till höger. På bref till utlandet anger man tillika vägen, hvilken brefvet skall gå, emedan i detta fall olikhet i porto och hastighet kan uppstå; t. ex. till Stockholm: "via Haaparanda", "via Ålands haf eller Grisslehamn" o. s. v.

Större penningesummor och varupaketter böra inläggas i starkt papper, lärft eller vaxduk, behörigen omsurras och förses med Postkontorets och eget sigill. Pakettets värde skall, såsom vid rekommenderade bref, antydvas vanligen på venstra sidan vid nedra kanten. Följer ett bref med, så tecknar man vanligen på det samma: "åtföljdt af ett varupaket i vaxduk, värdt 00 Rb. S:r."

Vill man hafva större säkerhet att ett icke pennin-

9

gebref riktigt skall framkomma, så rekommenderar man det genom ordet "rekommenderes", helst vid öfra kanten till venster, då man, om man så vill, erhåller qvitto öfver dess aflemnande till Postkontoret, och adressaten måste då äfven qvittera det vid emottagandet. Denna rekommendation kostar olika i olika länder, hos oss vanligen lika med det porto, som dessutom betalas för ett lod till den angifna orten.

c) *Olika slag af köpmannabref och exempel på sådana.*

Lika mångfaldiga som de i handeln förekommande affärer och enskilda fall äro, lika mångfaldig blifver den deröfver förda korrespondansen. Man kan uppställa en mängd olika arter af köpmannabref, men detta medför dock icke väsendtlig nytta, emedan gränserna dem emellan ej kunna bestämdt angifvas och emedan ett och samma bref på engång kan innefatta olika arter. Emellertid kan man fördela dem i följande 12 hufvudklasser: 1. *Cirkulärer*, 2. *Varu-, skörd- och marknadsberättelser*, 3. *Uppdrag och varurequisitioner*, 4. *Utförande af uppdrag och försändning af requirerade varor*, 5. *Bref öfver kommissions-, speditjons- och assurancesaffärer*, 6. *Bref öfver penninge- och vaxelaffärer*, 7. *Offert och rekommendationsbref*, 8. *Förfrågningar och svar derpå*, 9. *Bref i fordringsmål, påminnelsebref*, 10. *Bref öfver konto kuranter och räkningsutdrag*, 11. *Bref i tvister* och 12. i *Fallissementer*.

1. *Cirkulär.*

Om sådana affärsförhållanden, som man vill meddela åt alla sina handelsvänner, låter man vanligen trycka eller lithografiera ett bref, hvori man sedermera endast behöfver tillägga adressatens namn och egenhändigt skriva sitt namn inunder. Till sådana höra tillkänna-

10

gifvanden a) om upprättandet (etablerandet) af en ny eller öfvertagandet af en redan bestående handel; b) om egarens till en handelsrörelse död, eller om hvarje annan förändring i en bestående handelsrörelse, i anseende till verkningssättet eller firman, såsom antagande af en kompanion, meddelande af procura-rättighet o. s. v.; c) om upplösningen af en bestående handelsrörelse m. m.

På ett cirkulär kan man göra större anspråk än på ett vanligt bref, emedan brefskrifvaren kan använda mera tid derpå. Följande omständigheter böra innehållas uti ett cirkulär:

1) Tillkännagifvandet af etableringen af en ny eller öfvertagandet af en redan bestående handelsrörelse och firman, hvarunder den kommer att bedrifvas.

2) Betecknandet af den affärsgren, åt hvilken brefskrifvaren egnar sig.

3) En anspråkslös hänvisning på tillräckliga kapitaler och erforderliga kunskaper. Man undvike dock att tala alltför mycket till eget beröm, emedan sådant väcker misstroende.

4) En anhållan att brefemottagaren måtte hedra en med sitt förtroende, uppmuntra genom uppdrag, äfvensom en försäkran att söka motsvara det förra och med punktlighet utföra de sednare.

5) En hänvisning till den egenhändiga namnteckningen.

Fördelaktigt är det om man kan hänvisa adressaten, med afseende å upplysningars inhemtande om brefskrifvarens personlighet och förhållanden, till några betydande handelshus. Vill man synnerligen rekommendera sig hos en eller annan affärsvän, eller annars har något synnerligt att meddela honom, så sker det uti ett särskildt postskriptum.

11

Följande exempel af cirkulärer må tjena att belysa det sagda:

1. Herr C. H. Sundblad Jakobsstad d. 1 Okt. 1856.
i Abo.

Med närvarande har jag äran underrätta Tit. att jag härstädes under firma

Wilhelm Niskanen

öppnat en *kolonial-* och *manufaktur-*handel i förening med *kommissions-* och *speditions-*affärer.

I det jag beder Tit. med sitt godhetsfulla förtroende understödja min rörelse, försäkrar jag, att jag så väl genom ett rättskaffens handlingssätt, som punktligt uppfyllande af mina förbindelser skall motsvara det samma.

En mångsidig verksamhet uti åtskilliga affärgrenar, för ändamålet tillräcklig förmögenhet och en vidsträckt bekantskap sätta mig i stånd att, till Tit. nöje, utföra Tit. ärade uppdrag och erbjuda tillfredsställande säkerhet för uppfyllandet af mina förbindelser.

Med afseende å min karakter och öfriga förhållanden är jag lycklig att kunna hänvisa Tit. till Hrr A. B. och C. D. härstädes som E. F. å Tit. ort, hvilka säkert beredvilligt skola lemna Tit. de upplysningar, som Tit. önskar.

I det jag beder Tit. taga kännedom om min namnteckning, har jag äran Högaktningsfullt teckna

Wilhelm Niskanen,
hvilken skall teckna Wilhelm Niskanen.

(Den sednare namnteckningen egenhändig.)

2. Herr N. N. i N. G:la Carleby d. 2 Nov. 1856.

Härmed har jag äran underrätta HH., att jag under denna dag öfverlemnadt min, sedan 20 år med fördel drifna tobaksfarik åt min äldsta son Frans med alla aktiva (passiva äro redan liqviderade).

Jag begagnar detta tillfälle att åt HH:s välvilja rekommendera min son och anhåller, att HH. ville skänka honom det förtroende, som jag städse åtnjutit. Jag

12

vågar försäkra, att han skall söka göra sig värdig det-samma.

Då jag nu, för att tillbringa mina återstående da-gar i ostördt lugn, skiljer mig ur kretsen af mina ak-tade affärsvänner, så frambär jag min uppriktiga er-känsla för alla bevis af välvilja, som jag under min långa affärsmannabana fått emottaga, och beder III. fortfarande hålla mig i vänskapsfull åtanka.

Med uppriktig Högaktning tecknar
A. Knaster,

hvilken upphör att teckna A. Knaster.

(Sista namnteckningen egenhändig.)

(Uti hvarje cirkulär, som tillkännagifver en förän-dring i eganderätten uti en rörelse, måste angifvas, om köparen öfvertager aktiva och passiva, eller om sälja-ren förbehåller sig indrivandet af de förra och beta-landet af de sednare. Obs. aktiva äro tillgångarne och fordringarne, passiva äro skulderna.)

3. Herr E. B. i W. Åbo d. 15 Nov. 1856.

Med närvarande tager jag mig friheten tillkänna-gifva, att jag ifrån i dag meddelat min mångåriga med-arbetare:

Gustaf Sander

prokura och beder Tit. derföre framdeles skänka hans underskrift samma trovärdighet, som min egen.

I det jag begagnar detta tillfälle att rekommendera min rörelse åt Tit. vänskapsfulla bevågenhet, tecknar jag med känd tillgifvenhet W. A. Sundström.

Herr G. Sander kommer att teckna

p. p:a W. A. Sundström,
Gustaf Sander.

(Prokuristens namnteckning egenhändig.)

2. *Varu-, skörd-, mess- och börsberättelser.*

Betydande handelshus gifva sina vänner, tid efter annan, underrättelser om ställningen i varuprisen, om

13

handelns gång, om tillgängliga förråder, förmodad tillförsel, och annat som kan hafva afseende derpå. Detta sker regelbundet, antingen hvarje vecka, eller efter förrettad skörd (af spanmål, vin, tobak, frukter o. s. v.), eller efter en messa. Äfven bankirer sända sådana berättelser öfver ställningen i penninge-, vaxel- och statspappershandeln, dock sker detta vanligen genom korta notiser på kurssedlarne.

Alla sådana berättelser blifva vanligen tryckta eller lithografierade, och äro hvarannan temmeligen lika. De måste affattas fullt öfverensstämmande med sanningen, så att reqvirenten kan med tillförsigt rätta sina beställningar och företag efter dem. De skrivas så kort och bestämdt som möjligt.

Följande originalberättelse om ställningen i handeln med nordiska produkter i Malaga må tjena som exempel:

Herr P. U. S. i J. Malaga d. 15 Oktober 1856.

Den närvarande ställningen i vår trädvaruhandel och utsigterna för dess framtida ställning gifva oss anledning att lemna Tit. några detaljer i detta hänseende. Vi hoppas, att dessa gifva Tit. anledning att göra bruk af våra tjänster, och vi våga försäkra på förhand, att vi på det bästa skola iakttaga Tit. fördel. Sedan sistförflutne Juli har totalimporten utgjort vid pass 4000 tolfter bräder och 12,500 tolfter plankor, hvilka samteligen till stigande priser funnit köpare.

Nämnde laddningar hitfördes till större delen ifrån Sverige, dock emottogo vi ifrån:

Borgå per Alma . . .	410 tolft. bräder, 167 t. plankor,
Christinestad per Paca	420 » »
Björneborg per Gellivare	520 » »
Wiborg per Luis de Geer	620 » »
» per Ludvig	210 » »
» per Rolff	410 » »
Björneborg per Normand	675 » »
Wiborg per Jenny	910 » »
Åbo per Jenny Lind	688 » »

14

och lyckades vi afsätta den sista lasten till 11 P. per regulerad toltt 3 t. 9 t. 14 fot. Afsättningen och förbrukningen af den sista sorten är betydlig. Skulle det derföre ännu före sjöfartens slut i år vara möjligt för Tit., att af Tit. disponibla förråder göra en aflastning på vår hamn, så kan Tit. räkna på en prompt och fördelaktig försäljning, i synnerhet om kvalitén är tillfredsställande. — Med Tit. kännedom om de Spanska marknaderna, behöfva vi ej göra Tit. uppmärksam på att dagens pris lemnar mera än 50 fcs per regulerad toltt; vräkning eger endast proportionsvis rum på däckslast och stufningsgoods samt gran; på måttet deremot aktas noga och bör det utfalla riktigt. — 3 t. 11 t. 14 fots plankor böra finna en gynnande marknad, emedan af denna sort ingenting finnes qvar. Ifrån Sverige väntas för närvarande ej någon större tillförsel. Af bräder finnas ringa förråd, men efterfrågan har ej varit stor, men kommer troligen att öka sig. Under kriget, då vi alldeles saknade tillförsel ifrån costly, voro våra köpare nödsakade att använda plankor i stället för bräder, och Amerikanskt trädvirke, som under sista åren i stora partier infördes, fann afsättning hos våra köpare, för att dessa måtte komma ur förlägenhet. Detta trädvirke har nu fallit i pris och saknar köpare, emedan det för sin dåliga kvalitet ej tål jemförelse med det finska och svenska. — Sista prisen, som betaltes för Wiborgs bräder voro 87 P:as, denna notering måste dock stiga och töra vi hoppas på 90 P:as, kanske ännu mera; laddningarne måste dock bringa endast 11 tums bräder engelskt mått och längder af merändels 14 fot eller deröfver. — Af dessa dimensioner kan äfven $\frac{1}{3}$ à $\frac{2}{5}$ af laddningen bestå af granbräder och finna fördelaktig afsättning. Vi bedja Tit. uppmärksamma, att granbräder, som ej hålla 14 fot svenskt mått, hafva ringa förbrukning, — Sista underrättelserna ifrån Cadiz äro svaga i bräder; plankor betaltes med $9\frac{1}{2}$ P. Barcellona, Alicante, äfven Marseille och Cette äro bättre, dock ej högre än vår marknad. Tjära och beck har inkommit i obetydlig quantitet och betaltes tjära med $6\frac{1}{2}$ p., beck 7 p. per tunna. Små partier deraf kunna alltid åtfölja

15

trädlasterna och göra sig väl betalta; samma kunna vi säga om bjelkar och spiror, hvilka alltid, om i svaga partier, finna en gunstig marknad.

Högaktningsfullt
Wunderlich & Pries.

3. *Uppdrag, requisition af varor.*

Om man lemnar åt någon uppdrag, så är det nödigt att det sker tydligt och bestämdt, med angifvande af allt som denna behöfver känna, på det han ej må behöfva vara tvehågsen om någonting. I motsatt fall kan han utföra uppdraget orätt, och man kan ej göra honom ansvarig derföre, eller också skulle han, för att skydda sig emot ansvar, först göra förfrågningar, hvarigenom tid ginge förlorad, hvilket åter kunde blifva högst ofördelaktigt. Följande må tjena som prof:

Herr J. B. i Hamburg. Helsingfors d. 19 Juni 1856.

Tit. ärade af den 6:te dennes har ingått och tacksam för Tit. benägna meddelanden anhåller jag, att Tit. till C. Grammans i Lübeck vidare befordran ville, så fort ske kan, insända:

10 säckar Brasil. kaffe, good firsth, af möjligaste jemna färg och ren smak.

5 säckar Java kaffe, utan söndriga och svarta bönor, äfven af ren smak.

1 fat Hamburger raffinad.

Priset föreskrifver jag ej Tit., öfvertygad att Tit. betingar mig det så billigt som möjligt.

Kunde Tit. komma öfver rätt vackra, blanka, helkorniga Karolina risgryn à 15 mark (per 100 skålp.), så önskade jag vid samma tillfälle erhålla 5 à 7 halfva tunnor deraf.

Fakturabeloppet skall jag, efter emottagningen af varorna, tillhandahålla Tit., såsom vanligt, i en god vexel.

Emotseende Tit. tillkännagifvande om varuafsändningen tecknar

Högaktningsfullt
A. H.

16

Herr L. & G. i X.

N. d. 13 Aug. 1856.

Åberopande mitt sednaste af den 28 i förra månaden, uti hvilket jag tillsände Tit. en vaxel på J. Brandt i Köpenhamn på B:ko mark 650. 8 sh. à 14 dag sight till Tit. Ordres och lemnade Tit. ett nytt uppdrag, anholder jag framför allt att, i fall Tit. ännu ej afsändt Melis sockret, underlåta dess afsändande, emedan jag kan köpa varan härstädes billigare, deremot beder jag att Tit. ville på Skonerten Eos Kapten F. Malm, som i dessa dagar torde anlöpa costy, för min räkning, till i sednaste priskurant af d. 1 dennes fixerad pris, aflasta:

1 Pipa om 100 Viertel fin 15 grad. Westind. Rom,
6 lådor Smyrna Russin, friska och goda.

För att tjena en vän har jag varit så fri och i dag trasserat på Tit. Ctmk 300 à sight, Ordres Alfred K., och beder Tit. benäget inlösa densamma och i mitt konto observera.

Ganska angenämt vore det, om vi åter kunde göra en affär i här tillverkad pottaska. Jag kan neml. erbjuda Tit. en god vara till det billiga pris af 23 mark per 100 skålp. Om Tit. reflekterar dertill, så emotser jag Tit. benägna uppdrag.

Högaktningsfullt
S. A. T.

4. *Utförande af uppdrag, afsändning af beställda varor.*

Erhållna uppdrag bör man alltid utföra punktligt enligt föreskrift, annars utsätter man sig för förebråelser och anspråk på skadeersättning; men kan man icke, af någon orsak, verkställa uppdraget på de föreskrifna villkoren, så måste man först förfråga sig, om man får avvika ifrån desamma. Vid verkställandet (effektuerandet) af en varubeställning, insänder man vid tillkännagifvandet derom en räkning eller faktura, om hvilken framdeles det nödiga skall sägas.

Herr S. A. T. i N.

X. den 28 Augusti 1856.

Vi hafva att besvara Tit. ärade af den 28 pto (pas-

17

sato d. ä. förflutna månad) och af den 13 dennes, af hvilka den förre öfverbragte en vaxel på J. Brandt à B:ko mark 650. 8 sh., för hvilka vi med tacksamhet krediterat Tit. De uti densamma reqvirerade varorna voro redan, vid den sednare skrifvelsens ankomst, färdiga till afsändning. Enligt Tit. önskan hafva vi dock återtagit melissockret, men tillagt de sedermera reqvirerade:

1 pipa god 15 grad. Westind. Rom och
6 fat goda friska Smyrna Russin.

Det närmare finner Tit. af omstående faktura, hvars belopp Ctm. 650 Tit. behagade ställa i vårt Kredit, äfvensom Tit. tratta Ctm. 300, Ordre Alfred K., hvilken vi redan inlöst.

För närvarande kunna vi icke begagna oss af Tit. anbud i pottaska, emedan vi ännu hafva ett betydligt parti deraf, men efter någon tid hoppas vi kunna göra en betydlig beställning deraf.

I det vi önske Tit. ett godt emottagande af varorna och öfvertygade, att Tit. skall blifva belåten med desamma, rekommendera vi oss till nya uppdrag och teckna med tillgifvenhet

L. & G.

5. *Bref öfver kommissions-, speditjons- reimbours-affärer och besörjande af assuranser.*

De här omnämnda affärer kunna gifva anledning till en mångfaldig korrespondans; de viktigaste äro kommissionsaffärer.

Herr J. Brandt
i Köpenhamn.

Jakobsstad d. 7 Juli 1856.

Tit. värda skrifvelse af den 25 p:to har ingått. Med erkänsla för Tit. benägna meddelanden hafva vi beslutit att, till följe af desamma, sända till Tit. i kommission 350 tr tjära och 150 tolfter $14 \times 9 \times 3$ plankor. Enligt alla underrättelser har priset på dessa varor stigit i England och en ytterligare prisstegring torde vara att

18

emotse. Hos oss har derföre ett märkligt lif i dessa grenar uppstått och man befarar en ytterligare prisstegring, emedan förråden ej äro alltför stora.

Vi hoppas derföre, att Tit. skall, till följe af varans goda qualité, kunna bëtinga oss 6 Rbdlr per tunna och 9 Rbdlr. per dussin plankor, hvilka pris vi på förhand vilja bestämma såsom vårt limitum *). Vi lemna åt Tit. mogna bedömande af affärernas framtida gång, huruvida Tit. vill påskynda eller fördröja försäljningen, och äro öfvertygade, att Tit. skall iakttaga vårt intresse. Skulle deremot innan kort en betydande prisstegring icke med visshet kunna emotses, så vore det oss kärt om försäljningen skedde snart, isynnerhet om Tit. kan erhålla något utöfver vårt limitum.

Varorna afgå i dag på skonerten Aktiv, kapten J. Malm, och vi tillönske Tit. ett lyckligt emottagande af desamma.

Det vore oss angenämt, om Tit. rätt snart ville meddela oss sin åsigt om affären, och i det vi ännu engång bedja om ett sorgfälligt iakttagande af vår fördel, rekommendera vi oss

Högaktningsfullt
Bröderna L.

Hrr Bröderna L. i J. Köpenhamn d. 21 Juli 1856.

Tit. ärade skrifvelse af d. 7 dennes jemte faktura öfver i kommission med skon. Aktiv, kapten J. Malm, insände 350 tunnor tjära och 150 dussin $14 \times 9 \times 3$ plankor har ingått; äfven varorna ankommo i förrgår välbehållne till vår redd.

Jag måste dock anmärka, att Tit. åsigt om den lifliga efterfrågan i dessa artiklar är icke fullt grundad och öfverensstämmande med sanna förhållandet endast hvad plankorna vidkommer. I tjära gå affärerna stilla och det vore ej möjligt att derföre erhålla Tit. limitum.

*) Limitum, på svenska gräns, således det högsta pris, öfver hvilket kommissionären ej får betala, eller det lägsta, under hvilket han ej får sälja. Limitera = begränsa, d. ä. bestämma för kommissionären gränssorna för priset.

19

För närvarande bjudes för fin tjära 5 Rbdlr 72 sk.; ej heller är en prisstegring att emotse, men är Tit. angelägen om en rask försäljning, så beder jag Tit. bestämma ett lägre limitum och dock vara försäkrad att jag, detta oaktadt, skall söka erhålla det högsta möjliga pris.

I plankor är sedan en vecka större lif och ifrågavarande dimensioner hafva stigit med 1 Rbdlr per dussin. Emellertid är någon prisstegring ej mera att emotse och jag vill ej dröja med försäljningen. Jag står som bäst i handel om plankorne till $9\frac{1}{2}$ Rbdlr per dussin.

Om Tit. finner för godt, så kan Tit. trassera på mig Rbdlr 1500 à medio September. Försäljningsräkning skall jag lemna Tit. efter fullkomlig realisering af affären. Emotseende Tit. benägna meddelanden tecknar

Med tillgifvenhet
J. Brandt.

Hr N. N. i N.

N. d. 25 Juli 1856.

Härmedelst har jag äran underrätta Tit., att jag i dag på jernväg tillsändt Tit.:

P. S. 3 Balar manufakturvaror.

N:o 120	B:tto 274	skålp.)	} härvarande vigt,
» 121	» 289	»	
» 122	» 208	»	

hvilka Tit., efter emottagandet, ville med första lägenhet befordra till C. J. K. i J., med beräknande af sina speser.

Utan anledning till vidare tecknar

Högaktningsfullt
P. G.

Herr C. J. K. i J.

L.... den 28 Augusti 1856.

Ifrån P. G. i N. har jag den 23 dennes, per jernväg, för Tit. räkning emottagit 3 balar manufakturvaror:

N:o 120	B:tto 250	pfund)	} Lübecker vigt.
» 121	» 260	»	
» 122	» 189	»	

20

Dessa har jag i dag aflastat i skonerten Tähti, kapten Wikblad, emot frakt efter öfverenskommelse.

Mina spaser har jag enligt omstående räkning beräknat med Ctm. 27. 8 sh. och debiterat Tit. Konto därför.

Högaktningsfullt
N. N.

Herr Salomon Heine
i H:burg.

W.... den 22 Sept. 1856.

I skeppet Mainio, kapten E. von Schantz, liggande på yttre redden till vår hamn, och klar att med första gynnande vind afsegla, har jag lastat 2000 t:r tjära på Hull och beder Tit. härmedelst, att Tit. benäget ville ombesörja tjärans assurans derstädes å B:ko mark 22,000 till möjligast billiga premie.

Emotseende Tit. benägna meddelan om det skedda tecknar

Högaktningsfullt
C. G.

Herr C. G. i W.

H:burg den 30 Sept. 1856.

Till följe af Tit. benägna uppdrag i bref af den 22 dennes, har jag ombesörjt assurans för, på Hull i skeppet Mainio, lastade 2000 tunnor tjära, i 3:dje assuranskompaniet härstädes, och får nöjet tillställa Tit. Police deröfver.

Beloppet af mina utgifter och spaser enligt omstående räkning, B:ko m. 410, har jag å sight trasserat på Tit. Ordres F. Schramm, och icke tviflande på dess inlösen jemnat denna affär.

Högaktningsfullt
S. H.

6. *Bref öfver penninge- och vaxelaffärer.*

Dessa, isynnerhet i bankirrärelsen förekommande, bref affattas vanligen ännu kortare än de öfver varuaffärer. Korrespondansen är mångfaldig, men några exempel äro tillräckliga att belysa densamma.

21

Herr N. N. i N. N. d. 10 Sept. 1856.

Med Tit. värda af den 1 dennes erhöill jag:

B:ko m. 2500 per ultimo Oktober, last P. U. F.

» » 1200 60 d. dato ifrån d. 1 dennes, last F. G. P.

för hvilka jag, enligt önskan krediterat Tit. Konto.

Bilagde erhöill Tit. Thl. 1500, à 14 Thl:s myntfot, 2 månader ifrån den 1 dennes på A. Schön i Leipzig, för hvilka Tit. ville kreditera mig med fördelaktigaste kurs.

Deremot beder jag Tit. tillsända mig 3000 Ctflor. à 3 månader, om Tit. kan erhöilla dem till $2\frac{1}{2}$ fl. per 3 m. B:ko.

Med omgående väntar jag underrättelse.

Herr N. N. i N.

N. . . .

De med Tit. ärade af den 10 dennes inskickade Thl. 1500 à 14 Thl:s myntfot hafva vi i dag à 150 Thl. bragt i Tit. Kredit med B:ko m. 3000. De önskade 3000 Ctflr. beklaga vi oss ej kunna anskaffa à Ctflr. $2\frac{1}{2}$, emedan de i dag stå $2\frac{1}{4}$ och sannolikt ännu ytterligare fallande är att emotse.

Diskonto i dag $4\frac{1}{2}$ à 5 proc.

Herr N. N. i N.

N. d. 10 Aug. 1856.

Åberopande mitt sednaste af den 2 dennes, har jag äran tillkännagifva, att Tit. tratta à Ctm. 700 à 14 dag efter sight, Ordres J. Lindfeldt, blifvit mig förevisad. Emedan jag ej erhöillit någon avis derom af Tit. och då jag gjort mig till grundsats, att icke honorera någon tratta, som icke blifvit aviserad, så måste jag vägra dess accepterande, dock har jag bedt innehafvaren efter någon vecka presentera densamma, och anhåller derföre, att Tit. med omgående ville bekräfta trattans riktighet.

Med tillgifvenhet.

22

Herr N. N. i N. X. d. 7 Sept. 1856.

Aberopande mitt sednaste af den 1 dennes med en tratta på Salomon Heine till Ordres à B:ko mark 10,000 à 3 månader ifrån den 1 dennes, rekommenderas härhos till Tit. benägna beskydd följande mina trattor:
 B:ko m. 1700 à 14 dag. à sight, Ordres C. F. Schmidt.
 » » 2300 à 2 månader à dato, Ordr. C. Rothe & C.
 » » 1300 à uso, Ordres Lorenz Harms & Söhne.

Den nyligen ifrån Tit. inskickade trattan à Thl. 1400 à den 3 dennes har ej blifvit inlöst af C. G. Lundberg och följer här bilagd med protest tillbaka; med anhållan, att enligt omstående retourräkning blifva ifrån i dag krediterad med Thl. 1409. 8 gr. Med tillgifvenhet.

7. *Offerter, varuanbud, rekommendationsbref.*

Bref, uti hvilka man rekommenderar sig till affärsförbindelser, måste naturligtvis vara skrifna i artig ton, dock bör man deri ej gå för långt, ej heller alltför mycket berömma sig sjelf. Erbjuder man en bestämd varuquantitet, så bör man enligt regel inskicka prof derpå samt vanligen angifva huru länge man vill hålla varan för hans räkning, eller om anbudet sker utan förbindelse. Allmänna rekommendationer af ett nyss etableradt hus pläga intagas i cirkulärer.

Rekommendationsbref, dem man lemnar åt resande, hvilka ämna besöka fremmande länder, pläga ej förseglas och innehålla ingenting om de vanliga affärsförhållandena med det hus, hos hvilket man rekommenderar den resande. Ofta förbindes dermed en öppen kredit, i hvilket fall affärsvännen uppdrages, att åt den rekommenderade utbetala kontant en bestämd summa. Ofta rekommenderar den första adressaten resanden hos en annan, och om endast en del af den ackrediterade summan uppbäres hos den första, så ackrediteras resanden af denna hos den andra för resten. Äfven kunna sådana

23

kreditiver ställas på flera städer, som den resande besöker. Man kallar sådana kreditiver *Cirkulärkreditiver*.

Herrar F. & C. i T:fors.

H:burg d. . .

I det vi åberopa vårt sednaste af den 27 p:to, hafva vi härmedelst äran underrätta, att vi erhållit ett parti verkligen skön Georgia bomull, hvilken vi kunna lemna Tit. till B:ko m. 25 per centner. Emedan vi äro öfvertygade, att varan skall hafva god åtgång, sända vi Tit. profver ur flera balar, hvaraf Tit. kan finna att kvalitén öfverhufvud är jemn. Vi hoppas att blifva hedrade med rätt betydliga uppdrag, dock bör Tit. ej dröja, emedan varan, för sin godhets skull, har rask afsättning.

Högaktningsfullt

Herr B. F. i Hamburg.

H:fors den 9 Juli 1856.

Med närvarande tillåta vi oss hos Tit. införa och till vänskapsfullt emottagande rekommendera Herr Professor Z. T., som härifrån ämnar göra en resa genom Tyskland, Schweiz och södra Frankrike. Tit. skulle göra oss sig mycket förbunden, om Tit. ville göra hans vistande å Tit. ort så angenämt som möjligt.

För Herr Prof. Z. T. öppna vi tillika hos Tit. en kredit på B:ko m. 4500 och anhålla att, ifall han hos Tit. ej uppbär hela denna summa, förse honom med kreditiv på andra orter, som han kommer att besöka.

Med vårt bref i dag per posto skola vi insända till Tit. Herr Professorns namnteckning.

Vänskapsfullt

H. B. & C:o.

8. Förfrågningsbref och svar på sådana.

Utom förfrågningar om varupris och dylikt förekomma i köpmannalifvet förfrågningar om en persons soliditet, personlighet m. m., hvilken står med oss i affärsförbindelse eller anhåller om kredit. I sådana fall måste man vara ytterst försigtig, att man ej vänder sig

24

till en slägtinge eller vän till den ifrågavarande personen, men ej heller till en ovän, emedan man i sådana fall sällan får opartiska svar. På det ej den tillfrågades betjening måtte få kännedom om förfrågan, skrifver man den på en särskild lapp, som inlägges i affärsbrevet. Skrifver man ett bref enkom i denna afsigt, så skrifves på adressen: "egenhändigt", "privat". Den besvarande iakttager vanligen samma försigtighet, isynnerhet om han måste gifva ett ofördelaktigt svar och afsäger sig allt ansvar genom tillägget: "utan förbindlighet", "jag beder: begagna det utan att skada mig" o. s. v. Vanligen försäkrar den frågande honom förut derom.

Herr N. N. i Y.

N. den 1 Dec. 1856.

Tit. skulle göra mig mycket förbunden, om Tit. ville benäget gifva mig de mest noggranna och sanningsenliga underrättelser om Herrar L. B:s och C. M:s soliditet och betalningsförmåga. Jag har ansett dem båda för redbara män, men sedan någon tid hafva de varit mindre punktliga i sina betalningar; detsamma har jag äfven erfarit af andra härvarande vänner, isynnerhet hvad C. M. vidkommer.

I det jag af Tit. vänskap väntar ett benäget uppfyllande af min anhållan, aflägger jag redan på förhand tacksägelse därför och försäkrar, att jag skall göra det mest samvetsgranna bruk af Tit. meddelanden och är städse färdig till återtjenst.

Med vänskap och tillgifvenhet.

Herr N. N. i N.

Y. d. 12 Dec. 1856.

Till svar å Tit. förfrågningar om Herrar L. B. och C. M. får jag nöjet meddela följande: Om Tit. L. B. kan jag ej säga annat än godt, åtminstone känner jag icke något ofördelaktigt om honom; samma upplysning har jag erhållit af andra, hvilka jag förfrågat angående honom.

Med C. M. är förhållandet icke så godt som förut.

25

Han skall på, sednare tider gjort stora förluster och synes af bekymmer deröfver tagit affärerna mera lätt-sinnigt, så att han försummar sin annars goda rörelse.

Haf godheten begagna detta utan skada för mig.

Vänskapsfullt.

9. *Bref öfver konto kuranter och räkningsutdrag.*

Konto Kuranter eller räkningsutdrag tillsänder man en affärsvän, vanligen vid ett nytt års början, eller då man vill jemna en räknings skillnad, eller också när han sådant önskar. Korrespondansen är mycket enkel.

Herr N. N. i B.

Y. d. 3 Januari 1857.

Till svar på Tit. ärade af d. 20 Dec. anno p:to (förflutna året) får jag tillsända Tit. ett utdrag af Tit. Konto, enligt hvilket till min favör (gunst) uppstår ett saldo af B:ko m. 463. 8 sh., hvaraf 140 m. för 2 à 3 månader sedan äro förfallne.

Tit. behagade låta mig veta, om Tit. funnit den riktig, och i sådant fall bokföra det likformigt.

N. N.

Herr N. N. i W.

B. den 2 Januari 1857.

Sysselsatta med afslutandet af våra böcker taga vi oss friheten tillsända Tit. konto kurant för förflutna året, hvilken utvisar att Tit. eger hos oss en fordran af S:r Rb. 175. Tit. behagade med benägen underrättelse om rättbefinnandet bokföra beloppet likformigt med oss och äfven under detta ingående år skänka oss sitt förtroende.

G. L.

10. *Bref i fordringsmål, påminnelsebref.*

Detta slags bref förekommer ofta i en rörelse, som har talrika kunder i smärre städer, hvarföre de äfven ofta äro tryckta, vanligen i tre höflighetsgrader. Den

26

lindrigaste erinran består deri, att man rekommenderar sig till nya uppdrag och åberopar dervid i förbigående en ännu icke betalad räkning; hos en bildad solid man är denna påminnelse tillräcklig. Men nödgas man påminna någon eftertryckligt om uppfyllande af dess förbindelse, så afhålle man sig ifrån alla hånande och sårande uttryck, hvilka reta en elak gäldenär och göra honom än mera hårdnackad, då åter hos en rättskaffens man en höflig påminnelse är tillräcklig. Blifva påminnelserna utan önskad påföljd, så skickar man, vanligen till en affärsvän på gäldenärens ort, en anvisning på denna, eller uppdrager man en advokat ett lagligt indrivande af den ifrågavarande fordran, ifall man neml. kan få något af gäldenären.

Herr J. W. i W. Åbo d. 17 Nov. 1856.

I det jag hoppas, att Tit. erhållit de med mitt senaste af den 2 Juli på slupen Lyran försände varor och krediterat mig för deras belopp med S:r Rb. 325: 50, beklagar jag att jag sedan dess varit i saknad af några nya uppdrag ifrån Tit. Jag tillåter mig att härmedelst rekommendera mig i Tit. åtanke, i det jag försäkrar att såväl varornas goda kvalitet, som billiga pris, skall tillfredsställa Tit., och jag hoppas derföre, att bifogade priskurant skall gifva anledning, att snart blifva behedad med uppdrag.

I denna väntan rekommenderar jag mig med
Högaktning.

Herr L. A. P. i T. H:fors den 10 December 1856.

Tit. ärade af den 3 dennes hafva vi emottagit och derur tagit kännedom om Tit. requisition af diverse manufaktur, men måste med ledsnad tillkännagifva, att vi uppskjuta effektuerandet af desamma, tills Tit. insändt en betalning, som uppgår åtminstone till lika belopp med närvarande requisition. Vi hafva flere gånger tillskrifvit Tit., att vi ej önska utsträcka vår kredit ut-

27

öfver 2000 Rb. S:r, men denna summa har Tit. redan öfverskridit och Tit. skall, såsom en insigtsfull köpman, inse, att det är i sin ordning, att vi ej gå längre i vår kredit. För de ännu icke förfallna summor, som Tit. vill betala oss, unna vi Tit. $\frac{1}{2}$ proc. diskonto per månad.

Emotseende uppfyllandet af vår rättvisa anhållan, på det vår affärsförbindelse ej må lida något afbräck,
teckna vi Högaktningsfullt

Herr J. H. T. i N.

X. d. 3 Nov. 1856.

Oaktadt jag flere gånger, sednast den 8 p:to, påmint Tit. om insändandet af mitt tillgodohafvande S:r Rb. 479. 50 k., så har dock Tit. icke fogat ringaste anstalt dertill, utan till och med lemnat mina påminnelsebref obesvarade. Ännu engång uppmanar jag Tit. att utan dröjsmål betala, annars måste jag tillgripa medel, som för Tit. kunna blifva mindre angenäma.

Med tillgifvenhet

12. *Bref i tvistiga fall och fallissementer.*

Då tvistiga saker göras anhängiga inför domstol, så är det icke rådligt att sjelf korrespondera om dem med sin motpart, emedan man, om man ej känner den juridiska gången, lätt kan gifva hugg på sig eller begå ett fel i formen, ur hvilket betydande förluster kunna uppstå. Man öfverlemnar derföre all korrespondans i sådana saker åt sin fullmäktige; men är det nödigt att sjelf skriva, så skrivve man i lugn stil, afhålle sig ifrån alla sårande tillmälen och akte sig för att gifva motparten vapen i händerna, hvilket ofta sker genom ett enda ord. Man skrifver derföre så litet som möjligt och visar brefvet före afsändningen åt sin fullmäktig.

Herr M. i N.

C. d. 10 Okt. 1856.

Tit. ärade af den 4 Sept. har under min frånvaro ifrån hemmet ingått jemte vinprovet. Samma var fallet

28

med det mig påförda fatet vin, så att jag först i dag kan skriva till Tit. derom. Tyvärr! måste jag meddela Tit., att jag ej är nöjd med denna vara, ty redan vid profvandtet af flaskan fann jag att vinet är betydligt sämre än det Tit. resande försålt åt mig; detsamma bekräftar sig äfven hvad fatet angår, hvori vinet är om möjligt ännu sämre än i flaskan. Jag kan därför icke göra något bruk af vinet och beder Tit. godtgöra mig mina utgifter och placera vinet annorstädes.

Högaktningsfullt
C. B. D.

Herr C. B. D. i C.

N. d. 12 Nov. 1856.

Med största förvåning läser jag i Tit. bref af den 10 Okt., att Tit. ej vill behålla det reqvirerade och den 4 Sept. emottagna vinet, sedan Tit. öfver en månad hållit det hos sig. Om detta verkligen är Tit. allvare, så kan jag ej annat tro, än att ett misstag eller förväxling egt rum, ty jag kan heligt försäkra och min betjening kan beediga, att Tit. erhållit riktig sort, äfvenså vet min resande, som nu är här, att han ej lemnat något annat prof, emedan han då ej egde andra vinprofver. Tit. påstående, att vinet är sämre i fatet än i flaskan, styrker mig i min förmodan om ett misstag, emedan detta ej kan vara möjligt, såvida båda äro tagne ifrån samma lagerfat. Dessutom behöfva vi knappt påminna att, om Tit. haft något att anmärka emot vinet, det bordt ske genast efter vinets emottagande och icke en månad derefter. Tit. frånvaro kan ej anses för något skäl att avvika från denna allmänna regel. Jag kan därför ej anse något återlemnande af vinet för giltigt, men vill Tit. måhända hafva någon rabatt, så vill jag, för att undvika tvist, bevilja 10 mark B:ko för fatet, i hopp att derigenom få saken afgjord. För öfrigt beder jag Tit. ännu en gång opartiskt probra vinet och jemnföra det med det erhållna profvet; Tit. skall då öfvertyga sig, att ingen anledning finnes till klagan och att Tit. blifvit af oss reellt betjenad.

Jag emotser därför med visshet att, Tit. behåller vinet, och tecknar Högaktningsfullt M.

29

Herr S. T. i H.

W. d. 29 Dec. 1856.

I det vi erkänna ingången af Tit. sednaste af den 15 dennes jemte 500 Rb., anse vi oss förbundne att underrätta Tit., att man i dag talar högst ofördelaktigt om E. F. G. Han skall hafva gjort stora förluster genom de haverier, som hans oassurerade fartyg lidit, och man fruktar en kris. Tit. behagade begagna denna underrättelse utan att skada oss och vi försäkra Tit. om vår beredvillighet att tjena Tit. i denna eller någon annan angelägenhet.

Med tillgifvenhet

P. & C:o.

Herr P. & C:o i W.

H. den 7 Januari 1857.

Jag får tacka förbindligt för den underrättelse HH. lemnat mig i sitt sednaste af den 29 Dec. anno p:to om E. F. G. Denna var mig lika oförmodad som obehaglig, emedan jag hos honom eger en fordran af 3500 Rb. S:r och dessutom, för 3 veckor sedan inskickat till honom 25 aktier i A. ångbåtsbolag till försäljning. Då han ännu ej tillkännagifvit aktiernas försäljning, så hoppas jag att de ännu äro osålde och beder HH. emot bilagde utlevereringsqvitto uttaga desamma. Tillika beder jag HH. benäget låta E. F. G. acceptera och inlösa följande trattor på honom:

S:r Rb. 800 à vista,

» » 2700 per ultimo dennes, och hoppas att det sålunda måtte lyckas HH. att rädda min fordran hos honom.

På förhand aflägger jag hos HH. min förbindliga tacksägelse och skall begagna hvarje tillfälle att kunna vara HH. till återtjänst samt tecknar

Med vänskap
S. T.

Herr S. T. i H.

W. d. 12 Jan. 1857.

Till svar å Tit. ärade af den 7 dennes måste vi beklagligtvis tillkännagifva att E. F. G. i går kungjort sin insolvens (oförmåga att betala sina skulder). Passiva uppgå till öfver 75,000 Rb. S:r; staten utvisar väl ej mera än 10 proc. deficit, men ibland aktiva finnas

30

en mängd osäkra fordringar, af hvilka massans tillgångar hufvudsakligast bestå. Domstolen har genast beslutit till seqvester. I dag erforo vi att Tit. aktier ännu ej blifvit försålde, så att Tit. kommer att återfå dem. På anhållan af härvarande intressenter i konkursen skall, så snart som möjligt, ett sammanträde af kreditorerne hållas, för att, om möjligt, träffa ackord med dem. Vill Tit. lemna oss fullmakt och instruktion att för Tit. räkning bivista detsamma, så skola vi efter förmåga bevaka Tit. fördel.

I det vi återsände Tit. båda trattor på E. F. G. teckna vi
 Vänskapsfullt P. & C:o.
 P. S. Skulle Tit. föredraga att lemna sin angelägenhet åt en jurist, så kunna vi rekommendera Herr v. Häradshöfding G. L. dertill.

Herrar P. & C:o i W. H. d. 20 Jan. 1857.

Mycket förbunden för Tit. ärade af den 12 dennes, är det mig kärt att mina aktier äro räddade; men enligt de underrättelser jag här inhemtat, är icke något gynnande resultat för kreditorerna att hoppas. Ett kreditorernas sammanträde och förlikning i godo vore i alla fall det bästa, och då Tit. haft godheten att lofva i mitt ställe bivista detsamma, så öfversändar jag härhos en lagligen upprättad fullmakt och ett utdrag af E. F. G:s Konto. Om massan icke kan erbjuda ett antagligt ackord, hvilket torde blifva svårt, så är väl likvidering under domstolens uppsigt och en successiv fördelning af de inflytande medlen emellan kreditorerna det rådligaste. Emellertid underkastar jag mig i hvarje fall flertalets beslut.

Jag önskar mig tillfälle att för denna och framdeles bevisande tjänster bevisa Tit. min erkänsla och rekommenderar mig med största
 Högaktning
 S. T.

Andra Afdelningen.

Det nödvändigaste af Köpmanna-Formläran.

Förberedande anmärkningar.

Ehuru området för köpmanna-korrespondansen är ganska vidsträckt, så innefattas deri dock icke en köpmans alla skriftliga arbeten. En mängd dels med korrespondansen förbundna, dels af densamma oberoende anledningar till skriftliga uppsatser förekomma; om dessa vilja vi i korthet meddela det viktigaste.

Dessa skriftliga arbeten äro, med få undantag, bundna vid en, dels af lagarne föreskrifven, dels af bruket antagen form, hvarföre vi vilja kalla läran om dem för *Formlära*.

Ehuru för de flesta fall, till förminskande af arbetet och besparande af tid, tryckta formulärer finnas, uti hvilka det bestående är tryckt och för införande af det föränderliga nödigt tomrum finnes, så är en kort redogörelse för sådana skriftliga dokumenter dock icke ur vägen.

De viktigaste hithörande uppsatser äro: a) *räkningar, notor och fakturor*, b) *räkningutdrag och kontokurranter*, c) *quitto och bevis*, d) *skuldförbindelser, reverser, obligationer*, e) *vexlar, trattor*, f) *anvisningar*, g) *fraktbref, konnässementer, certepartier*, h) *priskurranter och kurssedlar*, i) *fördrag och kontrakter*.

a) *Räkningar, notor, fakturor.*

Den som ombesörjer för en annan en köpmanna-affär, hvarigenom ett skuldförhållande uppstår, måste lemna åt kommittenten en berättelse, ur hvilken denna

32

kan se allt, som han har af nöden att känna med afseende å affärens utförande, och isynnerhet den summa, för hvilken han har att debitera (belasta) eller kreditera (godtskrifva) sin kommissionär. Man kallar en sådan berättelse *räkning* och ofta, om den är utfärdad öfver varor, som blifvit afsända till en annan ort, *faktura*, ehuru detta namn egenteligen tillkommer räkningar öfver sådana varor, som en kommissionär, enligt uppdrag, inköpt. En räkning, som man vid detaljförsäljning utfärdar öfver genast betalda varor och hvilken äfven genast qvitteras, kallas äfven *nota*.

Efter affärens eller föremålets olika beskaffenhet, hvaröfver räkningen utfärdas, kan denna få olika benämningar, såsom: räkningar öfver försålda eller försända varor, räkningar öfver försålda vaxlar och statspapper, räkningar öfver utlagor och omkostnader (Spensräkningar), öfver besörd assurans, öfver för en annans räkning inköpta eller försålda varor (inköps- och försäljningsräkning) o. s. v. Ibland gifver man åt en utlänning, enligt hans önskan, en räkning öfver en ännu icke utförd affär, på det han må kunna bedömma, huruvida affären för honom blefve fördelaktig eller icke. En sådan räkning kallas *diktad* i. *fingerad räkning* (*conto finto*).

De väsendtligaste fordringarne på en räkning äro: 1) orten hvarest och dagen när den är utfärdad, 2) emottagarens namn och boningsort, 3) utställarens namn och boningsort, 4) varans inpackning och märke, 5) en noggrann bestämning af priset för en bestämd mängd af kvantitén, 6) sättet och vilkoren för varans afsändande, 7) betalningsbestämningar.

Sjelfva formen för de olika räkningarne och fakturorna ses af följande exempel, men dessförinnan vill jag ännu göra några anmärkningar:

33

a) Man bör icke lemna något af de betingade vilkoren oanmärkt i räkningen och alldeles icke tillägga något som ej blifvit aftaladt. Fel i dessa båda afseenden kunna öppna för emottagaren spelrum till en mängd intriger och krångel. b) Ort och datum kunna sättas såväl ofvan som under sjelfva räkningens text; vanligen brukar man skriva dem, likasom i bref, vid öfra kanten till höger. Endast vid konto kuranter ställs ort och datum alltid under räkningen. c) Emottagarens namn och boningsort erhålla lämpligast sin plats ofvan om sjelfva texten; utställarens namn ställa vi vanligen under fakturan, men finna det i de flesta utländska fakturor stäldt ofvan om texten, hvilket äfven är bättre, emedan förfalskning i förra fallet lätt kan ske, ifall emottagaren är nog låg och äreförgäten att framför utställarens namn nertill inflicka ordet "qvitteres", hvarigenom ett lagligt qvitto är färdigt, utan att utställaren erhållit några penningar. Utställaren kan väl genom ed bekräfta falskheten af ett sådant "qvitteres", men tidsförlust, processkostnader och andra obehagligheter öka den förtret, som man annars erfar vid ett sådant förfalskande. d) Man plägar under fakturan skriva S. err. et omiss. eller S. E. et O., på svenska: misstag förbehålles, eller man förbehåller sig att misstag och glömska, då de upptäckas, få utan skada för utställaren rättas. Denna tillsats är väl icke oundgängeligen nödvändig, men såsom hörande till formen, kan den bifogas, emedan derigenom det stora larm och väsende, som skrif- eller räkningsfel kunna åstadkomma, förminskas.

34

Exempel:

Åbo den 16 Nov. 1856.

Nota öfver:

5 alnar svart kläde à 2 Rb. 75 k. S:r 13 Rb. 75 kop.
 5 » svart satinett à 22 kop. . . » 1 » 10 »

S:r Rb. 14 » 85 »

Johan Lindholm.

Wasa d. 20 Nov. 1856.

Nota af Gustaf Brander

för Herr Assessor J. Björk.

12 bout. Champagne à 2 Rb. . . S:r Rb. 24: —
 10 » Bordeaux à 65 kop. 6: 50
 2 kannor Cognac à 2: 50. 5: —

S:r Rb. 35: 50 kop.

Christinestad d. 20 Sept. 1856.

Hr Wilh. Backlund härstädes Debet (l. skyldig, l. erhållit)

An (till l. af) Georg Sjöblad.

1855.			Rb.	k.
Decemb.	20	10 ℓ . Russin à 14 kop.	1	40
»	»	5 ℓ . Sveskon à 12 kop.	—	60
»	24	10 ℓ . Risgryn à 12 kop.	1	20
»	»	20 ℓ . Kaffe à 22 kop.	4	40
»	»	30 ℓ . Socker à 20 kop.	6	—
1856.				
Febr.	10	2 kannor 1:ma Portvin à 2 Rb.	4	—
»	»	1 kanna Arack à 2: 50	2	50
Juni	1	20 ℓ . Tvål à 12 kop.	2	40
»	»	1 Säck 1:ma Hvetmjöl à 11: 50	11	50
			S:ma S:r Rb.	34 —

Lübeck den 22 Juni 1856.

Hr C. Fr. Lönnbom i Jakobsstad Debet			
Afsändt för Tit. risk och räkning, enligt requisition, på skonerten Tähti, kapten Wikblad:			
C. F. L.	1 Fat 15 grad. fin Westindisk Rom, innehållande 90 Viertel à 50 m. per 10 Viertel B:ko m.	450	—
	För fat » »	4	8
L.H. & S.	1 Fat veritabel 1:ma Madeira, inneh. 60 Viertel à 50 m. per 10/4 (10 Viertel) B:ko m.	300	—
	För fat » »	3	8
C. F. L.	1 qvart pipa Cognac, 30 Viertel à 60 m. per 10/4	180	
	För fat	2	
	<u>B:ko m.</u>	<u>940</u>	<u>—</u>
Omkostnader:			
Assurans för B:ko m. 940			
1) Imaginär vinst 10% 94			
<u>B:o m. 1034 à 1% m. 10. 5</u>			
Courtage $\frac{1}{4}$ % 2. 6			
Police och stämpel 1. 8			
Porto &c. 1. 7			
		<u>15</u>	<u>10</u>
	<u>S:ma B:ko m.</u>	<u>955</u>	<u>10</u>
2) à 6 månader.			

S. E. & O.

Lorenz Harms & Söhne.

¹⁾ Imaginär vinst, på svenska: inbillad vinst. Då vi låta assurera våra varor, så assureras icke blott sjelfva varans värde, utan dessutom vanligen 10 proc. derutöfver under namn af imaginär vinst, emedan rekvirenten alltid kan vara öfvertygad att, i fall varan lyckligen framkommer, vinna så mycket. I fall åter varan går förlorad, så erhåller han 10 proc. utöfver det, som han måste betala åt varuafsändaren. Dessa 10 proc. åtgå dock i sådana olyckliga fall till diverse utgifter.

²⁾ D. ä. bör betalas 6 månader ifrån räkningens datum.

36

Amsterdam den 12 Juli 1856.

		Ctn.	cent.
Hr C. A. Heino i Wiborg Debet			
An Jaen van Maan.			
Uppköpt enligt Tit. uppdrag genom Mäklaren J. Müller och afsändt per briggen Johannes, kapten Fr. Spoof:			
J. M.	2 Fat Ceylon Kardemumma		
N. $\frac{1216}{1217}$	N:o 1216 B:tto 244 kilogr. Thara 33 k.		
	» 1217 » 239 » » 35 »		
	B:tto 483 » » 68 »		
	Netto 415 kilogr. à 116 cen- timer per $\frac{1}{2}$ kilogram . . Ctflor.	962	80
	Decort 2 $\frac{0}{0}$ »	19	26
	Ctflor.	943	54
	1 $\frac{0}{0}$ decort per contant »	9	43
		934	11
	För emottagning, bringande i ma- gasin	2	50
	Utgående tull, syndicat	15	60
	Skepps- och slussavgift	3	50
	Courtage $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$	4	61
	Ombesörd assurans för 1100 fl. à 2 $\frac{0}{0}$	22	—
	Courtage $\frac{1}{4}$ $\frac{0}{0}$	2	75
	Police, stämpel	3	—
	Connasement, porto	3	20
		57	16
		991	27
	Commission 2 $\frac{0}{0}$	19	83
	Ctflor.	1011	10
	per 12 Sept.		
	S. E. & O.		

37

Hull den 15 September 1856.

	P. St.	sh.	p.
Försäljningsräkning för Herr P. F. Sandlund i Jakobsstad.			
Vi erhöilo med skeppet Mainio, kapten E. von Schantz, och hafva sålt för Tit räkning:			
590 t:nor tjära à 14 sh. P. S.	413.	—	—
10 toma tunnor à 1 sh. »	—	10.	—
	<u>413</u>	10	—
400 tolfter 14 × 9 × 3 plankor à 1 P. S. per dussin »	400.	—	—
60 tolfter undermåliga à 10 sh. »	30.	—	—
	<u>430</u>	—	—
	<u>843</u>	10	—
Pund St.			
Afgå omkostnader:			
Fyllning och vräkning af tjära P. S.	6.	10.	6
Vräkning och sortering af plankor »	5.	3.	5
Frakt för 600 t:r tjära à 4 sh. »	120.	—	—
d:o för 460 tolfter plankor »	100.	—	—
Tull, sensarie och trinity hospital »	15.	6.	7
Små spesor och drickspenningar »	3.	2.	4
Provision och delcredere 4 $\frac{0}{0}$ af P. S. 843 »	33.	14.	5
Porto »	—	10.	—
	<u>284</u>	7	9
	<u>559</u>	2	9
Netto provenu P. St.			
S. E. & O. E. E. Hassel.			

Följande räkning är en konto finto, som en kommissionär skickar ifrån Havre till ett handelshus i New-York, på det detta må kunna bedömma, huruvida det blir fördel att skicka varan i kommission till Havre. Kommissionären beräknar en godtycklig quantitet till det pris, som han hoppas erhålla för varan, och afräknar ifrån detsamma alla de omkostnader, hvarmed en sådan vara på orten vanligen är belastad.

38

Konto finto öfver Elefanttänder ifrån New-York till Havre.

100 st. antagas väga 2000 kilogr. à 550 francs per 50 kilogr.	22,000	—		
Disconto 2 $\frac{0}{8}$ för kontant	440	—	21,560	—
Omkostnader:				
Frakt för 2000 kilogr. à 3 cent. pr. kil.	60	—		
Primage 10 $\frac{0}{8}$	6	—		
Assurans för 20,000 fr. inclusive (inberäknadt) kostnader 3 $\frac{0}{8}$	660	—		
Lossning och bringande på lager	25	—		
Vågpenningar 22 centimer per 100 kil.	4	40		
Ingångstull 60 $\frac{1}{2}$ fr. per 100 kilogr.	1210	—		
Lagerafgift per 2 mån. à 25 cent. per 100 kilogr.	10	—		
Brandförsäkring 1 $\frac{0}{8}$ per månad	44	—		
Courtage $\frac{1}{4}$ $\frac{0}{8}$ af 22,000	55	—		
Provision och delcredere 3 $\frac{0}{8}$ af 21,560 francs	646	80	2721	20
			<u>18,838</u>	<u>80</u>
Rena behållningen Francs				

Vigts-nota, interims-nota är mycket vanlig vid försäljning på platsen. Säljaren gifver den åt köparens folk vid varans afhemtning, och upptager deri vigt, pris och alla vid affären öfverenskomna vilkor, äfven mäk-larens namn, om sådan blifvit använd. Emottagaren bör, så fort som möjligt, uppväga varan (i fall den ej blifvit uppvägd på offentlig våg), undersöka densamma och, om han har något att anmärka, genast tillkännagifva det åt säljaren, emedan denna i motsatt fall icke antager några reklamationer. I en vigtsnota uträknas ingenting, icke ens tharan drages ifrån brutto-vigten:

Wasa d. 1 Nov. 1856.

Nota ifrån B. Mannström öfver
genom F. Sandberg à 2 månader afslutne:
200 toppar Raffinad 2836 skålp. } à 22 $\frac{1}{2}$ kop.
1 do prof 14 » }
Herr Gabr. Rothström härstädes.

39

2. *Räkningsutdrag och Konto kuranter.*

Man sänder till en affärsvän, med hvilken man står i affärsförbindelse, ett utdrag eller afskrift af hans konto ur handelsböckerna, på det han må kunna jämföra det med sina egna böcker och beriktiga möjliga afvikelser. Stora handelshus, isynnerhet bankirer, skicka på bestämda tider, vanligen vid slutet af året, sådana till alla sina affärsyänner. Om ett sådant utdrag är försedt med Debet- och Kredit-sida, så kallas det vanligen Konto Kurant; har den en enkel form, så kallas den räkningsutdrag. Båda upprättas så, att det uppstående saldo lätt kan ses. I Konto Kuranten skrives saldo, till jemnande, på den sidan, der summan är mindre. Derefter avslutes Konto Kuranten och saldo blir öfverfördt på motsatta sidan dit det verkligen hörer. Emottagaren bör, så fort som möjligt, förklara om han funnit Konto Kuranten riktig, och i motsatt fall uppgifva afvikelserna.

Bankirer och äfven varuhandlande förena med konto kuranter ändamålet att beräkna sina affärsvänner den provision, courtage, porto och andra kostnader, som sedan den sednaste konto kurantens datum på hvardera sidan kunnat uppstå, äfvensom räntan för såväl debet- som kredit-poster. Räntorna uppföras i detta fall bredvid penningeposterna, och till detta ändamål finnes framför eller efter penningekolumnerna först en kolumn för dagarnes antal, för hvilket räntan skall beräknas, sedan en kolumn för det uträknade räntebeloppet eller för ränteprodukterna. Är räntesumman på debetsidan större, så uppföres räntesaldo först på creditsidan till jemnkning i räntekolumnen och sedan på debetsidan i penningekolumnen, hvarigenom affärsvännen blir därför debiterad; är creditsidans räntebelopp större, så förfäres naturligtvis på omvänt sätt.

40

Tiden beräknas ifrån datum för hvarje post till den dag då konto kuranten utfärdas. På det ifrån förra konto kuranten öfverförda saldot räknas räntan för hela tiderymden, emellan förra och närvarande konto kurants datum. Vanligen blir i konto kuranter icke fråga att räkna räntan per år eller $\frac{1}{2}$ l. $\frac{1}{4}$ år, utan oftast för dagar; man underlättar derföre beräkningen derigenom att man tager hvarje månad till 30 dagar och året således till 360 dagar och bildar sig s. k. proportionstal eller generaldivisorer, lämpliga för hvilken räntefot som helst. Enligt följande kedjesats fås räntan efter vanlig intresseräkning:

Huru mycket ränta ger x kapital
på x dagar

när 100
på 360 dagar ger x procent

ränta

eller x 000 kapital
0 dagar

när 100
360 0 procent, d. är

 $\frac{\text{kapitalet} \times \text{dagarna} \times \text{räntefoten (procenten)}}{360 \times 100}$ ger räntan.

Generaldivisorn fås, om 100 multipliceras med 360 (årets dagar) och denna produkt (36000) divideras med den öfverenskomna räntefoten eller procenten, Qvoten blir då generaldivisor. Räntan fås således om kapitalet multipliceras med sina dagar och divideras med generaldivisorn. Generaldivisorer blifva följande:

$$\begin{array}{cccc} \frac{36000}{6} = 6000, & \frac{36000}{5\frac{1}{2}} = 6545,454, & \frac{36000}{5} = 7200, & \frac{36000}{4\frac{1}{2}} = \\ \frac{36000}{8} = 4500, & \frac{36000}{4} = 9000, & \frac{36000}{3\frac{1}{2}} = 10285,714, & \frac{36000}{3} = 12000 \end{array}$$

o. s. v.

41

Om t. ex. 850 mark vore betalbara efter 20 dagar, så fås räntan efter 5 $\frac{0}{100}$ på följande sätt:

$$\frac{850 \times 20}{7200} = \frac{17000}{7200} = 2 \text{ mark } 5\frac{7}{9} \text{ sh.}$$

Vid ränte kontokuranter beräknar man vanligen icke räntan för hvarje post, utan utför produkten af kapitalerna och dagarne i sina kolumner, sedan utdrages produkternas saldo och detta divideras med generaldivisorn. Qvoten blir räntesaldo. Bråk af kopeker, skillingar &c. lemnas bort om de äro mindre än en half, men äro de en half eller större än en half, så ökas det hela med ett. Äfven lemnar man ofta, för att förkorta räkningen, de två sista siffrorna af produkttalet bort, samt derjemte vid division två nollor ifrån generaldivisorn, då den slutas på nollor; derigenom uppstår väl en ringa oriktighet, hvilken dock i det närmaste jemnkas, då denna förkortning sker på båda sidor.

Om i konto kuranten penningeposterna beräknas efter olika räntefot, eller om väl alla debetposter hafva samma, men kreditposterna en annan räntefot, så måste räntan räknas skildt för hvarje post.

Ibland har man vid utfärdandet af en konto kurant af affärsvännen erhållna vaxlar i sin värjo, hvilka ännu ej äro förfallne, eller har man för hans räkning sålt någonting på tid, för hvilket således penningar ännu icke influtit; samma kan vara fallet hos emottagaren af konto kuranten. Man kan derföre egentligen icke upptaga sådana poster i konto kuranten, och det är också bäst att, efter konto kurantens afslutning, sätta sådana poster inunder på ny räkning (Novo Conto). Men i sådant fall öfverensstämmer icke kontokuranten med böckerna, hvilket dock borde vara fallet, derföre brukar man äfven upptaga dylika ännu icke förfallna

42

poster i konto kuranten jemte dagarnes antal till deras förfallotid, äfvensom ränteprodukterna i de vederbörande kolumnerna, men skrifver dem, emedan dessa egentligen höra till den motsatta sidan, till åtskillnad ifrån de andra, med rödt bläck. Vid slutet af konto kuranten skrifver man först de med rödt bläck skrifna produkterna, till jemnkning på den sida, hvarest summan af dessa produkter är den mindre, men omedelbart derunder skrifver man denna summa med svart bläck, hvarigenom saldo, om det var i kredit blir debiteradt samt om det var i debet krediteradt. Genom schema N:o 3 torde denna förklaring blifva tydligare.

Vidlyftigheten med röda produkterna undvikas, om man räknar räntan för hvarje konto kur.-post baklänges, d. ä. ifrån konto kurantens första dag till postens datum. Man har dervid den fördeln att, redan vid införandet i konto kurantboken, kunna bifoga räntan, hvilket enligt det föregående sättet ej gerna låter sig göra, emedan man icke alltid med bestämdhet vet hvilken dag man kommer att utfärda konto kuranten. På det ifrån föregående konto kuranten öfverförda saldo kommer naturligtvis ingen ränta att beräknas; deremot måste räntan för det ur penningekolumnen uppstående saldot, hvilket kallas det råa saldot, räknas för hela tiden ifrån konto kurantens första till dess sista dag. Vid detta förfarande äro räntorne dock egentligen diskonto och höra därför vid debetposter till kredit och vid kreditposter till debet; därför öfverför man det funna räntesaldot, sedan man efter vanligheten jemnat ränteprodukternas summa, på den sida, hvarest ränteprodukternas summa var den mindre, såsom af schema n:o 4 synes.

Här vilja vi anföra en varuhandlares räkningsutdrag både i enkel form och i form af en konto kurant.

43

samt derpå en ränte konto kurant ifrån en bankir i hvardera af de omnämnda formerna.

1) Exempel på ett enkelt räkningsutdrag:

Herr C. W. Dahlström i Kuopio.

		Debet.		Kredit.	
		Silfver.			
1856					
Jan.	5	Per Kontant			100 —
»	7	An Beloppet för försända varor . .	148	10	
»	15	An Försändt kaffe	87	—	
Febr	16	An Socker och risgryn	104	8	
Mars	3	Per Kontant			78 18
April	10	An Diverse varor	54	21	
»	15	Per Betalning af Hr N. N. härstädes			26 5
Maj	12	An Diverse varor	92	4	
»	16	Per Anvisning på C. O. P. härstädes			150 —
Juni	25	Per Saldo mig till godo			131 20
			<u>S:r</u>	<u>Rb.</u>	
			485	43	485 43
		An Saldo	131	20	

Jakobsstad d. 25 Juni 1856.

C. J. Thams.

Ett sådant räkningsutdrag skrives dock vanligen på ett folioblad, hvars venstra sida bildas af debetposterna och högra af kreditposterna.

2) Exempel på räkningsutdrag i form af konto kurant med efter 4 särskilta schema uträknade räntor:

44

N:o 1. Debent.

Herrar i M. Bürger & C:o

1856			Dagar	Ränta.		Thl.	gr.
				Thl.	gr.		
Jan.	1	An Saldo, enl. sednaste konto kur.	180	10	15	420	15
Febr.	6	” Försände aktier	144	48	6	2410	10
”	25	” Vår remissa på Hamburg	125	12	15	720	—
April	8	” Kontant remissa	82	31	27	2800	—
Maj	2	” Tit. tratta Ordr. C. A. Wolf	58	6	24	842	20
”	21	” Vår remissa på Tit. plats	39	5	13	1000	—
Juni	19	” Tit. tratta Ordr. W. Hoffmann	11	2	1	1336	15
”	30	” Räntesaldo				55	13
”	”	” Provision af Thl. 8987. 28 à $\frac{1}{3} \frac{0}{0}$				29	29
”	”	” Courtage af Thl. 4236. 20 à $1 \frac{0}{0}$				4	7
”	”	” Brefporto				2	18
				<u>117</u>	<u>11</u>	<u>9622</u>	<u>7</u>
Juli	1	An Saldo				<u>3952</u>	<u>29</u>

N:o 2.

Samma exempel med räntepro-

1856			Dagar	Ränteprod.	Thl.	gr.
Febr.	6	” Försända aktier	144	347088	2410	10
”	25	” Vår remissa på Hamburg	125	90000	720	—
April	8	” Kontant remissa	82	229600	2800	—
Maj	2	” Tit. tratta, Ordr. C. A. Wolf	58	48875	842	20
”	21	” Vår remissa på Tit. plats	39	39000	1000	—
Juni	19	” Tit. tratta, Ordr. W. Hoffmann	11	14702	1336	15
”	”	” Räntesaldo			55	13
”	”	” Provis. af Thl. 8987. 28 à $\frac{1}{3} \frac{0}{0}$			29	29
”	”	” Court. af Thl. 4236. 20 à $1 \frac{0}{0}$			4	7
”	”	” Brefporto			2	18
				<u>844955</u>	<u>9622</u>	<u>7</u>
Juli	1	An Saldo			<u>3952</u>	<u>29</u>

45

i Leipzig (ränta à 5 $\frac{1}{2}$).

Credunt.

1856	Dagar	Per Tit.	Ränta.		Thl.	gr.
			Thl.	gr.		
Febr.	2	Tit. remissa på Breslau . . .	148	16	13	800 —
"	20	" d:o d:o på denna plats	130	6	12	354 —
Mars	17	" Vår tratta, Ordr. Gabr. Müller	103	21	24	1524 10
April	11	" Försända metalliques . . .	79	11	8	1026 10
Maj	25	" Kontant remissa	35	3	20	754 18
Juni	16	" Vår tratta, Ordr. Sal. Hendel	14	2	11	1210 —
"	30	" Räntesaldo		55	13	
"	"	" Saldo mig till godo				3952 29
				117	11	9622 7

Berlin den 1 Juli 1856.

W. Salomon & Söhne.

duktioner och framåt räknad ränta.

1856	Dagar	Per Tit.	Ränteprod.	Thl.	gr.	
						Febr.
"	20	" d:o d:o på vår plats . . .	130	46	020	354 —
Mars	17	" Vår tratta, Ordr. Gabr. Müller	103	157	006	1524 10
April	11	" Försända metalliques . . .	79	81	080	1026 10
Maj	25	" Tit. kontanta remissa . . .	35	26	411	754 18
Juni	16	" Vår tratta, Ordr. Sal. Hendel	14	16	940	1210 —
"	30	" Saldo af ränteprodukter . .		399	098	
				399	098	
				7	200	
"	"	" Saldo oss till godo				3952 29
				844	955	9622 7

Berlin den 1 Juli 1856.

S. E. & O

W. Salomon & Söhne.

46

N:o 3. Samma exempel med två sednare förfallna po-

1856		Dagar	Ränteprod.	Thl.	gr.
Jan.	1	An Saldo ifrån förra konto kur.	180	75690	420 15
Febr.	6	„ Försända aktier	144	347088	2410 10
„	25	„ Remissa per Hamburg	125	90000	720 —
April	8	„ Kontant remissa	82	229600	2800 —
Maj	2	„ Tit. tratta, Ordr. C. A. Wolf	58	48875	842 20
„	21	„ Remissa på Tit. plats	39	39000	1000 —
Juni	19	„ Tit. tratta, Ordr. W. Hoffman	11	14702	1336 15
Juli	31	„ Remissa på Tit. plats	30	*) 15000	500 —
Juni	30	„ Saldo af röda produkter		{*) 15000}	
„	„	„ Räntesaldo			57 15
„	„	„ Speser såsom i n:o 1 och 2			36 24
				<u>889955</u>	<u>10124 9</u>
Juli 1		An Saldo			2455 1

Berlin den 1 Juli 1856.

*) Dessa tvenne produkter borde skrivas med rött bläck.

N:o 4. Samma exempel med två sednare förfallna po-

1856		Dagar	Ränteprod.	Thl.	gr.
Jan.	1	An Saldo		420	15
Febr.	6	„ Försända aktier	36	86772	2410 10
„	25	„ Remissa per Hamburg	55	39600	720 —
April	8	„ Kontant remissa	98	274400	2800 —
Maj	2	„ Tit. tratta, Ordr. C. A. Wolf	122	102805	842 20
„	21	„ Remissa på Tit. plats	141	141000	1000 —
Juni	19	„ Tit. tratta, Ordr. W. Hoffmann	169	225869	1336 15
Juli	31	„ Remissa per Tit. plats	210	105000	500 —
Juni	30	„ Saldo af ränteprodukter		414097	
„	„	„ Räntesaldo			57 15
„	„	„ Specer, som ofvan			36 24
				<u>1389543</u>	<u>10124 9</u>
Juli	1	An Saldo			2455 1

47

ster med röda produkter och framåt räknad ränta.

1856		Dagar	Ränteprod.	Thl.	gr.	
Febr.	2	Per Remissa på Breslau . . .	148	118400	800	—
"	20	" d:o på pår plats . . .	130	46020	354	—
Mars	17	" Vår tratta, Ordr. Gabr. Müller	103	157006	1524	10
April	11	" Försända metalliques . . .	79	81080	1026	10
Maj	25	" Kontant remissa	35	26411	754	18
Juni	16	" Vår tratta, Ordr. S. Hendel	14	16940	1210	—
Juli	15	" d:o d:o d:o M. Schoch	15	*) 30000	2000	—
Juni	30	" Saldo af ränteprodukter . . .		414098		
"	"	" Saldo oss till godo			2455	1
				889955	10124	9
S. E. & O.						

W. Salomon & Söhne.

*) Denna produkt borde skrivas med rött bläck.

ster och baklänges räknad ränta.

1856		Dagar	Ränteprod.	Thl.	gr.	
Febr.	2	Per Pemissa per Breslau . . .	32	26500	800	—
"	"	" d:o på vår plats	50	17700	354	—
Mars	17	" Vår tratta, Ordr. Gabr. Müller	77	117374	1524	10
April	11	" Försända metalliques . . .	101	103660	1026	10
Maj	25	" Kontant remissa	145	109417	754	18
Juni	16	" Vår tratta, Ordr. S. Hendel	166	200860	1210	—
Juli	15	" d:o d:o d:o M. Schoch	195	390000	2000	—
Juni	30	" Råa Saldo 2360 Thl. 23 gr.	180	429432		
"	"	" Saldo oss till godo			2455	1
				1389543	10124	9
S. E. & O.						

Berlin den 1 Juli 1856.

W. Salomon & Söhne.

48

3. *Qvitto, bevis.*

Skriftliga erkännandet att hafva erhållit en betalning eller något föremål kallas *emottagningsbevis* eller *qvitto*.

Ett bevis eller qvitto måste innehålla följande omständigheter: 1) gifwarens och emottagarens namn; 2) omnämmandet af föremålet som emottagits och om det är en penningesumma dess anförande i texten med bokstäfver och öfver eller under med siffror, 3) vid qvitton orsaken till betalningen och möjliga förbindelser eller vilkor, 4) ort och datum. Skall genom beviset uttryckas, att den betalande erlagt hela sin skuld, så skrives "per saldo", i fall man ej vill angifva hvarföre betalningen blifvit erlagd.

Ofta händer det att man betalar för en tredjes räkning, hvilket måste angifvas i beviset. Vanligen låter den betalande i sådana fall gifva sig qvitto i två lika lydande exemplar, för att behålla det ena sjelf och skicka det andra till sin kommittent. I hvardera anmärkes då "dubbelt gällande för ett". Äfven kan ett trefaldigt qvitto förekomma, om den som gifvit den betalande i uppdrag, sjelf af en fjerde person fått i uppdrag, att för denna erlägga en betalning.

Köpmännen hafva ofta lithografierade formulär till qvitton, som då endast behöfva ifyllas. Följande må tjena som exempel:

1) Tvåhundra femtio Rubel Silfver erkänner jag mig i dag hafva erhållit af Gustaf Brander härstädes. Jakobsstad den 10 Juli 1856.

per 250 Rb. S:r.

Georg Asplund.

2) Trehundra tjugu Rubel S:r, emottagne per saldo af Hr L. Björnram ifrån Kajana, qvitteras härmedelst. Jakobsstad den 25 Juli 1856.

Säger 320 Rb. S:r.

Matts Holmstén.

49

3) Af Herr Leon. Laurell har jag i dag uppburit ett hundrade sjuttiofem Rb. S:r, såsom rest af min fordran för lefvererade varor. Wasa d. 10 Sept. 1856.
per 175 Rb. S:r. N. C. Björk.

4) Säger 800 Rb. S:r.
Af Herr Carl Mattsson härstädes hafva vi i dag för Oskar Kramers i Jakobsstad räkning emottagit åttahundrade Rb. S:r, hvilket härmedelst dubbelt gällande för enkelt qvitteres. Wiborg d. 5 Okt. 1856.

Hackman & Co.

5) På uppdrag af Fr. Osvall i Helsingfors har E. Kantzau i Wasa i dag för P. Stenroos i Kronstadt räkning till mig inbetalt fyra hundrade Rb. S:r, hvilket erkännes. Uleåborg d. 15 Okt. 1856.

Säg. 400 Rb. S:r.

Gabr. Rinwall.

6) Ett pakett, enligt utanskriften innehållande 200 Rb. S:r, erkänner jag mig af Aug. Ruth härstädes hafva emottagit för J. Lunds i Björneborg räkning. Christinestad d. 20 Okt. 1856.

Alb. Bergman.

Ett *interims bevis* eller *quitto* kallar man i vaxelhandeln mångfaldiga bevis, såsom: a) Om någon säljer en vaxel, den han ännu icke eger, utan väntar ifrån utlandet, men redan på förhand uppbär dess belopp af köparen; b) om någon erhållit en vaxel endast till inkassering och således först efter skedd inlösen kan erkänna och kreditera dess belopp; c) om köparen af en vaxel lofvar att först efter en viss tid betala dess belopp. Bevisen under a) och c) kunna också utställas efter vaxelrätt och kallas då *interims vaxel*.

a) Vi erkänna härmedelst oss af Herr A. Smedberg härstädes hafva emottagit trettonhundrade Rb. S:r, såsom betalning på en vaxel à P. St. 200 på London per ultimo December, hvilken vaxel vi förbinda oss att åt honom, sednast den 20 dennes, lefverera. G:la Carleby d. 10 Nov. 1856.

G. Björklund & Co.

b) Af Herr J. Fr. Schramm härstädes erhöj jag till inkassering Hamb. B:ko mark 1500 à 14 dd. sight på

50

C. G. Malmlund i NyCarleby, hvilket härmed erkännes.
Helsingfors d. 14 Sept. 1856. G. H. Borgman.

c) Af Herr Gustaf Malm härstädes erhöill jag i dag Francs 4000 per ultimo Augusti à 400 centim. S:r Rb. 1000 och förbinder mig att sednast inom den 25 i denna månad betala desamma enligt vaxelrätt till G. Malm eller Ordres. Jakobsstad d. 6 Juli 1856.

Conrad Frank.

Om en forman eller skeppare öfverbringar någonting fraktfritt, så begär han af emottagaren ett bevis öfver riktig lefverering, emot hvilket förevisande han erhåller betalning af afsändaren. Hit höra äfven sådana bevis, som man lemnar åt en forman, för hvilken man, antingen för fördröjd eller annars oriktig lefverering, innehåller hela eller en del af frakten.

a) Ett fat Rom, afsändt ifrån J. Brenner i Jakobsstad, har formannen Johan Skutvik ifrån Pedersö i dag riktigt och välbehållet lefvererat. Kuopio den 29 Nov. 1856. G. Bastholm.

b) Formannen Matts Karpio ifrån Nurmijärvi har, enligt fraktbref af den 3 dennes, ifrån J. Lenz i Helsingfors, emot betingad frakt af 10 kopek per lispund, med 3 dagars lefvereringstid, väl i dag lefvererat för min räkning hit förpassade 10 lådor tobak och 4 säckar kaffe, brutto 60 lisp., men, för en alltför sentida lefverering, har jag utbetalt endast hälften af forlön med 3 Rb. S:r. Tavastehus d. 10 Juli 1856.

C. G. Holm.

Om en skuldförbindelse, som gäldenären betalt, förkommit, eller ej kan tillrättafås, så utfärdar fordringsägaren ett bevis öfver emottagen betalning, hvarigenom det ursprungliga dokumentet förklaras för ogiltigt; ett sådant kallas *mortifikations-* eller *amorterings-bevis*. För en förlorad vaxel är ett sådant bevis dock icke tillräckligt, utan denna måste lagligen och efter föregån-

51

gen kungörelse i offentliga blad amorteras eller dödas, och tills detta skett, betalar icke gäldenären åt fordringsgaren beloppet, utan deponerar det hos domstolen. Ett amorteringsbevis kan lyda:

Af Herr W. Bremer har jag i dag återbekommit de af mig den 15 förf. Maj å 3 månader åt honom lånta Trehundrade (300) Rb. S:r jemte ränta, hvilket härmed erkännes, emedan jag nu ej kan finna rätt på den deröfver utfärdade skuldsedeln, för att kunna återlemna den åt honom. Tillika förklarar jag härmed denna skuldsedel ogiltig och förbinder mig att, om jag finner den, utlemna den åt Herr Bremer emot detta amorteringsbevis. Jakobsstad den 1 Sept. 1856.

J. G. Strandberg.

4. *Skuldförbindelser, skuldsedlar.*

Man utställer en skuldsedel eller obligation, om man af någon erhållit penningar, eller på annat sätt blifvit hans gäldenär, för att derigenom erkänna emottagandet af det erhållna och utlofva tiden och sättet för återbetalningen. En skuldsedel innehåller derföre långifvarens och låntagarens namn och boningsort, ort och datum för utställandet, uppgift af den lånta summan med bokstäfver och siffror, myntsorten, hvori den skall betalas, i synnerhet om den är någon annan än den i landet gångbara, räntefoten och tiden för dess återbetalning, och den möjligen lemnade panten eller säkerheten. Förklarar sig gäldenären förpligtad att betala enligt vaxelrätt, så fordras dertill att dokumentet kallas vaxel, eller att återbetalningen utlofvas enligt vaxelrätt, hvarigenom skuldsedeln får namn af *torr* eller *sola vaxel*.

De allmänna kassorna hos oss, ifrån hvilka lån beviljas, hafva vanligen en hvar sina särskilda tryckta for-

52

mulärer, hvarefter reversen bör skrivas. Här må exempel på vanliga enskilda reverser anföras:

Af Herr N. N. har jag i dag till låns bekommit en summa stor femhundra (500) Rubel Silfver, hvilka jag förbinder mig att med årlig sex procents ränta efter tvenne år återbetala. Såsom säkerhet för denna summa öfverlemnar jag åt Herr N. N. trenne silfver vaser om 600 lods vigt; valuta bekommen. N. den 29 Oktober 1856.

Säger 500 Rb. S:r.

B. O. F.
(Sigill.)

Till Herr N. N. betala undertecknade vid anfordran en summa stor sjuhundra (700) Rub. Silfver med derå löpande fem procents ränta och förbinda oss solidariskt till nämnde summas återbetalande, utan alla undflykter och invändningar, de må hafva hvad namn som helst. N. den 15 November 1856.

Säger 700 Rb. S:r.

G. D. S.
C. F. D.

I fall för betalningens ordentliga erläggande borgen lemnas, så skriva borgesmännen sin förbindelse, efter låntagarens namn, med ungefär följande ord vid vanlig borgen:

För ofvan (å andra sidan) förskrifne — — — Rb. S:r jemte derå utfäst och löpande ränta gå undertecknade, en för begge och begge för en (en för alla och alla för en), i full laga borgen (i full borgen som för egen skuld = proprie borgen). Ort och tid.

N. N.

(Karakter och Sigill.)

N. N.

(Karakter och Sigill.)

5. Vexlar, Trattor.

I förra delen är redan det nödvändigaste anfördt om vaxlar. Köpmännen begagna dertill vanligen lithografierade formulär, hvori man fyller tomrummen med det föränderliga i en vaxel. Deras form är aflång, smal oktav af fint, tunnt, men fast och föga genomskinligt papper. Tomrummen äro genomdragna med fina täta

linier, för att förekomma förfalskning eller radering. Hvarje tomrum, som ej blir fullskrifvet, öfverdrages med en tjock rak eller slingrande linie, på det ej någonting må efteråt kunna tillskrifvas. Många köpmän skriva vaxelsumman ännu en gång, egenhändigt under sitt namn, med bokstäfver. Vaxeltagarens (remittentens) boningsort angifves hvarken i vaxeln eller i indossementet, emedan han kan utöfva vaxelrätt hvarhelst han än må befinna sig. I de flesta länder äro vaxlar underkastade en stempelafgift, som beror af vaxelns summa.

Hos oss eger följande stempelafgift för vaxlar, skuldsedlar, anvisningar rum: för vaxlar till och med 60 Rb. = 12 kop., t. o. m. 100 Rb. = 20 kop., t. o. m. 150 Rb. = 30 kop., t. o. m. 200 Rb. = 40 kop., t. o. m. 400 Rb. = 80 kop., t. o. m. 600 Rb. = 1 Rb. 20 kop., t. o. m. 1000 Rb. = 2 Rb., t. o. m. 1500 Rb. = 3 Rb., t. o. m. 2000 Rb. = 4 Rb., t. o. m. 3000 Rb. = 6 Rb., t. o. m. 4000 Rb. = 8 Rb. o. s. v. 4 Rubels förökning för hvarje 2 tusende.

6. Anvisningar.

En anvisning kan lyda såväl på en penningebetalning, som på utlefvererandet af ett annat föremål; emellertid förekomma penningeanvisningar oftast. Ifrån vaxlar skiljas de derigenom, att i texten skrives anvisning i stället för vaxel; de gireras äfven och begagnas såsom vaxlar, hvarföre man till dem använder tryckta blanketter. Ibland kallas en vid sight betalbar penningeanvisning för *ackreditiv*.

Afser anvisningen utlefvererandet af en vara, så kallas den utlefvereringsbevis; vid sådana förekommer ingen tidsbestämmelse såsom vid penningeanvisningar, utan utlefvereringen bör naturligtvis ske, då anvisnin-

54

gen företes och vid inbändigandet af densamma, så att den kan tjena såsom ett qvitto att man utlefvererat föremålet. Hit höra äfven sådana anvisningar, som man lemnar åt formän, hvilka skola ifrån någon ort emottaga varor för ens räkning.

På många handelsplatser äro ibland bankirer, vid betalningar på platsen, en slags anvisningar (platssedlar, Stellzettel) mycket vanliga. De äro alltid betalbara à sight och måste inkasseras samma dag, emedan utgifvaren uttryckligt förklarar, att han endast densamma dagen emottager regress, d. ä. icke förpligtar sig att följande dag lemna betalning, i fall den, på hvilken sedeln lyder, ej skulle betala. Penningebetalningar, i synnerhet på en messa, blifva derigenom mycket underlättade, men deremot kunna de medföra den olägenhet, att ett handelshus, på hvilket anvisningen lyder, i stället för betalning gifver anvisning på ett tredje, detta på ett fjerde o. s. v., så att man kan få vandra hos 4 à 5, innan man får penningar.

Affattningen af alla slags anvisningar inses af följande exempel, hvarvid dock bör anmärkas, att de indossementer, som kunna bifogas penningeansvisningar, äro fullkomligt lika lydande med dem på trattor.

C. H. L. Anvisning.	}	Kaskö d. 5 Juli 1856.	S:r Rb. 150.
		Två månader à dato behagade Tit. för denna min anvisning betala till Fr. Fraser eller Ordres Etthundrade femtio Rubel S:r, valuta bekommen, och ställa det i räkning utan vidare avis.	
		J. H. Björman i Björneborg.	C. H. Lindström.

Härmedelst beder jag Herr Ch. J. Tolpo i N. emot detta ackreditiv till Herr M. Kaufmann betala tvåhundra Rb. S:r och bringa det i räkning enligt eller utan avis. Ekenäs den 16 Juli 1856.

Säger 200 Rb. S:r.

E. J. Sucksdorff.

55

Herrar N. N. i N. ombedjas att emot detta lefveringsbevis och ersättning af omkostnaderna lemna till dervarande Herr M. M. den för min räkning hos Tit. magasinerade kistan Champagne, märkt C. T. & Co.

Torneå den 25 Juli 1856.

Carl Taucher & Co.

Emot detta utlefvereringsqvitto behagade Tit. ifrån mitt dervarande lager låta till M. Hansson härstädes franco afgå 10 säckar kaffe, märkte F. N:o 86—95. Wasa d. 1 Sept. 1856.

G. G. Roth.

Herr E. E. Kruskopf
i N.

Herr A. G. Malmberg i Jakobsstad
ombedes att åt öfverbringaren af detta, forman Jakob Koski ifrån Nilsjä, aflemna de hos Tit. beställda varor. Kuopio den 20 November 1856.

C. F. Fougstedt.

(En platssedel)

Herr J. Reicher härstädes bedja vi för vår räkning låta hos J. Nilsson upptaga Ett tusende Rb. S:r, hvarvid vi dock anmärka, att vi endast i dag antaga regress till oss för denna fordran. N. den 1 Oktober 1856.

C. F. B.

7. *Fraktbref, Konnässement, Certeparti.*

När man afsänder varor till en annan ort, med forman, skeppare, på ångbåt eller jernbana, så sluter man med den, som skall öfverbringa varorna, ett fördrag (fraktslut), som innehåller de hufvudsakligaste villkoren vid transportereringen. Detta fördrag kallas vid landtransporter *för-* eller *fraktsedel*, vid sjötransporter *konnässement, lastbevis* &c. De åtskilja sig hufvudsakligast deri, att forsedeln utfärdas i ett exemplar af afsändaren och lemnas åt formannen, för att, efter riktig lefverering, tjena till anvisning att erhålla fraktbeloppet af varuemottagaren. Konnässementet åter utfärdas af

56

skepparen i flera exemplar och innehåller hans förbindelse att, emot en betingad eller öfverenskommen frakt, aflemna varorna på bestämmelseorten.

Ett fraktbref för en forman eller skeppare innehåller vanligen afsändarens namn och boningsort, uppräknandet af varukolli efter mängd, beskaffenhet, innehåll, vikt och märke, uppgift af den betingade frakten, lefvereringstiden jemte den vanliga anmärkningen att formannen emottagit godset väl konditioneradt och är förpligtad att såsom sådant aflemna detsamma. Emottagarens namn och boningsort sättes utanpå adressen. Har den, som reqvirerat varan, anvisat formannen att hos afsändaren emottaga godset, så betingar han eller är redan öfverens om frakten med formannen, derföre tillägges i fraktbrefvet: "för betingad frakt". Då formannen eller skepparen, inom den bestämda tiden, aflemnar varan väl konditionerad och med riktig vikt, så är adressaten förbunden att betala honom den betingade frakten, i motsatt fall kan öfverbringaren hålla sig till varan. Aflemnar formannen varan försent eller i skadadt skick, så kan emottagaren i första fallet innehålla hela eller en del af frakten, allt efter som fraktbrefvet fastställer, och i sednare fallet afkorta af frakten så mycket som svarar emot skadan eller det bristande; förslår frakten icke dertill, så kan han fordra ersättning af formannen. Han är dock förpligtad att lemna honom ett bevis deröfver (se pag. 50). Om afsändaren betalar frakten, så lemnar emottagaren åt formannen endast ett bevis (lefvereringsbevis) öfver riktig lefverering; detta antydes i fraktbrefvet med orden: "fraktfri", eller "franco frakt och speser emot lefvereringsqvitto". En speditör, som emottager varor till vidare befordran, tager sin provision och kostnader i de flesta fall af varuemottagaren eller reqvirenten. Penninge-

57

sorten för fraktbetalningen är vanligen den på bestämmelseorten gällande, vigten den på afsändningsorten brukliga. Angfartygsbolag och jernvägsdirektioner hafva vanligen fraktbestämningarne upptagne i tryckta formulärer för fraktbref.

(Exempel på fraktbref eller forsedlar.)

Tervakoski d. 1 Dec. 1856.

Genom formannen Daniel Toijala ifrån Akkas socken emottager Tit. à 15 kop. silfv. per lispund och 7 dagars lefvereringstid:

F. W. N.	4 balar skrifpapper, vägande:
N:o 32 . . .	12 lisp. 10 skålp.
» 33 & 34	23 » 15 »
» 35 . . .	12 » 15 »

S:ma B:tto 49 lisp. Fyratio lispund.

Pappret är lemnadt åt formannen torrt och väl conditioneradt. Efter riktig, oskadad och i behörig tid skedd lefverering behagade Tit. åt honom betala den betingade frakten och förfara med godset enligt föreskrift.

F. W. Nordensvan.

Hosgående emottager Tit. genom Salomon Wexala ifrån Munsala kapell, fraktfritt emot lefvereringsqvitto:

N:o 8 & 9. L. G. 2 kistor glasvaror,
vägande B:tto 675 skålp.

Godset är öfverlemnadt torrt och i bästa skick och formannen är förbunden att inom 4 dagar lefverera det.

Sandnäs d. 5 Dec. 1856.

L. Granberg.

Med af Tit. sjelf anvisad forman, Matts Rask, emottager Tit. för af Tit. sjelf betingad frakt:

H. L. 2 paket i linne, innehållande bomullsmanufaktur, vägande 182 skålp. Brutto, åt formannen i bästa skick öfverlemnade. Jakobsstad d. 17 December 1856.

Th. L. Björklund.

Med skepparen N. N., förande galeasen N., försändes till Herr N. N. i N. följande varor, neml. — —,

58

hvarföre vid riktig och oskadd lefverering skall betalas i frakt 0 Rb. 0 kop. S:r. N. den 10 Juli 1856.

N. N.

Ett konnässement utfärdas vanligen i 3, ibland i 4 exemplar, af hvilka kapten erhåller ett, hvilket vanligen äfven undertecknas af afsändaren, afsändaren tvenne och skeppsredaren, i fall kapten ej är det, ett. Afsändaren skickar ett af sina exemplar till varuemottagaren. Konnässementet kan också lyda på ordres, d. ä. emottagaren är ej deri nämnd, utan skepparen lemna godset till konnässementets innehafvare, hvilken vid hans ankomst till bestämmelseorten anmäler sig hos honom. I sådant fall girerar afsändaren det konnässement, som han skickar till emottagaren, hvilket vanligen sker genom skrifvande af namnet på baksidan; detta kan sedan gireras vidare. För emottagaren gäller konnässementet dessutom såsom ett bevis, att godset verkligen är afsändt till honom, och kan derföre, om ej det redan är gjordt, ombesörja dess assurans och lemna förskott, om han erhållit varan i kommission, genom att acceptera afsändarens tratta på sig. I sjöstäder har man vanligen tryckta formulärer till konnässementer, i hvilka tomrummet ifylles efter behovet. Om också certeparti är slutadt, äro dock konnässementer nödiga, emedan de innehålla skepparens erkännande att hafva emottagit varorna.

Vanligt formulär:

Jag från N., förande mitt skepp — —, nu liggande för — —, ärnar med första goda vind segla till — —, hvarest min rätta utlossning vara skall, erkänner härmed, att under mitt skeppsdäck hafva af N. N. bekommit följande varor — —, allt torrt och väl konditionerad, hvilket gods jag utlofvar, när Gud mig lycklig resa förläna, aflefverera, såsom jag det emottagit hafver, till N. N. eller Order. Deremot skall jag bekomma i frakt

59

— — jemte 0 procent kaplake och haveri ordinaire. Och detta tillburligen att efterkomma, förbinder jag mig sjelf, all min egendom och mitt skepp med allt tillhör och skeppsredskap. Med haveri och sjöskada förhållas enligt lag och sjöusans. Till yttermera visso har jag undertecknat 0 exemplar lika lydande konnässementer, af hvilka, när det ena är fullgjordt, de andra blifva af intet värde. N. den — — 18 . .

(Skepparens namn)

Obs. Passeras Öresund, så tecknar aflastaren på kanten adressen på den, som betalar tullen eller klarerar derstädes.

Till konnässementer och fraktsedlar å gods, som afgår till orter utom Finland, med inhemska fartyg, begagnas stämpladt papper å 6 kop., med utländska fartyg, 12 kop.

Certeparti är ett emellan skeppare och en eller flere befraktare slutet kontrakt af hela fartyget för en bestämd resa. Sådana afhandlingar slutas hos oss emellan de vederbörande personerna enskildt och bevittnas af Notarius publicus eller tvenne andra trovärdiga personer. På de flesta utrikes orter uppgöras fraktslut med biträde af en edsvuren mäklare eller skeppsklarerare, som, sedan kontrahenterna blifvit ense, deröfver utfärdar slutsedel, hvarefter certepartiet af Notarius publicus upprättas och nödiga exemplar af honom aflemnas till befraktaren och skepparen.

De hufvudsakliga omständigheter, som ett certeparti bör innehålla, äro: a) skepparens och skeppets namn, hvilken nations flag det för och lästetalet; b) om lasten föres till sidan af skeppet och äfven lossas fritt vid sidan, utan kostnad för fartyget; c) beloppet af fraktsumman, kaplake och ordinarie haveri; d) om lasten består af lofliga varor; e) aflastarens och lastemottagarens namn; f) orten, hvarest lastning och lossning skall ske;

60

g) last- och lossningsdagarnes antal; h) huru mycket betalas för hvarje öfverliggedag; i) att fartyget kan utlossa lasten på ett sådant ställe, att det ligger flott; j) om fartyget går under konvoj (i krigstider); k) huru lasten beräknas vid inträffadt haveri, antingen enligt inköpspris med lastningskostnader, eller enligt dess värde på lossningsorten, med afdrag af frakt, tullumgälder och lossningskostnader m. m., som kunna vara af nöden.

Vid befraktningar per rus, d. ä. då fartyget till hela dess drägtighet lemnas åt befraktaren, han må sedan lasta deri mer eller mindre, bör äfven i certepartiet göras förbehåll, att vissa delar af skeppsrummet, såsom: kajuta, skans, kabelgatt, segelkoj, rum för proviant m. m. lemnas frie till skepparens disposition, och vid inlastning af tunga varor, att fartyget icke får lastas öfver ett visst djupgående, och då tunga varor såsom marmorblock, kanoner m. m. intagas, att det sker på befraktarens risk.

Till certepartier, upprättade i Finland, bör begagnas stämpladt papper af följande valör: för en fraktsumma af t. o. m. 50 Rb. 12 kop., för 50—100 Rb. 20 kop., för 100—200 Rb. 50 kop., för 200—400 Rb. 80 kop., för 400—600 Rb. 1 Rb., för 600—800 Rb. 1 Rb. 20 kop., för 800—1000 Rb. 1 Rb. 50 kop., för 1000—2000 Rb. 3 Rb., för 2000—4000 6 Rb., för 4000—6000 Rb. 9 Rb.

Formulär:

År 18— den — hafva inför mig undertecknad, Notarius publicus, Hr N. N., såsom befraktare, å ena, och Kofferdikaptén N. N., som förer — —, kallad — —, om 00 lästers drägtighet, hemma uti — —, såsom frakttagare, å andra sidan, efterskrifne certeparti med hvarandra ingått och slutat, nemligen att kaptänen försäkrar ofvannämnde vara — — väl diktad och kalfatrad, samt med

61

folk, redskap, proviant och annat tillbehör vederbörligen försedd och utredd, samt färdig att härstädes genast begynna intaga lasten, för att till bestämmelseorten densamma öfverföra och utlossa. Herrar befraktare försäkra deremot, att härstädes låta inlasta förenämde skepp med full laddning af — — (N. N. med så mycket, N. N. med så mycket), hvarmed kaptenen till — — afsegla skall, enligt konnässementernas innehåll, och att kaptenen skall erhålla i frakt — — jemte — — proc. haveri ordinaire och — — kaplake, som af lastemottagaren(a) vid godsets behöriga aflefvererande genast utbetalas. För inlastningen, som tager sin början den — —, äro 00 dagar betingade, och erlägges för hvarje dag, som fartyget derutöfver, genom befraktarens förvållande, uppehålles, 00. Till utlossning uti — — förbehåller sig befraktaren 00 dagar, öfver hvilka ej uppehållas skall; i vidrigt fall undfår kaptenen af lastemottagaren(a) 00 för hvarje öfverliggedag. Lasten lefvereras fritt vid sidan af fartyget, hvaraf följer att liktare- och bördingskostnader, så väl i last- som lossningsorten, drabba godsegarena. Fartyg och laddning vidkännas hvardera sina umgälder *). Kaptenen adresserar sig till N. N. i afseende å lossningen. Vid inträffande haveri gross (hvilket Gud nådeligen afvändel), förhållas efter vanlig sjöusans och coutume **), så ock vid uppkommande tvist om öfverliggedagar, eller hvad helst det vara må, hvilket allt i lossningsorten kommer att upptagas, afgöras och betalas. Till visso häraf, och att allt, hvad här föreskrifvit står, å båda sidor orubbeligen skall hållas ***), förbinder(a) Herrar befraktare sitt gods och kaptenen sitt skepp, hafvande kontrahen-

*) Härefter införas öfriga vilkor, som kunna hafva afseende på resan och varorna, t. ex. på hvilkenderas bekostnad bäddning, mattning och dylikt anskaffas, hvem som klarerar för lasten m. m.

***) Här kan införas det värde, efter hvilken lasten i sådant fall kommer att beräknas.

****) I de certepartier, som avslutas å utrikes orter, införes ofta ett betydligt vite, i fall certepartiets innehåll icke fullgöres.

62

terna detta certeparti egenhändigt underskrifvit. (Härunder befraktarens och kaptenens namn). Sålunda slutet och af kontrahenterna egenhändigt underskrifvet, intyga som ofvan. (Notar. Publ., Skeppsklarerare, namn och sigill).

8. *Priskuranter och kurssedlar.*

Med priskuranter eller prislista förstår man en förteckning på varor och deras för tillfället gällande pris. Grosshandlare utsända tid efter annan dylika listor på hos dem befintliga varor; vanligen utgifvas de dock på en bestämd dag i veckan af edsvurna mäklare. Priserna äro alltid utan förbindelse, d. v. s. gälla för den dag priskuranten utfärdas, och utställaren är ej förbunden att sednare lemna varan till samma pris. För att förstå en priskurant, måste man känna för hvilken kvantitet och i hvilken mynnsort priset noteras. Priskuranterna äro vanligen tryckta och noteras sedan i priskolumnen. De som utfärdas en bestämd dag i veckan hafva äfven prisen tryckta. Ett exempel må anföras: Prisen förstås för i entrepôt (nederlag, oförtullade).

63

Marseille i slutet af Maj 1855.

	Fr. cent.	Fr. c.	Anmärkingar.
Alun, Romersk			
per 50 kilogr.	16. —	à 16. 60	God tillgång.
Anis, Fransk per d:o	34. —	à 35 —	Billigt pris.
Caffe, Mocka pr $\frac{1}{2}$ kil.	— 78	à — 80	} Mycket stilla och nominella priser.
„ Havanna, Portorico	— 60	à — 75	
„ Brasil. d:o	— 50	à — 55	
Färgträd:			
Fernbock per 50 kil.	110 —	à 112 —	} Skönt urval och fasta priser.
Campeche d:o	10. 50	à 11. —	
Gulholz, Cuba d:o	15. —	à 15. 20	
„ Tampico d:o	7. 25	à 7. 50	
Kork, Prov., fina			} Skönt urval är alltid att tillgå.
per 1000 st.	9. —	à 9. 25	
„ Catalon., fina d:o	8. —	à 8. 25	
„ halffina d:o	4. —	à 4. 50	
Mandlar, Prov., i fina skal			} Stilla, dock fasta priser till följe af den skada, som frosten åstadkommit.
per 50 kil.	96. —	à 98. —	
„ Alicanter d:o	72. —	à 73. —	
„ Sicilianska d:o	62. —	à 63. —	
Russin, Malaga Muscat			} God tillgång, i fallande.
per låda	7. 50	à 8. —	
Socker:			
Havanna, hvitt pr 50 k.	48. —	à 52. —	} Ringa tillgång, tillförsel emotses.
„ gult d:o	38. —	à 42. —	
Raffinad i toppar d:o	56. —	à 58. —	

Kurssedlar äro bankirers priskuranter, i det de innehålla kursen eller priset å olika vaxlar, myntsorтер, statspapper, aktier m. m. De utfärdas vanligen af bankirer på bestämda dagar i veckan, sedan kurserna på börsen af mäklarna blifvit fastställda. Om kurssedlarne hafva tvenne olika kolumner för kursen, så betyder, om kursen står noterad i första kolumnen, det att sådana vaxlar efterfrågats till detta pris, d. ä. att det funnits mera köpare (penningar) än säljare och att de således hållas dyrare än det noterade priset. En i andra

64

kolumnen stående kurs betyder åter, att vaxlar utbjudits till detta pris, d. ä. att det funnits mera säljare än köpare och att man således kan få dem för billigare. Till att förstå en kurssedel är det nödigt att känna den fasta, oföränderliga valutan eller myntenheten, för hvilken det föränderliga priset noteras. På några kurssedlar finnes den angifven, men ej på alla. Ett exempel på en Hamburger kurssedel må anföras med förklaringar.

Hamburg.

Paris	3 mån.	190 $\frac{1}{4}$	d. ä. 190 $\frac{1}{4}$ Francs för 100 mark B:ko.
ditto	k. s. d. ä. kortsicht	189	189 Francs för 100 mark B:ko.
Genua	3 mån.	193	193 Lire för 100 m. B:ko.
S:t Petersburg	3 mån.	34 $\frac{1}{8}$	34 $\frac{1}{8}$ shill. B:ko för 1 Rb. S:r.
ditto	k. s.	34 $\frac{5}{8}$	34 $\frac{5}{8}$ dito dito.
London	3 mån.	13 m. 5 $\frac{1}{2}$ sh.	för 1 Pund Sterling.
ditto	k. s.	13 m. 7 sh.	ditto dito.
Cadix	3 mån.	44 $\frac{1}{4}$	shilling B:ko för 1 Peso à 20 real de vellon.
Lissabon	3 mån.	47	shill. för 1 Millerees.
Amsterdam	2 mån.	36,05	36 gulden eller floriner och
ditto	k. s.	36,10	{ 5 cent. för 40 mark B:ko.
Wien	2 mån.	179 $\frac{1}{2}$	floriner Convent. m. för 200 mark B:ko.
Berlin	2 mån.	153	Thaler för 300 m. B:ko.
Köpenhamn	k. s.	200	Riksbkdlr för 300 m. B:ko.
Lübeck	k. s.	124 $\frac{1}{2}$	mark Cour. för 100 m. B:ko.

9. Fördrag, Kontrakt.

I köpmannarörelsen förekomma mångfaldiga fördrag och kontrakter. Några af dem hafva redan blifvit omnämnda, såsom assurans- och befraktningskontrakter. Dessutom förtjena följande omnämnas: 1) Societets- eller

65

bolagskontrakt, 2) Lefveranskontrakt, 3) Slutsedel, 4) Bodmeri och respondentia kontrakt, 5) Kontrakt emellan principalen och affärspersonalen (handelsbetjeningen).

1) *Societets-* eller *bolagskontrakt* förekommer vid upprättande af vanlig bolags- eller kompanihandel. Dessa vigtiga kontrakter upprättas vanligen af någon lagkarl och vi vilja här angifva de punkter, som i ett sådant kontrakt kunna komma i betraktande: a) firman, b) affärgrenen, c) det kapital, som en hvar tillskjuter, och tiden för dess inbetalning, d) de nödiga bestämningar för hustrurnas hemgift, om de ega hustrur och dessa medföra hemgift, eller kunna genom framtida gifte möjligen erhålla sådan, e) hvilka göromål hvarje delegare hufvudsakligast kommer att öfvertaga, f) huru mycket hvarje delegare till sina enskilda behofver högst får månadligen uttaga ifrån bolagskassan, g) huru förhållas bör med lokal och kostnad för handelsbetjening, h) likaledes med kostnaderna för undfägnande af affärsvänner, för resor och annat i och för affärerna, i) huru ofta och när inventering bör ske, och huru vinsten eller förlusten skall fördelas, k) huru länge kontraktet skall ega bestånd, huru dess förlängning eller upphörande skall ske, l) om och under hvilka vilkor bolaget före den i kontraktet fastställda tiden kan upplösas (kan ske om inventarium utvisar en förlust, som medtager en betydlig del af handelsfonden), m) huru förhållas bör med fortsättningen af affärerna, i fall af upplösning, n) hvad som skall företagas vid någon af delegarens död, o) hvad som skall företagas vid uppkommande meningskiljaktighet i oförutsedda fall (vanligen en förlikning, eller afgörande genom af hvardera parten valda skiljedomare). Kontraktet utfärdas vanligen i lika många exemplar, som det finnes delegare; hvarje exemplar underskrifves af alla. En hvar får ett exemplar.

66

Formulär till ett bolagskontrakt:

Vi undertecknade ingå härmed ett handelsbolag på 6 års tid, räknadt ifrån den 1 nästk. December, under följande vilkor:

1:o Bolagets firma blifver A. B. & Co. och skola alla bolaget rörande handlingar vara med denna firma undertecknade.

2:o Till fond insättes d. 1 nästk. December af mig A. B. 3000 Rb., af mig C. D. 3000 Rb. och af mig E. F. 2000 Rb. S:r, åtagande jag E. F. mig tillika att ombesörja bolagets korrespondans; dock, i fall den med tiden skulle blifva mycket vidlyftig, emot lämplig ersättning.

3:o Uti den af handeln uppkommande vinsten förbehålla vi oss lika del. Dock skall under bolagstiden behållningen alltid läggas till kapitalet och först vid dess slut delas, då vi först af kapitalet hafva att återfå hvad en hvar insatt.

4:o I bolagets angelägenheter är det giltigt hvad tvenne af oss besluta. Dock om affären, som bör afgöras, går öfver 1000 Rb:s värde, fordras dertill allas samtycke.

5:o Ingen af oss får drifva någon handel eller rörelse utom bolaget, samt bör i öfrigt hvar och en åt bolagets angelägenheter egna sin flit och omtanke, allt med äfventyr att af de öfriga utlösas.

6:o Hvad hvar och en af oss i arf eller eljest tillfaller, deraf skall hälften i detta bolag insättas, hvilka kapitaler med intresse intagas i böckerna, honom till godo, som insatt.

7:o För samfäld räkning hyras och köpas de hus och lägenheter, som till vår rörelse erfordras, såsom bodar, kontor, magasin, rum för betjenter vid handeln; men enskilda beqvämligheter, som någon kan önska, bekostas af hans enskilda medel.

8:o För samfäld räkning bekostas äfven underhåll för betjeningen och för oss sjelfva till en årlig lika andel 400 Rb. S:r hvardera, att vid hvarje kvartals slut utgå.

9:o Vid handeln skola hållas ordentliga böcker,

67

nemligen memorial-, kassa-, journal-, hufvudbok samt kopiebok, dem vi hvar sitt år skola föra, E. F. första, A. B. andra, C. D. tredje året; dock en hvar af oss förbehållet att när som helst hafva tillträde till dem. Den, som förer böckerna, skall vid årets slut noggrannt avsluta dem, så att bolagets ställning i alla detaljer blir tydlig.

10:o På samma sätt skola vi kassan hvar sitt år förestå och för den ansvara, hvilket medföljer bokföringen; dock skall kassakonto avslutas och inventering af kassan ske vid hvarje månads utgång.

I afseende på uppsägning och öfriga vilkor iakttagas hvad allmänna lagen föreskrifver.

Med förestående kontrakt, som blifvit upprättadt i 3:ne exemplar, hvaraf vi ett hvardera till oss tagit, förklara vi oss alle nöjda och förpligte oss till orygglig efterlefnad af detsamma.

N. den 13 November 1856.

A. B.

C. D.

E. F.

Vittnens underskrift.

2. *Lefveranskontrakt* avslutes, då någon försäljer en vara med förbindelse att framdeles på bestämd tid lefverera densamma. De förekomma mest vid handel med landtmannaprodukter; med varor, som ännu ej äro producerade, eller ännu äro på vägen; med varor, vid hvilka köparen förmodar en prisstegring och säljaren åter förmodar ett fallande; ytterligare med statspapper och aktier.

Ett lefveranskontrakt bör innehålla ungefär följande: a) kontrahenternas namn och boningsort, b) en noggrann uppgift till mängd och beskaffenhet af det, som säljaren förbinder sig att lefverera, c) uppgift på priset, till hvilket det skall lefvereras, d) lefveranstiden, e) uppgift på huru och på hvems bekostnad lefvereringen af varan till köparen bör ske, f) bestämning af betalningstiden och sättet, g) bestämning af hvad som bör företagas om lefveransen icke sker i rättan tid, h) för-

68

klaring att kontrahenterna, i fall af uppkommande tvistigheter, vilja öfverlemna afgörandet åt skiljedomare och huru denna kompromissrätt skall sammansättas, i) handpenningar eller förskotter, k) underskrift och datum.

Ett lefveranskontrakt öfver en qvantitet spanmål kan lyda ungefär så här:

Emellan Herr Possessionaten A. B. och Herr Handlanden N. P. har i dag följande kontrakt blifvit aftaladt och slutadt:

1) Herr A. B. säljer åt Herr N. P. femhundra finska tunnor god, väl renad och strid Wasa utsädes råg af detta års skörd till ett bestämdt pris af fyra Rb. sjuttiofem kop. S:r per tunna.

2) Herr A. B. lofvar att straxt efter slutad skörd, sednast innan den 28 nästkommande Augusti, lefverera rågen; lefveransen kan äfven ske delvis, dock ej mindre än 75 tunnor i gången.

3) Så snart Herr A. B. underrättar Herr N. P. att den sålda rågen är färdig till afhemtning, bör N. P. sednast inom åtta dagar verkställa afhemtningen på sin bekostnad.

4) Betalningen måste Herr N. P. vid afhemtningen erlægga till hälften i klingande mynt och andra hälften i sedlar.

5) Skulle Herr A. B. icke till d. 28 nästkommande Augusti lefvererat hela partiet eller en del deraf, så är han förpligtad att gifva åt N. P. tjugu kopek silfver i skadeersättning för hvarje bristande tunna.

6) Till den 15 nästkommande Juli står det hvardera fritt att rygga köpet, om den ryggande betalar åt den andra sjuttiofem Rb. S:r.

Närvarande lefveranskontrakt är utfärdadt i tvenne lika lydande exemplar och undertecknadt af båda kontrahenterna. Så skedde i N. den 15 Juni 1856.

A. B.

N. P.

(Sigill.)

(Sigill.)

Vittnens underskrift.

3. *Shutsedel* är ett af en mäklare i två exemplar utfärdadt dokument öfver ett emellan tvenne köpmän af-

70

i fall af olycka, icke hålla sig till assuranssumman, ej heller till skepparens eller redarens person. Skepparen kan förpanta antingen skeppsskrofvat ensamt eller tacklaget och skeppsredskaperna eller båda tillika. Äfven lasten kan förpantas; detta kallas i England *Respondentia*. Derom gäller i allmänhet detsamma som om bodmeri; vid *respondentia* garanterar skepparen äfven för det förpantade godset.

Det skriftliga dokumentet öfver ett bodmerilån kallas *bodmeribref* och innehåller vanligen skeppets namn och bestämmelseort, den upptagna summan och räntefoten, förbindelse att inom en bestämd tid efter ankomsten betala densamma (enligt lag inom 14 dagar efter ankomsten) till ett af bodmerilångifvaren uppgifvet handelshus. Dokumentet öfver *respondentia*, hvilket vanligen skrives på baksidan af *konnässementet*, kallas *respondentiabref* eller *sjövexel*. Denna kan, liksom hvarje annan vaxel, gireras, protesteras m. m.

Formulär till bodmeribref på fartyg och last:

Jag J. D., skeppare på skonerten N., byggd i X. af furu på krael, om 00 lästers drägt, lastad och segelfärdig i Y., hvarifrån jag med densamma ärnar gå till Z. och lasten der aflossa, erkänner härigenom, att jag af Herr F. G. bekommit till låns på bodmeri — — (säger 00), hvilka jag utfäster mig att, inom 14 dagar efter min öfverkomst till ofvanskrefne lossningsort med skepp och gods, till F. G. eller Ordres riktigt återgälda, jemte 00 procents vinst för den fara lånet kan löpa; och pantförskrifver jag för sagde lån ofvannämnde skepp med dess redskap och last.

Af detta bodmeribref äro tvenne likalydande exemplar upprättade, hvaraf, då ett är fullgjordt, det andra blir utan verkan och värde. S. den 0 Juli 1856.

J. D.

Underskrifves af vittnen.

71

Till bodmeribref begagnas stämpladt papper i lika förhållande som vid skuldsedlar.

5. *Kontrakt med handelspersonalen*, neml. med handelsbetjente, d. ä. med deras föräldrar, förmyndare m. m., och med handelskommis. I ett sådant lärokontrakt lofvar principalen undervisa lärlingen uti allt, som förefaller i hans rörelse, och i allmänhet efter bästa vetande bilda honom för hans yrke, lemna honom tillfälle till privat undervisning eller att besöka en handelsskola, om de nödiga affärsgöromålen det tillåta; ytterligare, i fall det så blifvit öfverenskommet, taga honom i sitt hus, gifva honom kost, någon julgåfva, m. m.; längden af lärotiden, början och slutet deraf bestämmes; ibland bestämmes också en proftid af en månad. Lärlingen lofvar obrottslig trohet, ärlighet, tystlåtenhet, lydnad, godt uppförande, iakttagande af principalens fördel m. m. Lärlingens fader, eller den i faders ställe är, lofvar ersättning för all skada, som förorsakas genom grof vårdslöshet eller oärlighet hos lärlingen, o. s. v.

Med en vanlig kommis slutes sällan något kontrakt; oftare sker det med en resande. I sådana upptagas de närmare bestämningarne af resandens pligter och förhållande till det handelshus, för hvilket han reser.

Exempel på ett lärokontrakt:

Jag N. N. antager härmedelst, med fadrens Herr N. N. samtycke, ynglingen N. N., som är 00 år gammal och förevist välfrejdadt betyg, i tjenst uti den (gross-, minut- &c.) handel jag härstädes idkar, såsom lärling i 6 år, under hvilken tid jag utfäster mig att gifva honom föda, husrum, kläder samt en med yrket öfverensstämmande lärdom. På sådant sätt blir han under lärotiden behandlad såsom eget barn. Men om han icke visar mig en deremot svarande lydnad, eller i öfrigt icke uppför sig väl, förbehåller jag mig att honom ur min tjenst entlediga. Deremot förbinder jag mig N. N., att troget

72

fullgöra de skyldigheter, som förenämnde min husbonde mig ålägger, att ej idka någon egen handel och att hvarken hemligt eller uppenbart inlåta mig i något, som kunde lända min husbonde till skada. N. d. . . 1856. (Husbondens och lärlingens namn, och derunder):
Till denna öfverenskommelse samtycker N. N.

10. *Fullmakt.*

Fullmakt kallas det dokument, hvarigenom man bemyndigas af en annan, att i hans namn och intresse utföra något. Den som bemyndigar kallas *fullmaktsgifvare, mandant, principal*; den bemyndigade kallas *fullmäktig, ombud*. Generalfullmakt bemyndigar någon att företräda en person, ett sällskap m. m. uti alla dess, i synnerhet juridiska, angelägenheter; en specialfullmakt hänför sig till en enskilt affär.

En skriftlig fullmakt måste innehålla fullmaktgifvarens namn och boningsort, likaså fullmäktigens och dens, emot hvilken fullmäktigen bemyndigas att företaga någonting; antecknandet af den affär eller sak, för hvilken fullmakten gäller, eller, vid generalfullmakt, uppgift på att den gäller för ombesörjandet af mandanternas alla angelägenheter; vid rättegångsfullmakt understundom uppgift på den rätt eller domstol, inför hvilken saken drifves, jemte mandantens förklaring, att fullmäktigen eger full rättighet och makt att, i den eller de omnämnda angelägenheterna, handla efter lag, bästa förstånd och samvete, och att mandanten erkänner hvad fullmäktigen i hans namn gör och låter, såsom om mandanten sjelf gjort det. Olika länders lagar hafva deri olika bestämmingar, derföre är det bäst att vid en möjlig utländsk process, hvars bedrivande man öfverlemnar åt en dervarande fullmäktig, låta fullmäktigen upprätta helst en generalfullmakt och insända den till underskrift och lagligt bevitnande.

73

Några formulär till specialfullmakter:

Fullmakt för Herr N. N. att hos Herr N. N. i X. för min räkning inkassera och qvittera 000 Rb. S:r samt att, i fall behovet påkallar, lagligen indrifva desamma. Hvad Herr N. N. i denna sak gör, anser jag såsom af mig sjelf gjordt och skall hålla honom skadeslös för alla hans hafda kostnader. B. d. . . 1856.

E. J. F.

Fullmakter i rättegångar:

Fullmakt för innehafvaren att (i Kejs. Sen. Justitie dep.) (Kejs. Wasa Hofr.) inlemna mina (underdåniga) besvär öfver (eller (till Hofr.) fullfölja min genom vad bevarade talan emot) (Kejs. Åbo Hofr., N. Lagmansrätts, Rådstufvurätts, Häradsrätts) utslag af den . . , angående — —, samt att rättegången i öfrigt utföra; hållande jag för giltigt hvad mitt ombud å mina vägnar lagligen gör och låter. N. d. . . (Namn. Bevittnas.)

Härmedelst befullmäktigas Vice Häradsh. Herr N. N. att vid N. Rådstufvurätt utföra min talan uti det af mig der anhängiggjorda (uti det emot mig dit instämnda) mål; hållande jag för giltigt allt hvad &c.

Fullmakt in blanko uti rättegångsmål (uti mig angående affärer). N. d. . . 1856. J. G. H.

En affärsresande måste principalen alltid förse med fullmakt, på det att han måtte kunna legitimera sig till inkasserande af penningar och till möjliga lagliga åtgärder emot en dålig betalare; en sådan fullmakt bevittnas af domstol och för att ej, i fall den fölle i orätta händer, kunna missbrukas, är det nödigt att den resande bifogar sin egen underskrift.

Den fullmakt, som ett handelshus lemnar åt sin kommis eller någon af sina kontorister att teckna dess namn, kallas *prokura* och den på detta sätt bemyndigade *prokurist*. En sådan fullmakt utfärdas vanligen genom utfärdande af ett cirkulär. (Se derom pag. 12.)

74

Här vilja vi i alfabetisk ordning anföra några formulärer, hvilka, utom de redan anförda, kunna förekomma i affärsrörelsen:

Afskedsbetyg. 1) Herr N. har i de göromål, som på mitt kontor kunna förefalla, berömligt biträdt mig i 0 år. Han känner bokhålleri, kan korrespondera i n. n. språk och är hemmastadd i allt hvad (gross-, minut-) handeln angår. Herr N. eger god kondukt (uppförande) och har äfven (för stadga och verksamhet) gjort sig förtjent af min rekommendation. N. d. . . 18.. (Namn och sigill.) 2) Herr F. J. har hos mig uttjent sina läroår och sedan biträdt mig i min handel. Han är hemmastadd i (gross-, minut-) handeln, redlig, noggrann, villig och förenar dermed sättet att väl bemöta kunder. Herr F. J. lemna mig på egen begäran (eller: emedan jag för honom saknar sysselsättning) och varder på det bästa rekommenderad. N. d. . . 18.. (Namn och sigill.)

Bilbref å skuld för skeppsbyggnad. Jag A. B. erkänner härmedelst, att jag af Herr C. D. till låns erhållit 000 Rb. S:r för byggnaden af mitt vid N. varfå stapeln varande skepp (brigg &c.), som kommer att kallas E. och är beräknadt att blifva af 00 lästers dräglighet. Dessa 000 Rb. S:r förbinder jag mig och mine arfvingar eller rättsinnehafvare att till Herr C. D. eller Order ofelbart betala och derå 0 procents ränta inom 0 månader ifrån denna dag. Till säkerhet för detta lån pantsätter jag berörde fartyg, och får detsamma ej härifrån utlöpa (eller gå af stapeln), förr än nämnde skuld blifvit till fullo betald, hvilket försäkras medelst detta egenhändigt skrifna, undertecknade och bevittnade bilbref. N. d. . . 18.. A. B. (Sigill). Egenhändiga underskriften bevittna: N. N. N. N. (Sigiller).

Borgensförbindelser. a) *För borgerliga utskylder:* För sex (6) års utskylder till staten och staden, af hvad namn och beskaffenhet de lagligen kunna påföras Herr J. H. Krämerin, i den händelse han härstädes såsom (gross-, viktualie-) handlande vinner burskap, gå undertecknade, en för begge och begge för en, i full borgen, såsom för egen skuld. N. d. . . 18.. (Under-

75

skrift, sigill och vederhäftighetsbevis af magistrat i stad eller domhafvande på orten). b) *För lyftning af medel:* I händelse Herr A. beviljas lyftning af 000 Rb. S:r i Herr B:s konkursmassa (eller: 000 af de 000 Rb. S:r, som till följe af rådstufvurättens utslag af den . . blifvit nedsatte i N. landtränteri för fullföljden af det vid nämnde domstol emellan Herrar A. och B. afgjorde mål, angående — —), gå undertecknade i full borgen, som för egen skuld. c) *I rättegångar:* För all den kostnad och skada, som Herr A. möjligen skulle kunna åläggas, genom det han fullföljer sitt vad mot Rådstufvurättens (Lagmansrättens) uti N. stad (lagsaga) dom af den . . i målet mellan honom och Herr B., angående — — (för de böter, hvartill Herr A. af N. Häradsrätt blifvit fälld genom utslag af den . ., angående — —), gå undertecknade, en för begge och begge för en, i full borgen, som för egen skuld. (Datum, ort, namn, sigiller, vederhäftighetsbevis.)

Burskapsansökning. Undertecknad, som 10 år tjent vid (gross-, kram-, viktualie-) handel, anhåller att som handlande härstädes få vinna burskap, i hvilket afseende jag bifogar betyger (N:o 1, 2, 3) från dem, som varit mina principaler, öfver erforderlig sakkänedom, och (N:o 4) från Pastor i den församling jag tillhör, att jag fört oklanderlig vandel, äfvensom borgen (N:o 5) för 6 års utskylder. N. d. . . 18.. (Underskrift).

Bysättningsinlaga. Till Hans Kejsarl. Maj:ts Befallningshafvande i X. Som, enligt bilagde intyg litt. A., N. N. saknat tillgång att fullgöra innehållet af, under litt. B., närslutne utslag, så nödgas jag härmedelst anhålla om handräckning att få bemälde N. N. i bysättningshäktet förvarad, intill dess han min fordran betalt. Under litt. C. bifogar jag vederbörligt bevis, att jag för honom erlagt 8 dagars underhåll. N. d. . . 1856. (Reqvirentens namn).

Cessionsansökning. 1) *Af borgenär att gäldenär må afträda sitt bo:* Högädle Herr Borgmästare och Välädle Herrar Rådmän! Som jag erfarit, att flera borgenärer lagsökt handlanden A. för skuld, till så stort belopp att, i fall utmätning bifalles, fara är att föga återstår till be-

76

täckande af den fordran, stor 000 Rb. S:r, för hvilken han enligt bifogade revers (räkning för borgade varor) till mig häftar, så nödgas jag anhålla, det måtte bemälda handlande sättas i konkurstillstånd och åläggas att till borgenärerna samfäldt afträda sin egendom, derest han icke denna min betalningssgilda fordran liqviderar eller därför genast ställer antaglig borgen. (Ort, datum, namn.)

2) *Af gäldenär:* Till Rådstufvurätten i N. Då jag de sednare åren lidit ganska betydliga förluster i min rörelse, genom missgynnande konjunkurer och den olycka, som nu äfven inträffat, att en under nybyggnad varande fabrik genom vådeld uppbrunnit d. . . , hvarigenom mig tillskyndats en förlust af 000 Rb. S:r, såsom bilagde handlingar närmare bestyrka, ser jag mig icke vidare i tillfälle att göra alla mina kreditorer full rätt. Derföre och emedan en del vexlar återkommit med protest och lagsökningar hota mig, är jag försatt i den obehagliga nödvändigheten att, till bevarande af alla mina kreditors rätt, anhålla att, till mina kreditors förnöjande, få på en gång afstå all min egendom och få njuta afträdesförmån för mina ofvannämnde förluster samt från allt vidare tilltal och ansvar för gälden i framtiden vara befriad. Härjemte bifogas, under edelig förpligtelse underskrifven, förteckning på all min egendom, fordringar och gäld, handelsböcker och handlingar. Med vördnad framhärdar. . .

3) *Borgenärs bevakningsinlaga i en cession.* Till Rådstufvurätten i N. Ut i N. N:s konkurs får jag härmedelst anmäla och bevaka en fordran, stor 00 Rb. S:r, grundande sig på gäldenärens härhos i original (i vidimerad afskrift) bilagde förskrifning (medföljande räkning), och yrkar jag för denna fordran full betalning till kapital och ränta, anhållande att få densamma inför Rådstufvurätten med liflig ed fästa. Den af gäldenären begärde afträdesförmån (af hans hustru sökta boskillnads- och undantagsrätt) bestrides af mig, såsom ej i lag grundad (så vidt den ej finnes vara i lag grundad). Med vördnad . . .

N. N.

Förtullningsinlaga. På Kejsarl. N. Tullkammare anmäles till förtullning följande med skeppet (briggen &c.) —,

som föres af Sjökaptenen N. N., till mig ifrån Lübeck ankomne varor, nemligen:

märke, N:o Specifikation:
N. d. . . 1856. (Godsegarens namn.)

Lagsökning. Till Hans Kejsarl. Maj:ts Befallningshafvande i N. län. Enligt i afskrift bilagde skuldebref har jag af N. N. i N. att fordra 00 Rb. S:r och ränta à 6 för hundralet från den — —. Som gäldenären söker undandraga sig betalningen af denna skuld, nödgas jag hos Högädle (Välborne) Herr Guvernören ödmjukast anhålla om dess uttagande utmättningsvis och vid bysättnings påföljd, om tillgång saknas. N. d. . .
(Namn.)

Lastförteckning, vid utgående. Förteckning till Sjö-tullkammaren på de i skeppet N., hemma i N., bestämdt att afsegla till N., som af undertecknad föres, inlastade varor: (Härefter upptages allt i samma ordning, som på lastinlagan.)

Lastinlaga. På Sjö-tullkammaren angifves till förtullning och försändning med skeppet N., som föres af skepparen N. N. och härifrån till N. skall afgå, följande i nämnde skepp af undertecknad inlastade varor, neml. N:o — märke — Specifikation:
(Afsändarens namn.)

Tredje Afdelningen.

Om Köpmanna-Bokföringen.

Om man drifver sin handel så, att man vid inköp af en vara genast erlägger dess värde, och vid försäljning äfven genast inhänder varans försäljningspris, så har man sin egendom alltid för sina ögon, och upptecknandet af det ena eller andra är temmeligen onödigt.

Sådana personer, som drifva sin handel såsom landtmannen och produkthandlanden på torget och på marknader per kontant, kunna derföre umbära bokföring.

Annat är förhållandet med en köp- eller handelsman, som reqvirerar sina varor när och fjerran, dels emot kontant, dels på kredit, och försäljer desamma åt andra, dels emot kontant, dels på kredit; hans egendom är således i dess enskilda beståndsdelar (varor, penningar, fordringar och skulder) underkastad ständiga förändringar, dem han ej kan öfverlemna åt blotta minnet, i fall han vill undvika allehanda misstag och förluster; dessutom vore, utan anteckning, en hastig öfversigt af de enskilda beståndsdelarnas förhållande till hvarandra ej möjlig. Det enda medel för köpman, att skaffa sig den så nödvändiga affärsöfversigten, är ett noggrannt upptecknande af alla inträffande förändringar i de olika beståndsdelarne af hans egendom; detta upptecknande kallas *bokföring*, *bokhålleri*.

Bokhålleri är således en, efter vissa reglor skedd, uppteckning af alla förändringar i vår egendom, genom hvilka densamma i sina enskilda beståndsdelar, och derigenom äfven i sin helhet, ökas eller minskas.

Det enklaste upptecknandet skulle ske i en enda bok, hvars bladsida man skulle dela i tvenne spalter, och gifva åt den venstra till öfverskrift: *tillgång* och

79

förökning, åt den högra: *utgifter* eller *förminskning*. Under *tillgång* skrefve man då allt hvad som tid efter annan skulle komma till ens egendom i penningar, varor eller penningevärde; under *förminskning* allt hvad man bortgäfvde åt andra i penningar eller varor, äfvenså hvad man blefve skyldig åt andra. Om man då efter någon tid ville addera hvardera spalten för sig och jemnföra de uppstående summorna med hvarandra, så skulle man finna om egendomen ökats eller förminskats; förökats hade den, om summan under tillgångsspalten vore större än summan under förminskningsspalten; förminskats åter, om den sednare spaltens summa vore den större. I båda fallen skulle man dock ega endast en allmän öfversigt af sin egendoms tillvext eller förminskning, ej af dess enskilda beståndsdelar. Ifrån en sådan bok skulle man ej heller, utan vidlyftig beräkning och undersökning, finna huru mycket man eger i varor, penningar och fordringar, eller huru mycket och åt hvem man är skyldig. För att inse detta, är det nödigt, att man öppnar ett särskilt konto (räkning) för hvarje hufvudbeståndsdel af sin egendom, såsom åt penningar, fordringar, skulder, varor, m. m.

Om man upprättar konton (äfven conti och contos) endast åt de personer, med hvilka vi stå i affärsförbindelse, och för de särskilda kontona så, att man på venstra, äfven debetsida kallad, upptecknar allt hvad denna person får af oss eller för vår räkning af andra, och på högra, eller creditsidan, hvad han gifver åt oss eller för vår räkning åt andra, utan att fästa oss vid den förändring, som en annan beståndsdel af vår förmögenhet derigenom undergår, så kallas bokföringen *enkelt bokhålleri*.

Med en sådan bokföring erhålla vi, endast genom ett noggrannt jemförande af de skilda kontona med

80

förhanden varande förråder i penningar, varor, m. m., ett bestämdt resultat i vårt förmögenhetstillstånd. Men fästa vi oss vid den omständigheten, att, vid hvarje affär, tvenne beståndsdelar af vår egendom undergår förändring, att t. ex. genom en inbetald penningesumma penningeförrådet ökas, men varuförrådet eller de utestående fordringarne förminskas med samma summa, eller omvändt, om vi betala ut en summa, så minskas penningeförrådet, men varorna ökas eller också minskas våra skulder med samma summa; — så inse vi äfven nyttan och nödvändigheten att, till vinnande af en klar öfversigt af vårt egendomstillstånd i alla dess beståndsdelar, bokföra hvarje affär på båda de beståndsdelarnes konto, hvilka derigenom förändras. Af detta dubbla upptecknande af en affär (på Debitorns, gäldenärens, debetsida och Kreditorus, fordringsegarens, kreditsida) får en sådan bokföring namn af *dubbelt* eller *Italienskt bokhålleri*. Italienskt kallas det, emedan det redan under medeltiden var i bruk i Italiens lifliga handelsstäder Venedig, Genua, Pisa m. fl. Det hvilar på den sanna grundsatsen, att hvarest en debitor eller gäldenär finnes, der måste också en kreditor eller fordringsegare finnas; eller, med andra ord, hvarest en person eller beståndsdel emottager något, der måste också finnas en annan beståndsdel, som gifver detta.

Anm. Innan vi gå vidare i framställningen af bokföringen, så vilja vi lemna nödiga förklaringar öfver i bokföringen förekommande termer, hvilkas rätta förstånd är af mycken nytta.

Affär kallas hvarje förändring, som inträffar i vår egendom genom köp eller försäljning, antingen per kontant eller på kredit, genom byte, genom utställande af vexlar m. m. Då affären bokföres bildar den en s. k. *post*.

81

Kapital. *Handels-, rörelsekapital* eller *fonder* äro sammanfattningen af alla de beståndsdelar eller värden (varor, penningar, fastigheter, fordringar m. fl.), hvilka utgöra grunden för affärernas bedrifvande. Det utgör således principalens allmänna personliga konto och tjernar att vid bokslutet framställa förmögenhetens allmänna vinst eller förlust. Det konto i hufvudboken, som öppnas för rörelsekapitalet, kallas *kapitalkonto*.

Konto. Dermed förstå vi hvarje räkning öfver någon särskild beståndsdel af vår egendom, det må då vara en person, såsom gäldenär eller fordringsegare, eller penningar, varor, mobilier o. s. v. De konton, som vi upprätta för personer, kalla vi *personal-* eller *levvande konton* eller *conti*. Då vi första gången komma i affärsförbindelse med någon, så att deraf ett skuld- eller fordringsförhållande uppstår, så måste vi för honom öppna ett konto l. räkning i våra böcker. De konton, som föras öfver penningar, varor och andra beståndsdelar af vårt rörelsekapital, kallas *principal-*, *impersonal-* eller *döda konton* eller *conti*, emedan de egentligen företräda principalen sjelf, hvilken, i stället för att införa sitt allmänna personliga konto (kapitalkonto), likasom personifierar hvarje hufvudbeståndsdel af sin egendom, d. ä. betraktar de skilda beståndsdelarne såsom personer och gifver en hvar ett särskilt konto, hvarest denna beståndsdel, efter affärens beskaffenhet, debiteras (belastas) eller krediteras (godtskrifves).

Debet, då det är flere *Debent*; *Credit*, vid flere *Credunt*; *Debitor*, *Kreditor*. Emedan på rätta förståndet af dessa ord och af det förhållande, som de uttrycka, en väsendtlig del af bokhålleriet beror, så vilja vi något omständligare söka förtydliga dem.

Debet, ett latinskt ord, betyder *vara skyldig*. Skyldig blir den person eller det principalkonto, som emot-

82

tager, får någonting, hvarigenom det ökas, eller om något för detsamma skull eller räkning utbetalas eller utlägges. En som är eller blir debet kallas *debitor*, *gälde-* eller *skuldenär*. *Credit* betyder egentligen *tro*, *anförtro*, sedan *öfverlemna*, hvaraf det i bokföring fått betydelsen *hafva att fordra*. Att fordra har, eller credit är och blir hvarje konto, som utgifver eller lemnar något ifrån sig, hvarigenom detsamma förminskas. Den som är eller blir credit kallas *kreditor* eller *borgenär*, *fordrings-egare*. Till större tydlighet vilja vi framställa dessa båda begrepp i deras ömsesidiga förhållande till hvarandra:

Debitor blir:

1. Den affärsvän, som erhåller någonting, hvarföre han skall aflägga räkenskap, eller det konto, som fått något och derigenom ökas, eller för hvilket något utbetalas eller utgifves.

Kreditor blir:

1. Det konto eller den person, som lemnat något åt honom eller af hvilket han emottagit, eller som genom det andras tillväxt minskas.

Ex. a) Om J. Brandt i Köpenhamn är oss skyldig 2375 Riksbanksdaler, vi åter åt C. Schierbeck i Helsingör 210 Riks., och vi uppdraga Brandt att betala åt Schierbeck vår skuld, så blir i våra böcker Schierbeck debitor och Brandt kreditor. I Brandts böcker blifva vi debitor och hans kassakonto kreditor, om han betalt kontant; i Schierbecks böcker blir hans kassakonto debitor och vi kreditor.

b) Om J. Lundberg befraktat vår skonert Eos, så blir han debitor, Eos kreditor.

c) Om jag för 120 skålp. kaffe tillbytt mig en soffa, så blir mobiliekonto, som får och ökas, debitor och general-varukonto, som gifver och minskas, kreditor.

d) Om jag för 100 kannor rom i tull betalar 80 Rb., så blir general-varukonto, för hvilket något utbetalas, debitor och kassan kreditor.

83

2. Hvarje inköp och emottagning. 2. Det eller de konton eller den person, som gifver derföre något.

e) Köper jag en mast för 35 Rb. kontant och 10 tunnor salt, så blir trädvarukonto debitor och kassan jemte saltkonto kreditorer, eller om ej skilda konton för trädvaror och salt föras, så blir general-varukonto debitor och kassan jemte gen.-varukonto kreditorer.

3. Hvarje konto, som ger vinst, för vinstens belopp. 3. Principalen upptages genom ett s. k. vinst- och förlustkonto som kreditor.

f) Om jag köpt varor för 8415 Rb. och sålt för 4360 Rb. och de i lagret qvarliggande varor äro värda 4500 Rb., så är vinsten 445 Rb. General-varukonto har erhållit vinsten, blir således debitor och jag sjelf kreditor, men vinster och förluster bokför jag på ett konto, som kallas vinst- och förlustkonto, hvilket här blir kreditor.

Kreditor blir:

Debitor blir:

1. Den affärsvän, till hvilken vi skola aflägga räkning för någonting. Det konto, som utgifver eller lefvererar något o. derigenom minskas. 1. Det konto eller den person, åt hvilken han gifvit, eller för hvilket något utlägges, eller hvilket ökes.

De föregående exemplen tjena att förtydliga dessa förhållanden, hvilka ej äro annat än en omvändning af förhållandet 1 och 2 ofvanföre.

2. Hvarje konto, som ger vinst, för vinstens belopp. 2. Principalen i vinst- och förlust (för förlustens skull). förlustkonto.

T. ex. föregående exempel f). Om de qvarliggande varorna uppgått endast till 4000 Rb., så skulle varornas debet eller inköpsvärde varit 8415. —
deras kredit, för försålda 4360. —
och de qvarliggande varornas värde 4000. — 8360. —
således förlust 55. —

84

för hvilka 55 Rb. general-varukonto krediteras och vinst- och förlustkonto debiteras.

I bokhålleri brukar man använda de små Italienska orden *An* och *Per*, för att utmärka kreditorn och debitorn. *An* (på Svenska *åt, till*) användes framför kreditorn och *Per* (*genom*) framför debitorn. Om jag t. ex. erhållit ifrån C. Schmidt i Hamburg varor för B:ko m:k 2606, så kan detta i böckerna antydast på följande sätt:

General-varukonto	Debet.
An C. Schmidt i Hamburg.	

Per General-varukonto.	
An C. Schmidt i Hamburg.	

C. Schmidt i Hamburg	Credit.
Per faktura af d. 21 Juni à 6 mån. öfver diverse varor.	

Rubrik kallas ett kontos öfverskrift. Ett konto får vanligen tvenne bladsidor; den venstra kallas debetsida, den högra kreditsida. Skilnaden emellan debet- och kreditsidornas summa kallas vid enkel bokföring *Saldo*, vid dubbel *Balans*. De böcker, der man begynner inskrifningen ifrån högra sidan, *pagineras*, men de, som upptaga konti, åt hvilka tvenne bredvidstående bladsidor upplåtas, *folieras*, d. ä., de bredvidliggande sidorna förses med samma ordningsnummer. Dock begagnar man i allmänhet benämningen *folium* i stället för *pagina*.

Transport uppstår då räkningen ej ryms på ena sidan, utan måste fortsättas på den andra; de summor, som höra till samma post och som finnas på den ena sidan, måste då adderas till en och denna öfverflyttas på den följande sidan.

Kollationera (jempföra) är att jemnföra tvenne eller flera böcker med hvarandra, för att se om öfverförandet ifrån den ena till den andra är riktigt; då man med

blyertspenna utmärker de öfverensstämmande summorna, kallas detta *punktera*.

Det ändamål, som vi afse med vår bokföring, bestämmer antalet af de erforderliga böckerna.

Detta ändamål kan vara trefaldigt, eller kan man afse dessa tre ändamål förenade.

1. Antingen föra vi bok endast öfver våra fordringar och skulder;
2. eller önska vi derjemte kontrollera de förhandenvarande förråden i penningar, varor, effekter af alla slag, eller också
3. önska vi, jemte föregående bestämmningar, känna de genom vinst och förlust uppkommande förändringarne i vår egendom i allmänhet och i dess särskilda beståndsdelar.

Oberoende af andra kan endast 1. eller bokföring af fordringar och skulder fortgå, och detta är hufvudsakligast föremål för enkla bokhålleriet. Denna bokföring är för hvarje affärsman oundgängeligen nödvändig, emedan fordringar och skulder äro sådana beståndsdelar i vår egendom, dem man endast genom skriftligt upptecknande kan hafva närvarande för ögat, då åter de öfriga beståndsdelarne, såsom penningar, varor m. m., äro till hands och kunna i nödfall räknas, mätas och värderas.

2. och 3. i förening med 1. äro föremål för den dubbla bokföringen, och emedan de omöjligen kunna genomföras oberoende af 1., utan tvertom hafva sin grund deri, så inse vi att den dubbla bokföringen hvilar på den enkla och är ej annat än en utvidgning och fullkomning deraf, hvarföre också kändedomen om den enkla bokföringen blifver nödig för hvarje affärsman. Vi vilja derföre först gifva en så enkel och tydlig förklaring, som vi möjligen kunna, om den enkla bokföringen.

86

Det enkla bokhålleriet.

Enkla bokhålleriet har till hufvudändamål att framhålla vårt förhållande till våra fordringsegare, kreditorer, och till våra gäldenärer, debitorer. För att hafva öfversigt af detta förhållande öppna vi ett konto för hvarje person, med hvilken vi komma i affärsförbindelse, samt uppteckna affären endast i affärsvännens debet eller kredit, efter dess beskaffenhet. Men om affären rör en person och kassan, d. ä. om kontanta penningar blifvit utbetalta åt någon eller emottagna af en affärsvän, så måste affären bokföras ej blott på affärsvännens konto, utan också, emedan penningarne äro den viktigaste beståndsdel i vår egendom, uti kassaboken på kassakontos debet eller kredit. T. ex. om jag betalar min skuld till P. U. Strömberg, så måste hans konto debiteras och kassakonto i kassaboken krediteras. Äfven måste affären upptecknas på tvenne conti i sådana fall, der en åt oss skyldig person uppdrages, att för vår räkning utbetala åt någon vår fordringsegare en summa penningar. Om vi t. ex. hafva att fordra af C. Lindh 500 Rb. och äro skyldiga åt P. Ström 300 Rb. och uppdraga Lindh att betala för vår räkning åt Ström, så måste i våra böcker Lindhs konto krediteras och Ströms debiteras. Vi finna således en viss ofullkomlighet i den enkla bokföringen och i detta dubbla upptecknande en hänvisning till ett fullkomligare bokhålleriet, det dubbla.

Det första göromål, som vid hvarje bokföring är af nöden, är inventering eller ett noggrannt upptecknande af all vår egendom i dess hufvudbeståndsdelar, hvilka under särskilda rubriker införas i inventariiboken. Sedan tillgångarne, som kallas *aktiva*, blifvit upptecknade, skola skulderna, som kallas *passiva*, antecknas. Om vi sedan subtrahera passivas summa ifrån aktivas, så fin-

87

na vi huru stor vår rena eller netto förmögenhet är. Skulle olyckligtvis passivas summa vara större än aktivas, så skulle vi vara *insolventa*, d. ä. ej kunna fullgöra våra förbindelser.

För att hafva öfversigt af vårt förhållande till våra affärsvänner, måste vi inrätta en bok med tvenne bredvid liggande bladsidor, folier, uti hvilken vi åt en hvar af våra affärsvänner, med hvilka vi stå i affärsförbindelse, upprätta ett särskilt konto, på hvars venstra eller debetsida vi uppteckna allt hvad han erhåller af oss, eller hvad vi utlägga för hans räkning, och på den högra eller kreditsidan allt hvad han gifver åt oss eller utgifver för vår räkning. Denna bok kallas vid enkel bokföring *kontobok*, *rescontra*, *konto-kurantbok* eller också, i fall kapitalkonto och kassakonto få deri en plats, såsom vid dubbla bokhålleriet, *hufvudbok*. Om dess inrättning vilja vi längre fram lemna vidare upplysning.

Emedan det alltid för en köpman är nödvändigt att hafva en noggrann öfversigt af sin kassas bestånd, så inrätta vi en bok, som kallas *kassabok*, med bredvid liggande bladsidor eller folier. På debet- eller venstra sidan uppteckna vi de penningar, som vi ega och de penningeposter, som under rörelsens fortgång inflyta, samt på högra eller kreditsidan alla de penningeposter, som ur kassan utbetalas.

Dessa tvenne böcker, kontoboken och kassaboken, utgöra hvarje handelsrörelses hufvudböcker.

Men emedan det ej alltid, under handels gång, är möjligt att med nödig ordentlighet, snygghet och noggrannhet samt med de blomständigheter, som till affärens rätta bedömande kunna erfordras, införa hvarje affär i den bok dit de höra, så inrättar man åt sig en bok, uti hvilken man, i sträng ordningsföljd med afseende å datum, inför hvarje affär med alla dess nödiga

88

biomständigheter. Denna bok har många namn; några kalla den *Memorial* (minnesbok), andra *Prima Nota* (första anteckningen), andra *Manual* (handbok), andra *Strazze*, *Brouillon*, *Kladd*; ofta plägar våra handlande kalla den *Journal* (dagbok), men den får då ej förblandas med dubbla bokhålleriets journal. Vi vilja kalla den i det följande memorial. Vid tillfälle införs posterna derifrån i konto- eller hufvudboken. Memorialn är således en hjälpbok för kontobokens bildande och ensam tillräcklig dertill, i fall äfven alla penningeposter i memorialn införs. Men i fall kontanta posterna genast afskiljas derifrån, så är äfven kassaboken nödig till kontobokens bildande.

För att hafva öfversigt af de enskilda varuartikelarnes förökning och förminskning, tillgängliga förråder och af den vid en hvar af dem uppkommande vinst eller förlust, så inrättar man en bok, *varulagerbok* eller *varuscontro* *) kallad, deri hvarje enskildt varuartikel, såsom salt, socker, kaffe m. m. får ett särskilt konto. Denna bok kan anses såsom en hjälpbok för memorialn och kassan. Om dess inrättning se längre fram.

Vi hafva således nu lärt känna de för enkla bokhålleriet nödvändiga böckerna, kassa- och hufvud- eller kontoboken samt biböckerna: memorial och varulagerbok, hvilken sednare bör skiljas ifrån den s. k. varuboken, hvarom mera framdeles. Inventariiboken förekommer endast vid rörelsens början för upptecknande af aktiva och passiva samt sedermera vid hvarje bokslut, för att framställa huru förmögenhetsställningen sedan föregående inventarium förändrats.

*) Scontro kallas i allmänhet i bokhålleriet hvarje bok, i hvilken konto öppnas för liflösa föremål, t. ex. vexelscontro. Äfven kassaboken är egenteligen ett kassascontro.

89

Allt efter handelsrörelsens vidsträckthet förekomma ännu en mängd hjälp- eller biböcker, om hvilka vi vid det dubbla bokhålleriet skola lemna nödiga upplysningar.

För att åskådliggöra ofvannämnde böckers användande i handelsrörelsen, vilja vi till grund för en månads bokföring, såväl efter enkla som dubbla methoden, antaga följande affärer.

1856 den 1 Juli *) begynna vi en handelsrörelse och öppna bokföring af de affärer, som under densamma förekomma.

Först anställa vi en noggrann inventering och finna vår förmögenhetsställning vara följande:

a) Kontanta penningebeloppet är . . .	S:r Rb. 3990. 50
b) Möbler, husgerådssaker, kläder, handelsredskaper eller utensilier värderas enligt särskild specifikation till	825. 20

Anm. Här kunde nu följa en noggrann specificering af de särskilda föremålen och deras pris, eller kan man hänvisa till en sådan. För utrymmets skull förbigå vi specifikation.

c) I Magasinet ega vi följande varor:	
50 tunnor salt à 2 Rb. = 100 Rb. 30 k:r rom à 1 Rb. 80 k. = 54 Rb. 30 k:r arack à 1. 90 = 57 Rb. och 1 låda Gefle Vapen à 30 Rb. summa	241. —
d) I bodan hafva vi upplagt diverse varor, enligt särskilt upprättad specifikation uppgående till	950. —
(vi förbigå för rummets skull specificeringen.)	

Summa tillgångar 6006. 70

Deremot äro våra skulder:

e) Åt H. Rosenlund härstädes, enligt revers af	

*) Att vi till bokföring valt Juli månad kommer sig af det enkla skäl, att vår utrikeshandel fordrar segelfart och då anse vi Juli, såsom den första månad i det sednare halfåret, vara lämpligare än någon annan.

90

den 28 Juni med 3 månaders ömsesidig uppsägning à 6 proc.	1200. —
f) Åt P. U. Strömberg härstärdes för varor förfallna den 31 Juli	300. —
g) Åt C. B. Thomson här, d:to förfallna $\frac{15}{8}$	575. —
	<u>Summa skulder 2075. —</u>

Om dessa subtraheras ifrån tillgångarne, så återstår en ren eller nettoförmögenhet af 3931. 70

h) Den 1 Juli. Köpa vi af E. E. Kræmer per kontant följande:

50 toppar raffinad, vägande:

Brutto 612 skålp.

Thara 2 proc. 12

Netto 600 „ à 18 k. 108. —

3 säckar Brasilianskt kaffe, vägande:

N:o 1 Brutto 173 skålp.

„ 2 d:o 176 „

„ 3 d:o 171 „

520 „

Thara 2 proc. Netto 510 skålp. à 20 k. 102. —

1 fat Karolina risgryn, vägande:

Brutto 750 skålp.

Thara 10 proc. 75

Netto 675 „ à 9 k. 60. 75

1 fjerding russin, vägande Brutto 116 skålp.,

Thara 10 proc., Netto 105 skålp. à 12 k. . 12. 60

1 låda sveskon, väg. Brutto 122 skålp., Thara

10 proc., Netto 110 skålp. à 11 k. . . 12. 10

Rb. 295. 45

i) den 2. Betala vi åt snickaren Girs för bodinredning och diverse målkärl enligt räkningar 1—3 159. 20

j) d. 2. Upptaga Vi ifrån lagret till utminutering i bodan följande:

10 toppar raffinad, väg. Netto 125 skålp. à 18 k. 22. 50

1 säck Bras. kaffe n:o 1, Netto 170 skålp. à 20 k. 34. —

60 skålp. risgryn à 9 k. 5. 40

Transport 61. 90

91

	Transport	61. 90
30 skålp. russin à 12 k.		3. 60
30 „ sveskon à 11 k.		3. 30
15 kannor rom à 1. 80		27. —
7 kannor Arack à 1. 90		13. 30
5 tunnor salt à 2 Rb.		10. —
10 karduser Gefle Vapen à 60 kop.		6. —
		<hr/>
		125. 10
k) d. 2. Köpa vi per kontant:		
150 tunnor tjära à 2. 50		375. —
20 toltf. 14 fots 9 t. 3 t. plankor à 3 Rb.		60. —
40 lisp. smör à 2. 20		88. —
		<hr/>
		523. —
l) d. 3. Uppköpa vi per kontant ur jernboden:		
Vågbalanser, vågskålar och vigter		32: 50
m) d. 3. Sålta åt J. Therman i Brahestad enligt requisition à 2 månader följande:		
20 toppar raffinad, väg. netto 250 skålp. à 20 k.		50. —
1 säck kaffe n:o 2 netto 171 skålp. à 23 k.		39. 33
200 skålp. risgryn à 12 kop.		24. —
	Emballage	— 27
		<hr/>
		113. 60
n) den 4. Ifrån C. Schmidt i Hamburg erhålla vi faktura af d. 21 Juni öfver kaffe och socker, som ankommit med skonerten Tähti, kapten J. Wiklund, belöpande sig till B:ko m. 2606 à 34 sh. S:r Rb. 1226. 35		
o) d. 4. D:o ifrån C. Rothe i Hamburg af d. 21 Juni à 6 månader öfver risgryn och sirap med skonerten Tähti B:ko m. 975 à 34 sh. S:r Rb. 458. 82.		
p) den 4. Erhålla vi Spesenräkning af d. 22 Juni ifrån Chr. Gramman i Lübeck, upptagande de omkostnader han haft för ofvannämnde ifrån Schmidt och Rothe till hans spedition och inlastning insända varor, Courantmark 47 för fakt. ifrån Schmidt och Centmark 35 för fakt. ifrån Rothe tillsammans 82 mark à 25 proc. & 34 sh. (d. ä. 125 m. Cent. för 100 m. B:ko och 34 sh. B:ko för en S:r Rb.) S:r Rb. 30. 87.		
q) d. 4. Ifrån Lorenz Harms & Söhne i Lübeck faktura af den 22 Juni öfver med skonerten Tähti, kapten J. Wiklund; ankomne spirituosa och viner à 6 månader Cent m. 2646 à 25 proc. & 34 sh. Rb. 996. 14.		

92

- r) d. 5. Sålts åt F. Dahlström i Kuopio per kontant följ.:
15 kannor rom à 2. 20	33. —
10 „ arack à 2. 30	23. —
15 toppar raffinad, netto 170 skålp. à 20 k.	34. —
1 säck kaffe, netto 169 skålp. à 22 k. . . .	37. 18
10 karduser Gefle Vapen à 67 k.	6. 70
200 skålp. risgryn à 11 k.	22. —
	Emballage — 32
	<u>156. 20</u>
- s) d. 7. Utbetalt följande kostnader för ifrån C. Schmidt ankomna varor:
Tull för 3876 skålp. kaffe à $4\frac{1}{2}$ k.	174. 42
Frisedel och expedition	— 62
Tull för 6032 skålp. socker à 6 k.	361. 92
Frisedel och expedition	— 62
Frakt och kaplake	52. 2
Tolag och arbetspenningar	8. 77
	<u>598. 37</u>
- t) d. 7. d:o för ifrån C. Rothe ankomne:
Tull för 4218 skålp. risgryn à $1\frac{1}{2}$ k.	63. 27
Frisedel och exdedition	— 62
Tull för 3898 skålp. sirap. à $2\frac{1}{2}$ k.	97 45.
Frisedel och uträkning	— 62
Frakt och kaplake	41. 53
Tolag och arbetspenningar	3. 36
	<u>206. 85</u>
- u) d. 7. Ifrån sparbanken i Jakobsstad låna vi emot revers och borgen med 3 månaders ömsesidig uppsägning à 5 proc. 1500 Rb.
- v) d. 7. Ifrån minutboden upptaga vi till kassan en veckas lösen för bodhandeln 103 Rb.
- w) d. 8. Köpa vi per kontant:
200 tunnor tjära à 2. 50	500. —
130 tolft. 14 fots 9 t:s 3 t:s plankor à 3 Rb.	390. —
160 lisp. smör à 2 Rb.	320. —
	<u>1210. —</u>
- x) d. 8. Utbetala vi följande kostnader för ifrån Lorenz Harms & Söhne i Lübeck ankomne varor:

93

Frakt och kaplake för 1410 kann. spirituosa och viner	45. 41
Tolag och arbetspenningar	13. 32
Tull för 525 kannor spirituosa à 80 k. . . .	420. —
” ” 885 ” viner à 40 k. . . .	354. —
För 6 frisedlar och expeditionslösen à 62 k.	3. 72
	<u>836. 45</u>

y) d. 8. Sålto ifrån bodan åt följande personer à konto
(på kredit):

åt Herr Revisor P. Lundmark härstädes:

40 skålp. socker à 22 k. = 8. 80.	30 skålp. kaffe
à 22½ k. = 6. 75.	20 skålp. risgryn à 12 k. = 2. 40.
20 skålp. sirap à 13 k. = 2. 60.	½ tunna salt 1. 40
	Tillsammans 21 Rb. 95 k.

åt Herr Postmästar J. Thureson härstädes:

30 skålp. risgryn à 12 k. = 3. 60.	3 kannor rom
à 2. 25 = 6. 75.	3 k:r kognac à 2. 50 = 7. 50.
6 k:r franskt vin à 1. 20 = 7. 20.	4 k:r portvin à
1: 90 = 7. 60.	2 k:r Madeira à 1. 80 = 3. 60.
30 skålp. socker à 22½ = 6. 75.	1 t:na salt 2. 80
	Tillsammans 45 Rb. 80 kop.

z) den 8. Upptaga vi ifrån lagret till minutbodan följande varor:

30 k:r rom à 1. 62 = 48. 60.	15 k:r kognac à 1.
76 = 26. 40.	15 k:r arack à 1. 77 = 26. 55.
15 k:r portvin à 1. 30 = 19. 50.	15 k:r madeira à 1. 22
= 18. 30.	60 kannor franskt vin à 96 k. = 57. 60.
100 skålp. sirap à 10 k. = 10 Rb.	400 skålp. socker
à 18 k. = 72 Rb.	3 t:r salt à 2 Rb. = 6 Rb.
170 skålp. kaffe à 20 k. = 34 Rb.	10 skålp. russin à 12
k. = 1. 20.	Summa 320. 15.

å) d. 9. Sålto per kontant åt G. Dunajeff i Jyväskylä:

630 skålp. raffinad à 20 k.	126. —
340 ” kaffe à 22 k.	74. 80
200 ” risgryn à 10 k.	20. —
60 k:r franskt vin à 1. 10	66. —
30 ” rom à 2 Rb.	60. —
15 ” portvin à 1. 60	24. —
10 ” madeira à 1. 50	15. —

Transport 385. 80

94

	Transport	385. 80
10 k:r kognac à 2. 10		21. —
10 „ arack à 2. 10		21. —
		<u>Rb. 427. 80</u>

ä) d. 9. Afsända vi till J. Brandt i Köpenhamn med skonerten Toivo, kapten Wikblad, att för vår räkning till högsta möjliga försälja:

350 tunnor tjära à 2. 50		875. —
150 toltf. 14 f:s 9 t:s 3 t:s plankor à 3 Rb.		450. —
Utgående tull och akademiefond		25. 50
Ombordbringning, drickspenningar	10. 50	<u>36. —</u>

Rb. 1361. —

ö) d. 10. Köpt af Th. F. Malmberg härstädes hälften i hans skonert Eos, byggd på kravel 1854, om 50 läster, i fullt godt skick, med inventarier taxerad till 6000 Rb., således hälften 3000 Rb., att betalas $\frac{1}{3}$ kontant och $\frac{2}{3}$ efter 3 månader.

aa) d. 10. Betalt åt Th. F. Malmberg tredjedelen af halfva skonerten Eos' köpeskilling med 1000 Rb.

bb) d. 11. Sält ifrån bodan à konto åt följande:

åt Herr Befallningsman J. Filén härstädes:

3 k:r rom à 2. 25 = 6. 75.	20 skålp. socker à 23 k. = 4. 60.	10 skålp. kaffe à 24 k. = 2. 40.	5 skålp. sirap à 13 k. = 65 k.	Summa 14. 40.
----------------------------	-----------------------------------	----------------------------------	--------------------------------	---------------

åt Prosten C. F. Lindh i X.:

50 skålp. socker à 22 k. = 11 Rb.	30 skålp. kaffe à 24 k. = 7. 20.	2 k:r kognac à 2. 40 = 4. 80.	2 k:r portvin à 1. 90 = 3. 80.	3 k:r franskt vin à 1. 20 = 3. 60.	10 skålp. risgryn à 12 k. = 1. 20.	20 skålp. sirap à 13 k. = 2. 60.	1 tunna salt 2. 80.	Summa 37 Rb.
-----------------------------------	----------------------------------	-------------------------------	--------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	----------------------------------	---------------------	--------------

åt Herr Häradsskrifvar J. Waselius i Y.

20 skålp. socker à 23 k. = 4. 60.	10 skålp. kaffe à 24 k. = 2. 40.	5 skålp. risgryn à 14 k. = 70 k.	5 skålp. sveskon à 13 k. = 65 k.	3 kard. G. Vapen à 70 k. = 2. 10.	2 k:r madeira à 1. 80 = 3. 60.	Summa Rb. 14. 5.
-----------------------------------	----------------------------------	----------------------------------	----------------------------------	-----------------------------------	--------------------------------	------------------

åt B. B. Brander i Esse:

5 skålp. risgryn à 12 k. = 60 k.	5 skålp. sirap à 13 k. = 65 k.	10 skålp. socker à 23 k. = 2. 30.	5 skålp. kaffe à 25 k. = 1. 25.	Summa 4 Rb. 80 k.
----------------------------------	--------------------------------	-----------------------------------	---------------------------------	-------------------

95

- cc) d. 12. Afsända vi till C. Öhman i Umeå, enligt hans bref af den 5 dennes, för hans risk och räkning, med slupen Svalan, skepparen B. Holm:
200 lisp. smör à 3 Rb.	600. —
Utbetalt diverse klareringskostnader	25. —
	Rb. 625. —
- dd) d. 12. Utbetalt för skonerten Eos' proviantering åt Th. F. Malmberg för min halfpart 40 Rb.
- ee) d. 12. Sält åt J. Hårdh härstädes à 2 månader:
500 skålp. socker à 21 k. = 105 Rb. 340 skålp. kaffe à 22 k. = 74. 80. 300 skålp. risgryn à 10 k. = 30 Rb. 200 skålp. sirap à 12 k. = 24 Rb. 30 skålp. russin à 14 k. = 4. 20. 30 skålp. sveskon à 13 k. = 3. 90. 10 karduser Gefle Vapen à 68 k. = 6. 80. 10 t:r salt à 2. 60. = 26 Rb. S:a 274. 70.	
- ff) d. 12. Upptagit veckans lösen ifrån minutbodan 90. 50.
- gg) d. 14. J. Mertens i Hamburg ombesörjt assuranzen af de till J. Brandt i Köpenhamn i kommission försända varor och insänder följande assuransräkning:
350 t:r tjära, assurerade
à 10 mark till B:ko m. 3500	
150 tolfter plankor à 12
mark till B:ko m. 1800	
	B:ko m. 5300
à 2 proc. mark 106	
Provision, porto m. m. 14 = 120 à 34 sh. S:r Rb. 56. 47.	
- hh) d. 15. Abr. Kingelin i Åbo insänder assuransräkning öfver $\frac{1}{2}$ skonerten Eos' assurans för ett år ifrån den 11 i denna månad, uppgående till ett värde af 3000 Rb. à 5 proc. 150. —
Provision, porto m. m.	8. —
	Rb. 158. —
- Denna summa har jag med dagens post inskickat till Kingelin.
- ii) d. 16. Ifrån L. Breton i Lissabon ingår faktura af den 10 Juni à 2 månader öfver i skeppet Mainio, kapten L. Sjöberg, inlastade och nu ankomne:
200 moy salt, inclusive kostnader, 472 Millereis à 47 sh. B:ko för 1 miller. och 34 sh. B:ko för 1 Rb. 652. 47.	
- jj) d. 16. Ifrån C. Schierbeck i Helsingör ingår räkning

96

- öfver Öresundstull och klarering af saltet: 210 Riksbanksdaler à 65 skilling Sv. B:ko för 1 Riksbankd. och 90 sk. för 1 Rb. 151 Rb. 67 k.
- kk) d. 17. Sålt åt L. Manström här per kontant:
 400 skålp. sirap à $11\frac{1}{2}$ k. = 46 Rb. 400 skålp. risgryn à 10 k. = 40 Rb. 400 skålp. socker à 20 k. = 80 Rb. 170 skålp. kaffe à 22 k. = 37. 40. 30 kann. rom à 2 Rb. = 60 Rb. 20 k:r kognac à 2. 10 = 42 Rb. 15 k:r arack à 2. 10 = 31. 50. 60 kann. franskt vin à 1. 10 = 66 Rb. 10 kard. Gefle Vapen à 65 k. = 6. 50. 50 t:r salt à 2. 20 = 110 Rb.
 Summa Rb. 519. 40.
- ll) d. 18. Betalt följande kostnader för 200 moy salt, som här lemnat 1035 tunnor:
 Tull för 1035 t:r à 40 k. 414. —
 Frisedel, expedition — 62
 Frakt à 50 k. per tunna 517. 50
 Kaplake 5 $\frac{0}{0}$ 25. 85, tolag 10. 15 36. —
 Arbets- och lossningskostn., drickspenn. 19. 50
 Rb. 987. 62
- mm) d. 19. Upptagit ifrån minutbodan
 veckans lösen 107. 50
- nn) d. 20. Sålt åt J. Kerrman i Ny-Karleby per kontant:
 300 tunnor salt à 2. 10 630. —
- oo) d. 21. C. Öhman inskickar en vaxel på C. J. Thoden à 30 dd. à dato ifrån den 17 dennes å 625 Rb.
- pp) d. 21. Trassert på J. Brandt i Köpenhamn en prima vaxel, Ordres L. Harms & Söhne, 30 dagar à dato å Ctmark 2593. 1 sh., att efter 25 proc. förvandlas till B:ko mark 2074. 7 och efter 300 mark B:ko för 200 Riksbanksdaler 1382. 52, emedan Brandt för bok i Riksbanksdaler, men till Silfver Rub. vilja vi förvandla Courantmarkerna efter 25 proc. och 34 sh.
 Rb. 976. 21.
- qq) d. 22. Afsändt denna vaxel till Lorenz Harms till betalande af vår skuld Cntm. 2646, men emedan den skulle förfalla den 22 Decemb. och Harms får betalning 4 månader för tidigt, så belasta vi honom med diskont à $\frac{1}{2}$ proc. i månaden för 2646 mark, hvilket gör Cntm. 52. 15 sh. à 25 $\frac{0}{0}$ & 34 sh. 19 Rb. 93 k.

97

- rr) d. 24. J. Mertens inskickat till P. U. Strengberg en tratta på oss à 8 dd. sight, Ordres P. U. Strengberg, hvilken af oss i dag accepteres, à B:ko m:k 120 à 34 sh. 56 Rb. 47 k.
- ss) d. 25. J. Therman i Brahestad har föreslagit sina kreditorer ackord och erbjudit 50 proc. och, emedan detta är det enda medel att återfå något af honom, hafva vi antagit det. Med dagens post inskickar han hälften af sin skuld 113 Rb. 60 kop. med 56 Rb. 80 kop. — Den andra hälften måste afföras, d. ä. vinst- och förlustkonto blir debitor därför, Therman kreditor.
- tt) d. 26. Revisor Lundmark inbetalar sin skuld 21 Rb. 95 kop.
 » Postmästar Thureson afbetalar på sin skuld 19 Rb. 5 kop.
- uu) d. 28. J. Brandt i Köpenhamn inskickar följande försäljningsräkning öfver de till honom i kommission insände varor:
200 tr fin tjära à 6 Rbdr 48 sk.	1300.
140 » grof » à 5 » 48 »	770.
10 toma tunnor à 48 sk.	5.
	<u>2075.</u>

Riksbankd. 2075.

Omkostnader:

Vräkning, fyllning, magasinage Rbd.	47. 20.
Provision 2 proc.	41. 48.
Delcredere 2 proc.	41. 48.
Frakt à 1 Rbd.	350. —
Porto m. m.	1. 76.
	<u>482.</u>

Netto provenu Rbd. 1593.

120 tolt. 14 f. 9 t. 3 t. helrena plankor à 7 Rbd. 48 sk.	900.
30 » » » vankantiga à 5	150.
	<u>1050.</u>

Omkostnader:

Provision 2 $\frac{0}{0}$, delcredere 2 $\frac{0}{0}$	42.
Sortering, uppläggning . . .	38. 48.
Frakt 1 Rbd. 24 sk. pr tolt	187. 48.
	<u>268.</u>

Netto provenu 782.

98

Hela fakturans netto provenu 2375 Rbd. à 65 sk. & 90 sk. S:r Rb. 1715. 28.

vv) d. 29. Vi erhålla den sorgliga underrättelsen, att skonerten Eos totalt förolyckats, under dess resa till Lübeck, i Alands haf, hvarföre Vestfinska Assuransbolaget, som tecknat assurans, debiteras för dess värde 3000 Rb.

ww) d. 30. Uppdragit genom bref J. Brandt att till C. Schierbeck för vår räkning betala 210 Rbd. à 65 & 90 sk. 151 Rb. 67 kop.

xx) d. 21. Till hushållet åtgått varor ifrån boden, enligt hushållsombokstnaders bok, för 19 Rb. 25 kop.

yy) d. 31. Till dito dito kontant, enligt dito 61. 15.

zz) d. 31. Till porto, papper och andra små kostnader hafva vi, enl. handelsombokstnaders bok, utbetalt 32. 10.

åå) Upptagit ifrån sednaste 12 dagars lösen 154 Rb.

ää) Betalt åt P. U. Strömberg i dag förfallne 300 Rb.

Ofvanstående affärer vilja vi nu bokföra. Det första, som vi vid hvilken slags bokföring som helst hafve att göra, är att, efter anställd inventering, införa våra tillgångar och skulder i inventariiboken.

Inventariibokens form är ett vanligt pappersarks, af hvilka ett behöfligt antal inbindas i en bok och linieras på följande sätt:

1856.

		Rub.	k.	Rub.	k.
Överfört i kassan och memorialn	Inventarium N:o 1, anställt vid vår handels öppnande d. 1 Juli 1856.				
	<i>Aktiva.</i>				
Kassa fol.	Kassakonto.				
)	Kontanta penningebeloppet utgör .	—	—	3990	50
Mem. fol.	Mobiliekonto.				
	Mina möbler, husgerådssaker, klä- der och handels-utensilier, värde- rade, enligt särskilt specifikation, till vanligt pris, uppgå till	—	—	825	20
Mem. fol.	General-varukonto.				
	I lagret finnas följande varor:				
	50 tunnor salt à 2 Rb.	100	—		
	30 kannor rom à 1 Rb. 80 kop.	54	—		
	30 kannor arack à 1 Rb. 90 kop.	57	—		
	1 låda Gefle vaper à 30 Rb. . . .	30	—	241	—
Mem. fol.	Bodkonto.				
	I minutboden finnas upplagde va- ror, uppgående, enligt särskilt spe- cifikation, till ett värde af	—	—	950	—
	Summa Silfv. Rb.	—	—	6006	70
	<i>Passiva.</i>				
Mem. fol.	H. Rosenlund härstädes, för mitt lån, enligt revers af d. 28 Juni à 5 proc.	—	—	1200	—
Mem. fol.	P. U. Strömberg här, för varor, förfallna d. 31 Juli . . .	—	—	300	—
Mem. fol.	C. B. Thomson för varor, förfallna d. 15 Aug. . . .	—	—	575	—
	Summa Silfv. Rb.	—	—	2075	—
	Mina tillgångar äro	6006	70		
	Mina skulder	2075	—		
	således min rena förmögenhet	—	—	3931	70

*) Emedan det är omöjligt att bestämma hvilket folium hvarje post i tryck kommer att erhålla, så nödgas vi utlemna foliesiffran.

100

Vi vilja nu öfvergå till inrättandet af memorialn.

De uti inventariiboken upptagne poster kunde väl genast införas i kontoboken eller hufvudboken, men emedan memorialn är den bok, uti hvilken hvarje affär med dess biomständigheter först noteras, så vilja vi äfven införa inventariets poster i memorialn.

Man har tvenne sätt att föra memorialn: 1) att man i den inför endast de affärer, vid hvilkas uppgörande kontanta penningar icke genast komma i fråga; sådana införas då omständligt i kassaboken, eller 2) att man inför alla affärer utan undantag, med deras biomständigheter, i memorialn och öfverför sedan, när man hinner, de kontanta posterna i kassaboken. Vid enkla bokföringen vilja vi följa det sednare sättet, hvarigenom memorialn ensam blir tillräcklig till kontobokens bildande; vid den dubbla vilja vi följa det förra sättet.

Några handelshus pläga sönderdela memorialn så, att de föra en *inköps-* eller *inkommande fakturabok*, deri alla på kredit gjorda varuinköp bokföras, och en *försäljnings* eller *utgående fakturabok*, hvori alla på kredit försålda varor bokföras, eller också förena de alla varuaffärer i en *varubok*, som bör skiljas ifrån varulagerboken, samt slutligen den egentliga *memorialn* för bokförande af vaxel-, assurances-, speditjons- och dylika affärer, som ej ske per kontant.

Vid bokföringen är det hufvudsakligen nödigt att undersöka, om en affärsvän eller ett konto blir debitor eller kreditor; i förra fallet tillägga vi i memorialn efter kontots rubrik ordet Debet, eller Debent om de äro flere, i det sednare Credit eller Credunt, och på det förhållandet måtte bättre sticka uti ögonen, understryka vi dessa ord. Alla poster måste uti memorialn följa på hvarandra i sträng ordningsföljd efter den dag då de inträffat och skiljas ifrån hvarandra genom en linie.

101

Memorialn linieras på följande sätt: först drages en tjock horisontal- eller tvärlinie, ofvanom hvilken år och månad skrives, sedan på bladets venstra sida en tjock linie på längden; i den venster om denna uppstående kolumn antecknas det folium, hvarpå posten, vid enkel bokföring, kommer att stå i kontoboken, men om den, efter sin beskaffenhet, kommer att bokföras på tvenne konton, så skrives debitors folium ofvanom och kreditorns inunder och ett tvärstreck emellan; vid dubbel bokföring antecknas i denna kolumn journalfolium. Datum skrives midt på bladet ofvanom posten. Några liniera tvenne kolumner till venster, den första för datum, den andra för kontoboks- eller journalfolium. På högra sidan af bladet linieras så många kolumner, som landets räknemynt fordrar. *)

Man brukar, ehuru det ej är nödigt, göra memorialns form smalare än ett pappersark, genom att bryta det på längden.

Sedan vi nu gifvit en vägledning till memorialns inrättning och form, vilja vi ännu en gång genomgå ofvan anförde affärer och förklara det viktigaste vid deras bokförande.

Uti posterna a—d) äro vi (principalen sjelf) kreditor, som af vår egendom gifvit åt kassan möblerna, varulagret och bodan de i fråga varande värdena, men

*) För bråk af kopeker hafva vi i det följande ej bildat någon kolumn, emedan vi vid räkningen i allmänhet undvikit bråk och tagit de bråk, som öfverskjuta en half, till följande hela tal, men dem, som understiga en half, hafva vi lemnat bort, utom i varulagerboken, der vi observerat bråken i decimaler. I en bokföring öfver inbillade affärer är hufvudsaken, att sjelfva bokföringssättet blir klart, hvarföre sådana småsaker kunna vara likgiltiga, men i den verkliga affärsrörelsens bokförande är äfven en småsak viktig.

102

emedan vi fortfarande förblifva i besittning af dem, så äro vi på en gång debitor och kreditor. Detta förhållande framställa vi dock skildt, i det vi kreditera vårt (principalens) allmänna konto, kapitalkonto, och debitera en hvar af de särskilda beståndsdelarne uti ett för en hvar af dem upprättadt konto. Uti posterna e, f, g) är vårt rörelsekapital, således kapitalkonto, debitor för hela summan och en hvar af de tre personerna kreditor för sin fordran. Uti h) är den del af vår egendom, som utgör varulagret och som vi bokföra på ett allmänt varukonto (general-varukonto), debitor och Kræmer kreditor, men emedan vi genast betala beloppet, så hafva vi i denna affär ingen vidare förbindelse med Kræmer, hvarföre hans namn kunde helt och hållet utelemnas, och den egenteliga kreditorn är kassakonto, som lemnat penningarne, den är således en kassapost. I posten i) är handelsutensilierna, hvilka vi bokföra på mobiliekonto, de för hvilka något utbetalas, debitor, kassan kreditor. I posten j) är bodkonto, såsom emottagande, debitor, general-varukonto kreditor; k) general-varukonto debitor, kassan kreditor; l) som i); m) J. Therman debitor, gen.-varukonto kreditor. I posterna n—g) är gen.-varukonto den emottagande, således debitor, och en hvar af de utländska affärsvännerna kreditor för sin faktura. Emedan fakturorna i sin helhet komma att införas i faktura- eller räkningskopia- och kalkulations- (uträknings-) boken, så upptages i memorialn endast fakturabeloppet och hänvises till denna bok. I v) är kassan debitor, general-varukonto kreditor; Dahlström en mellanperson, som kunde förbigås. I posterna s, t, w, x) är general-varukonto debitor, kassan kreditor. I u) och v) är kassan debitor, sparbanken och bodan kreditorer; y) Lundmark och Thureson debitor, bodkonto kreditor; men sådana personer på platsen och på landet, med

103

hvilka man ej har utsigt att komma i tätare och vidlyftigare affärsbindelser, bokföra vi i kontoboken på ett "Konto pro diverse". Andra bruka för alla sådana, om de blifva debitorer, öppna ett "Diverse debitorers konto", eller, om de äro kreditorer, ett "Diverse kreditorers konto". I z) och å) är general-varukonto kreditor, bodan och kassan debitor. ä) Vi skicka varor till J. Brandt, för att af honom för vår räkning till högsta möjliga försäljas. Brandt har icke reqvirerat dem, emottager dem ej heller för egen räkning, kan således ej debiteras för dem, utan vi bilda ett konto "Kommissionskonto hos J. Brandt", som debiteras, då general-varukonto krediteras. Då kassaposterna föras skildt, så blir deraf 2:ne poster, en i memorialn och en annan i kassans credit, upptagande de kontant utlagde 36 Rb. I ö) är $\frac{1}{2}$ skonerten Eos debitor för inköpssumman, Malmberg kreditor; aa) Malmberg debet, kassan kredit; bb) som y); cc) Öhman, som reqvirerat varorna för sin risk och räkning, debitor, general-varukonto kreditor för varans försäljningspris, kassan för tull och klareringskostnader; dd) Eos debitor, kassan kreditor; ee) som y); ff, mm, åå) kassan debitor, bodkonto kreditor; gg) kommissionskonto hos Brandt, för hvilket assuranskostnaderna utbetalas, debitor och J. Mertens, som ombesörjt assuransen och utbetalt kostnaderna, kreditor; hh) $\frac{1}{2}$ skonerten Eos debitor, kassan kreditor, Kingelin endast en medlande person; ii, jj) general-varukonto debitor, Breton och Schierbeck kreditorer; kk, nn) kassan debitor, general-varukonto kreditor; ll) general-varukonto debitor, kassan kreditor; oo) Öhman kreditor, vaxelkonto debitor; vid enkel bokföring kunde man också, sedan Thodén genom accept förpligtat sig att på förfallodagen inlösa vaxeln, upptaga Thodén som debitor. pp) Vaxelkonto, som får en vaxel, är debitor och Brandt,

104

som skall betala vexeln, kreditor. qq) Harms, som erhåller vexeln till afbetalning af sin fordran, är debitor och vaxelkonto kreditor, men emedan Harms får betalning 4 månader för tidigt, så uppstår en annan post, der Harms debiteras för ett afdrag à $\frac{1}{2}$ proc. per månad af sitt fakturabelopp Cnt m:k 2646, hvilket afdrag utgör 52 mark 15 sh., för hvilka diskonto krediteras. rr) J. Mertens, som genom sin tratta på oss gjort sig betält, är debitor och vaxelkonto kreditor, men emedan betalningen ännu ej af oss erlägges, så bokför man denna post, vid dubbla bokföringen så, att man krediterar ett s. k. "Acceptkonto"; då vexeln inlöses, debiteras detta konto och kassan krediteras. ss) För den kontant influtna hälften af Thermans skuld debiteras kassakonto och Therman krediteras, men emedan Th. genom det beviljade ackordet blifver fri ifrån sin skuld, så måste han krediteras äfven för den andra hälften och ett konto bildas, som emottager och debiteras för denna afskrifna andra hälft; detta konto är vinst- och förlustkonto. tt) Lundmark och Thureson krediteras på "konto pro diverse", kassan debiteras. uu) Kommissionskonto hos Brandt, som lemnar fakturabeloppet, blir kreditor och J. Brandt, som sjelf uppburit de inflytande medlen, debitor; men för omkostnaderna kunna vi bilda en ny post, der kommissionskonto debiteras och J. Brandt krediteras. vv) Vestfinska assurancesbolaget, som tecknat assurance på $\frac{1}{2}$ skonerten och genom dess förolyckande är pliktig att ersätta den tecknade summan, blir debitor, och $\frac{1}{2}$ skonerten Eos, som gifvit eller åstadkommit denna summa, blir kreditor. ww) Schierbeck är debitor och J. Brandt kreditor. Denna post kunde äfven gå öfver till vaxelkonto, d. ä. vi kunde trassera en vaxel på Brandt, Ordres Schierbeck, hvarigenom vaxelkonto skulle debiteras, Brandt krediteras, och sedan skicka vexeln

105

till Schierbeck, då åter Schierbeck blefve debitor och vaxelkonto kreditor, men då båda dessa personer föra bok i Riksbanksdaler, så kan affären ske genom ett enkelt uppdrag i bref. xx, yy) Hushållskonto är debitor, bodkonto i xx och kassakonto i yy kreditor; zz) Handelsomkostnaders konto debitor, kassan kreditor; ää) P. U. Strömberg debitor, kassakonto kreditor.

MEMORIAL.

År 1856. Juli månad.

1

Kolumn för antecknande af det fol. i kontoboken, på hvilket hvarje post bifvit införd.	1.	Kapitalkonto	Credit		
		För det i handeln nedlagda rörelsekapitalet eller för våra aktiva		6006	70
	1.	Kassakonto	Debet		
		För kontanta penningebeloppet vid inventarium		3990	50
	1.	Mobilie- och Utensiliekonto	Debet		
		För mina möbler, husgerådssaker, handelsutensilier, som enligt särskild specifikation äro värda		825	20
1.	General-varukonto	Debet			
	För i lagret befintliga följande varor: (specifikation till vigt, nummer, märke och pris)		241	—	
1.	Bodkonto	Debet			
	För i minutbodan upplagde varor: (specifikation eller hellre hänvisning till en sådan)		950	—	
1.	Kapitalkonto	Debet			
	För de skulder, hvarmed mitt rörelsekapital är belastadt eller för mina passiva .		2075	—	

106

2

Juli månad.

Kolumn för antecknande af det folium i kontoboken, på hvilket posten blifvit införd.	1.	H. Rosenlund härstädes Credit Lånt af honom enligt revers af d. 28 Juni med 3 mån. ömsesidig uppsägning à 5 ½	1200	—
	1.	P. U. Strömberg härstädes Credit För varor förfallna d. 31 Juli	300	—
	1.	C. B. Thomson härstädes Credit För varor, förfallna d. 15 Augusti	575	—
	1.	Kassakonto Credit Köpt af E. E. Kræmer per kontant följande: (Specifikation till vikt, mängd och pris, men i fall en särskilt varubok föres, så hänvises dit eller också till varu- lagerboken fol)	295	45
	2.	Kassakonto Credit Betalt Snickaren Girs för bodinredning och målkärl, enligt räkningar sub N:o 1—3	159	20
	2.	Bodkonto Debet Upptagit till minutbodan till utminutering ifrån lagret följande: (se varulagerboken fol . . . , eller specifikation)	125	10
	2.	Kassakonto Credit Köpt per kontant följande: 150 tunnor tjära à 2.50 S:r Rb. 375. — 20 tolfter 14 fots 9 tums 3 tums plankor à 3 Rb. 60. — 40 lisp. smör à 2 Rb. 20 kop. 88. —	523	—
	3.	Kassakonto Credit Uppköpt vågbalanser, vågskålar och vigter	32	50

107

Juli månad.

3

Kolumn för antecknande af det folium i kontoboken, på hvilket posten blifvit införd.	3.	J. Therman i Brahestad Debet Afsändt till honom med slupen Kiivas, skep- paren Mattsson, enligt requisition af den 1 dennes å 2 månader: (Specifikation) Rb. 113. 33 Emballage . — 27	113 60
	4.	C. Schmidt i Hamburg Credit Afsändt för vår risk och räkning till Chr. Grammans i Lübeck vidare befordrande, enligt faktura af d. 21 Juni å 6 månader, kaffe och socker, se faktura- eller räk- ningskopia- och kalkul. bok fol. . . B:ko mark 2606. å 34 sh. . . .	1226 35
	4.	C. Rothe i Hamburg Credit Afsändt för vår räkning till Chr. Grammans i Lübeck spedition, enl. fakt. af den 21 Juni å 6 månader, risgryn och sirap, se faktura- och kalkulationsbok fol . . B:ko mark 975. å 34 sh. . . .	458 82
	4.	Christ. Gramman & Söhne i Lübeck Credunt Spesen (omkostnaders) räkning öfver ifrån C. Schmidt och C. Rothe i Hamburg an- komne och för vår räkning på skonerten Tähti, Kapten J. Wiklund, inlastade di- verse varor: För ifrån C. Schmidt ankomne Ct m. 47. » C. Rothe » 35. å 25 proc. & 34 sh. Ct m. 82.	30 87
	4.	Lorenz Harms & Söhne i Lübeck Credunt Faktura af d. 22 Juni å 6 mån. öfver viner och spirituosa, inlastade i skon. Tähti, Kapt. J. Wiklund, se fakt.- och kalkul.b. fol. . . Ct m. 2646. å 25 proc. & 34 sh.	996 14

108

4

Juli månad.

Kolumn för anlecknande af det folium i kontoboken, på hvilket posten blifvit införd.	5.				
		Kassakonto	Debet		
		Sålt åt C. R. Dahlström i Kuopio per kontant (specifikation), se varulagerboken fol. . .		155. 88	
		Emballage	— 32		
				156	20
		7.			
		Kassakonto	Credit		
		Utbetalt tull, frakt och andra kostnader för ifrån C. Schmidt anländt kaffe och socker enl. räkn. 4—7		598	37
		d:o för ifrån C. Rothe anlända risgryn och sirap, enl. räkn. sub. n:o 8—11		206	85
		7.			
	Sparbanken i Jakobsstad	Credit			
	För lån ur densamma emot revers och borgen med 3 månaders ömsesidig uppsägning à 5 proc.		1500	—	
	7.				
	Kassakonto	Debet			
	För 7 dagars lösen ifrån minutbodan		103	—	
	8.				
	Kassakonto	Credit			
	Köpt per kontant följande:				
	200 tr tjära à 2. 50	500. —			
	130 tolft. 14 f. 9 t:s 3 t:s plan-				
	kor à 3 Rb.	390. —			
	160 lisp. smör à 2 Rb.	320. —			
			1210	—	
	8.				
	Kassakonto	Credit			
	Utbetalt tull, frakt m. m. för viner och spirituosa ifrån L. Harms, enligt räkning sub. n:o 12—15		836	45	
	8.				
	Generalvarukonto	Credit			
	Upptagit ifrån lagret följande till utminu- tering i bodan: (specifikation) se varulagerb. fol. . .		320	15	

109

Juli månad.

5

Kolumn för anecknande af det folium i kontoboken, på hvilket posten blifvit införd.	8.			
	Revisor Lundmark härstädes	Debet		
	för diverse ifrån bodan à konto:			
	(specifikation)		21	95
	Postmästar J. Thureson härstädes	Debet		
	för diverse à konto ifrån bodan:			
	(specifikation)		45	80
	9.			
	Kassakonto	Debet		
	Sålt per kontant åt G. Dunajeff i Jyväskylä:			
	(specifikation) se varulagerb. fol. . . .		427	80
	9.			
Kommissionskonto hos J. Brandt	Debet			
Afsändt med skonerten Tähti, kapten J.				
Wikblad, till J. Brandt att till högsta möj-				
liga pris försälja:				
350 tunnor tjära à 2. 50	875. —			
150 tolft. 14 f. × 9 t:s × 3 t:s				
plankor à 3 Rb.	450. —			
Utgående tull & akademiefond	25. 50			
Klareringskostnader, drickspenn.	10. 50	1361	—	
10.				
Th. F. Malmberg härstädes	Credit			
Köpt af Th. F. Malmberg hälften i hans				
skonert Eos om 50 läster, byggd 1854				
på krael, i full godt skick taxerad till				
6000 Rb., således hälften 3000, att betala				
$\frac{1}{3}$ genast, $\frac{2}{3}$ efter 3 månader		3000	—	
10.				
Th. F. Malmberg härstädes	Debet			
Betalt enligt öfverenskommelse $\frac{1}{3}$ af halfva				
skonerten Eos' köpeskilling		1000	—	
11.				
Befallningsman J. Filén härstädes	Debet			
för diverse ifrån bodan (specifik.)		14	40	
Prosten C. J. Lindh i X.	Debet			
för diverse ifrån bodan (specifik.)		37	—	

110

6

Juli månad.

Kolumn för antecknande af det folium i kontoboken, på hvilket posten blifvit införd.	Häradsskrifvaren J. Waselius i Y. Debet. för diverse ifrån bodan (specifik.)	14	5
	B. B. Brander i Esse Debet för diverse ifrån bodan (specifik.)	4	80
	12.		
	C. Öhman i Umeå Debet Afsändt för hans risk och räkning enligt reqvission med slupen Svalan, skepparen J. Holm: 200 lisp. smör à 3 Rb. 600. — Utgående tull och klareringskostn. <u>25. —</u>	625	—
	12.		
	$\frac{1}{2}$ skonerten Eos Debet Utbetalt åt Th. F. Malmberg för dess ut- rustning, min hälft	40	—
	12.		
	J. H. Hårdh härstädes Debet Sålt åt honom ifrån lagret à 2 månader följande: (specifik.) se varulagerb. fol. . . .	274	70
	12.		
	Kassakonto Debet Upptagit ifrån minutbodan, veckans lösen	90	50
	14.		
	J. Mertens i Hamburg Credit Inskickat räkning öfver assurans af till J. Brandt i kommission insände 350 tr tjära à 10 m. B:ko m. 3500. 150 tolt. plankor à 12 m. <u>1800.</u> B:ko m. 5300. à 2 proc. m. 106. — Provision, porto m. m. 14. — à 34 sh. B:ko m. <u>120. —</u>	56	47
	15.		
	$\frac{1}{2}$ skonerten Eos Debet Insändt till A. Kingelin i Abo beloppet för skonertens assurans i Vestfinska assur.		

111

Juli månad.

7

Kolumn för antecknande af det folium i kontoboken, på hvilket posten blivit införd.	bolaget, för ett år, ifrån d. 11 dennes, enligt följande räkning: $\frac{1}{2}$ skonerten taxerad till 3000 Rb. à 5 proc. 150. — Provision, porto m. m. 8. —	158	—
	16. L. Breton i Lissabon Credit För fakt. af d. 10 Juni à 2 mån. öfver 200 moy salt, inlastadt i skeppet Mainio, kap- ten L. Sjöberg, se faktura och kalkul. b. fol. . . . Mill. 472 à 47 sh. och 34 sh.	652	47
	16. C. Schierbeck i Helsingör Credit För Öresundstull och klarering af 200 moy salt Riksbanksdaler 210 à 65 & 90 sk.	151	67
	17. Kassakonto Debet Sålt åt L. Manström härstädes per kontant följande varor, se varulagerbok fol. . . . (specifikation)	519	40
	18. Kassakonto Credit Utbetalt diverse kostnader för 1035 tunnor salt ifrån L. Breton, enl. räkning sub. n:o 16—19	987	62
	19. Kassakonto Debet Upptagit ifrån minutbodan en veckas lösen	107	50
	19. Kassakonto Debet Sålt åt J. Kerrman i Ny-Karleby 300 tun- nor salt à 2. 10	630	—
	21. C. Öhman i Umeå Credit Inskickar en vaxel på C. J. Thodén à 30 dag/dato ifrån den 17 dennes	625	—

112

8

Juli månad.

Kolumn för antecknande af det folium i kontoboken, på hvilket posten blifvit införd.	21.		
	J. Brandt i Köpenhamn Credit		
	Trassert på honom en 1:ma vaxel, Ordres		
	L. Harms & Söhne, à 30 dagar à dato,		
	Cntm 2593. 1 sh. (Riksbanksd. 1382. 52)		
	à 25 proc. & 34 sh.	976	21
	22.		
	Lorenz Harms & Söhne i Lübeck Debet		
	An Afsändt till honom en 1:ma vaxel på,		
	J. Brandt, 30 dd./dato à Cntm. 2593. 1 sh.		
	à 25 $\frac{0}{0}$ & 34 sh.	976	21
	An Diskont à $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ i månaden för 4 måna-		
ders förtidig betalning af HH. faktura			
2646 Cntm. ger Cntm. 52. 15 à 25 $\frac{0}{0}$ & 34 sh.	19	93	
24.			
J. Mertens i Hamburg Debet			
Acceptert hans tratta på oss, Ordres P. U.			
Strengberg à 8 dag./sicht B:ko m. 120			
à 34 sh.	56	47	
25.			
J. Therman i Bräbestad Credit			
Inskickat enligt ackord 50 proc. af sin			
skuld 113. 60 med kontant . . . 56. 80			
Den andra hälften afföres såsom förlust 56. 80	113	60	
26.			
Revisor Lundmark Credit			
Inbetalt sin skuld	21	95	
Postmästar Thureson Credit			
Afbetalt på sin skuld	19	5	
28.			
J. Brandt i Köpenhamn Debet			
För försäljningsräkning af till honom i kom-			
mission försände varor Riksbksdlr 3125			
à 65 & 90 sk.	2256	94	
28.			
J. Brandt i Köpenhamn Credit			
För diverse kostnader enligt räkning för			

113

9

Kolumn för antecknande af det folium i kontoboken, på hvilket posten blifvit införd.	varor afsända till honom i kommission, (specifikation) Rbdl. 750. à 65 & 90	541	66
	29. Vestfinska assurancesbolaget i Åbo Debet För tecknad assurans å $\frac{1}{2}$ skonerten Eos, hvilken enligt underrättelse med sednaste post hel och hållen förolyckats i Ålands haf under resa till Lübeck	3000	—
	30. C. Schierbeck i Helsingör Debet An J. Brandt i Köpenhamn, den sednare betalt till den förra för min räkning: Rbksdlr 210 à 65 & 90 sh.	151	67
	31. Hushållskonto Debet För varor ifrån bodan, enligt hushålls- kostnadersbok 19. 25 För kontant ifrån kassan, enl. bok 61. 15	80	40
	31. Kassakonto Credit Utbetalt för diverse små handelskostnader, enligt handelsomkostnadersbok	32	10
	31. Kassakonto Debet Upptagit ifrån minutbodan de sednaste 12 dagarnes lösen	154	—
	31. P. U. Strömberg härstädes Debet Betalt åt honom i dag förfallne	300	—
	31. H. Rosenlund härstädes Credit Upplupen, men ej förfallen ränta för 32 dagar på hans fordran 1200 Rb. à 5 $\frac{0}{8}$	5	33
	31. Sparbanken i Jakobsstad Credit 23 dagars upplupen men ej förfallen ränta på 1500 Rb. à 6 $\frac{0}{8}$	5	75

II.

8

114

Om Kassabokens bildande.

I kassaboken införes på tvenne bredvidliggande bladsidor, folier, alla affärer, som uppgöras med kontanta penningar. På venstra sidan införes alla de poster, genom hvilka kassan erhåller en tillväxt. Denna sida betecknas med *Debet* eller *inkomst*. På högra sidan upptecknas alla de poster, som innebära en utgift eller förminskning i kontanter. Denna sida betecknas med *Credit* eller *utgift*.

Emedan de kontanta posterna med deras biomständigheter blifvit upptagne i ofvanstående memorial, så får kassakonto i följande kassabok formen af ett konto i hufvudboken, d. ä. posterna införes i största korthet.

Kassaboken linieras med en tjock tvärlinie, ofvanom hvilken på venstra bladet skrives *Kassa-* och på högra *Konto* jemte år och månad. På venstra sidan ofvanom hufvudlinien till venster skrives *Debet* och derofvan foliets nummer. På högra sidans högra kant skrives *Credit* samt derofvan samma folienummer som till venster.

Fol. 1.

Debet.

KASSA-

1	Memorialfolium.	An Kapitalkonto, för kontant tillgång			3990	50
5		Sålt åt C. R. Dahlström i Kuopio diverse varor			156	20
			Transport		4146	70

115

Till venster på hvardera bladsidan linieras tvenne kolumner, uti den första skrives postens datum, uti den andra det folium i memorialn, hvarifrån posten blifvit införd. Till höger linieras kolumner för landets räkne-mynt. Dessa penningekolumner pläga i de flesta fall linieras dubbla, de första tjena att upptaga postens skilda delars summa, de sednare att upptaga totalsumman af de skilda delsummorne. Vi vilja i kredit här nedanföre införa en par poster sålunda, för att förtydliga detta. Posterna kan man skilja ifrån hvarandra genom små linier. Man inför posterna på hvardera sidan ungefär till samma datum; skulle någondera sidan derigenom icke blifva fullskrifven, så drager man en linie på snedden nerifrån venster upp till höger till den sednast införda posten. Skulle man införa alla poster i en fortsättning på hvardera sidan, så kunde, vid talrika poster på den ena sidan, flera sidor på den andra blifva toma, hvarigenom misstag lätt kunde inträffa och boken skulle få ett osymmetriskt utseende.

KONTO. Juli 1856.

Fol. 1.
Credit.

1	Memorialfolium.	Köpt af E. E. Kræmer diverse varor			295	45
2		Betalt snickaren Girs för bodinredning &c.			159	20
2		Köpt följande varor:				
		150 tr tjära à 2. 50	375	—		
		20 tolt. 14 f. 9 t. 3 t. plankor à 3 Rb.	60	—		
		40 lisp. smör à 2. 20	88	—	523	—
3		Köpt vågbalanser, vigter, vigtskålar .				32 50
6		Betalt diverse kostnader för socker och kaffe ifrån C. Schmidt i Hamburg	598	37		
„		d:o för risgryn och sirap ifrån Rothe	206	85	805	22
					1815	37

116

Fol. 2.

Debet.

KASSA-

		Transport			4146	70
7	Memorialfolium.	Lånt ifrån sparbanken i Jakobsstad enl. revers af dato med 3 mån. uppsägning, à 6 $\frac{0}{0}$			1500	—
„		Upptagit ifrån bodan en veckas lösen			103	—
9		För åt G. Dunajeff i Jyväskylä sålda varor			427	80
12		Upptagit ifrån bodan veckans lösen			90	50
17		Sålt diverse varor åt L. Mannström			519	40
18		Sålt 300 tr salt åt J. Kjerrman à 2. 10			630	—
19		Upptagit ifrån bodan en veckas lösen			107	50
25		J. Therman inskickat enligt ackord hälften af sin skuld 113. 60			56	80
26		Revisor Lundmark inbetalt sin skuld	21	95		
26		Postmästar Thureson afbetalt på sin skuld	19	5		41
31	Upptagit ifrån bodan 12 dagars lösen			154	—	
		Silfv. Rb.			7776	70
		Augusti.				
1		An Saldo ifrån Juli månad			1275	1

Kassaboken afslutas hvarje månad på det sättet, att man adderar penningesummorna på debetsidan och sätter totalsumman inunder i den sednare penningekolumnen, sedan adderar man kreditsidans summor

117

Fol. 2.

Credit.

KONTO. Juli 1856.

		Transport	1815	37
8	Memorialfaktum.	Köpt diverse varor	1210	—
”		Betalt diverse kostnader för varor ifrån Harms	836	45
9		Betalt diverse kostnader för varor, in- sände i kommission till J. Brandt i Köpenhamn	36	—
10		Betalt åt Th. F. Malmberg $\frac{1}{3}$ af $\frac{1}{2}$ Eos köpeskilling	1000	—
12		Betalt diverse kostnader för af C. Öh- man i Umeå reqvirerad och till ho- nom sändt smör	25	—
”		Betalt för halfva skonerten Eos' pro- viantering	40	—
15		Afsändt till A. Kingelin $\frac{1}{2}$ skonerten Eos' assuranskostnader	158	—
18		Betalt diverse kostnader för 1035 tr salt	987	62
31		Utbetalt i och för hushållet under må- naden	61	15
”		För diverse små handelsomkostnader	32	10
”	Betalt åt P. U. Strömberg min skuld	300	—	
		Saldo behållning till Augusti	1275	1
		Silfv. Rb.	7776	70

och emedan deras totalsumma måste vara mindre än debetsidans, ty jag kan ej gifva ut mer än jag egt och fått in, så subtraherar man kreditsidans totalsumma ifrån debetsidans och skrifver resten, hvilken bör öfverensstämma med det befintliga penningeförrådet, inunder den sista kreditposten med orden: Saldo till nästa månad, eller såsom i ofvanstående kassabok, samt

118

utför slutsumman, som nu öfverensstämmer med debets slutsumma. Sedermera öfverför jag saldo eller öfverskottet på debetsidan, dit det verkligen hörer, under följande månads första dag.

Upplysningar till Konto- eller Hufvudbokens eller Rescontrans bildande.

Kontoboken utgör likasom ett register öfver våra fordringar och skulder och grundar sig på memorialn och äfven på kassaboken, i de fall då penningeposterna äro skilda ifrån memorialn; ifrån dessa införes, vid enkel bokföring, hvarje post, som rör en person, med hvilken vi stå i affärsförbindelse. De s. k. principalconti få egentligen icke plats i kontoboken, dock hafva vi, till lättande af öfversigten af hela rörelsekapitalets tillvext, gifvit detsamma ett eget konto: *kapitalkonto*. Kontobokens inrättning liknar kassabokens, med tvenne bredvidliggande bladsidor. På den venstra eller debetsidan upptecknas allt hvad affärsvännen af oss emottager eller hvad vi för hans räkning utlägga. På den högra upptecknas allt hvad han gifver at oss eller utlägger för vår räkning. Rubriken eller öfverskriften bildar man i allmänhet så, att man på venstra sidan skrifver affärsvännens eller firmans namn, på den högra boningsorten. Linieringen sker så, att till venster på hvardera bladet bildas först en kolumn för datum, sedan en för memorial- eller kassafolium; till höger kolumner för landets penningesorter. Ibland måste man för penningarne bilda dubbla kolumner, en för affärsvännens mynt, den andra för vårt räknemynt. Detta ger oss anledning att tala om "konto för egen" och "konto för fremmande räkning". Med *konto för egen räkning* förstås hvarje affär, der jag för egen räkning införskrifver någonting, eller uppdrager en utlänning att för min

119

räkning utföra något. Vid sådana affärer måste jag gifva kolumner åt hans räknemynt, emedan han debiterar eller krediterar mig i sina böcker i sitt lands mynt och det således för mig är nödigt att känna beloppet i hans mynt. Då jag t. ex. reqvirerat varor ifrån C. Schmidt i Hamburg, så måste jag kreditera honom i B:ko mark, men för ordningens skull måste jag, enligt sednaste kurs, införa beloppet i silfverrubel, emedan jag för mina böcker i silfverrubel. Om, då fakturan skall betalas, kursen har stigit eller fallit, så blir differansen min förlust eller vinst. För Schmidt är kurskillnaden ligkiltig, ty han får i alla fall sina 2606 m:k B:ko genom remissa i B:ko m. eller genom hans tratta på mig. Med *konto för fremmande räkning* förstås hvarje affär, som till följe af utlänningens uppdrag utföres och således sker för kommittentens räkning. Konto för egen räkning betecknas med *M. C. (mio conto, min räkning)* efter firmans namn; äro två eller flera associerade, heter det *N. C. (nostro conto, vår räkning)*. Konto för fremmande räkning betecknas med *S. C. eller L. C. (suo conto, hans räkning, loro conto, deras räkning)*. Vid öfverförandet i kontoboken, der memorial och kassabok föras oberoende af hvarandra, kan det vara ligkiltigt, om man begynner införandet ifrån kassan eller memorialn, vanligast sker det ifrån kassan. Foliets nummer skrives ofvan om orden Debet och Credit på hvardera sidan. Rådligast är, att ej föra alltför mycket på konto pro diverse, emedan detta konto vid misskrifning ger mycket besvär; hellre inrätte man flera konton. Posterna införas i den ordning de följa, i största korthet, helst på en rad, dock så, att det väsendtligaste af skuld- eller fordringsförhållandet blir klart.

120

fol. 1.

Debet.

KAPITAL

1856		M. o. K. fol.		Rub.	kp.
Juli	1		An Beloppet af mina skulder	2075	—

Debet.

H. Rosenlund

1856		M. o. K. fol.		Rub.	kp.
Juli	31		An Saldo	1205	33
				S:r Rb.	1205 53

Debet.

P. U. Strömberg

1856		M. o. K. fol.		Rub.	kp.
Juli	31		An Kassa, för kontant betalning	300	—
				S:r Rb.	300 —

Debet.

C. B. Thomson

1856		M. o. K. fol.		Rub.	kp.
Juli	31		An Saldo	575	—
				S:r Rb.	575 —

Debet.

J. Therman i

1856		M. o. K. fol.		Rub.	kp.
Juli	3		An General-varukonto, för diverse à 2 månader	113	60
				S:r Rb.	113 60

121

fol. 1.

Credit.

KONTO.

1856		M. o. K. fol.		Rub.	kp.
Juli	1		Per Beloppet af mina aktiva	6006	70

härstädes. M. C.

Credit

1856		M. o. K. fol.		Rub.	kp.
Juli	1		Per Kapitalkonto, hans fordran enl. re-		
			vers af d. 28 Juni à 6 $\frac{0}{0}$	1200	—
—	31		„ Upplupen, ej förfallen ränta för 32		
			dagar à 5 $\frac{0}{0}$	5	33
				S:r Rb.	1205 33
Aug.	1		Per Saldo	S:r Rb.	1200 —

härstädes. M. C.

Credit.

1856		M. o. K. fol.		Rub.	kp.
Juli	1		Per Kapitalkonto, för d. 31 Juli förfallna		
			varor	300	—
				S:r Rb.	300 —

härstädes. M. C.

Credit.

1856		M. o. K. fol.		Rub.	kp.
Juli	1		Per Kapitalkonto, för varor förfallna d.		
			15 Aug.	575	—
				S:r Rb.	575 —
Aug.	1		Per Saldo	575	—

Brahestad. S. C.

Credit.

1856		M. o. K. fol.		Rub.	kp.
Juli	25		Per Kassa, för kontant remissa af hälft-		
			ten enligt ackord	56	80
—	—		„ Vinst och Förlust, för afskrifning af		
			andra hälften	56	80
				S:r Rb.	113 60

122

2

Debet.

C. Schmidt i

1856		M.		Bk.m.	sh.	Rub.	kp.
Juli	31	o.	An Saldo à 34 sch.	2606	—	1226	35
		K.					
		fol.					
			S:ma	2606	—	1226	35

Debet.

Chr. Gramman & Söhne

1856		M.		C:t m.	sh.	Rub.	kp.
Juli	31	o.	An Saldo	82	—	30	87
		K.					
		fol.					
				82	—	30	87

Debet.

C. Rothe

1856		M.		Bk.m.	sh.	Rub.	kp.
Juli	31	o.	An Saldo	975	—	458	82
		K.					
		fol.					
				975	—	458	82

Debet.

Lorenz Harms & Söhne

1856		M.		C:t m.	sh.	Rub.	kp.
Juli	22	o.	An min tratta på J. Brandt, 30				
		K.	d. dato	2593	1	976	21
		fol.	" Diskonto för 4 mån. à $\frac{1}{2}$ proc.	52	15	19	93
				2646	—	996	14

123

2

Hamburg. M. C.

Credit.

1856		M. o. K. fol.		Bk.m.	sh.	Rub.	kp.
Juli	4		Per Gen.-varukonto, faktura af d. 21 Juni à 6 mån. à 34 sch.	2606	—	1226	35
			S:r Rb.	2606	—	1226	35
Aug.	1		Per Saldo à 34 sch.	2606	—	1226	35

i Lübeck. M. C.

Credunt.

1856		M. o. K. fol.		C:t m.	sh.	Rub.	kp.
Juli	4		Per Spesenräkning öfver varor ifr. Schmidt .	47	—	17	69
			ifr. Rothe .	35	—	13	18
			à 25 proc. & 34 sch.	82	—	30	87
Aug.	1		Per Saldo	82	—	30	87

i Hamburg. M. C.

Credit.

1856		M. o. K. fol.		Bk.m.	sh.	Rub.	kp.
Juli	4		Per Gen.-varukonto, fakt. af d. 21 Juni à 6 mån.	975	—	458	82
				975	—	458	82
Aug.	1		Per Saldo	975	—	458	82

i Lübeck. M. C.

Credunt.

1856		M. o. K. fol.		C:t m.	sh.	Rub.	kp.
Juli	4		Per Gen.-varukonto, faktura af d. 22 Juni à 6 mån.	2646	—	996	14
				2646	—	996	14

124

3

Debet.		Konto	
1856			
Juli	8	M. o. K. fol.	An Bodkonto
			P. Lundmark härstädes
			J. Thureson
	11		J. Filén
			C. F. Lindh i X.
			J. Waselius i Y.
			B. B. Brander i Esse
	12		Varor à 2 mån. J. Hårdh härstädes
			S:r Rb. 412 70
Aug.	1		An Saldo 371 70

Debet.		Kommissionskonto	
1856			
Juli	10	M. o. K. fol.	An Varor, sända i kommission 1361 —
	14		„ J. Mertens, för assurans 56 47
	28		„ J. Brandt, för frakt och kostnader 541 66
			„ Vinst 297 81
			2256 94

Debet.		Th. F. Malmberg	
1856			
Juli	10	M. o. K. fol.	An Kassa, för kontant $\frac{1}{3}$ af $\frac{1}{2}$ Eos' köpeskilling 1000 —
	31		„ Saldo 2000 —
			S:r Rb. 3000 —

Debet.		C. Öhman	
1856			
Juli	12	M. o. K. fol.	An Varor, afsändt med slupen Svalan
			200 lisp. smör 625 —
			S:r Rb. 625 —

				125		
					3	
pro Diverse.				Credit.		
1856		M. o. K. fol.		Rb.	kp.	
Juli	26	Per Kassa	P. Lundmark härstädes	21	95	
"	"	"	J. Thureson	19	5	
"	31	Saldo	J. Filén	14	40	
"	"	"	C. F. Lindh i X.	37	—	
"	"	"	J. Waselius i Y.	14	5	
"	"	"	B. B. Brander i Esse	4	80	
"	"	"	J. Hårdh härstädes	274	70	
				S:r Rb.	412	70

hos J. Brandt i Köpenhamn.				Credit.		
1856		M. o. K. fol.		Rb.	kp.	
Juli	28	Per J. Brandt, försäljningsräkning	Rbdl. 3125	2256	94	
				S:r Rb.	2256	94

härstädes. M. C.				Credit.		
1856		M. o. K. fol.		Rb.	kp.	
Juli	10	Per $\frac{1}{2}$ skonerten Eos, att betala $\frac{1}{3}$ kontant, $\frac{2}{3}$ à 3 mån.		3000	—	
				S:r Rb.	3000	—
Aug.	1	Per Saldo		2000	—	

i Umeå. S. C.				Credit.		
1856		M. o. K. fol.		Rb.	kp.	
Juli	21	Per Tratta på C. J. Thodén, 30 dag. ifr. d. 17 dennes		625	—	
				S:r Rb.	625	—

126

4
Debet.

J. Mertens

1856		M. o. K. fol.		Bk. m.	sh.	Rb.	kp.
Juli	24		An Hans tratta på mig, Ordr. Strengberg à 34 sch.	120	—	56	47
				<u>120</u>	<u>—</u>	<u>56</u>	<u>47</u>

Debet.

L. Breton

1856		M. o. K. fol.		Mlr.	R.	Rb.	kp.
Juli	31		An Saldo à 47 sch. och 34 sch.	472	—	652	47
				<u>472</u>	<u>—</u>	<u>652</u>	<u>47</u>

Debet.

C. Schierbeck

1856		M. o. K. fol.		Rbdl.	sk.	Rb.	kp.
Juli	28		An J. Brandt, betalt för vår räk- ning à 65 och 90 sk.	210	—	151	67
				<u>210</u>	<u>—</u>	<u>151</u>	<u>67</u>

Debet.

J. Brandt

1856		M. o. K. fol.		Rbdl.	sk.	Rb.	kp.
Juli	28		An Kommissions-konto, försälj- ningsräkning	3125	—	2256	94
				<u>3125</u>	<u>—</u>	<u>2256</u>	<u>94</u>
Aug.	1		An Saldo	782	3	573	49

127

4

i Hamburg. M. C.

Credit.

1856		M. o. K. fol.	Bk. m.	sh.	Rb.	kp.
Juli	14					
			Per Kommissionskonto hos Brandt, assurans à 34 sch.			
			120	—	56	47
			<u>120</u>	—	<u>56</u>	<u>47</u>

i Lissabon. M. C.

Credit.

1856		M. o. K. fol.	Milr.	R.	Rb.	kp.
Juli	16					
			Per Gen.var.k:to, fakt. af d. 10 Juni 2 mån. à 47 sch. och 34 sch.			
			472	—	652	47
			<u>472</u>	—	<u>652</u>	<u>47</u>
Aug.	1		Per saldo			
			472	—	652	47

i Helsingör. M. C.

Credit.

1856		M. o. K. fol.	Rbdl.	sk.	Rb.	kp.
Juli	16					
			Per Gen.var.k:to, Öresundstull och klarering à 65 och 90 sk.			
			210	—	151	67
			<u>210</u>	—	<u>151</u>	<u>67</u>

i Köpenhamn. M. C.

Credit.

1856		M. o. K. fol.	Rbdl.	sk.	Rb.	kp.
Juli	21					
			Per Min tratta, Ordres L. Harms & Söhne 3 dd. d:to . . .			
			1382	93	976	21
"	28		" Kommissionskonto, för frakt och kostn.			
			750	—	541	66
"	30		" C. Schierbeck, betalt för min räkn.			
			210	—	151	67
"	31		" Saldo			
			782	3	573	49
"	"		" Differans på kurs (mig till förlust)			
					13	91
			<u>3125</u>	—	<u>2256</u>	<u>94</u>

128

5

Debet.

Vestfinska Assurans-

1856				Rb.	kp.
Juli	30	M. o. K. fol.	An $\frac{1}{2}$ skonerten Eos, för tecknad assurans	3000	—
				<u>S:r Rb.</u>	<u>3000</u>
Aug.	1	M. o. K. fol.	An Saldo	3000	—

Debet.

Sparbanken

1856				Rb.	kp.
Juli	31	M. o. K. fol.	An Saldo	1505	75
				<u>S:r Rb.</u>	<u>1505 75</u>

Om afslutet af Kontoboken.

Ofvanstående kontobok hafva vi redan afslutat med undantag af kapitalkonto, hvilket icke förr kan afslutas, än alla böcker äro afslutade och inventering anställd, med ett ord förr än resultatet af hela handelsrörelsen blir känt. Vid afslutandet af kontoboken går man till väga på samma sätt, som vid kassakontos afslutande. Man adderar debet- och creditsidan hvar för sig, subtraherar den mindre summan ifrån den större och skrifver resten såsom saldo (öfverskott) på den sida der den mindre summan är och utför summorna, hvilka nu äro lika, samt öfverför saldot under följande månads första dag å nyo på den sida, der det förut fanns såsom öfverskott och dit det i verkligheten hörer. Vid J. Brandts i Köpenhamn konto har inträffat, att, ehuru Riksbanksdalarne i Credit öfverensstämman med samma myntsart

129

5

Bolaget i Åbo. M. C.

Credit.

1856		M. o. K. fol.		Rb.	kp.
Juli	31		Per Saldo	3000	—
				<u>S:r Rb.</u>	<u>3000</u>

i Jakobsstad. M. C.

Credit.

1856		M. o. K. fol.		Rb.	kp.
Juli	7		Per Kassa, mitt lån à 6 proc. med 3	1500	—
			mån. uppsägning		
„	31		„ Upplupen ej förfallen ränta för 23		
			dag. à 6 proc.	5	75
				<u>S:r Rb.</u>	<u>1505</u>
					<u>75</u>
Aug.	1		Per Saldo	1505	75

i debet, så är i kredit en brist af 13 Rb. 91 kop. Den-
na brist, som uppstått genom vår tratta, Ordres Harms,
à Cntm. 2595. 1, hvilka vi förvandlat till Riksbd., men
uträknat till S:r Rb., ej efter kursen emellan Riksbd.
och Rubel, utan efter kursen emellan Cntmark och
Rubel, måste upptagas i bokslutet såsom förlust, eme-
dan vi med 3125 Riksbd. hafva gifvit åt Brandt enligt
dåvarande kurs 2256 Rb. 94 k. Men Brandt har lemnat
oss, inberäknadt den summa, som han ännu är oss ef-
ter dagens kurs skyldig, endast 2243 R. 3 k. Vi kun-
na ej förpligta honom att gifva oss mera i vårt mynt,
ty i Riksbanksdaler har han gifvit oss så mycket han
erhållit af oss i Riksbanksd. genom försäljning af våra
varor. Vid Rosenlunds och sparbankens i Jakobsstad
konto hafva vi tillagt den vid bokslutet upplupna ränta
på vår skuld åt dem hvardera, och emedan kontoboken

130

grundar sig på föregående böcker, måste dessa ränteposter förut finnas upptagne i memorialn.

Innan vi öfvergå till varulagerboken eller varuscontro, vilja vi omnämna *faktura-* eller *räkningskopie-* och *kalkulations-*boken, emedan inköpsprisen i varulagerboken ej förr kan bestämmas, än hvarje enskild vara blifvit kalkulerad (uträknad). I *faktura-* eller *räkningskopieboken* afskrifves hvarje inkommande faktura jemte alla de kostnader, med hvilka varan är belastad, och på andra bladsidan följer kalkulation eller uträkning af hvarje enskild varuartikel. Man delar kalkulation i *enkel* och *sammansatt*. Enkel blir kalkulation, då fakturan upptager endast en varusort (såsom t. ex. vid fakturan öfver salt ifrån Lissabon); sammansatt åter, då på en och samma faktura flera särskilda varuartiklar äro upptagna.

Uträkningen af en enkel faktura medför inga svårigheter. Man har dervid endast att iakttaga: 1) att fakturabeloppet efter gällande kurs förvandlas till landets mynt; 2) att alla kostnader, förvandlade till landets mynt, der sådant är nödigt, adderas till fakturabeloppet; 3) att vigten eller måttet förvandlas till de motsvarande inhemska. Slutligen uträknas huru mycket kommer att belöpa sig på en netto vigts- eller måttenhet, d. ä. huru mycket ett skålpund, en centner, en kanna, ett stycke eller en aln kommer att kosta, hvilket sker genom att dividera hela mängden i fakturans totalsumma.

Mera invecklad är uträkningen af en sammansatt faktura. Vid en sådan har man isynnerhet att skilja emellan omkostnader, som drabba värdet, de s. k. *proportionerade omkostnader*, och emellan omkostnader, som

131

drabba vigten eller mängden, de s. k. *oproportionerade omkostnader*. Efter varans värde måste jag beräkna alla kostnader, som bestämmas procentvis, såsom assurans, provision, delcredere, courtage eller sensarie, samt tullen, der den är bestämd i vissa procent af värdet. Police, stempel, porto äro egentligen oproportionerade spesar (omkostnader), men de äro i allmänhet så obetydliga, att det ej torde göra stor skillnad, om man räknar dem efter värdet eller mängden. Omkostnader, som bestämdt drabba vikt och storlek, äro: frakt, kaplake, forlön, arbetspenningar, större delen af tullavgifterna, speditörens provision.

En fullständig kalkulation af en par af de ankomne fakturorna skall, som jag hoppas, göra uträkningen klar för en hvar.

Nummer och märke.				B:k m.	sh.
N:o 21--42 C. S.	Faktura ifrån C. Schmidt i Hamburg af d. 21 Juni 1856, à 6 mån.: Afsändt för Tit. räkning, enligt requisition, till Hrr Chr. Grammans & Söhnes i Lübeck vidare befordrande, följande: 22 säckar Brasilianskt kaffe, vä- gande Brutto 3469 pfund Thara 2 $\frac{0}{8}$ 69 „ Netto 3400 pfund à 5 $\frac{3}{4}$ sch. B:ko	1221	14		
N:o 1—5 C. S.	5 fat Hamburger raffinad, vä- gande: Netto 5400 pfund God vikt 2 $\frac{0}{8}$ 108 „ 5292 pfund à 25 m:k 5 $\frac{1}{2}$ sch. per cent. Assurans för B:ko m:k 2563 Imaginär vinst 10 $\frac{0}{8}$ 256 B:ko m:k 2819 à 1 $\frac{0}{8}$	1341	4	2563	2
	Transport	28	3	2563	2

132

Transport	28	3	2563	2
Courtage $\frac{1}{4} \frac{0}{0}$	7	1		
Police, stempel, porto	5	2		
Transport till bangården, arbetsp:r	2	8	42	14
	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>2606</u>	<u>—</u>
B:ko m:k				
Speseräkning ifrån Christian Gramman & Söhne i Lübeck:				
Emottagit ifrån C. Schmidt i Hamburg och inlastat för Tit. risk räkning i skonerten Tähti, kapten Wiklund:				
22 säckar Brasilianskt kaffe och 5 fat Hamburg. raffinad, för hvilka samtliga speserna belöpa sig till C:nt m:k 47 à $25 \frac{0}{0}$. . .	—	—	37	$9\frac{3}{5}$
	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>2643</u>	<u>$9\frac{3}{5}$</u>
B:ko m:k				
à 34 sch. S:r Rb.	—	—	1244	4
Omkostnader här på platsen:				
Tull för 3400 Hamb. pfund, som här lefverera 3876 skålp. kaffe à $4\frac{1}{2}$ kop. per skålp.	174	42		
Frisedel, expedition	—	62		
Tull för 5292 Hamb. pfund, hvilka här lefvererat 6032 skålp. raffinad à 6 kop.	361	92		
Frisedel 37 k. och expedition 25 k.	—	62		
Frakt och kaplake	52	2		
Tolag och arbetspenningar . . .	8	77		
	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>598</u>	<u>37</u>
			<u>1842</u>	<u>41</u>
Kalkulation af 22 säckar Brasilianskt kaffe:	B:k m.	sh.	Rub.	kp.
Netto 3400 Hamb. pf. à $5\frac{3}{4}$ sch.	1221	14	575	—
De proportionerade eller värdet drabbande speserna äro i Hamb:g för hela fakturan $34\frac{5}{8}$ m:k, således fås genom följande kedjesats				
? 1221 $\frac{7}{8}$ m:k				
2563 $\frac{1}{8}$ — 34 $\frac{5}{8}$				
Svar . . 16 m:k 8 sch.				

133

De oproportionerade i Hamburg äro för hela fakturan $8\frac{1}{4}$ m:k, således fås kaffets oproport. eller vigtspeser genom följ. kedjesats: ? 3469 8869 — $8\frac{1}{4}$				
Svar . . 3 m:k 4 sch.	19	12	9	29
Omkostnader i Lübeck, alla oproportionerade	14	11	6	91
Omkostnader här på platsen:				
Tull och frisedel	—	—	175	4
Frakt och kaplake	—	—	20	35
Tolag och arbetspenningar . .	—	—	4	4
S:ma Silfv. Rb.	—	—	790	63
3876 Finska skålp. kosta 790 Rb. 63 k., således kostar 1 skålp. ungef. 20,4 kop. S:r.				
Kalkulation af 5 fat raffinad, vägande 5292 pfund à 25 mark $5\frac{1}{2}$ sch. per centner . . B:ko m:k	1341	4	631	18
De proportionerade speserna i Hamburg	18	2	10	88
De oproportionerade dito i dito .	5	—		
Omkostnaderna i Lübeck, alla oproportionerade	22	$14\frac{3}{5}$	10	78
Omkostnader här på platsen:				
Tull för 5292 Hamb. pfund, som här lefvererat 6032 skålp. à 6 kop. S:r Rb.	361	92		
Frisedel 37 k., expedition 25 k.	—	62		
Frakt och kaplake	31	67		
Tolag och arbetspenningar . .	4	73	398	94
S:ma Silfv. Rb.	—	—	1051	78
6032 Finska skålp. kosta 1051 Rb. 78 k., således kostar 1 skålp. omkr. 17,4 kopek.				
Ofvanstående kalkulation kan kontrolleras, och att den är rätt				

134

inses af följande allmänna under- sökning:				
Fakturan, tillsammans med Lüb- ska kostnaderna, utgör B:ko m:k 2643: 9 $\frac{3}{5}$ sch. à 34 sch. . . .	—	—	1244	4
Kostnaderna ur kassaboken utgöra	—	—	598	37
S:ma Silfv. Rb.	—	—	1842	41
Vid kalkulation befinnes på kaf- fet belöpa sig	790	63		
på sockret	1051	78	1842	41
—————				
Faktura ifrån Louis Breton i Lissabon af d. 10 Juni 1856 à 2 månader öfver i skeppet Mainio för Tit. risk och räkning inlastade 200 moy salt à 2 Milr. . Milr.	400	—		
Assurans af 400 Milr. Imag. vinst 10 $\frac{0}{8}$ 40 „				
440 Milr. à 1 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{8}$ 66				
Öfriga kostnader	72	—		
à 47 sch. & 34 sch. Milreis	472	—	652	47
Öresunds tull och klarering 210 Rbdlr	—		151	67
Omkostnader här på platsen: Tull för 1035 tunnor, frisedel och expedition	—		414	62
Frakt för 1035 tunnor, kaplake, tolag och arbetspenningar . .	—		573	—
Silfv. Rb.	—	—	1791	76
Dessa 1035 tr kosta 1791 Rb. 76 kop., således kostar 1 tunna ungef. 1 Rb. 73 kop. .				

Sedan vi nu omständligen kalkulerat ofvanstående tvenne fakturor, vilja vi, till besparande af rum, endast i korthet anföra kalkulen af de tvenne öfriga.

135

<i>Ifrån C. Rothe i Hamburg af d. 21 Juni à 6 månader:</i>		
Netto 3700 Hamb. pfund karolina		
risgryn	B:ko m. 444.	—
Omkostnader i Hamburg		
och Lübeck	„ „ 23.	3.
	à 34 sch. B:ko m. 467.	3. S:r Rb. 219. 85.
Omkostnader här på platsen	„ „ 86.	76.
	S:ma S:r Rb. 306.	61.
3700 Hamb. pfund gifva här 4218 skålp.;		
således kostar 1 skålp. omkr. 7,3 kop.		
Sirap 3420 Netto Hamb.		
pfund	B:ko m. 513.	—
Omkostnader i Hamburg		
och Lübeck	„ „ 22.	13.
	B:ko m. 535.	13. S:r Rb. 252. 15.
Omkostnader här på platsen	„ „ 120.	9.
	S:r Rb. 372.	24.
3420 Hamb. pfund gifva här 3900 skålp.;		
således kostar 1 skålp. ungef. 9,6 kop.		
<i>Ifrån L. Harms & Söhne i Lübeck af d. 22 Juni à 6 mån.:</i>		
100 viertel rom à 55 mark		
per 10 viertel	C:t m. 550.	—
För fat 4 m. Omkost-		
nader i Lübeck 12 m. „ „ 16.		—
	à 25 $\frac{9}{10}$ & 34 sch. C:t m. 566.	— S:r Rb. 213. 8.
Omkostnader här på platsen	„ „ 232.	88.
100 viertel gifva 276 kannor; således	S:r Rb. 445.	96.
kostar 1 kanna ungef. 1 Rb. 62 k.		
30 viertel arack à 65 mark		
10/4 (pr 10 viertel) C:t m. 195.		—
För fat och omkostna-		
der i Lübeck	„ „ 7.	4.
	à 25 $\frac{9}{10}$ & 34 sch. C:t m. 202.	4. S:r Rb. 76. 14.
Omkostnader här på platsen	„ „ 70.	56.
30 viertel gifva 63 k:r; alltså	S:r Rb. 146.	70.
kostar 1 k:a ungef. 1 Rb. 77 kop.		

136

60 viertel kognak à 65 mark			
per 10/4	C:t m.	390.	—
För fat och omkostna-			
der i Lübeck	” ”	12.	9.
à 25 $\frac{0}{8}$ & 34 sch.	C:t m.	402.	9.
S:r Rb.		151.	55.
Omkostnader här på platsen	” ”	140.	60.
60 v. gifva 166 kannor; alltså			S:r Rb. 292. 15.
kostar 1 k:a ungef. 1 Rb. 76 k.			
<hr/>			
60 viertel portvin à 60 mark			
per 10/4	C:t m.	360.	—
För fat och omkostna-			
der i Lübeck	” ”	11.	14.
à 25 $\frac{0}{8}$ & 34 sch.	C:t m.	371.	14.
S:r Rb.		140.	—
Omkostnader här på platsen	” ”	74.	10.
60 v. gifva 166 kannor; alltså			S:r Rb. 214. 10.
kostar 1 k:a ungef. 1 Rb. 30 k.			
<hr/>			
60 viertel madeira à 55 mark			
per 10/4	C:t m.	330.	—
För fat och omkostna-			
der i Lübeck	” ”	11.	3.
à 25 $\frac{0}{8}$ & 34 sch.	C:t m.	341.	3.
S:r Rb.		128.	45.
Omkostnader här på platsen	” ”	74.	—
60 v. gifva 166 kannor; alltså			S:r Rb. 202. 45.
kostar 1 k:a ungef. 1 Rb. 22 k.			
<hr/>			
200 viertel franskt vin à 37			
mark per 10/4	C:t m.	740.	—
För fat och omkostna-			
der i Lübeck	” ”	22.	2.
à 25 $\frac{0}{8}$ & 34 sch.	C:t m.	762.	2.
S:r Rb.		286.	92.
Omkostnader här på platsen	” ”	244.	31.
200 v. gifva 553 kannor; således			S:r Rb. 531. 23.
kostar 1 k:a ungef. 96 kop.			

137

Om Varulagerbokens eller Varuscontros inrättande.

Varulagerboken har trefaldigt ändamål: 1) gifver den oss en noggrann kännedom om inköp och försäljning och lemnar oss en lätt öfversigt af förhandenvärande förråd af hvarje varuartikel, 2) lemnar den oss underrättelse af hvem och huru mycket vi fått af hvarje artikel, samt inköpspriset, alla omkostnader inberäknade, samt slutligen 3) visar den genom afslutet huru mycket vi vunnit eller förlorat på hvarje varuartikel. Dess inrättning liknar konto- eller hufvudboken. På debet- eller inköpssidan uppteckna vi hvad vi vid rörelsens början ega samt hvad som genom köp eller byte tillkommit; på kredit- eller försäljningssidan hvad som af hvarje artikel blifvit såldt, eller utlemnadt till salu, eller annars utgifvet. Till detta ändamål behöfvas dock flera kolumner: på venstra sidan af inköps- eller debetsidan en för månad, en för dag samt en för antecknande af det memorial- eller kassafolium, på hvilket posten finnes införd, derefter rum för kreditorn, som lemnat varan, samt på bladets högra sida, allt efter varans beskaffenhet, en kolumn för antal stycken, fat, kolli, en för antal skålpund, kannor, alnar, tunnor m. m., en för inköpspriset, beräknadt för en viss mått- eller vigtenhet, samt slutligen kolumner för räknemyntet, i hvilka införes hela quantitetens inköpssumma, inberäknadt alla omkostnader. På försäljnings- eller creditsidan linieras ett lika antal kolumner, men i stället för kreditorn skrives här i vederbörande rum debitorn eller den, hvilken emottagit; emot kolumnen för inköpspriset för en viss vikt- eller måttenhet svarar här en kolumn för antecknande af försäljningspriset för samma enhet.

Varulagerboken egnar sig företrädesvis för grossören, för hvilken den är alldeles oundgänglig; men äfven

138

minuthandlaren skall inse fördelen af en sådan och finna arbetet, som deråt egnas, rikligen ersatt genom en noggrann öfversigt och kontroll af varulagret. Det fordras dock ett punktligt och noggrasnt antecknande i lagerboken af hvarje artikel, som ifrån lagret försäljes eller tages in i bodan till utminutering; men ordning fol.

Debet.		(Inköp)	SALT			
1856			Tun:r	pris	Rub.	kp.
Juli	1	Memorial- och kassafolium.	50	2 R.	100	—
	16	An Förråd vid inventeringen				
		„ L. Breton i Lissabon, fakt.	1035	1. 73	1791	76
		af d. 10 Juni à 2 mån.				
	31	„ Vinst			127	19
			<u>1085</u>		<u>2018</u>	<u>95</u>
Aug.	1	An Förråd ifrån Juli månad .	715	1. 73	1236	95

fol.

Debet.		(Inköp)	ROM				
1856			Kärl	kan:r	pris	Rub.	kp.
Juli	1	M. o. K. fol.					
		An Förråd vid inventeringen Ank.	2	30	1. 80	54	—
	4	„ L. Harms & Söhne i Lütbeck, fakt. af d. 22 Juni à 6 mån. Pipa	1	276	1. 62	445	96
	31	„ Vinst				26	72
				<u>306</u>		<u>526</u>	<u>68</u>
Aug.	1	An Förråd ifrån Juli		<u>184</u>	1. 62	298	8

139

och punktlighet utgör ju arbetets själ och borde därför framför allt finnas uti affärslifvet, detta må nu vara stort eller litet.

Först upprättas ett särskilt konto för de varuartiklar, som finnas upptagne i inventariiboken.

Följande varulagerbok torde förtydliga det sagda.

fol.

KONTO.		(Försäljning)	Credit.			
1856			Tun:r	pris	Rub.	kp.
Juli	2	Memorial- och kassafolium.	5	2 R.	10	—
	8	Per Bodk:to till utminuteri- ting	3	2 R.	6	—
	12	„ Dito dito	10	2. 60	26	—
	17	„ J. Hårdh à 2 månader .	50	2. 20	110	—
	18	„ Kassa, sålt per kontant åt Mannström	300	2. 10	630	—
	31	„ Dito dito åt Kerrman	2	—	—	—
	—	„ Bortsmält	715	1. 73	1236	95
	—	„ Förråd	1085	—	2018	95

fol.

KONTO.		(Försäljning)	Credit.				
1856			Kärl	kan:r	pris	Rub.	kp.
Juli	2	M. o. K. fol.	1	15	1. 80	27	—
	5	Per Bodkonto till utminu- tering Ank.	1	15	2. 20	33	—
	8	„ Kassa, sålt kontant åt C. R. Dahlström	2	30	1. 62	48	60
	9	„ Bodk:to till utminut. Kassa, sålt kontant	2	30	2 —	60	—
	17	„ åt G. Dunajeff	2	30	2 —	60	—
	31	„ åt L. Manuström	—	2	—	—	—
	—	„ Leckage o. undermål	—	184	1. 62	298	8
	—	„ Förråd	—	306	—	526	68

140

fol.

Debet.		(Inköp)	RAFFINAD SOCKER				
1856			Topp.	n:toℓ.	pris	Rub.	kp.
Juli	1	M. o. K. fol. An Kassa, kont. inköpt af E. E. Kræmer . . .	50	600	18	108	—
	4	” C. Schmidt i Hamburg, fakt. af d. 21 Juni à 6 månader	300	6032	17,4	1051	78
	31	” Vinst	—	—	—	55	97
			<u>350</u>	<u>6632</u>		<u>1215</u>	<u>75</u>
Aug.	1	An Förråd ifrån Juli . .	195	4150	17,4	726	25

fol.

Debet.		(Inköp)	RUSSIN och SVESKON				
1856			Russin netto ℓ.	Sveskon netto ℓ.	pris	Rub.	kp.
Juli	1	M. o. K. fol. An Kassa, kontant in- köpt af Kræmer	105	110	$\frac{12}{11}$	12	60
						12	10
			<u>105</u>	<u>110</u>		<u>24</u>	<u>70</u>
Aug.	1	An Förråd ifrån Juli	30	44	$\frac{12}{11}$	8	44

141

fol.

KONTO.		(Försäljning)			Credit.		
1856			Topp.	n:to	pris	Rub.	kp.
Juli	2	M. o. K. fol.	10	125	18	22	50
	3	Per Bodk:to till utminut.					
	5	” J. Therman i B:stad à 2 månader . . .	20	250	20	50	—
	8	” Kassa, sålt kontant åt åt Dahlström . . .	15	170	20	34	—
	9	” Bodk:to till utminut.	22	400	18	72	—
	12	” Kassa, sålt kontant åt Dunajeff	35	630	20	126	—
	17	” J. Hårdh härstädes à 2 månader	30	500	21	105	—
	31	” Kassa, sålt kontant åt Mannström	23	400	20	80	—
	—	” Undervigt	—	7	—	—	—
	—	” Förråd	195	4150	17,4	726	25
			<u>350</u>	<u>6632</u>		<u>1215</u>	<u>75</u>

fol.

KONTO.		(Försäljning)			Credit.		
1856			Russin netto ℔.	Sveskon netto ℔.	pris	Rub.	kp.
Juli	2	M. o. K. fol.					
	8	Per Bodk:to till utmi- nutering	30	30	$\frac{12}{11}$	6	90
	12	” Dito dito	10	—	12	1	20
	31	” J. Hårdh härstä- des à 2 mån. . .	30	30	$\frac{14}{13}$	8	10
	—	” Intorkadt	5	6	—	—	—
	—	” Förråd	30	44	$\frac{12}{11}$	8	44
	—	” Förl. på sveskon	—	—	—	—	6
			<u>105</u>	<u>110</u>		<u>24</u>	<u>70</u>

142

Läsaren inser lätt, att vi i det föregående icke infört alla i inventariiboken upptagne varor, ej heller följt den ordning, i hvilken varorna blifvit inköpta; men vi hafva med afsigt upptagit till omständlig bokföring endast dessa 4 varuartiklar: det första konto upptager en vara, som mätes med tunna, det andra en flytande vara och det tredje en vara, som väges; det fjerde utvisar huru det är möjligt, att på ett konto bokföra skilda,

Debet.

ARACKS

	kan:r	Rub.	kp.
Förråd vid inventarium och inköpt af L. Harms i Lübeck	113	203	70
Vinst	—	9	—
	<u>113</u>	<u>212</u>	<u>70</u>

Debet.

GEFLE VAPENS

	kar-duser	Rub.	kp.
Förråd vid inventarium	50	30	—
Vinst	—	2	—
	<u>50</u>	<u>32</u>	<u>—</u>

Debet.

TJÄR

	tun:r	Rub.	kp.
Inköpt	350	875	—

Debet.

KONTO för 14 fots 9 tums

	tolft.	Rub.	kp.
Inköpt	150	450	—

Debet.

SMÖR

	lisp.	Rub.	kp.
Inköpt	200	408	—
Vinst	—	192	—
	<u>200</u>	<u>600</u>	<u>—</u>

143

mindre omfångsrika artiklar. Dessa 4 konton, med fullständiga anteckningar och afslut, tro vi vara tillräckliga att lemna ett redigt begrepp om lagerbokens förande; men emedan vi till ett riktigt bokslut och inventarium behöfva en öfversigt af hvarje varuartikelns förråd och vinst, så vilja vi här till besparande af rum lemna en summarisk framställning af de återstående varuartikelnes inköp, försäljning, förråd och vinst.

KONTO.	Credit.		
	kan:r	Rub.	kp.
Dels upptagit till utminutering i bodan, dels sålt ifrån lagret	57	115	35
Leckage	1	—	—
Förråd	55	97	35
	113	212	70

KONTO.	Credit.		
	kar- duser	Rub.	kp.
Dels upptagit till bodan, dels sålt ifrån lagret	40	26	—
Förråd	10	6	—
	50	32	—

KONTO.	Credit.		
	tun:r	Rub.	kp.
Afsändt i kommission till J. Brandt i Köpenhamn	350	875	—

3 tums PLANKOR.	Credit.		
	tolft.	Rub.	kp.
Afsändt i kommission till J. Brandt i Köpenhamn	150	450	—

KONTO.	Credit.		
	lisp.	Rub.	kp.
Afsändt till C. Öhman i Umeå enl. requisition	200	600	—
	200	600	—

144

Debet.

KAFFE

	ℓ.	Rub.	kp.
Inköpt dels per kassa, dels à konto af C. Schmidt 25 säck.	4386	892	63
Vinst	—	10	8
	<u>4386</u>	<u>902</u>	<u>71</u>

Debet.

KAROLINA RISGRYNS

	ℓ.	Rub.	kp.
Inköpt dels per kassa, dels per konto af C. Rothe 11 fat	4893	367	36
Vinst	—	32	17
	<u>4893</u>	<u>399</u>	<u>53</u>

Debet.

SIRAPS

	ℓ.	Rub.	kp.
Inköpt à konto af C. Rothe i Hamburg 4 fat	3900	372	24
Vinst	—	11	76
	<u>3900</u>	<u>384</u>	<u>—</u>

Debet.

KOGNAKS

	kan:r	Rub.	kp.
Inköpt à konto af L. Harms & Söhne . . .	166	292	15
Vinst	—	8	45
	<u>166</u>	<u>300</u>	<u>60</u>

Debet.

PORTVINS

	kan:r	Rub.	kp.
Inköpt à konto af L. Harms & Söhne . . .	166	214	10
Vinst	—	6	20
	<u>166</u>	<u>220</u>	<u>30</u>

145

KONTO.

Credit.

	℔.	Rub.	kp.
Dels upptagit till utminutering i bodan, dels sålt ifrån lagret 9 säck.	1530	331	51
Förråd 16 „	2856	571	21
	<u>4386</u>	<u>902</u>	<u>71</u>

KONTO.

Credit.

	℔.	Rub.	kp.
Dels upptagit till utminutering, dels sålt	1360	141	40
Undermål	13	—	—
Förråd	3520	258	13
	<u>4893</u>	<u>399</u>	<u>53</u>

KONTO.

Credit.

	℔.	Rub.	kp.
Dels till utminutering, dels sålt ifrån lagret	700	80	—
Förråd	3200	304	—
	<u>3900</u>	<u>384</u>	<u>—</u>

KONTO.

Credit.

	kan:r	Rub.	kp.
Dels till utminutering, dels sålt ifrån lagret	45	89	40
Leckage	1	—	—
Förråd	120	211	20
	<u>166</u>	<u>300</u>	<u>60</u>

KONTO.

Credit.

	kan:r	Rub.	kp.
Dels till utminutering, dels sålt ifrån lagret	30	43	50
Förråd	136	176	80
	<u>166</u>	<u>220</u>	<u>30</u>

146

Debet.

MADEIRA-VINS

	kan:r	Rb.	kp.
Inköpt à konto af L. Harms & Söhne	166	202	45
Vinst			287
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	166	205	32

Debet.

FRANSKT VINS

	kan:r	Rb.	kp.
Inköpt à konto af L. Harms & Söhne	553	531	23
Vinst			1357
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	553	544	80

Då man vill afsluta ett konto i varulagerboken, så adderar man mängden af inköpet för sig och af det försålda för sig, subtraherar så det försåldas mängdsumma ifrån det inköptas mängdsumma, då resten utvisar det förråd, som ännu finnes kvar och hvilket såsom *saldo* eller *förråd* anmärkes på kreditsidan och uträknas efter inköpspriset, och värdet införes i penningekolumnen. Derpå adderar man penningekolumnerna på hvardera sidan hvar för sig och subtraherar den mindre summan ifrån den större; är, som vanligt, kredit- eller försäljningssumman tillsammans med det qvarliggande förrådets summa den större, så skrives resten såsom *vinst* på debetsidan; är åter debet- eller inköpssumman, såsom ofvanföre vid sveskonkonto, den större, så skrives resten såsom *förlust* på kreditsidan och slutsummorna utföras. Slutligen öfverför man förrådet på ny räkning på debetsidan.

Vid bestämmande af förrådet inträffar ofta, att det verkliga förrådet icke öfverensstämmer med det, som lagerboken utvisar, utan är mindre eller större. Mindre kan det blifva genom invägning och inmätning eller ock-

147

KONTO.

Credit.

	kan:r	Rb.	kp.
Dels till utminutering, dels sålt ifrån lagret	25	33	30
Förråd	141	172	2
	<u>166</u>	<u>205</u>	<u>32</u>

KONTO.

Credit.

	kan:r	Rb.	kp.
Dels till utminutering, dels sålt ifrån lagret	180	189	60
Leckage	3		
Förråd	370	355	20
	<u>553</u>	<u>544</u>	<u>80</u>

så vid sådana varor, som kommit mycket fuktiga i magasinet och derstädes intorkat. Större kan den blifva vid varor, som kommit mycket torra i lagret och insupa fuktighet ifrån luften. Skillnaden observeras i mängdkolumnen till jernkning: vid förminskadt förråd på creditsidan och vid förökadt på debetsidan. — Vi nämnde att förrådet bör beräknas efter inköpspriset; men har varans värde betydligt fallit, eller har den undergått betydlig förskämning, så måste man beräkna den efter det pris, till hvilket en lika beskaffad vara vid denna tid kan inköpas. Skulle priset betydligt stegrats, så bör man dock icke beräkna efter det högre priset, emedan den verkliga vinsten dock vid framtida försäljning visar sig, hvilken vid högre beräkning blefve mindre än den verkligen är. De varor, som mest äro underkastade prissjunkning, äro modevaror.

Vid tjäran och plankorna hafva vi utfört försäljningspriset lika med inköpspriset, emedan vi ej, vid afsändningen i kommission, kunde veta till hvad pris de skulle försäljas. Kommissionskonto hos Brandt anger deras

148

gemensamma vinst och ur Brandts försäljningsräkning kan man finna, huru mycket af denna vinst belöper sig på hvardera varan.

Sedan vi nu fört de till enkla bokföringen hörande böcker, vilja vi skrida till upprättande af inventarium, för att finna hurudant vårt förmögenhetstillstånd är efter en månads handelsrörelse. Vi måste således först uppteckna våra aktiva och derpå våra passiva, samt genom de sedanres subtraherande ifrån de förra uträna, huru stor vår rena förmögenhet är. Om vi jemnföra den nu sig visande rena förmögenheten med den rena förmögenheten vid handels begynnelsen, så finna vi, om vi vunnit eller förlorat.

Vi taga därför fram inventariiboken och skriva deri:

1856.

		Rb.	kp.	Rb.	kp.
Öfverfördt i memori- aln eller i kassa- och kontobo- ken fol....	Inventarium n:o 2, upprättadt den 31 Juli 1856.				
	<i>Aktiva.</i>				
	Kassakonto.				
	Kontant i kassan			1275	1
	Vexelkonto.				
	C. Öhmans tratta på C. J. Tho- dén, 30 dd. dato ifr. d. 17 Juli			625	—
	Mobiliekonto.				
	Våra möbler, husgeråd och han- delsutensilier värderas nu till .			1006	73
	Anm. Ehuru våra möbler m. m. ej äro öfver en månad gamla, så skulle vi dock icke, vid för- säljning, erhålla deras ursprung- liga värde 1016 Rb. 90 k., hvar- före vi för nötning afföra 1 $\frac{0}{0}$.				
	Transport			2906	74

149

Öfverfördt i memori- aln eller i kassa- och kontobo- ken fol....	Transport			2906	74
	Generalvarukonto.				
	Enligt varulagerboken finnes i lagret:				
	Salt 715 tr à 1. 73	1206	95		
	Rom 184 kannor à 1. 62	298	8		
	Arack 55 kannor à 1. 77	97	35		
	Geffe Vapen 10 karduser à 60 k.	6	—		
	Raffin. Socker 4150 skålp. à 17,4 k.	726	25		
	Brasil. kaffe 2856 skålp. à 20 k.	571	20		
	Karolina Risgryn 3250 „ à 7,33 k.	258	13		
	Russin 30 skålp. à 12 k.	3	60		
	Sveskon 44 skålp. à 11 k.	4	84		
	Sirap 3200 skålp. à 9½ k.	304	—		
	Kognak 120 kannor à 1. 76	211	20		
	Portvin 136 kannor à 1. 30	176	80		
	Madeira 141 kannor à 1. 22	172	2		
	Franskt vin 370 kannor à 96 k.	355	20	4421	62
	Bodkonto.				
	I minutboden finnes varor enligt särskild förteckning värda			827	—
	Debitorer (Gäldenärer).				
	Konto pro diverse.				
	Postmästar J. Thureson härstädes	26	75		
	Befallningsman J. Filén „	14	40		
	Prosten C. F. Lindh i X.	37	—		
	Häradsskrifvar J. Waselius i Y.	14	5		
	B. B. Brander i Esse	4	80		
	J. Hårdh härstädes à 2 mån. ifr. den 12 Juli	274	70	371	70
	Vestfinska Assuransbolaget i Åbo.				
	För ½ skonerten Eos, som, assurerad i detta bolag, totalt för-olyckats			3000	—
	J. Brandt i Köpenhamn.				
	Saldo Rksbkdl. 782. 3 à 65 & 90 sk.			573	49
	Våra Aktiva uppgå till S:r Rb.			12100	55

150

Öfverfördt i memori- aln eller i kassa- och kontobo- ken fol...	<i>Passiva.</i> Vexelkonto.				
	J. Mertens tratta på mig, Ordres P. U. Strengberg, accepterad af mig d. 24 Juli, 8 dag. à sight, B:ko m. 120 à 34 sch.				56 47
	Anm. Alla på oss ställda ännu löpande vaxlar måste vi anse som anvisningar på vår kassa, betal- bara vid förfallotiden, och såle- des upptaga dem ibland passiva. H. Rosenlund härstädes.				
	Skuld till honom enl. revers af d. 28 Juni à 5 $\frac{0}{0}$ med 3 mån. ömsesidig uppsägning.	1200	—		
	Ränta derå för 32 dagar	5	33		1205 33
	C. B. Thomson härstädes. För varor, förfallna den 15 Aug. C. Schmidt i Hamburg.				575 —
	Saldo för varor, förf. d. 21 Dec., B:ko m. 2606 à 34 sch.				1226 35
	Chr. Gramman & Söhne i Lübeck. För spesenräkning Cntm. 82 à 25 $\frac{0}{0}$ & 34 sch.				30 87
	C. Rothe i Hamburg. För varor, förf. d. 21 Dec., B:ko m. 975 à 34 sch.				458 82
	Th. F. Malmberg härstädes. $\frac{2}{3}$ af $\frac{1}{2}$ skonerten Eos' köpeskil- ling, betalbar den 10 Oktober Louis Breton i Lissabon.				2000 —
	För salt, förf. d. 10 Aug., Miller. 472 à 47 och 34 sch.				652 47
	Sparbanken i Jakobsstad. Lån derifrån under d. 7 Juli à 6 $\frac{0}{0}$ med 3 mån. uppsägning	1500	—		
	23 dagars ränta derå	5	75		1505 75
	Våra Passiva uppgå till S:r Rb.	<u>1200</u>	<u>—</u>		<u>7711 6</u>

151

Öfverfördt i memori- aln eller i kassa- och kontobo- ken fol...	Enligt ofvanstående inventarium				
	äro våra Aktiva S:r Rb.	12100	55		
	Passiva	7711	6		
	Således vår rena förmögenhet	4389	49		
	Ren förmögenhet vid handels begynnelse	3931	70		
	Således ren vinst			457	79

Vår rena förmögenhet utgör således fyratusende trehundra åttatio nio Rubel fyrationio kopek, och vinsten under en månad fyrahundra femtio sju Rubel sjuttio nio kopek.

För att kontrollera ofvanstående vinst, måste man specificera hvarje varuartikel och andra konton med den vinst, som de gifvit, äfvenså anföra alla de konton, som gifvit förlust, samt subtrahera förlusternas summs ifrån vinsternas; resten utgör den rena vinsten, som i allo bör öfverensstämma med den, hvilken inventarium framvisar. Öfverensstämma icke dessa vinster, så har man begått fel antingen vid upprättandet af sjelfva inventarium eller också i de föregående böckerna, hvarföre det är nödigt att ännu engång genomgå inventarium, eller att genom de föregående böckernas jemnförande och granskning taga reda på felet, för att rätta detsamma.

Här vilja vi åskådliggöra kontrollen:

Enligt afslutet i varulagerboken och granskning af böckerna hafva våra vinster och förluster varit följande:

152

Vinst:		Följande hafva gifvit förlust:	
Salt	127 19	Möbler genom nöting	10 17
Rom	26 72	J. Therman i B:stad genom ackord	56 80
Arack	9 —	$\frac{1}{2}$ skonerten Eos för dess proviantering och assuraðskostnader	198 —
Tobak	2 —	J. Brandt, kursskillnad gen. min tratta, ordr. L. Harms	13 91
Socket	55 97	Hushållet	80 40
Smör	192 —	Handelsomkostnader för dem har blifvit utbetaladt . . 32. 10. men för emballage har influtit . — 59. <u>31. 51.</u>	31 51
Kaffe	10 8	Sveskon	— 6
Risgryn	32 17	Upplupen, men ännu ej förfallen ränta	11 8
Sirap	11 76		
Kognak	8 45		
Portvin	6 20		
Madeira	2 87		
Franskt vin	13 57		
Tjära och plankor i kommission	297 81		
Diskont för 4 månaders förtidig betalning af Harms, fakt. På bodhandeln hafva vi vunnit	19 93 44 —		
Anm. Bodan har neml. emottagit varor för 1395.25. har dels utkrediterat, dels levererat kontant åt kassan 612.25. Bodans skuld är 783. — men vid inventering finnas i bodan varor för 827 Rb., således 827—783=44 Rb., som är vinst.			
Vinsternas summa	859 72	Förlusternas summa	401 93
Om förlustsumman fråndrages, så återstår ren vinst	401 93 457 79		

Sedan inventarium nu är upprättadt och befunnet riktigt, kunna vi äfven afsluta vårt kapitalkonto. Det debiteras för den rena förmögenheten och krediteras för vinsten. Rena förmögenheten öfverföres sedan på ny

153

räkning i kredit, dit den verkligen hör. Afslutadt får kapitalkonto följande utseende:

Debet.		KAPITAL-KONTO.				Credit.			
1856			Rb.	k.	1856		Rb.	k.	
Juli	1	An Våra passiva	2075	—	Juli	1	Per Våra aktiva .	6006	70
	31	„ Vår rena för- mögenhet .	4389	49		31	„ Vinst på af- färsrörelsen	457	79
			<u>6464</u>	<u>49</u>				<u>6464</u>	<u>49</u>
					Aug.	1	Per Saldo ny rkng	4389	49

Den enkla bokföringen eignar sig hufvudsakligast för minuthandel, men äfven för en sådan grosshandel, som ej drifver affärer med alltför många artiklar och som för en ändamålsenlig och noggrann lagerbok. Oaktadt alla de fördelar, som dubbla bokföringen har framför den enkla, tro vi dock att den enkla, behörigen använd och förd med punktlighet och ordning, skall motsvara sitt ändamål. För vidsträckta och mångfaldiga affärer är dubbla bokföringen ändamålsenligare. Vi vilja därför öfvergå till redogörelse för densamma.

Om det dubbla bokhålleriet.

Såsom vi redan förut nämnt, hvilat den dubbla bokföringen på den grundsats, att hvarest en gäldenär eller debitor finnes, der måste också en fordringsegare eller kreditor finnas. Således emot hvarje debitor sätts en eller, om han är skyldig åt flera, flera kreditorer, och emot hvarje kreditor en eller flera debitorer. Hvarje post måste således bokföras åtminstone på tvänne konton, i debitors debet och i kreditors kredit. För att kunna genomföra denna grundsats, måste man dela sin egendom i så många hufvudbeståndsdelar, som i affärsrörelsen kunna komma i betraktande; man öppnar således konto icke blott för sina affärsvänner, utan

154

äfven för sitt rörelsekapital, sina kontanta penningar, varor, vaxlar m. m., hvilka man personifierar (betraktar som lefvande personer).

Denna ömsesidighet i bokföringen (dubbla antecknandet af hvarje affär) har gifvit den namn af dubbel och lemnar åt detta system en så stor klarhet och beständighet, som man kan önska, och gör det möjligt att bokföra äfven de mest invecklade affärsförhållanden samt derjemte lemna en lätt öfversigt af rörelsens ställning.

Här vilja vi nämna några ord om de mest förekommande principalkonton vid dubbla bokföringen och deras förhållande till hvarandra.

De oftast förekommande principalkonton äro: Kapitalk., Kassak., General-varuk., Vexelk., Handelsomkostnaders k., Hushållsk., Vinst och förlustk., Bilans eller Balanskonto med flere andra. Vid enkla bokföringen hafva vi talat om Kapital- och Kassakonto. Kapitalk. krediteras för hela rörelsekapitalet, för hvarje tillväxt genom arf m. m. och för den vinst, som uppstår af rörelsen. De konton, åt hvilka det allmänna rörelsekapitalet gifvit likasom till förvaltning särskilda beståndsdelar, debiteras: såsom kassak. för det kontanta penningebeloppet, general-varuk. för de befintliga varorna, möbelkonto för möbler, husgeråd och handelsutensilier o. s. v., kapitalkonto för de vid rörelsens början befintliga skulderna, för de beståndsdelar, som helt och hållet eller till en del dragas ur rörelsen, samt för förlusten, om en sådan olyckligtvis skulle uppstå vid rörelsen. I dessa fall krediteras de personer, åt hvilka vi äro skyldiga, samt, i fall af förlust, vinst och förlustkonto. — Kassakontos förhållande känna vi redan förut. — General-varukonto blir debitor för hvarje tillökning i varor, eller för hvarje utbetalning i och för varorna; kreditor för hvarje utlefverering eller försäljning. Många

155

köpmän gifva åt hvarje enskild varuartikel ett eget konto: sålunda hafva de i sin hufvudbok ett kaffe-, ett socker-, ett saltkonto m. fl.; derigenom ersättes enkla bokföringens varulagerbok, men vid en rörelse, som omfattar flera varuartiklar, uppstår derigenom en odräglig vidlyftighet och tidspillan, hvarföre man åtnöjer sig med ett allmänt eller s. k. general-varukonto. Vill man kontrollera sitt varulager i dess detaljer, så för man en varulagerbok. Vid större företag i någon viktigare varuartikel, hvars resultat man önskar känna, ger man åt denna ett särskilt konto, likaså åt varor, som afsändas i kommission till försäljning, samt vid företag i någon varuartikel gemensamt med någon annan, d. ä. vid en *conto meta* eller *participationsaffär*. För bokföringen af sådana affärer gäller samma regler som för general-varukonto.

På *vexelkonto* bokföras vexlar. Det debiteras för hvarje inkommande vaxel och krediteras för hvarje utgående. Köpa vi per kontant en vaxel, så debiteras vaxelkonto och kassakonto krediteras; sälja vi per kontant en vaxel, så debiteras kassan och vaxelkonto krediteras. Insänder en affärsvän åt oss en vaxel, så krediteras han och vaxelkonto debiteras; remittera vi en vaxel, så debiteras vaxelns emottagare och vaxelkonto krediteras; trassera vi på någon en vaxel, så debiteras vaxelkonto och trassaten krediteras; trasserar någon på oss, så blir han debet och vaxelkonto kreditor, men när vaxeln sedermera inlöses, så debiteras vaxelkonto och kassan krediteras. Det sist nämnda fallet, eller trasseringar på oss, plägar man äfven bokföra på s. k. *acceptkonto*, på det sättet att trassenten debiteras, acceptkonto krediteras, och vid vaxelns inlösen debiteras i sin tur acceptkonto och kassan krediteras. Acceptkonto är sålunda en underafdelning till vaxelkonto.

156

På *konto för diskont, rabatt* bokföres hvarje slags afdrag eller diskont. Det debiteras för hvarje afdrag, som en affärsvän gör ifrån någon till oss betalbar summa, han blir då kreditor, och krediteras för hvarje afdrag, som vi äro berättigade att göra ifrån en till en affärsvän betalbar summa, han blir då debitor. Detta är ett hjälpkonto för vinst och förlust.

Handelsomkostnaders konto debiteras för alla kostnader i och för vår handel: kassan krediteras för de kontant utlagda och affärsvännen för de af honom beräknade kostnader. Det krediteras för alla de kostnader (porto, emballage m. m.), hvarmed vi belasta en affärsvän. Också ett hjälpkonto för vinst och förlust.

Hushållskonto är nästan uteslutande debitor och det för allt, som dels i kontanter, dels i varor lemnas till hushållet; äfven ett hjälpkonto för vinst och förlust.

Mobiliekonto upprättas för möbler, husgerådssaker och handelsutensilier: det debiteras för deras inköpsvärde och krediteras i fall något deraf försäljes. För den förlust, som uppstår genom deras värdes nergående till följe af nötning eller genom lägre försäljningspris, krediteras mobiliekonto och vinst och förlustkonto debiteras. Deras taxerade eller vid bokslutet antagna värde öfverföres på balanskonto. Således äfven ett hjälpkonto för vinst och förlust.

Vinst och förlustkonto upptager den ifrån principalkontona uppstående vinst eller förlust, äfvenså den genom kursförändringar ifrån utländska personalkontona uppstående vinst eller förlust. Det krediteras för hvarje vinst, emedan vinsten tillhör principalen, som låter densamma kvarstå uti rörelsen och således på nytt genom detta konto, som är ett hjälpkonto för kapitalkonto, blir kreditor. Det konto, som gifvit vinsten, blir debitor. För hvarje förlust, för hvilken principalen, som måste

157

bära densamma, genom vinst och förlustkonto blir debitor åt sin handelsrörelse, debiteras vinst och förlustkonto, och det konto, som gifvit förlust, krediteras.

Balans- eller *generalbilanskonto* omfattar alla öfverskott eller saldon, som vid bokslutet uppstå vid fordringar eller skulder (personalkonto), vid kontanta penningar (kassakonto), vid varor (general-varukonto) m. m., äfvenså vid sjelfva rörelsekapitalet i allmänhet, och tje- nar att fullborda afslutet och uppförandet på ny räk- ning af dessa saldon. De konton, som äro att betrakta såsom hjälpräknningar till vinst- och förlustkonto, jemnas ej genom balanskonto ensam, utan genom detta och vinst och förlustkonto; äfven detta sista konto uteslu- tes ifrån balanskonto, emedan det gifver sitt öfverskott åt kapitalkonto, så att alla slika konton först genom kapitalkonto blifva införlifvade med balanskonto. Ba- lanskonto framställer således inventarium i hufvudbö- ken. Det debiteras för hvarje öfverskott uti ett kontos debet, hvaremot kontot krediteras, samt krediteras för hvarje öfverskott uti ett kontos credit, hvaremot kontot debiteras. Sedan man genom balanskonto afslutat böc- kerna, i det man debiterar rörelsens kreditorer genom saldo eller balans, och krediterar dess debitorer genom saldo eller balans, så följer en omvänd förrättning, i det man, sedan man funnit debet- och creditsummor- nas öfverensstämmelse, åter aflägsnar de enskilda sal- dona ifrån balanskonto och ställer dem på de vederbö- rande kontona på ny räkning, men på motsatt sida. Förut blef nemligen hvarje räkning genom öfverföran- det på balanskonto formligen afslutad, likasom om hela rörelsen genom detta öfverförande blifvit afslutad eller öfverlemnad åt detta konto. Då man nu, efter bokslu- tet, åter vill öppna böckerna och fortsätta bokföringen, så likasom återger balanskonto allt, och det, som balans-

158

konto emottagit i sitt debet ur något kontos kredit, öfverföres åter på ny räkning i det vederbörande kontos kredit, der öfverskottet ursprungligen var, och det, som balanskonto har i sitt kredit, öfverföres åter på vederbörande konton på ny räkning i deras debet, emedan öfverskottet ursprungligen hos dem fanns i debet. Vid och genom sjelfva bokslutet hoppas jag, att balanskontos beskaffenhet blir klarare, än genom denna allmänna förklaring.

Vi hafva nu förklarat de viktigaste vid dubbla bokföringen förekommande principalkonton. Utom de omnämnda kunna, tillfölje af särskilda fall och affärernas beskaffenhet, ännu andra förekomma, såsom: *Immobilie- eller Fastighetskonto*, det allmänna konto, på hvilket fastigheter bokföras; *Bodmerikonto*, räkning för bokföring af bodmerilån; *Aktiekonto* för aktiers bokföring, detta är en del af vaxelkonto; *Assuranskonto* vid affärer på ultramarinska orter; *Intressekonto*, som debiteras till kassan för hvarje utbetalt ränta och krediteras af kassan för hvarje uppburen ränta. I manufaktur- och fabriksaffärer uppstår ett *Fabrikskonto*. Emedan vid alla dessa affärer samma grundsatser för debitering och kreditering o. s. v. gälla, som för de förenämnde, så anse vi ingen vidare förklaring vara af nöden.

Om *Konto för osäkra fordringar* vilja vi nämna några ord. Konto för osäkra fordringar upptager alla sådana fordringar, om hvilkas ingång vi tvifla. Det krediteras för sådana fordringar och debiteras för dem deraf, som blifva betalda. Man öfverför vid bokslutet dessa fordringar på balanskonto så länge, tills man måste anse dem vara förlorade. Uti inventarium får man icke upptaga dem ibland andra säkra fordringar, utan anmärker under en särskild rubrik dem, som man ännu hoppas få inkasserade; äfven dem, som man anser alldeles för-

159

lorade och åt hvilka man ej vill gifva ett särskilt konto, men hvilka genom gäldenärens förbättrade omständigheter möjligen kunna ingå, kan man också föra under samma rubrik och gifva dem ett konto, som kallas *konto för osäkra fordringar*.

Vid kompanihandel äro kontona desamma, som vid proprie handel, dock måste för hvarje delegare upprättas ett särskilt kapitalkonto och dessutom ännu en *conto corrent* (löpande räkning) för de penningar eller andra föremål, som han till sitt enskilda behof uttager.

De vid dubbla bokföringen absolut nödvändiga böcker äro: *Memorial* l. *Prima nota*, *Kassabok*, *Journal*, *Hufvudbok*, *Inventariibok* och *Balansbok*. Dessutom erfordras en mängd biböcker, om hvilka vi främdeles skola tala.

Memorial.

Hvad som blifvit nämndt om enkla bokhålleriets memorial gäller också här; man kan antingen införa alla poster i memorialn eller också skilja kassaposterna derifrån. Det förra sättet är för journalens bildande beqvämare, det sednare är brukligare. Här vilja vi, enligt löfte, vid memorialns bildande följa det sednare sättet. En grundregel är, att i hufvudboken icke får förekomma något, som ej finnes förut i journalen, i denna ingenting, som ej förut finnes i memorialn, således måste hvarje post, som vid bokslutet förekommer till jemnande af saldon, till beräkning af vinst och förlust och öfverförande på nytt konto, också finnas i memorialn. Emedan framhållandet af förhållandet emellan debitor och kreditor i dubbla bokföringen är så nödigt, så måste stiliseringen af memorialn få ett ifrån enkla bokföringen litet afvikande utseende. Då neml. hvarje post uttrycker en debtors förhållande till en kreditor, så måste öfverskriften af en post alltid upptaga bådass namn. Vanligen anföres debitorn först, åtföljd af ordet

160

debet, derefter anföres kreditorn, men efter hans namn skrifver man icke ordet kredit, utan sätter framför hans namn ordet *An*. Man skrifver t. ex. icke, vid en post der varorna äro skyldiga åt kassan:

General-varukonto	Debet
Kassakonto	Credit, utan
General-varukonto	Debet
<i>An</i> Kassakonto.	

Den längst till venster varande kolumnen tjänar att upptaga den paginasiffra, hvarpå posten finnes öfverförd i journaln; man skrifver paginasiffran i jemnbredd med postens öfverskrift.

Kassaboken

inrättas likasom vid enkla bokföringen, men då kassaposterna ej ingå i memorialn, så får stiliseringen en större vidlyftighet genom omnämmande af blomständigheterna. Den kolumn, hvori vid enkla bokföringen kontobokens folium antecknas, tjänar vid den dubbla att upptaga journalpagina.

Journal.

Denna bär oegentligen namnet journal (dagbok), emedan den mera sällan sammanställer en dags affärer, utan vanligen sammanfattar alla under en månad förefallande affärer efter deras likhet. De likartade poster, som i memorialn och kassan förekomma spridda, blifva i denna bok samlade och så ordnade, att de kunna öfverföras i hufvudboken. Såsom utdrag ur memorialn och kassan bör journaln framställa hvarje affär i korthet, dock så att förhållandet blir tillbörligt klart. Den utgör grunden för hufvudboken, hvilken ifrån densamma omedelbart bildas. Dess förande är af många staters lagar föreskrifven och den eger således i dessa stater bevisningskraft inför domstol.

Journaln linieras såsom memorialn, men har till

161

venster en kolumn mera. I den första kolumnen till venster antecknas framför hvarje konto de foliers siffra, på hvilka posten i hufvudboken blir öfverförd; den andra kolumnen är för antecknande af memorial- och kassafolier och den tredje för antecknande af datum.

Journalposterna sönderfalla i tvenne slag: *enkla* och *sammansatta*; *enkel* kallas en post, der endast en debitor och kreditor finnes, *sammansatt*, då en debitor har flera kreditorer eller en kreditor flera debitorer, eller slutligen flera debitorer hafva flera kreditorer.

Emedan alla likartade poster under månaden blifva sammanställda, hvarvid man alltid begynner med den första dagen, så kan ej datumföljden strängt iakttagas; ty man måste ofta sammanställa poster ifrån de sista dagarne i månaden med poster ifrån de första dagarne. Derföre finnes en datumkolumn, i hvilken datum för hvarje enskild post noteras. Bredvid öfverskriften af en sammansatt post anför man det första och sista datum i bråkform; t. ex. om den första posten hade inträffat den 2 och den sista likartade post den 25, så tecknar man i datumkolumnen $\frac{2}{25}$. Öfverskriften till en sammansatt post kan ske på flera sätt. Är en debitor till flera kreditorer, så kan man först skriva debitorns namn och namngifva derunder hvarje särskild kreditor, eller också räkna ihop deras antal och under debitorns namn angifva detta antal. T. ex.

Per Kassakonto

An följande 5 kreditorer; detta sätt är vanligast.

Äro flera debitorer till en kreditor, skrives vanligen:

Per följande 4 debitorer

An General-varukonto.

Äro flera debitorer till flera kreditorer, så skrives:

Per nedanstående 3 debitorer

An följande 2 kontos.

162

Likasom man med ordet *An* betecknar kreditorn, så betecknas debitorn med ordet *Per*, hvilket sättes framför hvarje af de särskilda debitorerna.

Sättet att bilda journaln ifrån kassaboken och memorialn är följande: Vill man begynna journaliseringen ifrån kassaboken, så bildar man först af dess debetsida en enda journalpost på det sättet, att man räknar ihop af huru många särskilda konton kassan under loppet af månaden emottagit penningar och skrifver:

Per Kassakonto

An följande 7 kreditorer

och anför så hvarje enskild kreditor med ordet *An* framför sig och efteråt en kort framställning af affären. Förekommer en kreditor flera gånger under månaden, så drages hvarje efterföljande gång, med anförande af datum, under den post, der kontot första gången var kreditor. Sedan alla poster blifvit införda och summorna adderade till en totalsumma, hvilken bör öfverensstämma med debetsidans hufvudsumma i kassaboken, går man till kassans kreditsida och bildar af alla debitorerna en journalpost sålunda, att deras antal adderas och man skrifver:

Per följande 9 debitorer

An Kassakonto.

Sedan anför man hvarje post med ordet *Per* framför sig och gör för öfrigt såsom vid debetsidans journalisering blifvit nämndt.

Sedan alla poster ifrån kassaboken blifvit införda i journaln, tager man fram memorialn och tager det konto, som i memorialn står först, och emedan i memorialn debitorn står framför kreditorn, så blir detta konto nu debitor, derpå går man igenom memorialn dag för dag och uppsöker huruvida detta konto är, under månadens lopp, vidare debitor till några flera konton, samt bokförer, om detta är fallet, på ungefär följande sätt:

163

General-varukonto Debet

An följande 4 kreditorer.

Den bildar då en sammansatt post; men finnas ej flera kreditorer än en, så bildar den en enkel post. Dock kunna flera likartade poster förekomma i memorialn, i det flera konton äro skyldiga åt den första postens kreditor; då kan man taga dessa debitorer sammanräknade och skrifva:

Följande 3 debitorer

An t. ex. C. Schmidt i Hamburg, och posten blifver sammansatt, emedan flera debitorer stå emot en kreditor. Finnas flera debitorer till flera kreditorer, så bildas af dem äfven en enda journalpost.

Efter ingen post bör tomrum lemnas, icke ens vid slutet af en sida; är rummet på slutet af en sida så ringa, att posten ej hel och hållen ryms derpå, så transporterar posten på vanligt sätt till följande sida.

Hufvudbok.

Denna bok linieras på samma sätt som konto- eller hufvudboken i enkla bokhålleriet. I den kolumn, der memorialposternas pagina antecknades, antecknas här journalpagina. Öfverförandet ifrån journaln sker på det sätt, att man öfverför post för post i hufvudboken, först debitorn, hvilken, om han är skyldig åt flera, debiteras för hela summan i en post, utan att man behöfver namngifva de skilda kreditorerna, sedan krediteras kreditorn eller, äro de flera, kreditorerna en hvar i sitt konto för sin andel. Då flera debitorer stå emot flera kreditorer, så bokföres hvarje andel på dess vederbörande konto i hufvudboken. Förklaringen öfver affären bör vara så kort, att den ej upptager mera än en rad. Vid hvarje öfverförande antecknar man i journaln hufvudboksfolium och i hufvudboken journalpagina. För att inspara rum, kan man på ett folium föra flera så-

164

dana konton, hvilka sannolikt ej komma i någon vidlyftigare affärsförbindelse med oss. Hufvudboken är i de flesta stater lagligen påbjuden.

Emedan hufvudboken upptager affärerna summariskt och det för köpmannen, vid utfärdande af kontokuranter, är nödigt att hafva en litet fullständigare öfversigt af det som föranledt fordrings- eller skuldförhållandet, så föres jemte hufvudboken en *Rescontra* eller *Konto correntbok*, uti hvilken endast personalkonti införas. Denna bok liknar fullkomligt enkla bokföringens kontobok och behöfver därför ej vidare förklaring. — Om hufvudbokens afslutning se längre fram.

Inventarii- och Balansbok.

Man kan väl införa inventarium, skildt ifrån balansen, i en särskild bok, men för deras inbördes förvandtskap är det bättre att införa dem i en gemensam bok, hvars ena hälft man upplåter åt balansen, den andra åt inventarium.

Kollationering eller jemnförande af böckerna tjänar att framhålla de fel, som vid införandet möjligen insmugit sig och som man måste rätta. Har en post hel och hållen blifvit bortglömd och rum ej finnes der den ungefärligen bordt införas, så upptecknar man den undertill med dess datum. Har man af misstag infört en post två gånger, så stryker man ut den ena, helst med rödt bläck, och skrifver framföre *ogiltig* samt hänvisar till den föregående boken; men har en post redan ingått dubbel i hufvudboken, så får man ej stryka ut den, utan tillintetgör den genom en kontrapost (motpost), hvarigenom misstaget jemnas. I allmänhet hjälper man sig i hufvudboken i sådana fall, der af misstag en kreditor blifvit debiterad eller en debitor krediterad, genom att bilda en mot- eller kontrapost, hvarigenom den fel-

165

aktiga posten annulleras (tillintetgöres), sedan införes posten sådan den bör vara; detta kallas *stornera* (Ristorno). Vid felaktig summering söker man hjälpa det; kan det ej ske annorlunda, så stryker man ut den felaktiga summan och skrifer den rätta dervid, eller också begagnar man i hufvudboken dertill storning.

Månadsbalans, Balans-extrakt, Profbilans.

Utom slutbalansen, som upprättas vid årets slut, kan man vid hvarje månads utgång upprätta en månadsbalans samt före bokslutet göra ett balans-extrakt eller en profbilans. Emedan sättet för dem alla är lika, så vilja vi anföra det här. De hafva till ändamål att öfvertyga huruvida öfverförandet ifrån en bok i den andra är riktigt. Man adderar alla kontonas i hufvudboken debetsummor för sig och kreditsummorna för sig, total- eller slutsumman bör på hvardera sidan blifva alldeles lika, emedan hvarje post blifvit införd på ett kontos debet och ett annat kontos kredit. Hvarje sammansatt posts summa i jöurnalen måste äfven öfverensstämma med sina särskilda beståndsdelars summa på de skilda kontona i hufvudboken. Äro icke summorna öfverensstämmande, så är fel begånget, och man måste uppsöka det, för att i tid kunna rätta detsamma. Man inser lätt huru stor lättnad månadsbalanserna medföra för profbilansen och denna åter för slutbalansen. Äfven dessa kunna införas i balansboken.

*Slutbalans, Bokafslut, Bokning på ny räkning,
Inventarium.*

Vid årets slut eller vid böckernas afslutande upprättar man *slutbalans*, för att, genom denna och genom uppställande af inventarium, finna rörelsekapitalets ställning. Slutbalansen innehåller samtliga kontonas öfverskott, då debet blifvit jemfördt med kredit, och står i omedelbar förbindelse med bokslutet. Bokslutet sker

166

som vid enkla bokföringen, dock med iakttagande af det som om vinst- och förlustkonto samt om balanskonto ofvanföre blifvit sagdt. De genom vinst- och förlustkonto uppkommande öfverskotten bokföras nemligen på vinst- och förlustkonto; alla öfriga saldon eller öfverskott jemnas genom balanskonto.

De till afslutande af hufvudboken nödiga jemkningsposter (saldon) blifva med nödig förklaring bokförda i memorialn, derifrån öfverförda i journalen samt slutligen ifrån denna i hufvudboken, hvarefter det verkliga afslutet följer. Vid återöppnandet af böckerna afskrifvas saldona ifrån balanskontot och bokföras igen på sina konton, så att de, som genom balanskonto blifvit debitorer, uppföras åter såsom kreditorer (hvilket de också verkligen äro) och tvertom; derefter öfverföres de på sina behöriga konton i hufvudboken på ny räkning.

Slutbalansen blir, sedan man först uppkastat den på papper och funnit den riktig, införd i balans- och inventariiboken. Samtidigt med upprättandet af slutbalansen upprättar man inventarium, hvilket sker alldeles på samma sätt som vid enkla bokföringen. Resultatet af inventarium visar hurudan vår förmögenhetsställning är.

För att åskådliggöra dubbla bokhålleriets väsende och ofvan anförde reglors användande samt slutligen sätta läsaren i tillfälle att finna skillnaden emellan de båda bokföringsmethoderna, vilja vi taga samma affärer, som vi hade vid enkla bokföringen, och boka dem efter dubbla methoden. Vi bedje därför läsaren återgå till dessa affärer samt återkalla i minnet allt hvad vi här yttrat om dubbla bokföringen.

Inventarium förblifver alldeles likadant som vid enkla bokföringen. Ifrån inventarium öfverföres i memorialn alla memorialposter och i kassaboken öfverföres den summa, som kassakonto emottagit af kapitalkonto.

167

MEMORIAL.
Juli månad 1856.

1

Kolumn för antecknande af journalfolium eller pagina.	1.	Rb.	kp.
	Följande 3 Debitorer <i>Debet</i> An Kapitalkonto Per Mobiliekonto.		
	För mina möbler, husgerådssaker, handels- utensilier och kläder 825. —		
	Per Generalvarukonto.		
	I lagret finnas varor: (specifikation) 241. —		
	Per Bodkonto.		
	I minutboden finnas upplagda, en- ligt särskild specifikat., varor för 950. —	2016	—
	1. Kapitalkonto <i>Debet</i> An följande 3 Kreditorer.		
	An H. Rosenlund härstädes. M. C. (mio conto) För mitt lån af honom under den 28 Juni å 5 $\frac{0}{8}$ med 3 månaders ömsesidig upp- sägning 1200. —		
	An P. U. Strömberg härstädes. M. C.		
	För varor förfallna d. 31 Juli . 300. —		
	An C. B. Thomson härstädes. M. C.		
	För varor förfallna den 15 Aug. 575. —	2075	—
	2. Bodkonto <i>Debet.</i> An Generalvarukonto.		
	Upptagit ifrån lagret till utminutering i bo- dan följande: (Här följer specifikation af hvarje särskild artikel, dess vikt, mått och värde eller också hänvises till varulagerboken fol...)	125	10
	3. J. Therman i Brahestad. S. C. <i>Debet.</i> An Generalvarukonto.		
	Afsändt till honom enligt requisition af d. 1 dennes å 2 månader följande: (specifikation som föregående) . 113. 33		
	För emballage — 27	113	60

168

2

Juli månad 1856.

		Rb.	kp.
Kolumn för antecknande af journalfolium eller pagina.	4.		
	Generalvarukonto <i>Debet.</i> An följande.		
	An C. Schmidt i Hamburg. M. C.		
	För faktura af d. 21 Juni öfver, för min risk och räkning till Christian Grammann & Söhnes i Lübeck vidare befordran, à 6 månader, försände kaffe och socker, se faktura- och kalkulationsboken fol.... *)		
	B:ko m. 2606 à 34 sch.	1226	35
An Christ. Gramman & Söhne i Lübeck. M.C.			
För Spesen- (omkostnaders-) räkning öfver ifrån C. Schmidt i Hamburg ankomna och i skonerten Tähti, kapt. J. Wiklund, inlastade varor.			
Cntm. 47 à 25 $\frac{0}{100}$ & 34 sch.	17	69	
d:o d:o öfver varor ifrån C. Rothe i H:burg, inlastade för min risk och räkning i skonerten Tähti, kapt. Wiklund.			
Cntm. 35 à 25 $\frac{0}{100}$ & 34 sch.	13	18	

*) Af denna och dylika affärer göra några 3 skilda poster, i det de debitera Varukonto för varans egentliga pris, Assuranskonto för den tecknade assuransens premium och Handelsomkostnaderskonto för af den utländska affärsvännen beräknade kostnader, och då skulle denna affär bokföras på följ. sätt:

Generalv.k:to *Debet* An C. Schmidt i Hamburg M. C.

För fakt. af d. 21 Juni à 6 månader öfver kaffe och socker, insände till C. Grammans & Söhnes vidare befordran, B:ko m. 2563. 2 sch. à 34 sch.

Assuransk:to *Debet* An C. Schmidt i Hamburg. M. C.

För assurans af 2819 m., inclusive 10 $\frac{0}{100}$ imaginär vinst à 1 $\frac{0}{100}$, B:ko m. 28. 3 sch.

Handelsomkostnaderskonto *Debet* An C. Schmidt i Hamburg.

För kostnader för socker & kaffe B:ko m. 14. 11.

Eller också: Följande 3 Debitorer *Dbt* An C. Schmidt i H:burg.

Per Gen.v.k:to för socker & kaffe . . . B:ko m. 2563. 2.

Per Assuranskonto för assuranspremie . . . „ „ 28. 3.

Per Handelsomkostnadersk:to för kostn. . . „ „ 14. 11.

„ „ 2606. —

169

Juli månad 1846.

3

		Rb.	kp.
Kolumn för anlecknande af journalfolium eller pagina.	An C. Rothe i Hamburg. M. C. För faktura af den 21 Juni à 6 månader öfver risgryn och sirap, afsände till C. Grammans i Lübeck spedition, se fakt. och kalkul.-bok fol... B:kom. 975 à 34 s.	458	82
	An Lorenz Harms & Söhne i Lübeck. M. C. Fakt. af d. 22 Juni à 6 mån. öfver viner och spirituosa, inlastade för min risk och räkning i skonerten Tähti, kapten Wik- lund, se fakt. och kalkul. bok. fol... Cntm. 2646 à 25 $\frac{0}{6}$ & 34 sch. . .	996	14
	8. Konto pro diverse . . . <i>Debet.</i> Följande 2 Debitorer <i>Debet</i> An bodkonto. Per Revisor Lundmark härstädes. För diverse ifrån bodan (specifikation) 21. 95 Per Postmästar Thureson härstädes För diverse ifrån minutbodan (specifikation) 45. 80	67	75
	9. Bodkonto <i>Debet</i> An Gen.varukonto Upptagit ifrån lagret till minutbodan följande: se varulagerbok. fol... (specifikation) . .	320	15
	10. J. Brandt i Köpenhamn, Kommissionskonto <i>Debet</i> An Generalvarukonto. Afsändt med skonerten Tähti, kptn Wik- blad, till honom i kommission att till hög- sta pris försälja: 350 tr tjära à 2. 50 875. — 150 tolf. 14f. 9t. 3t. plankor à 3 R. 450. —	1325	—
10. $\frac{1}{2}$ skonerten Eos <i>D:t</i> An Th. F. Malmberg M/C. Köpt af honom hälften i hans egande sko-			

170

4

Juli månad 1856.

		Rb.	kp.
Kolumn för antecknande af journalfolium eller pagina.	nert Eos om 50 läster, byggd på kravel 1854, taxerad med fulla inventarier till 6000 Rb., deraf $\frac{1}{2}$ 3000 Rb. att betalas $\frac{1}{3}$ genast (se kassan) och $\frac{2}{3}$ om 3 mån.	3000	—
	11. Konto pro Diverse <i>Debet</i> An Bodkonto. Sålt ifrån bodan åt följande: Per Befallningsman J. Filén härstädes. S. C. Diverse (specifikation) 14. 40 Per Prosten C. F. Lind i X. S. C. För diverse (specifikation) 37. — Per Häradsskrifvar J. Waselius i Y. S.C. Diverse (specifikation) 14. 5 Per B. B. Brander i Esse. S. C. Diverse (specifikation) 4. 80	70	25
	12. C. Öhman i Umeå S. C. <i>Debet</i> An Gen.v.k:to Afsändt till honom med slupen Svalan, skepparen J. Holm, enligt requisition af d. 4 dennes, på hans risk: 14 tr smör netto 200 lisp. à 3 Rb. . .	600	—
	12. Konto pro Diverse <i>Debet</i> An Gen.var.konto Sålt åt C. Hårdh härstädes à 2 månader diverse (specifikation) se varulagerb. fol...	274	70
	14. J. Brandt Kom.k:to <i>D:t</i> An J. Mertens i H:burg För assuransräkning öfver mina till J. Brandt i kommission sända varor. B:ko m. 120 à 34 sch.	56	47
	16. Generalv.k:to <i>Debet</i> An följande 2 kreditorer. An Louis Breton i Lissabon. M. C. Fakt. af d. 10 Juni öfver 200 moy salt med skeppet Mainio, kaptn L. Sjöberg, à 2 månader, se fakt. och kalkulationsbok. fol.... Miller. 472 à 47 s. och 34 s. . .	652	47

171

Juli månad 1856.

5

		Rb.	kp.
Kolumn för antecknande af journalfolium eller pagina.	An C. Schierbeck i Helsingör M. C. Öresundstull och klarering af 200 moy salt med skepp. Mainio Rgsbdl. 210 à 65 o. 90 sk.	151	67
	21. Vexelk:to <i>Dbt</i> An C. Öhman i Umeå. S. C. Inskickat en vaxel på C. J. Thodén 30 dd. dato ifr. d. 17 dennes	625	—
	22. Vexelk:to <i>Dbt</i> An J. Brandt i K:hamn M. C. Trassert på honom, Ordr. L. Harms & Söhne, à 30 dd. dato Cntm. 2593. 1 s. (Rbdl. 1382. 52) à 25 $\frac{0}{0}$ & 34 s.	976	21
	22. L. Harms & Söhne i Lübeck M. C. <i>Debent</i> An följande 2 kreditorer. An Vexelkonto. För min tratta på J. Brandt à 30 dd. dato Cntm 2593. 1.	976	21
	An Diskonto 4 månaders diskont för förtidig betalning af hans fakt. 2646 m. à $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ i månaden 52. 15	19	93
	à 25 $\frac{0}{0}$ & 34 s. Cntm. 2646	996	14
	24. J. Mertens i H:burg M. C. <i>Dbt</i> An Acceptk:to. Acceptert hans tratta på mig, Ord. P. U. Strengberg, 8 dd. sight B:ko m. 120 à 34 s.	56	47
	25. Vinst och Förlustk:to <i>Dbt</i> An J. Therman i Brahestad S. C. Enligt träffadt ackord 50 $\frac{0}{0}$, afskrifves hälft- ten af hans skuld 113 Rb. 60 k. med .	56	80
	28. J. Brandt i K:hamn M. C. <i>Debet</i> An Kom- missionskonto hos honom. För försäljningsräkning af till honom insända tjära och plankor. Rbksdl. 3125 à 65 och 90 sk.	2256	94

172

6

Juli månad 1856.

		Rb.	kp.
Kolumn för antecknande af journalfolium eller pagina.	28.		
	J. Brandt Kommiss.k:to <i>Debet</i> An J. Brandt i Köpenhamn. M. C. Diverse kostnader för varor i kommission hos honom. (specifikation) Rbdlr 750 à 65 och 90 sk.	541	66
	29.		
	Vestf. Assur. Bolaget i Åbo <i>Debet</i> An $\frac{1}{2}$ skonerten Eos. För tecknad assurans, å $\frac{1}{2}$ skonerten, som totalt förolyckats i Alands haf	3000	
	30.		
C. Schierbeck i Helsingör. M. C. <i>Debet</i> An J. Brandt i Köpenhamn. Uppdragit den sednare att för min räkning betala till den förra Rbdlr 210 à 65 & 90 sk.	151	67	
31.			
Hushållskonto <i>Debet</i> An Bodkonto. Till hushållet åtgått varor, enligt hushålls- omkostnadersbok	19	25	
31.			
Per Intressekonto An 2 kreditorer. An H. Rosenlund härstädes. M. C. För 32 dagars upplupen, men ej förfallen ränta på 1200 Rb. à 5 $\frac{0}{100}$ 5. 33 An Sparbanken i Jakobsstad. M. C. För 23 dd. ränta på 1500 Rb. à 6 $\frac{0}{100}$ 5. 75	11	8	

Till Bokafslutet hörande poster.

Innan vi införa slutbalansen och beräkningarne af vinst och förlust, hvarmed bokslutet begynnes, vilja vi upprätta en månads-balans eller balans-extrakt genom att summera kontonas i hufvudboken Debet för sig och Kredit för sig; för att af dessa summors öfverensstämmelse finna, om öfverförandet i hufvudboken varit riktigt. Denna månadsbalans plägar i allmänhet uppkastas på

173

ett pappersark och, funnen riktig, antingen förstöras eller införs i balansboken. Men för att hafva hela gången vid bokslutet för våra ögon, vilja vi låta extraktet inflyta i memorialn, dit det egenteligen icke hörer, och kommer således icke heller att ingå i journalen.

Balans-extrakt eller Profbalans.

7

		Debet.		Credit.	
Kolumn för anecknande af journalfolium eller pagina.	Kapitalkonto	2075	—	6006	70
	Kassakonto	7776	70	6501	69
	Mobiliekonto	1016	90	—	—
	Bodkonto	1395	25	612	25
	General-varukonto	8415	6	4491	36
	H. Rosenlund härstädes	—	—	1200	—
	P. U. Strömberg „	300	—	300	—
	C. B. Thomson „	—	—	575	—
	J. Therman i Brahestad	113	60	113	60
	Kommissionskonto hos J. Brandt	1959	13	2256	94
	C. Öhman i Umeå	625	—	625	—
	C. Schmidt i Hamburg	—	—	1226	35
	Chr. Grammann & Söhne i Lübeck	—	—	30	87
	C. Rothe i Hamburg	—	—	458	82
	L. Harnis & Söhne i Lübeck	996	14	996	14
	L. Breton i Lissabon	—	—	652	47
	C. Schierbeck i Helsingör	151	67	151	67
	Konto pro Diverse	412	70	41	—
	Hushållskonto	80	40	—	—
	$\frac{1}{2}$ Skonerten Eos	3198	—	3000	—
Th. F. Malmberg härstädes	1000	—	3000	—	
J. Mertens i Hamburg	56	47	56	47	
Vexelkonto	1601	21	976	21	
J. Brandt i Köpenhamn	2256	94	1669	54	
Diskonto	—	—	19	93	
Acceptkonto	—	—	56	47	
Vinst och förlustkonto	56	80	—	—	
Vestfinska Assuransbolaget	3000	—	—	—	
Sparbanken i Jakobsstad	—	—	1500	—	
Handelsomkostnaders konto	32	10	—	59	
	<u>36519</u>	<u>7</u>	<u>36519</u>	<u>7</u>	

174

8

Juli månad 1856.

31.						
Balanskonto		<i>Debet</i>				
Kolumn för antecknande af journalfolium eller pagina.	An	följande 8 kreditorer:				
		För bokslutet belastar jag de förra till de sednare för deras nuvarande saldobelopp.				
	An	Kassakonto för kontanta beloppet .	1275	1		
	”	Mobiliekonto för det nuvarande värdet af mina mobiler och husgeråd	1006	73		
	”	Bodkonto, enligt särskild specificering finnas varor i bodan till ett värde af	827	—		
	”	General-varukonto, enligt inventarium och varulagerbok äro de kvarliggande varorna värda	4421	62		
	”	Konto pro Diverse. Följande äro skyldiga enligt hufvudboken:				
		Postmästar Thureson härst.	26	75		
		Befallningsman J. Filén	14	40		
		Prosten C. F. Lindh i X.	37	—		
		Häradsskrifv. J. Waselius i Y.	14	5		
		B. B. Brander i Esse	4	80		
		J. Hårdh härstädes	274	70		
			371	70		
	”	Vexelkonto, för en vaxel på C. J. Thodén, förfallen d. 17 Augusti .	625	—		
”	J. Brandt i Köpenhamn M. C. Saldo Rbdlr 782. 3 à 65 & 90 .	573	49			
”	Vestfinska Assuransbolaget för den förolyckade $\frac{1}{2}$ skon. Eos assurans	3000	—			
				12100	55	
31.						
Följande 9 debitorer		<i>Debent</i>				
An	Balanskonto.					
	För bokslutets skull belastar jag följande till balanskonto för deras nuvarande saldobelopp.					

175

Juli månad 1856.

9

Kolumn för antecknande af journalfolium eller pagina.	Per H. Rosenlund härstädes M. C.				
	för mitt lån af d. 28 Juni à 5 $\frac{0}{0}$				
	med 3 månaders ömses. uppsägn.	1200	—		
	32 dagars ränta derå à 5 $\frac{0}{0}$. .	5	53		
	” C. B. Thomson härstädes M. C.				
	för varor förfallna d. 15 Aug. . .	575	—		
	” C. Schmidt i Hamburg M. C.				
	för fakt. af d. 21 Juni à 6 mån.				
	B:ko m. 2606 à 34 sch.	1226	35		
	” Chr. Gramman & Söhne i Lübeck M. C.				
	Saldo för spesenräkning C:t m. 82				
	à 25 $\frac{0}{0}$ & 34 sch.	30	87		
	” C. Rothe i Hamburg M. C.				
	för fakt. af d. 21 Juni à 6 mån.				
B:ko m. 975 à 34 sch.	458	82			
” L. Breton i Lissabon M. C.					
för fakt. af d. 10 Juni à 2 mån.					
Milr. 472 à 47 & 34 sch.	652	47			
” Th F. Malmberg härstädes M. C.					
för rest $\frac{2}{3}$ af $\frac{1}{2}$ skon. Eos' köpe-					
skilling, förfallen d. 10 Okt. . .	2000	—			
” Acceptkonto för J. Mertens tratta					
på mig, ordres P. U. Strengberg,					
förfallen d. 1 Aug.	56	47			
” Sparbanken i Jakobsstad M. C.					
mitt lån af d. 7 Juni med 3 mån.					
ömsesidig uppsägning.	1500	—			
ränta derå för 23 dagar à 6 $\frac{0}{0}$.	5	75	7711	26	
31.					
Följande 4 debitorer <i>Debent</i>					
An Vinst och Förlustkonto.					
Följande Conti hafva gifvit vinst:					
Per General-varukonto.					
Enligt inventarium äro varorna i					
lagret värda 4421. 62					
Deras debet eller skuld,					
saldo enl. hufvudbok fol... 3923. 70					
Således vinst på varuhandeln					
	497	98			
Transport					
	497	98			

176

10

Juli månad 1856.

Kolumn för antecknande af journalfolium eller pagina.	Transport	497	98			
	Per Bodkonto. Varorna i bodan uppskattas till 827. — deras debet-saldo enligt hufvudbok. fol.... 783. —					
	Vinst på bodhandeln	44	—			
	Per Kommissionskonto hos J. Brandt. Realiserade hafva varorna i kommission lemnat ett kredit-öfverskott (ren vinst)	297	81			
	Per Diskonto, vinst för 4 mån. diskont för L. Harms fakt. Ct m. 2646 à $\frac{1}{2} \%$ = 52 m. 15 sch.	19	93			
	<hr/>				859	72
	31.					
	Vinst och Förlustkonto <i>Debet</i>					
	An följande 8 kreditorer. Följ. Conti hafva gifvit förlust:					
	An Mobiliekonto. Ifrån min lösegendoms inköpspris 1016. 90. afföres för nötning $1 \frac{1}{2} \%$	10	17			
	An J. Therman i Brahestad S. C. genom ackord afföres $50 \frac{1}{2} \%$ af hans skuld 113 Rb. 60 kp.	56	80			
	An $\frac{1}{2}$ skonerten Eos förlust på dess proviantering och assuranskostnad	198	—			
	An J. Brandt i Köpenhamn. M. C. Enligt hufvudb. är hans debet-saldo 587. 40. Enligt dagens kurs, 65 & 90, gör 782 Rbdlr 3 sk. 573. 49.	13	91			
	An Hushållskonto, förlust å hushållet	80	40			
	An Handelsomkostnaders konto. Dess debet 32. 10., credit 59 k., förl.	31	51			
	An Intressekonto. Upplupen, men ej förfallen ränta .	11	8			
An General-varukonto, förlust å sveskon	—	6				
<hr/>				401	93	

177

Juli månad 1856.

11

Kolumn för antecknande af journalfolium eller pagina.	31.				
	Vinst och Förlustkonto	<i>Debet</i>			
	An Kapitalkonto.				
	Efter uppgjord beräkning uppgå				
	mina vinster till . . .	859. 72.			
	mina förluster till . . .	401. 93.			
		<u>457. 79.</u>			
	För vinst öfverskottet . .				
	bör mitt rörelsekapital krediteras				
	på dess konto, kapitalkonto . .	—	—	457	79
	31.				
Kapitalkonto	<i>Debet</i>	An Balanskonto.			
För bokslutets skull belastar jag det förra		för den nuvarande rena förmögenheten	—	—	
			4389	49	
	Augusti månad 1856.				
	1.				
Följande 8 debitorer	<i>Debet</i>				
An Balanskonto.					
För att ånyo öppna mina böcker					
afför jag ifrån balanskonto de förra					
genom att debitera dem och kre-					
ditera balanskonto (hvilket nu lika-					
som lemnar affärerna ifrån sig, dem					
det för bokslutets upprättande e-					
mottog).					
Per Kassakonto					
för kassans kontanta tillgång . .	1275	1			
Per Mobiliekonto					
för min lösegenoms nuvar. värde	1006	73			
Per Bodkonto					
för i minutboden enl. särskild spe-					
cifikation befintliga varor . . .	827	—			
Per General-varukonto					
för varornas i lagret nuvar. värde	4421	62			
Per Konto pro Diverse					
Postmäst. J. Thureson härst.	26.	75.			
Befallningsm. J. Filén „	14.	40.			
	<u>7530</u>	<u>36</u>			
	Transp.	41. 15.			

II.

12

178

12

Augusti månad 1856.

Kolumn för antecknande af journalfolium eller pagina.	Transport	41. 15.	7540	36		
	Prosten C. F. Lindh i X.	37. —				
	Häradsskr. J. Waselius i Y.	14. 5.				
	B. B. Brander i Esse . .	4. 80.				
	J. Hårdh härstädes, förf. d. 12 Sept.	<u>274. 70.</u>	371	70		
	Per Vexelkonto för S. Öhmans tratta på C. J. Tho- dén, förf. d. 17 dennes		625	—		
	Per J. Brandt i Köpenhamn M. C. Saldo min fordran Rbdlr 782. 3 sk. à 65 & 90 sk.		573	49		
	Per Vestfinska Assur. bolaget i Åbo M. C. för den förolyckade $\frac{1}{2}$ skon. Eos' af bolaget tecknade assurans . .		<u>3000</u>	—	12100	55
	1.					
	Balanskonto <i>Debet</i> An 10 följ. kreditorer. För öfverförandet på ny räkning, vid böckernas återöppnande, kre- diterar jag följande (återupptar dem som kreditorer till mitt rörelsekapital, det de i verkligheten äro):					
	An H. Rosenlund härstädes M. C. mitt lån af den 28 Juni à 6 $\frac{0}{0}$ med 3 mån. uppsägn.	1200. — ränta derå för 32 dagar	5. 33.	1205	33	
	An C. B. Thomson härstädes M. C. för varor förf. d. 15 dennes			575	—	
	An C. Schmidt i Hamburg M. C. Saldo B:ko m. 2606, förf. den 21 Dec. à 34 sch.			1226	35	
	An Chr. Gramman & Söhne i Lübeck M. C. Saldo Ct m. 82 à 25 $\frac{0}{0}$ & 34 sch.			30	87	
	An C. Rothe i Hamburg M. C. Saldo B:ko m. 971 à 34 sch. . . .			458	82	
Transport			<u>3496</u>	<u>37</u>		

179

Augusti månad 1856.

13

Kolumn för antecknande af journalfolium eller pagina.	Transport	3496	37		
	An L. Breton i Lissabon M. C.				
	Saldo Miller. 472, förf. d. 10 dennes à 47 & 34 sch.	652	47		
	An Th. F. Malmberg härstädes M. C.				
	Rest å $\frac{1}{2}$ skon. Eos' köpeskilling, förf. den 10 Oktober	2000	—		
	An Sparbanken i Jakobsstad M. C. mitt lån af d. 7 Juni, med 3 mån. uppsägning 1500. — 23 dag. ränta derå à 6 $\frac{0}{8}$ 5. 75.	1505	75		
An Acceptkonto för J. Mertens af mig accepterade vexel, ordres P. U. Strengberg, förf. i dag, B:ko m. 120 à 34 sch.		56	47		
An Kapitalkonto för rent rörelsekapital eller netto förmögenhet	4389	49		12100	55

181

BOK.

fol. 1.

Konto. Juli 1856.

Credit.

Journalfolium.	1	Per General-varukonto. Köpt af E. E. Kræmer följande varor, se varulagerbok fol.	295	45
	2	” Mobiliekonto. Betalt åt snickaren Girs för bodinredning och diverse målkärl, enl. räkn. N:o 1—3	159	20
	2	” General-varukonto. Uppköpt följande: 150 tunnor tjära à 2. 50. . . . 375. — 20 tolfter 14 f. 9 t. 3 t. plankor à 3 Rb. 60. — 40 lisp. smör à 2. 20. . . . 88. —	523	—
	3	” Mobiliekonto. Uppköpt vågbalanser, vågskålar och vigter	32	50
	6	” General-varukonto. Utbetalt, enl. räkn. N:o 4—7, tull, frakt, tolag m. m. för socker och kaffe med skon. Tähti, se fakt. och kalk.bok. fol. ...	598	37
	7	” Dito Dito för risgryn och sirap ifrån C. Rothe med skon. Tähti (N:o 8—11), se fakt. och kalkulationsb. fol.	206	85
	8	” General-varukonto. Uppköpt följande: 200 tunnor tjära à 2: 50. . . . 500. — 130 tolfter 14 f. 9 t. 3 t. plan- kor à 3 Rb. 390. — 160 lisp. smör à 2 Rb. . . . 320. —	1210	—
	”	” Dito Dito. Utbetalt tull, frakt, tolag m. m. för viner och spirituosa ifrån L. Harms med skon. Tähti, kapt. Wiklund (N:o 12—15), se fakt. och kalkulationsb. fol.	836	45
	9	” Per Kommissionskonto hos J. Brandt. Utbetalt tull, akademiefond och klarerings- kostnader för med skon. Tähti i kom- mission sänd tjära och plankor	36	—
		Transport S:r Rb.	3897	82

182

fol. 2.

Debet.

Kassa

		Kassa	
Journalfolium.	18	An General-varukonto. Sålt åt J. Kerrman i Nykarleby 300 tun- nor salt à 2 Rb. 10 k.	Transport 6787 40 630 —
	19	” Bodkonto. En veckas lösen ifrån bodan	107 50
	25	” J. Therman i Brahestad S. C. Inskickat enligt ackord 50 $\frac{0}{100}$ af sin skuld 113. 80 med	56 80
	26	” Konto pro Diverse. Revisor Lundmark inbetalt . . . 21. 95. Postmästar Thureson inbetalt . . . 19. 5.	41 —
	31	” Bodkonto. Uppt. ifr. bodan sednaste 12 dagars lösen	154 —
			<hr/> S:ma S:r Rb. 7776 70
	Augusti.		
	1	An Saldo ifrån Juli månad	1275 1

183

fol. 2.

Konto. Juli 1856.

Credit.

		Transport	3897	82
Journalfolium.	10	Per Th. F. Malmberg härstädes M. C.		
		Betalt, enligt öfverenskommelse, $\frac{1}{3}$ af $\frac{1}{2}$ skonerten Eos' köpeskilling	1000	—
	12	” C. Öhman i Umeå S. C.		
		Tull och klareringskostnader för till honom med slupen Svalan insände 200 lisp. smör i 14 tunnor	25	—
	”	” $\frac{1}{2}$ skonerten Eos.		
		Betalt för dess proviantering	40	—
	15	” $\frac{1}{2}$ skonerten Eos.		
		Afsändt till A. Kingelin i Åbo $\frac{1}{2}$ skonertens assuranskostnader för dess assurans i Vestfinska Assuransbolaget	158	—
	18	” General-varukonto.		
		Betalt tull, frakt, tolag m. m. för 1035 tr salt med skeppet Mainio, enl. räkn. N:o 16—19, se fakt. och kalkulationsb. fol. ...	987	62
	31	” Hushållskonto.		
		Utbetalt till hushållet i denna månad, enl. hushållsomkostnaders bok	61	15
	”	” Handelsomkostnaders konto.		
		Utbetalt till porto, emballage m. m. enl. handelsomkostnaders bok, i denna mån.	32	10
	”	” P. U. Strömderg M. C.		
		Betalt i dag förfallne	300	—
	”	” Saldo till nästa månad	1275	1
		S:ma S:r Rb.	7776	70

184

JOURNAL.

pag. 1.

Juli månad 1856.

dag.	Memorialpagina.	Hufvudboksfolier.		Silfver	Rb.	kp.
			Följande 3 debitorer <i>Debent</i>			
			An Kapitalkonto.			
1			Per Mobiliekonto för möbler, husgeråd o. utensilier	825	20	
			Per General-varukonto för i lagret befintliga varor .	241	—	
			Per Bodkonto för i minutbodan upplagde varor	950	—	2016 20
			Per Kapitalkonto An följande 3 kreditorer.			
1			An H. Rosenlund härstädes M. C. för mitt lån af d. 28 Juni à 5 $\frac{0}{0}$	1200	—	
1			An P. U. Strömberg härstädes M. C. för varor förfallne d. 31 Juli .	300	—	
1			An C. B. Thomson härstädes M. C. för varor förfallna d. 15 Aug.	575	—	2075 —
			Följande 5 debitorer <i>Debent</i>			
$\frac{1}{2}$			An General-varukonto.			
$\frac{1}{2}$			Per Bodkonto för ifrån lagret till utminut. tagna	125	10	
9			dito dito dito	320	15	
3			Per J. Therman i Brahestad S. C. för div. varor à 2 mån., enl. reqv.	113	33	
10			Per Kommissionskonto hos J. Brandt i Köpenhamn. Afsändt med skonerten Tähti, kapten J. Wiklund, i kommis- sion tjära och plankor . . .	1325	—	
12			Per C. Öhman i Umeå. S. C. Tillsändthonom med slupen Sva- lan, skeppar Holm, enl. requi- sition 14 tr smör, 200 lisp. à 3.	600	—	
12			Per Konto pro Diverse. Sålt åt J. Hårdh härstädes di- verse à 2 mån.	274	70	2758 28

185

Juli månad 1856.

2

Huvudboksfolier.	Memorialpagina.	12	Per J. Therman i Brahestad S. C.					
			An Handelsomkostnaders konto för emballage omkring de till honom sände varor	—	—	—	27	
		$\frac{4}{16}$	Per General-varukonto					
			An följande 6 kreditorer:					
		4	An C. Schmidt i Hamburg M. C. Fakt. af den 21 Juni à 6 mån. B:ko m. 2606 à 34 sch. . .	1226	35			
			An C. Rothe i Hamburg M. C. Fakt. af den 21 Juni à 6 mån. B:ko m. 975 à 34 sch. . . .	458	82			
			An C. Gramman & Söhne i Lübeck M. C. Spesenräkning öfver varor ifrån Schmidt & Rothe i Hamburg, tills. C:t m. 82 à 25 $\frac{0}{8}$ & 34 sch.	30	87			
			An L. Harms & Söhne i Lübeck M. C. Fakt. af den 22 Juni à 6 mån. C:t m. 2646 à 25 $\frac{0}{8}$ & 34 sch.	996	14			
		16	An Louis Breton i Lissabon M. C. Fakt. af den 10 Juni à 2 mån. Miller. 472 à 47 & 34 sch. .	652	47			
			An C. Schierbeck i Helsingör M. C. Öresundstull och klarering af 200 moy salt ifrån Lissabon, Riksbdlr 210 à 65 & 90 sk. .	151	67	3516	32	
		$\frac{8}{31}$	Följande 2 debitorer <i>Debent</i>					
			An Bodkonto.					
			Per Konto pro Diverse. Följ. äro skyldiga till bodan för varor derifrån:					
		8	Per Revisor Lundmark för diverse	21	95			
			” Postm. J. Thureson dito	45	80			
		11	” Befallningsm. J. Filén dito	14	40			
			” Prosten C. F. Lindh i X. dito	37	—			
			” Häradsskrifv. J. Waselius i Y.	14	5			
			” B. B. Brander i Esse dito	4	80			
		31	Per Hushållskonto					
			för varor ifrån bodan enl. kladd	19	25	157	25	

186

3

Juli månad 1856.

Hufvudboksfolier.	Memorialpagina.				
		Per $\frac{1}{2}$ skonerten Eos			
10	An	Th. F. Malmberg härstädes M. C. för hälften i hans skonert om 50 läster, byggd 1854, $\frac{1}{3}$ att bet. genast, $\frac{2}{3}$ efter 3 mån.	—	—	3000 —
		Per Kommissionskonto hos J. Brandt			
14	An	J. Mertens i Hamburg M. C. för ombesörjd assurans af i kom- mission försänd tjära och plan- kor, B:ko m. 120 à 34 sch.	—	—	56 47
		Per Vexel (Cambio) konto			
$\frac{21}{2}$	An	följande 2 kreditorer:			
21	An	C. Öhman i Umeå S. C. hans vexel på C. J. Thodén, 30 dd. dato ifr. d. 17 d.	625	—	
22	An	J. Brandt i Köpenhamn M. C. för min tratta på honom, ordr. L. Harms & Söhne (Rbdlr 1382) C:t m. 2593. 1 à 25 $\frac{0}{0}$ & 34 sch.	976	21	1601 21
		Per L. Harms & Söhne i Lübeck M. C.			
	An	2 kreditorer:			
22	An	Vexelkonto för min tratta på J. Brandt, 30 dd. dato ifrån denne dag, C:t m. 2593. 1 à 25 $\frac{0}{0}$ & 34 sch.	976	21	
	An	Diskonto afdrag för 4 mån. förtidig be- talning af hans fakt. m:k 2646 gör à $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$ i mån. C:t m. 52. 15 à 25 $\frac{0}{0}$ & 34 sch.	19	93	996 14
		Per J. Mertens i Hamburg			
	An	Acceptkonto.			
24		Acceptert hans tratta på mig, ordres P. U. Strengberg, à 8 dd. sight, B:ko m. 120 à 34 sch.	—	—	56 47
		Per Vinst och Förlustkonto			
25	An	J. Therman i Brahestad S. C. för 50 $\frac{0}{0}$ enligt ackord af dess skuld 113. 60	—	—	56 80

187

Juli månad 1856.

4

Hufvudboksfolier.	Memorialpagina.	28	Per J. Brandt i Köpenhamn M. C. An Kommissionskonto hos J. Brandt. Försäljningsräkning öfver tjära och plankor Riksbdlr 3125 à 65 & 90 sk.	—	—	2256	94
			Per Kommissionskonto hos J. Brandt An J. Brandt i Köpenhamn M. C. för frakt, provision m. m. Rbdlr 750 à 65 & 90 sk.	—	—	541	66
		29	Per Vestf. Assur.bolaget i Åbo M. C. An $\frac{1}{2}$ skonerten Eos för tecknad assurans å skoner- ten, som förolyckats	—	—	3000	—
		29	Per C. Schierbeck i Helsingör M. C. An J. Brandt i Köpenhamn M. C. Den sednare inbetalt till den förra för min räkning Rbdlr 210 à 65 & 90 sk.	—	—	151	67
		31	Per Intressekonto. An 2 kreditorer: An H. Rosenlund 32 dd. ränta för 1200 à 5 $\frac{0}{100}$.	5	33		
			An Sparbanken i Jakobsstad 23 dd. ränta för 1500 à 6 $\frac{0}{100}$.	5	75	11	8
			$\frac{1}{3}$ Kassakonto <i>Debet</i>				
			An följande 7 kreditorer:				
			1 An Kapitalkonto för kontant penningetillgång .	—	—	3990	50
			3 An General-varukonto för åt C. R. Dahlström i Kuopio försålde	155	88		
	9 för åt G. Dunajeff i Jyväskylä sålde	427	80				
	17 för åt L. Mannström härstädes försålde	519	40				
	18 för åt J. Kerrman i Nykarleby såldt salt	630	—	1733	8		
	5 An Handelsomkostnaders konto för emball. kring Dahlströms varor	—	—	—	32		

188

5

Juli månad 1856.

Hufvudboksfolier.	Kassaboksfolier.	7	An Sparbanken i Jakobsstad M. C. för mitt lån ur densamma à 6 $\frac{0}{0}$ med 3 mån. ömses. uppsägning	—	—	1500	—
			An Bodkonto				
		7	för en veckas lösen	103	—		
		12	dito dito dito	90	50		
		19	dito dito dito	107	50		
		31	dito 12 dagars lösen	154	—	455	—
		25	An J. Therman i Brahestad S. C. Inskickat 50 $\frac{0}{0}$ af sin skuld en- ligt ackörd	—	—	56	80
			An Konto pro Diverse				
		26	Revisor Lundmark bet. sin skuld	21	95		
			Postm. Thureson bet. på sin skuld	19	5	41	—
						7776	70
		$\frac{1}{31}$		Följande 9 debitorer <i>Debent</i>			
				An Kassakonto			
		Per General-varukonto.					
1		Köpt af E. E. Kræmer härstädes diverse varor	295	45			
2		Köpt tjära, plankor och smör .	523	—			
6		Utbetalt tull, frakt m. m. för kaffe och socker	598	37			
7		Dito dito för risgryn och sirap	206	85			
8		Köpt tjära, plankor och smör .	1210	—			
8		Utbetalt tull, frakt m. m. för viner och spirituosa	836	45			
18		Dito dito för 200 moy = 1035 tunnor salt	987	62	4657	74	
		Per Mobiliekonto					
2		Betalt snickaren Girs för bod- inredning.	159	20			
3		Köpt vigter och vågbalanser .	32	50	191	70	
		Per Th. F. Malmberg härst. M. C.					
10		Betalt, enligt aftal, $\frac{1}{3}$ af $\frac{1}{2}$ skon. Eos' köpeskilling	—	—	1000	—	

189

Juli månad 1856.

6

Hufvudboksfolier.	Kassaboksfolier.	10	Per $\frac{1}{2}$ skonerten Eos				
			Utbetalt för dess provianter. m. m.	40	—		
		15	Afsändt till A. Kingelin för dess				
			assurans	158	—	198	—
			Per Kommissionskonto hos J. Brandt.				
		9	Tull och klarering för tjära och				
			plankor	—	—	36	—
			Per C. Öhman i Umeå. S. C.				
		12	Klareringskostnader för till ho-				
			nom afsändt smör, enl. reqvis.	—	—	25	—
Memorialpagina.			Per Hushållskonto.				
		31	Utbetalt till hushållet, enl. hus-				
			hållsomkostnaders bok	—	—	61	15
			Per Handelsomkostnaders konto.				
		31	Utbetalt för diverse, enligt han-				
			delsomkostnaders bok	—	—	32	10
			Per P. U. Strömberg. M. C.				
			Betalt i dag förfallna varor . .	—	—	300	—
		31	Per Balanskonto *)			6501	69
			An följande 8 kreditorer.				
	Med afseende å bokslutet be-						
	lasta vi det förra till fördel för						
	följande för deras nuvarande						
	saldo.						
	An Kassakonto för kassabeståndet	1275	1				
	” Mobiliekonto för möblernas nu-						
	varande värde	1006	73				
	” Bodkonto för varornas i bodan						
	värde	827	—				
	” General-varukonto för de qvar-						
	liggande varornas värde enl.						
	inventarium	4421	62				
	Transport	7530	36				

*) De, som icke föra något balanskonto, pläga uttrycka detta förhållande på följande sätt:

Följande, ny räkning, Debent
Till desamma, gammal räkning.

190

7

Juli månad 1856.

Hufvudboksfolier.	Memorialpagina.		Transport	7530	36		
		31	An Konto pro Diverse. Följande äro skyldiga till detta konto:				
			Postmästar Thureson .	26.75			
			Befallningsman J. Filén	14.40			
			Prosten C. F. Lindh i X.	37.—			
			Häradsskr. Waselius i Y.	14.5			
			B. B. Brander i Esse	4.80			
			J. Hårdb härstädes .	274.70	371	70	
			” Vexelkonto: Öhmans tratta på C. J. Thodén		625	—	
			” J. Brandt i Köpenhamn. M. C. Saldo Rbdlr 782. 3 à 66 & 90 sk.		573	49	
			” Vestfinska Assur.-bol. i Åbo M. C. för tecknad assurans à $\frac{1}{2}$ skon. Eos, som förolyckats		3000	—	12100
							55
			Följande 9 debitorer <i>Debent</i> *)				
			An Balanskonto.				

Med afseende å bokslutet debitera vi till balanskonto för deras nuvarande saldo.

Per	H. Rosenlund härstädes. M. C. mitt lån af d. 28 Juni med 32 dag. ränta à 5 $\frac{0}{100}$	1205	33
”	C. B. Thomson härstädes. M. C. för varor, förfallna d. 15 Aug.	575	—
”	C. Schmidt i Hamburg. M. C. Saldo B:ko m:k 2606, förf. $\frac{21}{12}$ à 34 sch.	1226	35
”	C. Rothe i Hamburg. M. C. Saldo B:ko m:k 975, förf. $\frac{21}{12}$ à 34 sch.	458	82

Transport 3465 50

*) När balanskonto icke föres, uttryckes detta förhållande på följ. sätt:
Följande, gammal räkning, Debent
An desamma, ny räkning.

191

Juli månad 1856.

8

Hufvudboksfolier.	Memorialpagina.	31	Transport	3465	50			
		Per C. Gramman & S. i Lübeck. M. C.						
		Saldo C:t m. 82 à 25 $\frac{0}{8}$ & 34 sch.	30	87				
		” Th. F. Malmberg härst. M. C.						
		Saldo $\frac{2}{3}$ af $\frac{1}{2}$ skon. Eos' köpe-						
		skilling, förf. $\frac{1}{10}$	2000	—				
		” L. Breton i Lissabon. M. C.						
		Saldo Miller. 472, förf. $\frac{1}{8}$ à 47						
		& 34 sch.	652	47				
		” Acceptkonto för accept af J. Mer-						
		tens vaxel på mig, ordres P. U.						
		Strengberg, förf. $\frac{1}{8}$, B:ko m. 120						
		à 34 sch.	56	47				
		” Sparbanken i Jakobsstad.						
Mitt lån af den 7 Juli med 23								
dagars ränta à 6 $\frac{0}{8}$	1505	75	7711	6				
31		Följande 4	<i>Debet</i>					
An Vinst och Förlustkonto.								
Följande konton debiteras till								
v. och f.konto för vinsten:								
Per General-varukonto								
för vinst på varuhandeln	497	98						
” Bodkonto								
vinst på bodhandeln	44	—						
” Kommissionskonto hos J. Brandt								
vinst på varor i kommission	297	81						
” Diskonto, vinst på L. Harms fakt.,								
inbetald 4 mån. före förfall.	19	93	859	72				
31		Per Vinst och Förlustkonto						
An följande 9 kreditorer.								
Följande konton krediteras för								
förlusten:								
An Mobiliekonto								
för genom nötning uppkommen								
förlust	10	17						
” J. Therman i Brahestad S. C.								
förlust enl. ackord 50 $\frac{0}{8}$ af 113.60	56	80						
		Transport	66	97				

192

4

Juli månad 1856.

Hufvudboksfolier.	Memorialpagina.		Transport	66 97		
		An $\frac{1}{2}$ skonerten Eos, förlust på proviant och assurancespremie . . .	198 —			
		„ J. Brandt i Köpenhamn M. C. förlust genom kursskillnad . . .	13 91			
		„ General-varukonto, förlust på sveskon	— 6			
		„ Hushållskonto, förlust	80 40			
		„ Handelsomkostnaders konto, förlust	31 51			
		„ Intressekonto, förlust på upplupen, men ej förfallen ränta . . .	11 8	401 93		
		Per Vinst och Förlustkonto				
		An Kapitalkonto.				
			Enligt uppgjort bokslut har jag vunnit fyrahundrade femtiosju rubel sjuttionio kopek silfver, för hvilka mitt rörelsekapital godtskrifves		— —	457 79
Per Kapitalkonto *)						
An Balanskonto	för den efter afslutet af alla kontona uppkommande rena förmögenheten		— —	4389 49		
Augusti månad 1856.						
Följande 8 debitorer, <i>Debent</i>						
1	An Balanskonto. **)	För att ånyo öppna böckerna, afföras följande ifrån balanskonto, genom att kreditera detsamma och debitera dem för deras nuvarande saldo.				

*) Andra uttrycka detta:

Per Kapitalkonto, ny räkning.

An Kapitalkonto, gammal räkning.

**)

Följande, gammal räkning, *Debent*

An desamma, ny räkning.

193

Augusti månad 1856.

10

Hufvudboksfolier.	Memorialpagina.	1 Per Kassakonto för kontanta penningebeloppet	1275	1		
		„ Mobiliekonto för möblernas m. m. nuvarande värde	1006	73		
		„ Bodkonto för varornas i bodan värde enligt inventarium	827	—		
		„ General-varukonto för varulagrets värde enl. inventarium	4421	62		
		„ Konto pro Diverse: dess fordran hos				
		Postmästar Thureson .	26.	75		
		Befallningsman J. Filén	14.	40		
		Prosten C. F. Lindh i X.	37.	—		
		Häradsskr. Waselius i Y.	14.	5		
		B. B. Brander i Esse	4.	80		
		J. Hårdh härstädes .	274.	70	371	70
		„ Vexelkonto: C. Öhmans af C. J. Thodén accepterade tratta .	625	—		
		„ J. Brandt i Köpenhamn. M. C. Saldo Rbdlr 782. 3 à 66 & 90 sk.	573	49		
		„ Vestfinska Assuransbol. M. C. för assur. på $\frac{1}{2}$ skon. Eos, som förolyckats	3000	—		
						12100 55
1 Per Balanskonto. *)						
An följande 10 kreditorer.						
För att ånyo öppna böckerna, kreditera vi följande för deras nuvarande saldo:						
An H. Rosenlund härstädes. M. C. Hans lån af d. 28 Juni med 32 dagars ränta à 5 $\frac{0}{0}$	1205	33				
Transport	1205	33				

*) Andra uttrycka:

Följande, ny räkning, Debent

An Desamma, gammal räkning.

II.

13 a

194

11

Augusti månad 1856.

Hufvudbokstolier.	Memorialpagina.	1	An	Transport	1205	33		
				C. B. Thomson härstädes. M. C. för varor förfallna d. 15 Aug.	575	—		
			”	C. Schmidt i Hamburg. M. C. Saldo B:ko m. 2606, förf. d. 21 Dec., à 34 sch.	1226	35		
			”	C. Rothe i Hamburg. M. C. Saldo B:ko m. 975, förf. d. 21 Dec., à 34 sch.	458	82		
			”	C. Grammann & S. i Lübeck. M. C. Saldo C:t m. 82 à 25 $\frac{0}{0}$ & 34 sch.	30	87		
				Transport	3496	37		

fol. 1.

HUFVUD

Debet.

Kassa

1856				Rb.	kp.
Juli	1	An	3 Kreditorer för passiva . . .	—	—
	31	Journalpag.	” Balanskonto, för netto för- mögenhet	—	—
				6464	49

Kassa

1856					
Juli	$\frac{1}{31}$	An	7 Kreditorer	—	—
				7776	70
				7776	70
Aug.	1	An	Balanskonto	—	—
				1275	1

195

Augusti månad 1856.

12

Hufvudboksfolier.	Memorialpagina.	1	An	Transport	3496	37			
				Th. F. Malmberg härst. M. C.					
				Saldo $\frac{2}{3}$ af Eos' köpeskilling, förf. d. 10 Okt.	2000	—			
				„ L. Breton i Lissabon. M. C.					
				Saldo Miller. 472, förf. d. 10 Aug., à 47 & 34 sch.	652	47			
				„ Acceptkonto för J. Mertens af mig accept. vaxel B:ko m. 120	56	47			
				„ Sparbanken i Jakobstad. M. C. för mitt lån af d. 7 Juli med 23 dagars ränta à 6 $\frac{0}{100}$. . .	1505	75			
				„ Kapitalk:to för rent affärskapital	<u>4389</u>	<u>49</u>	12100	55	

BOK.

fol. 1.

Konto

Credit.

1856				Rb.	kp.
Juli	1	Journalpag.	Per 3 Debitorer för aktiva . . .	2016	20
			„ Kassakonto, för kassabeståndet	3990	50
	31		„ Vinst och förlustkonto, affärsvinst	—	—
				<u>6464</u>	<u>49</u>
Aug.	1		Per Balanskonto (ny räkning) .	—	—
				<u>4389</u>	<u>49</u>

Konto

1856					
Juli	1		Per 9 Debitorer	—	—
	31		„ Balanskonto	—	—
				<u>7776</u>	<u>70</u>

196

fol. 2.

Debet.			Mobilie	
1856				
Juli	1	An Kapitalkonto	825	20
	$\frac{2}{3}$	„ Kassakonto	191	70
			<u> </u>	<u> </u>
				1016 90
				<u> </u>
				1016 90
Aug.	1	An Balanskonto	—	—
				<u> </u>
				1006 78

General Varu

1856					
Juli	1	An Kapitalkonto	241	—	
	$\frac{4}{16}$	„ 6 Kreditorer	3516	32	
	$\frac{1}{9}$	„ Kassakonto	4657	74	8415 6
	31	„ Vinst och förlustkonto	—	—	497 92
			<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
					8912 98

Bod

1856					
Juli	1	An Kapitalkonto	950	—	
	$\frac{2}{9}$	„ Gen.-var.k:to till utminuter.	445	25	1395 25
	31	„ Vinst och förlustkonto	—	—	44 —
			<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
					1439 25
Aug.	1	An Balanskonto	—	—	827 —

H. Rosenlund

1856					
Juli	31	An Balanskonto	—	—	1205 33
			<u> </u>	<u> </u>	<u> </u>
					1205 33

197

fol. 2.

Credit.

Konto

1856		Journalpag.				Rb.	kp.
Juli	31					Per Balanskonto, för nuv. värde	—
		„ Vinst och förlustkonto . . .	—	—	10	17	
					<u>1016</u>	<u>90</u>	

Konto

1856							
Juli	31						
		„ Kassakonto	1733	8	4491	36	
		„ Balanskonto	—	—	4421	62	
					<u>8912</u>	<u>98</u>	

Konto

1856							
Juli	31						
		„ Kassakonto	455	—	612	25	
		„ Balanskonto	—	—	827	—	
					<u>1439</u>	<u>25</u>	

härstädes. M. C.

1856							
Juli	1						
	31	„ Intressekonto, 32 d. ränta à 5%	—	—	5	53	
					<u>1205</u>	<u>53</u>	
Aug.	1	Per Balanskonto	—	—	1205	53	

198

fol. 3.

Debet.

P. U. Strömberg

1856					Rb.	kp.
Juli	31	Journalpag.	An Kassakonto	—	—	300
						—
						300
						—

C. B. Thomson

1856						
Juli	31		An Balanskonto	—	—	575
						—
						575
						—

J. Therman

1856						
Juli	3		An 2 Kreditorer för varor à 2 mån. och emballage . . .	—	—	113 60
						—
						113 60
						—

Kommissionskonto hos

1856						
Juli	10		An General-varukonto, för tjära och plankor	1325	—	
			„ Kassakonto, tull o. klarering	36	—	
	14		„ J. Mertens i Hamburg, assuranskostnader	56	47	
	28		„ J. Brandt i Köpenhamn, frakt och provision	541	66	1959 13
	31		„ Vinst och förlustkonto . . .	—	—	297 81
						2256 94
						—

199

fol. 3.

härstädes. M. C.

Credit.

1856					Rb.	kp.	
Juli	1	Journalpag.	Per Kapitalkonto	—	—	300	—
						300	—

härstädes. M. C.

1856							
Juli	1		Per Kapitalkonto	—	—	575	—
						575	—

i Brahestad. S. C.

1856							
Juli	25		Per Kassakonto	56	80		
			„ Vinst och förl.k:to 50 $\frac{0}{10}$ accord	56	80	113	60
						113	60

J. Brandt i Köpenhamn.

1856							
Juli	28		Per J. Brandt i Köpenhamn, försäljningsräkning	—	—	2256	94
						2256	94

200

fol. 4.

Debet.

C. Öhman

1856		Journalpag.			Rb.	kp.
Juli	12		An General-varukonto, för 200 lisp. smör	600	—	
			„ Kassakonto, klareringskostn.	25	—	625
				<u>625</u>		<u>625</u>

Konto pro

1856						
Juli	12	An Gen.v.k:to	J. Hårdh härst. .	274	70	
	8	„ Bodkonto	Revis. Lundmark	21	95	
		„ „	Postn. Thureson	45	80	
	11	„ „	Befalln. J. Filén	14	40	
		„ „	Prosten Lindh i X.	37	—	
		„ „	J. Waselius i Y.	14	5	
		„ „	B. B. Brander .	4	80	412 70
				<u>412</u>	<u>70</u>	
Aug.	1	An Balanskonto	—	—	371 70

Handels omkostnaders

1856					
Juli	31	An Kassakonto		—	32 10
				<u>—</u>	<u>32 10</u>

C. Schmidt

1856			B:k m.	s.		
Juli	31	An Balanskonto à 34 sch. . .	2606	—	1226	35
			<u>2606</u>	<u>—</u>	<u>1226</u>	<u>35</u>

201

fol. 4.

i Umeå. S. C.

Credit.

1856							
Juli	21	Journalpag.	Per Vexelkonto, hans tratta på Thodén	—	—	625	—
			—			625	—

Diverse.

1856							
Juli	26	Per Kassakonto	Revis. Lundmark	21	95		
		" "	Postm. Thureson	19	5	41	—
	31	" Balansk:to	Postm. Thureson	26	75		
		" "	Befalln. J. Filén .	14	40		
		" "	Prosten Lindh i X.	37	—		
		" "	J. Waselius i Y.	14	5		
		" "	B. B. Brander .	4	80	371	70
						412	70

Konto.

1856							
Juli	3	Per J. Therman för emballage .	—	27			
	5	„ Kassakonto dito .	—	32	—	59	
	31	Per Vinst och förlustkonto . .	—	—	31	51	
					32	10	

Hamburg. M. C.

1856				B:km.	s.		
Juli	4	Per General-varukonto, förf. d. 21 Dec., à 34 sch.	2606	—	1226	35	
			2606	—	1226	35	
Aug.	1	Per Balanskonto	2606	—	1226	35	

II.

13 b

202

fol. 5.

Debet.

C. Rothe

1856			B:k m	s.	Rb.	kp.
Juli	31	Journalpag. An Balanskonto à 34 sch. . . .	975	—	458	82
		—	975	—	458	82

Chr. Grammann

1856			C:t m.	s.		
Juli	31	An Balanskonto à 25 $\frac{0}{8}$ & 34 sch.	82	—	30	87
		—	82	—	30	87

Lorenz Harms & Söhne

1856			C:t m.	s.		
Juli	22	An 2 Kreditorer à 25 $\frac{0}{8}$ & 34 sch.	2646	—	996	14
		—	2646	—	996	14

Louis Breton

1856			Miller			
Juli	31	An Balanskonto à 47 & 34 sch.	472		652	47
		—	472		652	47

C. Schierbeck

1856			Rbdlr	sk.		
Juli	29	An J. Brandt i Köpenhamn à 65 & 90 sk.	210	—	151	67
		—	210	—	151	67

203

fol. 5.

i Hamburg. M. C.

Credit.

1856			B:k m.	s.	Rb.	kp.
Juli	4	Journalpag. Per General-varukonto, förf. d. 21 Dec., à 34 sch.	975	—	458	82
			975	—	458	82
Aug.	1	Per Balanskonto	975	—	458	82

& Söhne i Lübeck. M. C.

1856			C:t m.	s.		
Juli	4	Per Gen.-varukonto, spesenräkn.	82	—	30	87
			82	—	30	87
Aug.	1	Per Balanskonto	82	—	30	87

i Lübeck. M. C.

1856			C:t m.	s.		
Juli	4	Per General-varukonto à 25 $\frac{0}{6}$ & 34 sch., förf. d. 21 Dec.	2646	—	996	14
			2646	—	996	14

i Lissabon. M. C.

1856			Miller			
Juli	16	Per General-varukonto, förf. d. 10 Aug., à 47 & 34 sch. .	472	—	652	47
			472	—	652	47
Aug.	1	Per Balanskonto	472	—	652	47

i Helsingör. M. C.

1856			Rbdlr	sk.		
Juli	16	Per Gen.-varukonto, Sundstull à 65 & 90 sk.	210	—	151	67
			210	—	151	67

204

fol. 6.

Debet.		Hushålls				
1856					Rb.	kp.
Juli	31	Journalpag.	An Bodkonto	19	25	
			„ Kassakonto	60	15	80 40
						80 40

		$\frac{1}{2}$ Skonerten				
1856						
Juli	10		An Th. F. Malmberg härstädes	3000	—	
	$\frac{10}{15}$		„ Kassakonto	198	—	3198 —
						3198 —

		Th. F. Malmberg				
1856						
Juli	10		An Kassakonto	—	—	1000 —
	31		„ Balanskonto	—	—	2000 —
						3000 —

		J. Mertens				
1856				B:k m.	s.	
Juli	24		An Acceptkonto, accept. hans tratta 8 dd. sight	120	—	56 47
				120	—	56 47

205

fol. 6.

Konto.

Credit.

1856		Journalpag.				Rb.	kp.
Juli	31					Per Vinst och förlustkonto . . .	—
			—	—	80	40	

Eos.

1856							
Juli	29						
	31	„ Vinst och förlustkonto . . .	—	—	198	—	
			—	—	3198	—	

härstädes.

1856							
Juli	10						
			—	—	3000	—	
Aug.	1	Per Balanskonto	—	—	2000	—	

i Hamburg. M. C.

1856					B:km.	s.		
Juli	14							
			120	—	56	47		

206

fol. 7.

Debet.

J. Brandt

1856			Rbdlr	sk.	Rb.	kp.
Juli	28	Journalpag. An Kommissionskonto, försäljningsräkning à 65 & 90 sk.	3125	—	2256	94
		—	3125	—	2256	94
Aug.	1	An Balanskonto à 66 & 90 sk.	782	3	573	49
			Vexel (Cambio)			

1856	Juli	21 22	An 2 Kreditorer	—	—	1601	21
			—	—	1601	21	
Aug.	1	An Balanskonto, Öhmans tratta på C. J. Thodén	—	—	627	—	

Konto för

1856	Juli	31	An Vinst och förlustkonto	—	—	1993
			—	—	1993	

Konto för

1856	Juli	31	An Balanskonto, J. Mertens tratta, ordres Strengberg	—	—	56	47
			—	—	56	47	

207

fol. 7.

i Köpenhamn. M. C.

Credit.

1856			Rbdlr	sk.	Rb.	kp.	
Juli	22	Journalpag.	Per Vexelkonto, min tratta, ord.				
			Harms, 65 & 90 sk.	1382	93	976	21
	28		„ Kommissionskonto, omkost-				
			nader	750	—	541	66
	29		„ C. Schierbeck i Helsingör à				
		65 & 90 sk.	210	—	151	67	
	31	„ Balanskonto à 66 & 90 sk.	782	3	573	49	
		„ Vinst och förlustkonto, kurs-					
		skillnad	—	—	13	91	
			<u>3125</u>	—	<u>2256</u>	<u>94</u>	

Konto.

1856						
Juli	22	Per L. Harms & Söhne, min trat-				
		ta på Brandt	—	—	976	21
	31	„ Balanskonto	—	—	625	—
			<u>—</u>	<u>—</u>	<u>1601</u>	<u>21</u>

Diskont.

1856						
Juli	22	Per L. Harms & Söhne	—	—	19	93
			<u>—</u>	<u>—</u>	<u>19</u>	<u>93</u>

Accept.

1856						
Juli	24	Per J. Mertens, hans tratta, or-				
		dres Strengberg	—	—	56	47
			<u>—</u>	<u>—</u>	<u>56</u>	<u>47</u>
Aug.	1	Per Balanskonto, Mertens tratta,				
		ordres Strengberg	—	—	56	47

208

fol. 8.

Debet.		Vinst och Förlust				
1856				Rb.	kp.	
Juli	25	An J. Therman i Brahestad	—	—	56	80
	31	„ Mobiliekonto, för nötning	10	17		
		„ $\frac{1}{2}$ skonerten Eos	198	—		
		„ J. Brandt i K:hamn, kurs- skillnad	13	91		
		„ General-varukonto, förlust å sveskon	—	6		
		„ Hushållskonto	80	40		
		„ Handelsomkostnaders konto	31	51		
		„ Intressekonto	11	8	345	13
		An Kapitalkonto	—	—	457	79
					859	72

Vestfinska Assurans

1856						
Juli	29	An $\frac{1}{2}$ skonerten Eos för teck- nad assurans	—	—	3000	—
					3000	—
Aug.	1	An Balanskonto	—	—	3000	—

Sparbanken i

1856						
Juli	31	An Balanskonto	—	—	1505	75
					1505	75

Intresse

1856						
Juli	31	An 2 Kreditorer	—	—	11	8
					11	8

209

fol. 8.

Credit.

Konto.

1856		Journalpag.				Rb.	kp.
Juli	31						
			Per General-varukonto	497	98		
			„ Bodkonto	44	—		
			„ Kommiss.konto hos J. Brandt	297	81		
			„ Diskonto	19	93	859	72
				<hr/>			
						859	72

Bolaget i Åbo. M. C.

1856					Rb.	kp.	
Juli	29						
			Per Balanskonto	—	—	3000	—
				<hr/>			
						3000	—

Jakobsstad. M. C.

1856					Rb.	kp.	
Juli	31						
	7		Per Kassakonto, mitt lån à 6 $\frac{0}{0}$	—	—	1500	—
	31		„ Intressekonto, 23 dag. ränta	—	—	5	75
				<hr/>			
						1505	75
Aug.	1		Per Balanskonto	—	—	1505	75

Konto.

1856					Rb.	kp.	
Juli	31						
			Per Vinst och förlustkonto . . .	—	—	11	8
				<hr/>			
						11	8

II.

14

210

fol. 9.

Debet.

Balans

1856					Rb.	kp.
Aug.	1	Journalpag.	An H. Rosenlund härstädes .	1205	33	
			" C. B. Thomson "	575	—	
			" C. Schmidt i Hamburg			
			B:ko m. 2606 .	1226	35	
			" C. Rothe " " 975 .	458	82	
			" Chr. Grammann & Söhne			
			C:t m. 82 .	30	87	
			" Th. F. Malmberg härstädes	2000	—	
			" L. Breton i Lissabon Mill. 472	652	47	
			" Acceptkonto	56	47	
			" Sparbanken i Jakobsstad .	1505	75	
			" Kapitalkonto	4389	49	
				12100	55	
				12100	55	

Register till Hufvudboken.

Balanskonto	fol. 9.	Th. F. Malmberg härst.	fol. 6.
Bodkonto	" 2.	J. Mertens i Hamburg	" 6.
J. Brandt i Köpenhamn	" 7.	Mobiliekonto	" 2.
L. Breton i Lissabon .	" 5.	H. Rosenlund härstädes	" 2.
General Varukonto .	" 2.	C. Rothe i Hamburg .	" 5.
Chr. Grammann & S..	" 5.	C. Schmidt "	" 4.
Handelsomkostn. konto	" 4.	Skonerten Eos	" 6.
L. Harms & S. i Lübeck	" 5.	Sparbank. i Jakobsstad	" 8.
Hushållskonto	" 6.	P. U. Strömberg härst.	" 3.
Intressekonto	" 8.	J. Therman i Brahestad	" 3.
Kapitalkonto	" 1.	C. B. Thomson härst. .	" 3.
Kassakonto	" 1.	Vestfinska Assuransbol.	" 8.
Kommissionskonto . . .	" 3.	Vexelkonto	" 7.
Konto för Accept . . .	" 7.	Vinst och förlustkonto	" 8.
Konto för Diskont . . .	" 7.	C. Öhman i Umeå . . .	" 4.
Konto pro. Diverse . . .	" 4.		

211

fol. 9.

Credit.

Konto.

1856		Journalpag.	Per			Rb. kp.		
Aug.	1							
			Per	Kassakonto	1275	1		
			„	Mobiliekonto	1006	73		
			„	Bodkonto	827	—		
			„	Gen. varukonto	4421	62		
			„	Konto pro Diverse	371	70		
			„	Vexelkonto	625	—		
			„	J. Brandt i Köpenhamn	573	49		
			„	Vestfinska Assuransbolaget	3000	—	12100	55
							12100	55

Vid förklaringen af de till bokföringen nödiga böckerna lofvade vi nämna om de brukliga biböckerna. Här vilja vi nu i korthet omnämna de vanligaste af dem.

Om *inkommande faktura- och kalkulationsboken* har det nödigaste redan blifvit anfördt. Dessutom brukar man föra en *utgående fakturabok*, uti hvilken afskrifves hvarje räkning öfver varor, som utgå ifrån vårt lager, men i synnerhet fakturor öfver de varor, som vi uppköpa för andras räkning.

Handelsomkostnaders- eller Kassa spesenbok. Deri upptecknar man de smärre oftare förekommande utgifter, som man har i och för sin handel, för att vid månadens slut införa summan af dem i kassaboken, med åberopande af denna bok.

Hushållsomkostnaders bok. Uti denna antecknas allt, som i kontanter eller varor användes till hushållets behof. Vid månadens slut införes, med åberopande af

212

denna bok, summan af kontanter i kassan och af varor i memorialn.

Brefkopiebok innehåller afskrift af hvarje utgående bref; till lättare uppsläende af de enskilda brefven är den försedd med ett namregister.

Vexelkopiebok innehåller en afskrift af alla genom vår hand gående vaxlar och anvisningar med deras indosseringar. Man betecknar dem med fortgående nummer, hvilken man äfven antecknar på sjelfva vaxeln.

Debet.

Vexel-Scontro

No.	Datum för				Erbållit af	Trassat.	Vexel- belopp.	Kurs.	Belopp i S:r.	
	mottagn.	förfalld.								
1	Juli	21	Aug.	17	C. Öhman i Umeå	C. J. Thodén här Rb.	625	—	625	—
2	„	22	„	22	Trasserat sjelf	J. Brandt i K:hamn Cntm.	2593	1 25 3/4	976	21
						Vinst	—	—	6	1
									1607	22
1	Juli	21	Aug.	17	Qvarliggande	C. J. Thodén här Rb.	625	—	625	—

Den som har mycket ått göra med vaxlar, måste äfven föra en bok, ifrån hvilken han kan finna, hvilka vaxlar äro trasserade på honom, om och när han åccepterat dem och när de äro förfallne. En sådan kallas *Vexelförfullo-* eller *Tratta notis-bok*. En likadan förfallobok kan man föra öfver på tid köpta eller sålda varor.

Tratta Notisbok.

Utställ- ningsd.		Accep- tert.		Förfal- lodag.		Trassent.	Belopp.	Inlöst af (den si- sta innehafvaren)
Juli	16	Juli	24	Aug.	1	J. Mertens i Hamburg B:ko m.	120	P. U. Strengberg.

Speditionsbok föres af dem, som sysselsätta sig med vidsträcktare speditionshandel. De emottagna kolli (va-

213

Vexelscontro, deri antecknar man vextlars och anvisningars ingång och utgång; anmärker insändarens och trassatens namn och boningsort, emottagnings- och utgifningsdagen samt nummern. Sådana hus, som hafva en vidsträckt vextelrörelse, pläga föra en särskild bok för fremmande och en särskild för platsvexlar. För att lemna en föreställning om denna bok, följer här ett schema dertill.

År 1856.

Credit.

Datum.		Indossert, remittert eller öfverlemnadt åt:	Kurs.	Belopp i S:r.
Juli	31	Qvarliggande, accepterad, vid inventarium	—	625 —
„	22	Till Lorenz Harms & Söhne i Lübeck	25 $\frac{1}{2}$ o. 34 $\frac{1}{2}$	982 22
				1607 22

rupackor), fat m. m. med deras märken, nummer och vikt, emottagningsdag, afsändarens namn, alla derföre kontant utlagda kostnader upptecknas på venstra sidan, och midtemot, på den högra sidan, noteras afsändningsdagen och sättet, emottagarens namn, beloppet af omkostnader, provision m. m. Kreditsidans öfverskott i penningekolumnen utvisar den vinst man haft på affären.

Kommissionsbok. Uti denna antecknas alla uppdrag, hvarmed man behedras, kommittentens namn, brevets datum, uti hvilket uppdraget gifves. Så snart uppdraget är fullgjordt, antecknar man likaledes i samma bok dagen då och sättet huru det skett samt utstryker posten så snart man infört den i memorialn. En likadan bok kan man föra för de uppdrag och beställningar, som man gör hos andra. Har man ej vidlyftiga spedi-

214

tions- och kommissionsaffärer, så kan man åtnöja sig med deras bokförande endast i memorialn.

Särskilda handelsgrenar fordra ännu andra böcker, såsom vid rederiaffärer: fartygsböcker för hvarje särskilt fartyg, assuransbok; vid andra affärer: fabriksbok, agiobok, intressebok, m. fl. Inrättningen af sådana böcker beror af de särskilda bestämningar och förhållanden, som man i sådana affärer vill framhålla, äfvensom af lokala bruk.

Fjerde Afdelningen.

Denna afdelning kommer att innehålla diverse för en handlande dels nyttiga, dels nödiga meddelanden.

Emedan en del af det följande fordrar en kännedom om cirkeln, så vilja vi här lemna en nödig definition af densamma.

Cirkeln är en plan figur, som inneslutes af en krokig linie, som kallas *periferi* eller *omkrets* och är sådan, att alla räta linier, som ifrån en viss punkt inom henne, *medelpunkt*, dragas till periferien, äro lika stora. Dessa lika stora linier kallas *radier*. *Diameter* kallas den räta linie, som är dragen genom medelpunkten och slutar sig med sina båda ändar vid periferin. Diametern är således dubbelt så stor som radien och skär cirkeln i tvenne lika stora delar.

Cirkelytan eller *arean* fås enligt trenne regler: 1) multiplicera radien med sig sjelf och denna produkt med decimalbråket: 3,1416; 2) multiplicera diametern med sig sjelf och denna produkt med decimalbråket 0,7854; 3) multiplicera omkretsen med sig sjelf och denna produkt med dec.br. 0,07958. T. ex. a) Radien till

215

ett rundt bord är 6 qvarter, huru stor är dess yta? Sv. $6 \times 6 \times 3,1416 = 113,0976$ qv.qvarter. b) Bottnet till en bränvinstunna är 25 tum i diameter, huru många qv. dec.tum är dess yta? Sv. $25 \times 25 \times 0,7854 = 490,875$ qv. dec.tum. c) Ett rundt torn är vid marken 30 alnar i omkrets, huru stor jordyta upptager det? Sv. $30 \times 30 \times 0,07958 = 71,622$ qv.alnar.

Om rymders beräkning. Vid beräkning af kroppar (rymder, solida figurer) måste man uträkna yttinnehållet af basen (botten, emedan kroppen vanligen föreställes hvila på denna sidoyta). Sedan uppmätes dess höjd, hvarmed förstås det vinkelräta afståndet emellan basen och dess motstående yta. Innan man verkställer den multiplikation, som dernäst vanligen är att göra, måste man noga tillse, att basens ytmått är liknämningt eller liknämningt sort med höjdens längdmått (om basens ytmått är uträknadt i qv.fot, så måste längden mätas i längdfot, ej i alnar eller famnar); kroppens rymdmått eller kubikinnehåll blir då liknämningt med basens ytmått och höjdens längdmått; d. ä. om basens yta är uträknad i qv.alnar och höjden i alnar, så blir kroppens innehåll bestämd i kubikalnar.

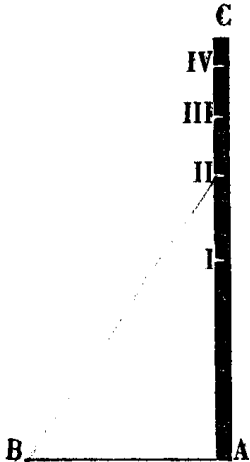
Af kroppar vilja vi omnämna beräkningen endast af *cylindriska* och *koniska*.

Våra sår, ämbare och jemnbreda dricksglas m. m. äro *cylindriska kärl*, jemntjocka runda stockar och dylika äro *cylindriska kroppar*. Kubikinnehållet af cylindriska kroppar fås: Beräkna bottnets yta (basen) efter någon af reglorna för uträkning af cirkelns yta, multiplicera bottnets eller basens sålunda funna yta med höjden, båda bragta till liknämningt mått. T. ex. a) Huru många kannor inrymmer ett kär, som i bottendiameter är 2 alnar och i höjd 5 qvarter? Sv. 314,16 kannor; uträkning: gör 2 alnar till decimaltum: 2 gånger

216

20 = 40 dec.tum, multiplicera enligt reg. 2 för cirkeln $40 \times 40 = 1600$, denna prod. med 0,7854 = 1256,64 qv. dec.tum, som nu är bottnets ytinnehåll, multiplicera detta tal med höjden 5 qvarter, som måste förvandlas till liknämning sort med ytinnehållet, d. ä. till decimaltum: $1256,64 \times 25 = 31416$ kub. dec.tum, som utgör karet's kubikinnehåll, och emedan 100 kub. dec.tum är en kannas kubikinnehåll, så dividera karet's kub.inneh. 31416 med 100, då blir qvoten 314,16, som är det antal kannor, som karet inrymmer. b) Huru många kannor inrymmer en brännvinspanna med platta och lika stora bottner, när bottendiametern är 6 qvarter och höjden 8 dec.tum? Svar: 56,5483 kannor.

Vid cylindriska kärles mätning och förfärdigande kan man begagna sig af s. k. *visirstaf*. Denna staf kan man själf konstruera på följande sätt: Drag en rät linie BA, som är lika stor med bottendiametern i ett vanligt kannmått. Drag ifrån A en linie AC (med vinkelhake), som är vinkelrät emot BA; afsätt ifrån A en linie Ai, som är lika stor med BA; mät afståndet emellan punkten B och i, afsätt detta afstånd ifrån A till ii; uppmät afståndet ifrån B till ii, afsätt detta ifrån A till iii; tag derpå afståndet ifrån B till iii, afsätt detta ifrån A till iv o. s. v.;

fortfar dermed efter behag.

Om man nu vill göra ett cylindriskt kärl med samma höjd, som den första kannan, och detta kärl skall inrymma 2 kannor, så tages till bottendiam. för det nya kärlet afståndet ifrån A till II; skall det inrymma 3 kannor, så tages till bottendiam. afståndet från A till III o. s. v. Skall det nya kärlet hafva lika stor botten som det förra, men inrymma 2, 3, 4 gånger så mycket, så

217

göres naturligtvis dess höjd 2, 3 eller 4 gånger så stor som det förras.

Dessa längder: A I, A II, A III, A IV, A V, A VI, kan man nu afsätta på ena sidan af en fyrkantig käpp; på annan sida kan man afsätta botten AB huru många gånger som helst. Den förra sidan af denna käpp, som kallas visirstaf, benämnes *arealsidan*; den andra *längdsidan*.

Om ett cylindriskt kärl är framsatt till mätning, så mäter man med visirstafvens arealsida kärlets botten-diameter, då man finner huru många kannor, alla af lika höjd med enkannmättet, kunna stå på kärlets botten. Derefter uppmätes med längdsidan kärlets höjd, då man finner huru många hvarf sådana kannor kunna stå på hvarandra i kärlet. Om dessa tal, som utmärka kärlets bottendiameter och höjd, multipliceras med hvarandra, så utvisar produkten antalet kannor, som rymmas i kärlet.

T. ex. Om bottnets diameter hade räckt ifrån A till IV och kärlets höjd hade varit 7 gånger så stor som linien AB, hvilken är afsatt på käppens längdsida, så hade kärlet inrymt $4 \times 7 = 28$ kannor.

Anm. Ett rundt jemntjockt kannmåtts längd och bottendiameter är 5 tum, 0 lin., 3 gran, 1 skrupel, diagonal ifrån botten till botten (= höjd) 7 tum, 1 linie, 1 gran, 5 skrupel. En konisk kannas bottendiameter är 6,8 tum, höjd 7,85 tum.

Kon är detsamma som kägla. Den cirkelrunda yta, på hvilken konen föreställes hvila, kallas konens *bas*; den motsatta spetsen, uti hvilken den bugtiga ytan slutar, kallas konens *spets*; vinkelräta afståndet emellan basen och spetsen kallas konens *höjd*.

Regel för uträkning af konens kubikinnehåll: Sök basens yta efter någon af reglorna för cirkelns yta,

118

multiplicera denna med höjden och dividera produkten med 3.

Parallelt afstympad kon är en sådan kon, der spetsen blifvit rakt, icke snedt, afhuggen. Regel för kubikinnehållets beräkning: Addera båda bottenradierna tillsammans, multiplicera summan med sig sjelf, ifrån produkten subtrahera radiernas produkt, multiplicera resten med höjden samt slutligen multiplicera denna produkt med dec.br. 1,0472; äro diameterna kända, så förfar man med dem såsom med radierna och multiplicerar slutligen med dec.br. 0,2618. Äro periferierna bekanta, så förfares lika, men slutligen multipliceras med dec.br. 0,02653.

Anm. 1. Bukiga kärl, bränvins- och vintunnor kunna anses bestå af tvenne parallelt afstympade koner, hvilkas mindre baser utgöras af kärlets bottnar och de större basernas diametrar af bukdiametern (genom sprundhålet. Då kärlet efter denna grund uträknas, bör man dock såsom de båda stympade konernas höjd anse afståndet emellan krösarne (bottnarnas yttre inskärningar) och ej kärlets invändiga längd.

Med mycken bekvämlighet kan visirstafven här användas, då man anser kärlet som en cylinder, hvars bas har till diameter bukdiameterns och bottendiameterns halfva summa. Härvid bör dock märkas, att ju större kärlets hvälfning är, i samma mån blir det på sistnämnda sätt erhållna resultatet något för litet. Dessa kärl kunna med visirstafven mätas på följande sätt: Mät med stafvens arealsida kärlets bottendiameter och bukdiametern, samt dividera summan med 2, så gifver qvoten en medeldiameter, som utvisar kanntalet för en cylinder af lika rymd som kärlets, om kärlet neml. hade samma höjd som det kannmätt, efter hvilket visirstafven är konstruerad. Mät derefter fatets hela längd

119

med stafvens längdsida och multiplicera denna längd med det nyss erhållna talet, så gifver produkten kärlets hela rymd.

Anm. 2. Runda stockar äro paralelt afstympade koner, men emedan vid deras beräkning särdeles noggranhet ej är af nöden, så kunna de anses som cylindrar, då dervid basens omkrets tages på midten af stocken.

Här vilja vi nu låta en mängd tabeller för beräkning af rundt och fyrkantigt virkes kubikinnehåll följa.

Anvisning till begagnande af nästföljande tabell vid uträknande af runda stockars och vexande träds kubikinnehåll: Uppmät stockens omkrets på midten i verk-tum, dess längd i alnar. Antalet tum uppsökes i första kolumnen, antalet alnar i alnkolumnen. Kubikinnehållet, uttryckt i *kubikfot*, påträffas der, hvarest alnkolumnen sammanträffar med den uppsökta tummens horisontala rad. T. ex. om en stock på midten är 48 tum i omkr. och dess längd är 20 alnar, så är dess kubikinnehåll = 51 kubikfot. Vore stockens längd 19 alnar, så blir dess kubikinnehåll midt emellan 18 alnars kubikinnehåll och 20 alnars, d. ä. midt emellan 45,9 och 51 kub.f. eller $\frac{45,9 \times 51}{2} = \frac{96,9}{2} = 48,4$ kubikfot.

Ehuru tabellen upptager medelomkretsen endast för hvar 3:dje tum, torde den dock vara tillräcklig för praktiskt behof, i fall man, om det gifna tumtalet ej finnes på tabellen, på nyss nämndt sätt tager medeltalet af de närmast liggande tumtalens kubikinnehåll. På följande sätt kan dock större noggranhet vinnas. Antag att trädets längd vore 30 alnar och medelomkretsen 112 v.tum. För den uppgifna längden och 111 v.t. omkr. är kub.inneh. = 408,9 k.f., för 114 v.t. medelomkrets är det 431 k.f. Skillnaden emellan dessa tal är 22,1 k.f., tredjedelen deraf utgör ungefär 7,4; denna

220

tredjedel adderas till kubikinnehållet för 111 v.t. medelomkrets, då summan blir 416,3 kub.fot = den ifrågavarande stockens kubikinnehåll. Hade medelomkret-

Tabellen

Cylindrars, runda stockars och växande

Omkrets i verkt.	6 aln.	8 aln.	10 aln.	12 aln.	14 aln.	16 aln.	18 aln.	20 aln.
18	2,2	2,9	3,6	4,3	5,0	5,8	6,4	7,1
21	2,9	3,9	4,9	5,8	6,8	7,8	8,8	9,8
24	3,8	5,0	6,4	7,6	8,9	10,2	11,4	12,7
27	4,8	6,4	8,0	9,6	11,3	12,9	14,5	16,1
30	5,9	8,0	10,0	11,9	13,9	15,9	17,9	19,9
33	7,2	9,6	12,0	14,4	16,8	19,2	21,6	24,0
36	8,6	11,4	14,3	17,2	20,0	22,9	25,8	28,6
39	10,1	13,5	16,8	20,2	23,5	26,9	30,3	33,6
42	11,7	15,6	19,5	23,4	27,3	31,2	35,1	39,0
45	13,4	17,9	22,4	26,9	31,3	35,8	40,3	44,8
48	15,3	20,4	25,5	30,6	35,7	40,8	45,9	51,0
51	17,2	23,0	28,8	34,5	40,3	46,8	51,8	57,5
54	19,3	25,8	32,3	38,7	45,2	51,6	58,0	64,5
57	21,5	28,7	35,9	43,1	50,3	57,5	64,6	71,8
60	23,9	31,8	39,8	47,7	55,7	63,7	71,6	79,6
63	26,3	35,1	43,9	52,6	61,4	70,2	79,0	87,7
66	28,9	38,5	48,2	57,8	67,4	77,1	86,7	96,3
69	31,6	42,1	52,6	63,2	73,7	84,2	94,7	105,3
72	34,4	45,9	57,3	68,8	80,3	91,7	103,2	114,7
75	37,3	49,7	62,2	74,6	87,0	99,5	111,9	124,4
78	40,3	53,8	67,3	80,7	94,2	107,6	121,1	134,5
81	43,5	58,0	72,6	87,1	101,6	116,1	130,6	145,1
84	46,8	62,4	78,0	93,6	109,2	124,8	140,4	156,0
87	50,2	66,9	83,7	100,4	117,1	133,9	150,6	167,4
90	53,7	71,6	89,5	107,5	125,4	143,3	161,2	179,1
93	57,4	76,5	95,6	114,7	133,8	153,0	172,0	191,2
96	61,1	81,5	101,9	122,3	142,7	163,0	183,4	203,8

221

sen varit $112\frac{1}{2}$ v.t., så hade det legat midt emellan 111 och 114 v.t. medelomkrets, och kubikinnehållet hade blifvit $\frac{408,9 + 431}{2} = \frac{839,9}{2} = 419,9$ kub. fot.

1.

träds kubikinnehåll i kubikfot.

22 aln.	24 aln.	26 aln.	28 aln.	30 aln.	32 aln.	34 aln.	36 aln.
7,9	8,6						
10,7	11,7						
14,0	15,3	16,5	17,8	19,1	20,4	21,6	22,9
17,7	19,3	20,9	22,5	24,1	25,8	27,4	29,0
21,9	23,9	25,9	27,9	29,8	31,8	33,8	35,8
26,4	28,9	31,3	33,7	36,1	38,5	40,9	43,3
31,5	34,4	37,2	40,1	43,0	45,8	48,7	51,6
37,0	40,4	43,7	47,0	50,4	53,8	57,2	60,5
42,9	46,8	50,7	54,6	58,5	62,4	66,3	70,2
49,2	53,7	58,2	62,7	67,2	71,6	76,1	80,6
56,1	61,2	66,3	71,4	76,5	81,5	86,6	91,7
63,3	69,0	74,8	80,5	86,3	92,0	97,8	103,5
71,0	77,4	83,8	90,2	96,7	103,2	109,6	116,1
79,0	86,2	93,4	100,6	107,7	114,9	122,1	129,3
87,5	95,5	103,5	111,4	119,4	127,3	135,3	143,2
96,5	105,3	114,1	122,9	131,7	140,5	149,2	158,0
106,0	115,6	125,2	134,9	144,5	154,1	163,8	173,4
115,8	126,3	136,8	147,4	157,9	168,4	178,9	189,5
126,1	137,6	149,0	160,5	172,0	183,5	194,9	206,4
136,8	149,2	161,7	174,0	186,6	199,0	211,4	223,9
148,0	161,5	174,9	188,3	201,8	215,3	228,7	242,2
159,6	174,1	188,6	203,2	217,7	232,2	246,7	261,2
171,6	187,2	202,8	218,4	234,0	249,6	265,3	280,9
184,1	200,8	217,6	234,3	251,0	267,7	284,5	301,2
197,0	214,9	232,8	250,7	268,6	286,6	304,5	322,4
210,3	229,4	248,6	267,7	286,8	305,9	325,0	344,2
224,2	244,6	264,9	285,3	305,7	326,1	346,5	366,8

222

Ehuru vi i föregående tabell, tagen ur C. A. Nyströms "Praktisk Handbok i Planimetri och Stereometri, Sthm 1853", efter hvilken äfven reglorna för rymders beräknande äro affattade, hafva framställt sättet för beräkningen af runda stockars kubikinnehåll, så vilja vi, med ledning af J. Schadebergs Tabeller för beräkning af trädvaror, Sthm 1851, lemna följande noggrannare tabell för beräkning af rundt virke, äfvenså en mängd tabeller för andra beräkningar af trädvaror.

Tabellens begagnande torde ej behöfva någon förklaring.

Tabellen är beräknad efter formeln:

$$K = P h \left(\frac{R+r}{2} \right)^2,$$

uti hvilken K betyder kubikinnehållet, P det bekanta talet 3,1416, d. ä. periferiens proportionstal till diametern, hvilken förhåller sig till periferin såsom 1 till 3,1416, d. ä. periferin är 3,1416 gånger större än diametern; R betyder radien i storändan, r radien i lilländan och h längden.

Regeln blir således följande: Gör längden till v.tum, addera större och mindre radien, dividera denna summa med 2, multiplicera denna qvot med sig sjelf; denna produkt multipliceras med längden, uttryckt i v.tum, samt denna produkt med talet 3,1416; produkten divideras med 1728, då resultatet blir kubikfot.

Ytterligare vilja vi anföra en par i praktiken använda reglor för beräkning af rundt virkes kub.innehåll:

Reg. 1. Diametern, tagen på midten i tum, multipliceras med sig sjelf, denna produkt med längden, tagen i fot, denna slutliga produkt divideras med talet 183, qvoten blir kubikfot. (Tullkammare-beräknings-sättet.)

223

Reg. 2. Diametern i storändan tages $\frac{1}{6}$ ifrån rotändan, multipliceras med sig sjelf, diametern i lilländan multipliceras med sig sjelf, ytterligare diametrarne med hvarandra; dessa produkter adderas till en summa, denna summa multipliceras med längden i fot, och denna produkt divideras med talet 550; qvoten blir stockens kubikinnehåll i kubikfot.

Storändans diameter brukar vanligen tagas $\frac{1}{6}$ ifrån rotändan, emedan träden vanligen tilltaga så hastigt i tjocklek nedåt roten, att man ej skulle få någon pålitlig mätning, om man mätte sjelfva rotändan.

Tabellen 5 visar i första och andra kolumnen huru många tum af omkretsen på midten svarar emot diameters tumtal på midten.

224

Tab. 2. Rundt virke.

Diameter 6 tum. Diameter 7 tum. Diameter 8 tum.

Längd i fot.	Kub.fot.	Kub. tum.	Kub. linier.	Längd i fot.	Kub.fot.	Kub. tum.	Kub. linier.	Längd i fot.	Kub.fot.	Kub. tum.	Kub. linier.
12	2	615	987	12	3	357	1350	12	4	325	424
14	2	1294	271	14	3	1281	710	14	4	1531	1070
16	3	244	1283	16	4	477	70	16	5	1009	1716
18	3	923	567	18	4	1400	1158	18	6	489	634
20	3	1601	1579	20	5	596	525	20	6	1695	1285
22	4	552	863	22	5	1517	1613	22	7	1174	203
24	4	1231	147	24	6	713	963	24	8	652	849
26	5	181	1168	26	6	1637	243	26	9	130	1475
28	5	860	452	28	7	832	1331	38	9	1337	393
30	5	1538	1354	30	8	30	787	30	10	815	1064
32	6	489	638	32	8	954	147	32	11	284	1710
34	6	1167	1650	34	9	149	1235	34	11	1490	628
36	7	118	934	36	9	1073	599	36	12	968	1274
38	7	797	218	38	10	268	1688	38	13	447	192
40	7	1475	1230	40	10	1192	1056	40	13	1663	843
42	8	426	514	42	11	398	412	42	14	1141	1489
44	8	1104	1526	44	11	1321	1501	44	15	624	407
46	9	55	810	46	12	507	851	46	16	102	1053
48	9	734	94	48	12	1431	202	48	16	1318	1699
50	9	1412	1106	50	13	626	1313	50	17	783	622
52	10	363	390	52	13	1550	675	52	18	261	1268
54	10	1040	1402	54	14	746	37	54	18	1467	186
56	10	1720	686	56	14	1669	1158	56	19	945	832
58	11	670	1698	58	15	865	526	58	20	423	1478
60	11	1350	982	60	16	60	1575	60	20	1631	400
62	12	301	266	62	16	984	937	62	21	1109	1046
64	12	978	1278	64	17	180	299	64	22	587	1692
66	12	1657	562	66	17	1103	1389	66	23	66	610
68	13	608	1574	68	18	299	751	68	23	1272	1256
70	13	1286	857	70	18	1223	110	70	24	745	179
72	14	237	141	72	19	418	1198	72	25	223	825

Anm. Vi hafva här anfördt endast jemna längdefot, emedan i försäljningen oftast sådana förekomma, men vill man veta huru man skall finna kub.innehållet af de emellan de jemna talen varande uddatal, så adderar

225

Rundt virke.

Diam. 9 tum.				10 tum.				11 tum.			
Längd i fot.	Kub.fot.	Kub. tum.	Kub. linier.	Längd i fot.	Kub.fot.	Kub. tum.	Kub. linier.	Längd i fot.	Kub.fot.	Kub. tum.	Kub. linier.
12	5	520	1570	12	6	941	1312	12	7	1588	1382
14	6	319	1258	14	7	1098	1244	14	9	413	1036
16	7	119	846	16	8	1254	1194	16	10	966	691
18	7	1646	534	18	9	1411	1104	18	11	1519	345
20	8	1444	304	20	10	1569	1036	20	13	344	—
22	9	479	1012	22	11	1727	966	22	14	896	1382
24	10	1041	1408	24	13	155	896	24	15	1449	1036
26	11	840	1096	26	14	310	826	26	17	274	691
28	12	639	784	28	15	472	756	28	18	827	345
30	13	438	456	30	16	626	686	30	19	1380	—
32	14	237	144	32	17	783	616	32	21	204	1382
34	15	35	1560	34	18	940	546	34	22	757	1036
36	15	1562	1248	36	19	1097	483	36	23	1310	691
38	16	1361	936	38	20	1254	413	38	25	135	345
40	17	1160	608	40	21	1411	345	40	26	688	—
42	18	959	294	42	22	1568	275	42	27	1240	1382
44	19	757	1708	44	23	1725	205	44	29	65	1036
46	20	556	1394	46	25	154	137	46	30	618	691
48	21	355	1080	48	26	311	67	48	31	1171	345
50	22	154	760	50	27	468	—	50	32	1724	—
52	22	1681	438	52	28	624	1658	52	34	548	1382
54	23	1480	132	54	29	784	1589	54	35	1101	1036
56	24	1278	1546	56	30	938	1521	56	36	1654	691
58	25	1077	1232	58	31	1096	1451	58	38	478	345
60	26	876	912	60	32	1252	1382	60	39	1032	—
62	27	675	594	62	33	1410	1312	62	40	1584	1382
64	28	474	274	64	34	1567	1242	64	42	409	1036
66	29	272	1688	66	35	1723	1174	66	43	962	691
68	30	71	1374	68	37	153	1004	68	44	1515	345
70	30	1598	1064	70	38	309	1036	70	46	340	—
72	31	1397	751	72	39	466	966	72	47	892	1382

man det närmast mindre och närmast större talets kub. innehåll och dividerar summan med 2. Qvoten är det mellanliggande uddatalets kubikinnehåll.

II.

15 a

226

Rundt virke.

Diam. 12 tum. 13 tum. 14 tum. 15 tum.

Längd i fot.	Kub.fot	Kub. tum.	Längd i fot.	Kub.fot	Kub. tum.	Längd i fot.	Kub.fot	Kub. tum.	Längd i fot.	Kub.fot	Kub. tum.
12	9	734	12	11	104	12	12	1430	12	14	1254
14	10	1720	14	12	1560	14	14	1668	14	17	310
16	12	978	16	14	1292	16	17	179	16	19	1096
18	14	237	18	16	1023	18	19	417	18	22	152
20	15	1223	20	18	752	20	21	657	20	24	940
22	17	481	22	20	481	22	23	895	22	26	1724
24	18	1468	24	22	211	24	25	1133	24	29	780
26	20	726	26	23	1668	26	27	1372	26	31	1566
28	21	1712	28	25	1398	28	29	1610	28	34	622
30	23	971	30	27	1128	30	32	122	30	36	1409
32	25	229	32	29	856	32	34	361	32	39	465
34	26	1215	34	31	586	34	36	599	34	41	1249
36	28	474	36	33	319	36	38	837	36	44	310
38	29	1460	38	35	46	38	40	1075	38	46	1094
40	31	718	40	36	1504	40	42	1314	40	49	151
42	32	1705	42	38	1232	42	44	1552	42	51	935
44	34	963	44	40	962	44	47	62	44	53	1719
46	36	221	46	42	691	46	49	302	46	56	775
48	37	1208	48	44	419	48	51	540	48	58	1559
50	39	466	50	46	152	50	53	779	50	61	621
52	40	1452	52	47	1609	52	55	1017	52	63	1405
54	42	711	54	49	1339	54	57	1255	54	66	461
56	43	1697	56	51	1069	56	59	1494	56	68	1245
58	45	955	58	54	799	58	62	4	58	71	301
60	47	214	60	55	528	60	64	243	60	73	1091
62	48	1200	62	57	256	62	66	481	62	76	147
64	50	458	64	58	1712	64	68	719	64	78	931
66	51	1445	66	60	1443	66	70	958	66	80	1715
68	53	703	68	62	1171	68	72	1196	68	83	771
70	54	1689	70	64	903	70	74	1436	70	85	1560
72	56	947	72	66	631	72	76	1674	72	88	616

227

Rundt virke.

Diam. 16 tum. 17 tum. 18 tum. 19 tum.

Längd i fot.	Kub. tum.	Kub. tum.	Längd i fot.	Kub. tum.	Kub. tum.	Längd i fot.	Kub. tum.	Kub. tum.	Längd i fot.	Kub. tum.	Kub. tum.
12	16	1303	12	18	1579	12	21	354	12	23	1083
14	19	943	14	22	113	14	24	1276	14	27	975
16	22	587	16	25	379	16	28	474	16	31	869
18	25	227	18	28	641	18	31	1396	18	35	761
20	27	1599	20	31	907	20	35	592	20	39	655
22	30	1239	22	34	1169	22	38	1514	22	43	547
24	33	879	24	37	1431	24	42	708	24	47	439
26	36	522	26	40	1697	26	45	1633	26	51	332
28	39	162	28	44	231	28	49	847	28	55	224
30	41	1534	30	47	497	30	53	25	30	59	118
32	44	1174	32	50	759	32	56	947	32	63	10
34	47	814	34	53	1021	34	60	141	34	66	1630
36	50	458	36	56	1286	36	63	1066	36	70	1524
38	53	98	38	59	1548	38	67	260	38	74	1416
40	55	1469	40	63	86	40	70	1185	40	78	1310
42	58	1109	42	66	348	42	74	379	42	82	1202
44	61	749	44	69	610	44	77	1301	44	86	1094
46	64	390	46	72	876	46	81	498	46	90	987
48	67	30	48	75	1138	48	84	1420	48	94	879
50	69	1405	50	78	1408	50	88	617	50	98	773
52	72	1045	52	81	1670	52	91	1539	52	102	665
54	75	686	54	85	204	54	95	733	54	106	557
56	78	329	56	88	466	56	98	1658	56	110	451
58	80	1697	58	91	728	58	102	852	58	114	343
60	83	1337	60	94	994	60	106	50	60	118	237
62	86	977	62	97	1256	62	109	972	62	122	129
64	89	617	64	100	1518	64	113	166	64	126	23
66	92	264	66	104	55	66	116	1091	66	129	1642
68	94	1632	68	107	317	68	120	285	68	133	1534
70	97	1276	70	110	583	70	123	1210	70	137	1428
72	100	916	72	113	845	72	127	404	72	141	1320

228

Rundt virke.

Diam. 20 tum. 21 tum. 22 tum. 23 tum.

Längd i fot.	Kub.fot.	Kub. tum.	Längd i fot.	Kub.fot.	Kub. tum.	Längd i fot.	Kub.fot.	Kub. tum.	Längd i fot.	Kub.fot.	Kub. tum.
12	26	311	12	28	1491	12	31	1170	12	34	1076
14	30	939	14	33	1163	14	36	1652	14	40	678
16	34	1566	16	38	837	16	42	409	16	46	282
18	39	466	18	43	509	18	47	891	18	51	1612
20	43	1094	20	48	182	20	52	1376	20	57	1218
22	47	1722	22	52	1582	22	58	130	22	63	820
24	52	622	24	57	1254	24	63	615	24	69	422
26	56	1250	26	62	928	26	68	1105	26	75	27
28	61	150	28	67	600	28	73	1588	28	80	1357
30	65	777	30	72	274	30	79	336	30	86	963
32	69	1405	32	76	1674	32	84	818	32	92	565
34	74	305	34	81	1346	34	89	1300	34	98	167
36	78	932	36	86	1019	36	95	57	36	103	1501
38	82	1560	38	91	691	38	100	539	38	109	1103
40	87	460	40	96	365	40	105	1024	40	115	708
42	91	1088	42	101	37	42	110	1506	42	121	310
44	95	1716	44	105	1437	44	115	270	44	126	1640
46	100	615	46	110	1111	46	121	745	46	132	1246
48	104	1243	48	115	783	48	126	1227	48	138	848
50	109	144	50	120	456	50	131	1712	50	144	453
52	113	772	52	125	100	52	137	467	52	150	55
54	117	1400	54	129	1500	54	142	949	54	155	1385
56	122	299	56	134	1202	56	147	1433	56	161	991
58	126	927	58	139	874	58	153	187	58	167	593
60	130	1555	60	144	548	60	158	672	60	173	199
62	135	455	62	149	220	62	163	1154	62	178	1529
64	139	1083	64	153	1620	64	168	1636	64	184	1133
66	143	1710	66	158	1293	66	174	393	66	190	736
68	148	610	68	163	965	68	179	875	68	196	338
70	152	1238	70	168	639	70	184	1360	70	201	1672
72	157	138	72	173	311	72	190	114	72	207	1274

229

Rundt virke.

Diam. 24 tum. 25 tum. 26 tum. 27 tum.

Längd i fot.	Kub.fot.	Kub. tum.	Kub.fot.	Kub. tum.	Kub.fot.	Kub. tum.	Kub.fot.	Kub. tum.
12	37	1206	40	1566	44	421	47	1230
14	43	1694	47	1250	51	1067	55	1146
16	50	458	54	934	58	1714	63	1066
18	56	946	61	618	66	632	71	982
20	62	1437	68	306	73	1279	79	901
22	69	197	74	1718	81	197	87	817
24	75	685	81	1402	88	843	95	733
26	81	1177	88	1086	95	1490	103	652
28	87	1665	95	770	103	408	111	568
30	94	428	102	459	110	1054	119	488
32	100	916	109	143	117	1700	127	404
34	106	1404	115	1555	125	618	135	320
36	113	167	122	1241	132	1265	143	239
38	119	655	129	925	140	183	151	155
40	125	1147	136	612	147	830	159	75
42	131	1635	143	296	154	1476	166	1718
44	138	399	149	1708	162	394	174	1634
46	144	886	156	1390	169	1041	182	1554
48	150	1374	163	1074	176	1687	190	1470
50	157	138	170	765	184	606	198	1389
52	163	626	177	449	191	1252	206	1305
54	169	1114	184	133	199	170	214	1221
56	175	1602	190	1547	206	817	222	1141
58	182	362	197	1231	213	1463	230	1057
60	188	857	204	918	221	381	238	976
62	194	1345	211	602	228	1027	246	892
64	201	105	218	286	235	1673	254	808
66	207	596	224	1700	243	592	262	728
68	213	1084	231	1384	250	1238	270	644
70	219	1575	238	1071	258	157	278	563
72	226	335	245	754	265	803	286	479

230

Tabellen 3.

Beräkning af fyrkantigt virkes kubikinnehåll.

Regel: mät längden i fot, bredden i v.tum och tjockleken i v.tum, multiplicera längden med bredden och denna produkt med tjockleken, samt dividera produkten med 144; eller gör längden till tum, multiplicera längd, bredd och tjocklek med hvarandra och dividera produkten med 1728; i båda fallen blir resultatet kubikfot. T. ex. om längden är 20 fot, bredden 6 tum, tjockleken 2 tum, så är kubikinnehållet $= \frac{20 \times 6 \times 2}{144} = \frac{240}{144} = 1\frac{2}{3}$ kub.fot, eller $= \frac{20 \times 12 \times 6 \times 2}{1728} = \frac{2880}{1728} = 1\frac{2}{3}$ kubikfot.

Med tillhjälp af följande tabeller kunna vi finna kubikinnehållet för hvilken mängd som helst. Vilja vi t. ex. veta kubikinnehållet af $5\frac{1}{2}$ dussin 14 fots 7 tums och $2\frac{1}{4}$ tums plankor, så finna vi att en tolft 14 f. 7 t. 2 t. plankor utgör 16 kf. 576 kt., således 5 tolft. $= 5 \times 16$ f. 576 t. $= 81$ kub.f. 1152 t. \times och $\frac{1}{2}$ tolft $= 8$ kf. 288 t.; för $\frac{1}{4}$ tum är 1 tolft $= 2$ f. 72 t., således 5 tolft. $= 5 \times 2$ f. 72 t. $= 10$ f. 360 t. \times och $\frac{1}{2}$ tolft. $= 1$ f. 36 t.; om nu alla dessa innehåll adderas: 81 f. 1152 t. $+ 8$ f. 288 t. $+ 10$ f. 360 t. $+ 1$ f. 36 $= 101$ kf. 108 kt., hvilket utgör hela mängdens kubikinnehåll. Äro måttbestämningarne engelska, så äro också dessa kub.f. engelska, men om måttbestämningarne äro svenska, så är resultatet sv. k.f. Om vi vilja förvandla de svenska kubikfötterna till engelska, så sker det genom följande kedjesats:

? $101\frac{1}{6}$ sv. k.f.
 $108\frac{1}{5}$ 100 eng. kf. Svar: 93,4 eng.
 cub. feet. Obs. 100 eng. c. f. äro neml. lika med $108\frac{1}{5}$
 sv. k.f. Vilja vi veta huru stor del af en Petersburger

231

standard dessa 93,4 eng. c. f. äro, så dividera vi dem med 165; $\frac{93,4}{165} = 0,57$ stand. Vilja vi veta huru mycket $101\frac{1}{16}$ sv. k.f. äro i standard, så dividera med $178\frac{1}{2}$; $\frac{101\frac{1}{16}}{178\frac{1}{2}} = 0,57$ stand.

På tabelln äro för utrymmets skull upptagne endast 14, 18 och 22 fots längd. Vilja vi veta kub.inneh. t. ex. för 16 fots längd 9 t. bredd 3 t. tjocklek, så taga vi kub.inneh. för en lika bred och tjock 14 fots plank = 1 f. 1296 t. och addera dertill innehållt för en 18 fots pl. = 2 f. 432 t., summa = 4 f., och dividera denna summa med 2, så blir qvoten 2 = kub.innehållt för 16 fots 9 t. 3 t. Vilja vi veta kub.innehållt för 15 fot, så adderas innehållt för 14 och 16 fot och divideras med 2, d. ä. $\frac{1 \text{ f. } 1296 \text{ t.} + 2}{2} = 1 \text{ fot } 1512 \text{ t. o. s. v.}$

För 1 pl., 12 f. lång och $\frac{1}{4}$ tum tjock, är kub.inneh. följande: för 7 tum. br. = 252 k.tum; för 8 t. br. = 288 k.t.; för 9 t. br. = 324 k.t.; för 10 t. br. = 360 k.t.; för 11 t. br. = 396 k.t.; för 12 t. br. = 432 k.t. Med dessa upplysningar torde tabellen få en nödig användbarhet.

232

Fyrkantigt virke.

14 fots längd $\frac{1}{4}$ tums tjocklek.

styck. bräder	7 t. br.		8 t. br.		9 t. br.		10 t. br.		11 t. br.		12 t. br.	
	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.
1	—	294	—	336	—	378	—	420	—	462	—	504
2	—	588	—	672	—	756	—	840	—	924	—	1008
3	—	882	—	1008	—	1134	—	1260	—	1386	—	1512
4	—	1176	—	1344	—	1512	—	1680	1	120	1	288
5	—	1470	—	1680	1	162	1	372	1	582	1	792
6	1	36	1	288	1	540	1	792	1	1044	1	1296
7	1	330	1	624	1	918	1	1212	1	1506	2	72
8	1	624	1	960	1	1296	1	1632	2	240	2	576
9	1	918	1	1296	1	1674	2	324	2	702	2	1080
10	1	1212	1	1632	2	324	2	744	2	1164	2	1584
11	1	1506	2	240	2	702	2	1164	2	1626	3	360
12	2	72	2	576	2	1080	2	1584	3	360	3	864

14 fots längd 1 tums tjocklek.

1	—	1176	—	1344	—	1512	—	1680	1	120	1	288
2	1	624	1	960	1	1296	1	1632	2	240	2	576
3	2	72	2	576	2	1080	2	1584	3	360	3	864
4	2	1248	3	192	3	864	3	1536	4	480	4	1152
5	3	696	3	1536	4	648	4	1488	5	600	5	1440
6	4	144	4	1152	5	432	5	1440	6	720	7	—
7	4	1320	5	768	6	216	6	1392	7	840	8	288
8	5	768	6	384	7	—	7	1344	8	960	9	576
9	6	216	7	—	7	1512	8	1296	9	1080	10	864
10	6	1392	7	1344	8	1296	9	1248	10	1200	11	1152
11	7	840	8	960	9	1080	10	1200	11	1320	12	1440
12	8	288	9	576	10	864	11	1152	12	1440	14	—

233

Fyrkantigt virke.

14 fots längd 2 tums tjocklek.

stycken plankor	7 t. br.		8 t. br.		9 t. br.		10 t. br.		11 t. br.		12 t. br.	
	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.
1	1	624	1	960	1	1296	1	1632	2	240	2	576
2	2	1248	3	192	3	864	3	1536	4	480	4	1152
3	4	144	4	1152	5	432	5	1440	6	720	7	—
4	5	768	6	384	7	—	7	1344	8	960	9	576
5	6	1392	7	1344	8	1296	9	1248	10	1200	11	1152
6	8	288	9	576	10	864	11	1152	12	1440	14	—
7	9	912	10	1576	12	432	13	1056	14	1680	16	576
8	10	1536	12	768	14	—	15	960	17	192	18	1152
9	12	432	14	—	15	1296	17	864	19	432	21	—
10	13	1056	15	960	17	864	19	768	21	672	23	576
11	14	1680	17	192	19	432	21	672	23	912	25	1152
12	16	576	18	1152	21	—	23	576	25	1152	28	—

14 fots längd 3 tums tjocklek.

1	2	72	2	576	2	1080	2	1584	3	360	3	864
2	4	144	4	1152	5	432	5	1440	6	720	7	—
3	6	216	7	—	7	1512	8	1296	9	1080	10	864
4	8	288	9	576	10	864	11	1152	12	1440	14	—
5	10	360	11	1152	13	216	14	1008	16	72	17	864
6	12	432	14	—	15	1296	17	864	19	432	21	—
7	14	504	16	576	18	648	20	720	22	792	24	864
8	16	576	18	1152	21	—	23	576	25	1152	28	—
9	18	648	21	—	23	1080	26	432	28	1512	31	864
10	20	720	23	576	26	432	29	288	32	144	35	—
11	22	792	25	1152	28	1512	32	144	35	504	38	864
12	24	864	28	—	36	864	35	—	38	864	42	—

234

Fyrkantigt virke.

18 fots längd $\frac{1}{4}$ tums tjocklek.

stycken bräder.	7 t. br.		8 t. br.		9 t. br.		10 t. br.		11 t. br.		12 t. br.	
	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.
1	—	378	—	432	—	486	—	540	—	594	—	648
2	—	756	—	864	—	972	—	1080	—	1188	—	1296
3	—	1134	—	1296	—	1458	—	1620	1	54	1	216
4	—	1512	1	—	1	216	1	432	1	648	1	864
5	1	162	1	432	1	702	1	972	1	1242	1	1512
6	1	540	1	864	1	1188	1	1512	2	108	2	432
7	1	918	1	1296	1	1674	2	324	2	702	2	1080
8	1	1296	2	—	2	432	2	864	2	1296	3	—
9	1	1674	2	432	2	918	2	1404	3	162	3	648
10	2	324	2	864	2	1404	3	216	3	756	3	1296
11	2	702	2	1296	3	162	3	756	3	1350	4	216
12	2	1080	3	—	3	648	3	1296	4	216	4	864

18 fots längd 1 tums tjocklek.

1	—	1512	1	—	1	216	1	432	1	648	1	864
2	1	1296	2	—	2	432	2	864	2	1296	3	—
3	2	1080	3	—	3	648	3	1296	4	216	4	864
4	3	864	4	—	4	864	5	—	5	864	6	—
5	4	648	5	—	5	1080	6	432	6	1512	7	864
6	5	432	6	—	6	1296	7	864	8	432	9	—
7	6	216	7	—	7	1512	8	1296	9	1080	10	864
8	7	—	8	—	9	—	10	—	11	—	12	—
9	7	1512	9	—	10	216	11	432	12	648	13	864
10	8	1296	10	—	11	432	12	864	13	1296	15	—
11	9	1080	11	—	12	648	13	1296	15	216	16	864
12	10	864	12	—	13	864	15	—	16	864	18	—

235

Fyrkantigt virke.

18 fots längd 2 tums tjocklek.

stycken plankor	7 t. br.		8 t. br.		9 t. br.		10 t. br.		11 t. br.		12 t. br.	
	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.
1	1	1296	2	—	2	432	2	864	2	1296	3	—
2	3	864	4	—	4	864	5	—	5	864	6	—
3	5	432	6	—	6	1296	7	864	8	432	9	—
4	7	—	8	—	9	—	10	—	11	—	12	—
5	8	1296	10	—	11	432	12	864	13	1296	15	—
6	10	864	12	—	13	864	15	—	16	864	18	—
7	12	432	14	—	15	1296	18	864	19	432	21	—
8	14	—	16	—	18	—	20	—	22	—	24	—
9	15	1296	18	—	20	432	22	864	24	1296	27	—
10	17	864	20	—	22	864	25	—	27	864	30	—
11	19	432	22	—	24	1296	27	864	30	432	33	—
12	21	—	24	—	27	—	30	—	33	—	36	—

18 fots längd 3 tums tjocklek.

1	2	1080	3	—	3	648	3	1296	4	216	4	864
2	5	432	6	—	6	1296	7	864	8	432	9	—
3	7	1512	9	—	10	216	11	432	12	648	13	864
4	10	864	12	—	13	864	15	—	16	864	18	—
5	13	216	15	—	16	1512	18	1296	20	1080	22	864
6	15	1296	18	—	20	432	22	864	24	1296	27	—
7	18	648	21	—	23	1080	26	432	28	1512	31	864
8	21	—	24	—	27	—	30	—	33	—	36	—
9	23	1080	27	—	30	648	33	1296	37	216	40	864
10	26	432	30	—	33	1296	37	864	41	432	45	—
11	28	1512	33	—	37	216	41	432	45	648	49	864
12	31	864	36	—	40	864	45	—	49	864	54	—

236

Fyrkantigt virke.

22 fots längd $\frac{1}{4}$ tums tjocklek.

stycken bräder	7 t. br.		8 t. br.		9 t. br.		10 t. br.		11 t. br.		12 t. br.	
	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.
1	—	462	—	528	—	594	—	660	—	726	—	792
2	—	924	—	1056	—	1188	—	1320	—	1452	—	1584
3	—	1386	—	1584	1	54	1	252	1	450	1	648
4	1	120	1	384	1	648	1	912	1	1176	1	1440
5	1	582	1	912	1	1242	1	1572	2	174	2	504
6	1	1044	1	1440	2	108	2	504	2	900	2	1296
7	1	1506	2	240	2	702	2	1164	2	1626	3	360
8	2	240	2	768	2	1296	3	96	3	624	3	1152
9	2	702	2	1296	3	162	3	756	3	1350	4	216
10	2	1164	3	96	3	756	3	1416	4	348	4	1008
11	2	1626	3	624	3	1350	4	348	4	1074	5	72
12	3	360	3	1152	4	216	4	1008	5	72	5	864

22 fots längd 1 tums tjocklek.

1	1	120	1	384	1	648	1	912	1	1176	1	1440
2	2	240	2	768	2	1296	3	96	3	624	3	1152
3	3	360	3	1152	4	216	4	1008	5	72	5	864
4	4	480	4	1536	5	864	6	192	6	1248	7	576
5	5	600	6	192	6	1512	7	1104	8	696	9	288
6	6	720	7	576	8	432	9	288	10	144	11	—
7	7	840	8	960	9	1080	10	1200	11	1320	12	1440
8	8	960	9	1344	11	—	12	384	13	768	14	1152
9	9	1080	11	—	12	648	13	1296	15	216	16	864
10	10	1200	12	384	13	1296	15	480	16	1392	18	576
11	11	1320	13	768	15	216	16	1392	18	840	20	288
12	12	1440	14	1152	16	864	18	576	20	288	22	—

237

Fyrkantigt virke.

22 fots längd 2 tums tjocklek.

stycken plankor	7 t. br.		8 t. br.		9 t. br.		10 t. br.		11 t. br.		12 t. br.	
	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.	kf.	kt.
1	2	240	2	768	2	1296	3	96	3	624	3	1152
2	4	480	4	1536	5	864	6	192	6	1248	7	576
3	6	720	7	576	8	432	9	288	10	144	11	—
4	8	960	9	1344	11	—	12	384	13	668	14	1152
5	10	1200	12	384	13	1296	15	480	16	1292	18	576
6	12	1440	14	1152	16	864	18	576	19	288	22	—
7	13	1680	17	192	19	432	21	672	22	912	25	1152
8	16	192	19	960	22	—	24	768	25	1536	29	576
9	18	432	22	—	24	1296	27	864	29	432	33	—
10	20	672	24	768	27	864	30	960	32	1076	36	1152
11	22	912	26	1536	30	432	33	1056	35	1700	40	576
12	24	1152	29	576	33	—	36	1152	40	576	44	—

22 fots längd 3 tums tjocklek.

1	3	360	3	1152	4	216	4	1008	5	72	5	864
2	6	720	7	576	8	432	9	288	10	144	11	—
3	9	1080	11	—	12	648	13	1296	15	216	16	864
4	12	1440	14	1152	16	864	18	576	20	288	22	—
5	16	72	18	576	20	1080	22	1584	25	360	27	864
6	19	432	22	—	24	1296	27	864	30	432	33	—
7	22	792	25	1152	28	1512	32	144	35	504	38	864
8	25	1152	29	576	33	—	36	1152	40	576	44	—
9	28	1472	33	—	37	216	41	432	45	648	49	864
10	32	108	36	1152	41	432	45	1440	50	720	55	—
11	35	468	40	576	45	648	50	720	55	792	60	864
12	38	848	44	—	49	864	55	—	60	864	66	—

238

Tabellen 4.

Sidan af den största fyrkant som ur en stam kan huggas eller sågas.

Stammens diameter på midten i tum.	Fyrkantens sida i tum och linier.	Stammens diameter på midten i tum.	Fyrkantens sida i tum och linier.
3	2	27	19
4	2	28	19
5	3	29	20
6	4	30	21
7	4	31	21
8	5	32	22
9	6	33	23
10	7	34	24
11	7	35	24
12	8	36	25
13	9	37	26
14	9	38	26
15	10	39	27
16	11	40	28
17	12		
18	12		
19	13		
20	14		
21	14		
22	15		
23	16		
24	16		
25	17		
26	18		

Tabellen 5.

Sidorna af den bjelke, som, huggen eller sågad af en rund stam, kan uppbära den möjligen största tyngd.

Stammens omkrets på midten i tum.	Stammens diameter på midten i tum.	Bärbjelkens mindre sida i tum.	Bärbjelkens större sida i tum.	Innehållet af bärbjelkens ändyta i \square tum.
$12\frac{7}{12}$	4	$2\frac{3}{10}$	$3\frac{1}{4}$	0,052
$15\frac{2}{3}$	5	$2\frac{11}{12}$	$4\frac{1}{2}$	0,081
$18\frac{10}{12}$	6	$3\frac{1}{2}$	$4\frac{5}{6}$	0,117
22	7	4	$5\frac{3}{4}$	0,160
$25\frac{1}{8}$	8	$4\frac{5}{8}$	$6\frac{1}{2}$	0,208
$28\frac{1}{4}$	9	$5\frac{1}{6}$	$7\frac{1}{3}$	0,265
$31\frac{2}{5}$	10	$5\frac{3}{4}$	$8\frac{1}{6}$	0,327
$34\frac{1}{2}$	11	$6\frac{1}{3}$	9	0,400
$37\frac{2}{3}$	12	$6\frac{9}{10}$	$9\frac{3}{4}$	0,430
$40\frac{7}{8}$	13	$7\frac{1}{2}$	$10\frac{2}{3}$	0,557
44	14	$8\frac{1}{2}$	$11\frac{2}{5}$	0,641
$47\frac{1}{8}$	15	$8\frac{2}{3}$	$12\frac{1}{4}$	0,736
$50\frac{1}{4}$	16	$9\frac{1}{4}$	$13\frac{1}{6}$	0,830
$53\frac{2}{5}$	17	$9\frac{4}{5}$	$13\frac{9}{10}$	0,947
$56\frac{1}{2}$	18	$10\frac{2}{5}$	$14\frac{7}{10}$	1,061
$59\frac{2}{3}$	19	$10\frac{9}{10}$	$15\frac{1}{2}$	1,181
$63\frac{1}{5}$	20	$11\frac{1}{2}$	$16\frac{1}{3}$	1,309
$65\frac{9}{10}$	21	$12\frac{1}{3}$	$17\frac{1}{6}$	1,443
69	22	$12\frac{7}{10}$	18	1,584
$72\frac{1}{6}$	23	$13\frac{1}{4}$	$18\frac{3}{4}$	1,734
$75\frac{1}{3}$	24	$13\frac{4}{5}$	$19\frac{1}{2}$	1,900
$78\frac{2}{3}$	25	$14\frac{2}{5}$	$20\frac{5}{12}$	2,49
$89\frac{3}{4}$	26	15	$21\frac{1}{3}$	2,222
$84\frac{7}{8}$	27	$15\frac{1}{2}$	$22\frac{1}{10}$	2,390
88	28	$16\frac{1}{6}$	$22\frac{4}{5}$	2,566

240

Tabellen 6.

Bräder och plankor, till antal och storlek, som ur såg-block kunna erhållas.

Brädernas eller plankornas tjocklek i tum.	12 tums diameter.		13 t. diam.		14 t. diam.		15 t. diam.	
	Stycketal.	Bredd i tum.	Stycketal.	Bredd i tum.	Stycketal.	Bredd i tum.	Stycketal.	Bredd i tum.
$\frac{3}{4}$	8	9	8	$10\frac{1}{2}$	8	$11\frac{3}{4}$	8	13
	10	$7\frac{1}{4}$	10	8	10	$10\frac{1}{4}$		10
1	6	$9\frac{1}{2}$	6	10	6	$12\frac{1}{4}$	6	$13\frac{1}{4}$
	8	7	8	9	8	$10\frac{1}{2}$		8
$1\frac{1}{4}$	4	$10\frac{1}{2}$	4	$11\frac{3}{4}$	4	$12\frac{3}{4}$	6	$12\frac{1}{4}$
$1\frac{1}{4}$	6	$8\frac{1}{4}$	6	$9\frac{3}{4}$	6	11		8
$1\frac{1}{2}$	4	$9\frac{3}{4}$	4	11	4	$12\frac{1}{2}$	4	$13\frac{3}{4}$
$1\frac{3}{4}$	4	9	4	$10\frac{1}{2}$	4	$11\frac{3}{4}$		6
2	3	10	3	$11\frac{1}{4}$	3	$12\frac{1}{2}$	3	$9\frac{1}{2}$
2	—	—	5	7	5	9		5
$2\frac{1}{4}$	2	11	2	12	2	$13\frac{1}{2}$	4	$10\frac{1}{4}$
$2\frac{1}{4}$	4	7	3	$10\frac{3}{4}$	4	$10\frac{1}{4}$		4
$2\frac{1}{4}$	—	—	4	$8\frac{1}{2}$	—	—	—	—
$2\frac{1}{2}$	2	8	2	12	2	13	2	14
$2\frac{1}{2}$	4	$5\frac{1}{2}$	4	$7\frac{1}{2}$	4	$9\frac{1}{4}$		3
$2\frac{3}{4}$	2	$10\frac{1}{2}$	2	12	2	13	2	$10\frac{1}{2}$
$2\frac{3}{4}$	—	—	3	$9\frac{3}{4}$	4	8		2
$2\frac{3}{4}$	—	—	4	$6\frac{1}{2}$	—	—	3	$12\frac{1}{4}$
3	3	$7\frac{1}{2}$	3	9	3	$10\frac{1}{4}$		3
$3\frac{1}{4}$	2	10	2	11	2	$12\frac{1}{4}$	2	$13\frac{1}{2}$
$3\frac{1}{4}$	—	—	—	—	3	10		3
$3\frac{1}{2}$	2	$9\frac{1}{2}$	2	11	2	12	2	$13\frac{1}{4}$
$3\frac{1}{2}$	—	—	—	—	3	9		3

241

Bräder och plankor ur sågstockar.

Brädernas eller plankornas tjocklek i tum.	16 t. diam.		17 t. diam.		18 t. diam.		19 t. diam.	
	Stycketal.	Bredd i tum.	Stycketal.	Bredd i tum.	Stycketal.	Bredd i tum.	Stycketal.	Bredd i tum.
1	12	13	10	14	12	13 $\frac{1}{2}$	12	15
1	12	11	12	12 $\frac{1}{2}$	14	11 $\frac{1}{2}$	14	13
1	6	14 $\frac{1}{2}$	8	14	10	13 $\frac{1}{4}$	10	14 $\frac{1}{2}$
1	8	13	10	11 $\frac{3}{4}$	—	—	11	12 $\frac{1}{4}$
1	10	10 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—
1 $\frac{1}{4}$	6	13 $\frac{1}{2}$	6	14 $\frac{1}{2}$	8	13 $\frac{3}{4}$	8	15
1 $\frac{1}{4}$	8	11	8	12 $\frac{1}{2}$	—	—	9	13 $\frac{1}{2}$
1 $\frac{1}{2}$	4	14 $\frac{1}{2}$	6	13 $\frac{3}{4}$	6	14 $\frac{3}{4}$	7	14 $\frac{3}{4}$
1 $\frac{1}{2}$	5	13 $\frac{1}{2}$	7	12 $\frac{1}{4}$	7	13 $\frac{1}{2}$	8	13 $\frac{1}{4}$
1 $\frac{1}{2}$	6	12 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—
1 $\frac{1}{2}$	4	14	5	14	6	13 $\frac{3}{4}$	6	15
1 $\frac{1}{2}$	5	13	6	12 $\frac{1}{2}$	7	11 $\frac{1}{2}$	7	13 $\frac{1}{4}$
1 $\frac{1}{2}$	6	11	—	—	—	—	—	—
1 $\frac{1}{2}$	4	13 $\frac{1}{2}$	5	13	5	14 $\frac{1}{4}$	5	15 $\frac{1}{2}$
2	4	12	—	—	6	12 $\frac{1}{4}$	6	13 $\frac{3}{4}$
2	5	12 $\frac{3}{4}$	4	14	4	15	4	16 $\frac{1}{4}$
2 $\frac{1}{4}$	4	10 $\frac{1}{2}$	5	11 $\frac{1}{2}$	5	13	5	14 $\frac{1}{2}$
2 $\frac{1}{4}$	5	14	3	15	4	14 $\frac{1}{2}$	4	15 $\frac{1}{2}$
2 $\frac{1}{2}$	3	12	4	13 $\frac{1}{4}$	5	12	5	13 $\frac{1}{2}$
2 $\frac{1}{2}$	4	13 $\frac{1}{2}$	3	14 $\frac{1}{2}$	4	13 $\frac{3}{4}$	4	15
2 $\frac{3}{4}$	4	11	4	12 $\frac{1}{4}$	—	—	5	12
3	3	13	3	14	3	15 $\frac{1}{4}$	4	14
3 $\frac{1}{4}$	3	12 $\frac{1}{2}$	3	13 $\frac{1}{2}$	3	14 $\frac{3}{4}$	3	16
3 $\frac{1}{2}$	2	14 $\frac{1}{2}$	2	15 $\frac{1}{4}$	3	14 $\frac{1}{4}$	3	13 $\frac{1}{4}$
3 $\frac{1}{2}$	3	12	3	13	—	—	4	15 $\frac{1}{2}$
							4	12

II.

16

242

Bräder och plankor ur sågstockar.

Brädernas och plankornas tjocklek i tum.	20 t. diam.		21 t. diam.		22 t. diam.		23 t. diam.	
	Stycketal.	Bredd i tum.	Stycketal.	Bredd i tum.	Stycketal.	Bredd i tum.	Stycketal.	Bredd i tum.
14	14 $\frac{1}{2}$	14	15 $\frac{3}{4}$	14	17	15	17 $\frac{3}{4}$	
—	—	15	15	15	16	16	16 $\frac{1}{4}$	
—	—	16	14	16	15 $\frac{1}{4}$	17	15 $\frac{1}{4}$	
—	—	17	12 $\frac{3}{4}$	—	—	—	—	
1	10	11	16	10	18 $\frac{1}{4}$	12	17 $\frac{3}{4}$	
1	11	12	15	11	17 $\frac{1}{4}$	13	16 $\frac{1}{2}$	
1	12	13	12 $\frac{1}{4}$	12	16 $\frac{1}{4}$	—	—	
1 $\frac{1}{4}$	8	16	17 $\frac{1}{4}$	9	17 $\frac{1}{2}$	10	17 $\frac{3}{4}$	
1 $\frac{1}{4}$	9	15	16 $\frac{1}{4}$	10	16 $\frac{1}{4}$	11	16 $\frac{1}{2}$	
1 $\frac{1}{4}$	10	13 $\frac{1}{2}$	15	11	14 $\frac{3}{4}$	12	14 $\frac{3}{4}$	
1 $\frac{1}{4}$	—	—	11	12	13	—	—	
1 $\frac{1}{2}$	7	16	17	8	17 $\frac{1}{4}$	8	18 $\frac{1}{2}$	
1 $\frac{1}{2}$	8	14 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{3}{4}$	9	15 $\frac{1}{2}$	9	17	
1 $\frac{1}{2}$	—	—	9	10	13 $\frac{3}{4}$	10	15 $\frac{1}{2}$	
1 $\frac{1}{2}$	6	16 $\frac{1}{4}$	17 $\frac{1}{4}$	6	18 $\frac{1}{2}$	7	18 $\frac{1}{2}$	
1 $\frac{1}{2}$	7	14 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{3}{4}$	7	17	8	17	
1 $\frac{1}{2}$	—	—	8	8	15 $\frac{1}{2}$	9	15	
2	6	15	16 $\frac{1}{4}$	6	17 $\frac{1}{2}$	6	19	
2	7	12 $\frac{3}{4}$	14 $\frac{1}{4}$	7	15 $\frac{3}{4}$	7	17 $\frac{1}{4}$	
2 $\frac{1}{4}$	5	15 $\frac{3}{4}$	17	5	18 $\frac{1}{4}$	5	19 $\frac{1}{4}$	
2 $\frac{1}{4}$	6	13 $\frac{1}{2}$	15	6	16 $\frac{1}{4}$	6	17 $\frac{1}{4}$	
2 $\frac{1}{2}$	4	16 $\frac{3}{4}$	18	4	17 $\frac{3}{4}$	7	15 $\frac{1}{4}$	
2 $\frac{1}{2}$	5	14 $\frac{3}{4}$	16	5	19	5	18 $\frac{1}{2}$	
2 $\frac{3}{4}$	4	16	13 $\frac{1}{4}$	4	17 $\frac{1}{4}$	6	16 $\frac{1}{2}$	
2 $\frac{3}{4}$	5	13 $\frac{1}{4}$	17 $\frac{1}{4}$	5	15	5	17 $\frac{3}{4}$	
3	4	15 $\frac{1}{2}$	15	4	18 $\frac{1}{2}$	6	14 $\frac{3}{4}$	
3	5	12 $\frac{1}{4}$	16 $\frac{1}{2}$	4	17 $\frac{3}{4}$	4	18 $\frac{3}{4}$	
3 $\frac{1}{4}$	3	17	—	—	—	—	—	
3 $\frac{1}{4}$	4	14 $\frac{1}{2}$	16	4	17	4	18 $\frac{3}{4}$	
3 $\frac{1}{2}$	3	16 $\frac{3}{4}$	15	4	—	—	—	
					16 $\frac{1}{4}$	5	14	
						4	17 $\frac{3}{4}$	

Tabellen 7.

Det största antal läkter, som fås ifrån en sågstock.

Sågblockets Diameter i tum.	Stycketal.													
	1 och $2\frac{1}{8}$ tum i fyrkant	$1\frac{1}{8}$ och $2\frac{1}{4}$ tum	$1\frac{1}{4}$ o. $2\frac{1}{4}$ t.	$1\frac{1}{2}$ o. $2\frac{1}{2}$ t.	$1\frac{3}{4}$ o. 3 t.	$1\frac{1}{2}$ o. $1\frac{1}{2}$ t.	$1\frac{1}{2}$ o. $2\frac{1}{2}$ t.	$1\frac{1}{2}$ o. 3 t.	$1\frac{3}{4}$ o. 3 t.	$1\frac{3}{4}$ o. 3 t.	$1\frac{3}{4}$ o. 3 t.	2 och $2\frac{1}{4}$ tum	2 och $2\frac{1}{4}$ tum	3 och 3 tum
12	30	20	18	18	12	20	12	12	16	12	12	12	9	6
13	32	24	18	18	12	24	12	12	20	12	18	12	12	6
14	32	28	24	24	18	30	18	18	24	18	20	15	15	9
15	40	32	30	32	24	36	24	24	30	24	20	15	9	9
16	40	40	32	32	24	42	25	24	36	30	25	20	12	12
17	50	40	40	40	32	49	30	24	42	36	30	20	12	16
18	50	45	40	40	32	49	35	28	42	42	30	25	16	16
19	60	50	48	45	36	56	40	32	48	48	36	30	16	16
20	66	60	54	50	40	64	43	35	56	56	42	36	20	20
21	72	66	60	54	45	72	45	40	64	64	49	42	20	20
22	84	72	66	60	50	80	50	40	80	80	56	49	25	25
23	91	78	72	66	55	90	54	45	90	90	64	49	25	25
24	98	82	77	72	60	90	60	50	90	90	72	56	25	25

244

Följande tabeller och upplysningar efter J. J. Åstrand må tjena till lättande af besväret med vid lastning af plankor, battins, bräder, spiror och bjelkar förefallande räkningar.

Frakten för skogsprodukter kan bestämmas, antingen såsom hittills vanligt är, vid de fyra förstnämnda trädvarusorterna per *Petersburger-Standards*, eller också efter fartygets dräktighet, t. ex. i *Tons*, såsom stundom är fallet vid export af bjelkar. Att dock än det ena, än det andra af dessa befraktningssätt, efter olika omständigheter, är fördelaktigare, torde framlysa af det följande.

Storleken af en Petersb.-Stand. motsvarar rymden af det ursprungligen i Ryska Östersjöhamnarna begagnade trädvarumåttet: *Standard-hundrade*, innehållande 10 standard-dussin eller tolfte plankor, en hvar tolfte af 72 löpande fot à 3 tums tjocklek och 11 tums bredd engelskt mått. Enligt en annan bestämning är en Petersb.-stand. lika med 120 st. 12 fots 11 tums och $1\frac{1}{2}$ tums bräder eng. mått. Kubikinnehållet af en stand-hundrade är således 10 gånger 72 gånger 11 gånger 3 divideras med 144 $\left(\frac{10 \times 72 \times 11 \times 3}{144} = \frac{23760}{144}\right)$ hvilket gör 165 eng. k. fot eller då 100 eng. kf. äro lika med $108\frac{1}{2}$ sv. kf., så äro 165 eng. kf. eller en *standard-hundrade* lika med $178\frac{1}{2}$ sv. kf. Efter den sednare bestämningen blir kub. innehållet också alldeles lika $\left(\frac{120 \times 12 \times 11 \times 1\frac{1}{2}}{144} = 165\right)$.

Följande tabell A lemna upplysning huru många plankor, bräder och battins af andra dimensioner, än de nyssanfördas, svara emot kubikinnehållet af en Petersburger-standards.

I följande tabell äro endast jemna fottal ifrån 14 till 22 uträknade, de udda fottalens stycketal fås genom summering af det närmast större och närmast mindre

245

fottalets stycketalssumma och denna summas dividering med 2. T. ex. huru många 17 fots 6 tums och 3 tums plankor går på en Petersb.-stand.? Af 18 fots går det 73, af 16 fots 82, således $73 + 82 = 155$ divideradt med 2 ger $77\frac{1}{2}$ stycken. Dessutom bör observeras, att vid denna tabell äro bråk bortlemnade, det bråk som varit mindre än en half har blifvit alldeles bortlemnadt, har bråket gått till en half eller derutöfver, så har följande hela tal upptagits.

Tab. A. En Petersburger-standard (165 eng. k.fot) innehåller af plankor, battins, bräder:

Tjocklek i engelska tum.	Längd i engelska fot.	Bredd i engelska tum.						
		6	7	8	9	10	11	12
		Antal stycken.						
3 tum	14	94	80	70	63	57	51	47
	16	82	70	62	55	50	45	41
	18	73	63	55	49	44	40	37
	20	66	57	49	44	40	36	33
	22	60	51	45	40	36	33	30
$2\frac{1}{2}$ tum	14	113	97	85	75	68	62	58
	16	99	85	74	66	59	54	49
	18	88	76	66	59	53	48	44
	20	79	68	59	53	48	43	40
	22	72	62	54	48	43	39	36
2 tum	14	141	121	106	94	85	77	71
	16	121	106	93	83	74	68	62
	18	110	94	82	73	66	60	55
	20	99	85	74	66	59	54	50
	22	90	77	68	60	54	49	45
$1\frac{1}{2}$ tum	12	220	189	165	147	132	120	110
	14	189	162	142	126	113	103	94
$1\frac{1}{4}$ tum	12	264	226	198	176	158	144	132
	14	226	194	170	151	136	123	113
1 tum	12	330	283	247	220	198	180	165
	14	283	242	212	189	170	154	141

246

Särskildta fartyg kunna hafva lika drägtighet, angifven i svåra läster eller tons, men likväl olika rymd i kubikfot och standards, till följe af deras mer eller mindre skarpa eller fylliga byggnadssätt, och dels deras olika inredning med kajut, skans, proviant- och segelförvaringsrum m. m. samt tvertom lika rymd i kubikfot och standards, men betydligt olika drägtighet. Det antal kubikfot eller standards, som kunna inlastas uti ett fartyg, måste derföre till stor del vara beroende af nyssnämnde större eller mindre inredning och fartygets fylligare eller skarpare byggnadssätt, äfvensom af verkets olika torrhet och tyngd.

Jemförelsen emellan flera olika byggda och olika inredda fartygs drägtighet (s. k. klipperfartyg äro ej medtagna i jemnförelsen, emedan deras standard-rymd utgör endast 60 procent af drägtigheten och de således ej äro egnade till trädvaruexport) i svåra läster och det antal Petersburger-standard torrt virke, som de efter tät stufning befunnits inrymma, har ledt till följande resultater med afseende å det högsta, minsta och medelantal svenska och engelska kubikfot, som motsvara en svensk svår läst samt en engelsk ton, äfvensom de deremot svarande procentantalen af en Petersburger-standard.

En svensk svår läst eller 18 Skeppund jernvigt motsvarar i mindre rymliga fartyg en lastrymd af 119 sv. k.fot och 110 engelska cub. feet (kubikfot) eller $\frac{110}{165} = \frac{2}{3}$ d. ä. 66 $\frac{2}{3}$ procent af en Petersb.-standard; i mycket rymliga fartyg åter 141 sv. k. fot och 130 engelska cub. feet, eller 78 $\frac{3}{4}$ proc. af en Petersb.-stand.

En engelsk ton, eller 7 $\frac{1}{2}$ skeppund jernvigt motsvarar i mindre rymliga fartyg: 49 $\frac{7}{12}$ sv. k. fot och 45 $\frac{5}{6}$ eng. cub. feet, eller 37 $\frac{3}{4}$ procent af en Petersb.-stand.; i mycket rymliga fartyg åter: 58 $\frac{3}{4}$ sv. k. fot och 54 $\frac{1}{3}$

247

eng. cub. feet, eller $32\frac{7}{8}$ procent af en Petersb.-stand.
Således i medeltal räknadt:

En svensk svår läst motsvarar i medelmåttigt rymliga fartyg: $\left(\frac{119 + 141}{2}\right)$ 130 sv. kubikfot och $\left(\frac{110 + 130}{2}\right)$ 120 eng. cub. feet eller $72\frac{3}{4}$ proc. af en Petersb.-stand. En eng. ton motsvarar i dylika fartyg $54\frac{1}{6}$ sv. k. fot och $50\frac{1}{4}$ eng. cub. feet eller $30\frac{5}{16}$ proc. af en Petersb.-standard *).

Vid frakträkningar antages i allmänhet en ton utgöra 50 eng. cub. feet bjelkar. Om man vid detta antagande icke fäster afseende på fartygets byggnads-sätt och dess större eller mindre inredning, så kan, i fall inredningen är mycket inskränkt och fartyget mycket fylligt byggdt, för hvarje ton af dess drägtighet inlastas $54\frac{1}{3}$ cub. feet, under det frakten beräknas efter blott 50 cub. feet, hvarigenom fartygsegaren förlorar mer än 9 proc. af det rätta fraktbeloppet. Äro fartygets inredningar deremot ovanligt stora, så kan det ej intaga mer än $45\frac{5}{8}$ cub. feet bjelkar för hvarje ton, ehuru befraftaren erlägger frakt för 50 cub. feet, hvarigenom för honom uppstår en förlust i fraktbeloppet af 9 procent. Häraf inser man fördelen att befrafta per läst eller per ton sådana fartyg, som hafva inskränkta inredningar eller ett i förhållande till deras drägtighet stort lastrum, och då detta skall fullastas, men deremot efter Petersburger-standard, mindre rymliga och skarpt byggda fartyg, antingen deras lastrum skall lastas helt och hållet, eller endast till en del.

Detta antal tons fyrkantigt virke, som motsvarar ett fartygets standardtal, kan, efter dess byggnadssätt

*) Om stufning ej förrättas med nödig noggrannhet, och om virket ej är fullkomligt torrt, så uppkommer en minskning i de anförde rymdförhållandena af en eller flera procent.

248

och inredning, variera emellan 3 och $3\frac{3}{8}$ gånger fartygets tonstal.

Medeltalet här af eller $3\frac{3}{10}$ är precist lika med qvoten, som uppkommer, då en standards kubikinnehåll, 165 engelska cubik feet, divideras med 50, eller den i praxis antagna rymden i eng. cub. feet för en ton fyrkantigt virke. Vanligen evalveras dock en Petersburger-standard med 3 tons bjelkar, till följe hvaraf en Petersburger-standard bjelkar anses svara emot 150 engelska cubik feet.

Rundt virke, mastträd och spiror upptaga, om de äro lika till form och storlek, samt stufvas väl, till och med 88 proc. af bjelkarnas rymd, till följe hvaraf 1 Pet. stand. rundt virke motsvarar $145\frac{1}{5}$ cub. feet, men, till följe af de med spirstufning förenade svårigheter, anses 1 Petersburg.-standard rundt virke upptaga endast 120 cubic feet.

Följande tabeller B, C, D äro uträknade i öfverensstämmelse med nu uppgifne sakförhållanden.

249

Tabellen B.

Etthundrade Petersburger-Standards inneh. af bjelkar:

Längd i i engel- ska feet.	Bredd och tjocklek i engelska tum.					
	9	10	11	12	13	14
Antal stycken.						
20	1333	1080	893	750	639	551
21	1270	1029	850	714	609	525
22	1212	982	811	682	581	501
23	1159	939	776	652	556	479
24	1111	900	744	625	533	459
25	1067	864	714	600	511	441
26	1026	831	687	577	492	424
27	988	800	661	555	473	408
28	952	772	638	536	457	394
29	920	745	616	518	441	380
30	889	720	595	500	426	367
31	860	697	576	484	412	356
32	833	675	555	469	399	344
33	808	655	541	455	387	337
34	784	635	525	441	376	324
35	762	617	510	429	365	315
36	741	600	496	417	355	306
37	721	584	482	406	345	298
38	702	569	470	395	337	290
39	684	554	458	385	328	283
40	667	540	446	375	320	275

250

Tabellen C.

100 Petersburger-Standards innehålla af spiror och mastträd.

Medel- diameter i engel- ska tum.	Längd i engelska fot.					
	25	30	35	40	45	50
	Antal stycken.					
3	9778	8144	6989	6111	5433	4889
4	5500	4581	3931	3438	3056	2750
5	3520	2932	2516	2200	1956	1760
6	2444	2036	1748	1528	1358	1222
7	1796	1496	1284	1122	998	898
8	1375	1145	983	859	764	688
9	1086	905	777	679	604	543
10	880	733	629	550	489	440
11	727	606	520	455	403	363
12	611	509	437	382	340	306
13	521	434	372	326	289	260
14	449	374	321	281	249	224
15	391	326	280	244	217	195
16	344	287	246	215	191	172
17	304	254	218	190	169	152
18	272	226	191	170	151	136

Exempel på användandet af ofvanstående tabeller:

Ett fartyg är befraktadt att intaga 30 Petersb.-stand. bjelkar och spiror och har redan inlastat 63 stycken 34 fots 11 tums bjelkar. Huru många 40 fots 10 tums spiror skall det ytterligare lasta? svar 99 stycken. Ut-räkningen: enligt tabellen B. är 525 bjelkar af 34 fot och 11 tum lika med 100 Pet.-stand., således är 63 bjelkar lika med 12 standards enligt följande kedjesats:

? stand. utgöra 63 bjelkar
när 525 utgöra 100 stand.

d. ä. $\frac{63 \times 100}{525} = \frac{6300}{525} = 12$ standards. Således utgör det återstående standard-antalet 18 Pet.-stand. Enligt

251

Tab. C. äro af 40 fot 10 tums spiror 550 st. lika med
100 Pet.-stand., således 18 stand. lika med 99 st. enligt
? svara emot 18 stand.
när 100 st. inrymma 550 st.

$$d. \text{ ä. } \frac{18 \times 550}{100} = \frac{9900}{100} = 99 \text{ stycken.}$$

Tabellen D.

Det ungefärliga antalet Petersburger-Standards träd-
varor, som kunna lastas i fartyg af olika rymlighet.

Lä- ster.	Tons.	Petersburger- Standards.			Lä- ster.	Tons.	Petersburger- Standards.		
		Mindre rym- liga fartyg.	Medelm. rym- liga fartyg.	Mycket rym- liga fartyg.			Mindre rym- liga fartyg.	Medelm. rym- liga fartyg.	Mycket rym- liga fartyg.
1	2 $\frac{2}{5}$	2 $\frac{2}{5}$	3 $\frac{1}{11}$	5 $\frac{1}{2}$	1	5 $\frac{1}{8}$	3 $\frac{1}{10}$	1 $\frac{1}{2}$	
2	4 $\frac{4}{5}$	1 $\frac{1}{5}$	2 $\frac{1}{11}$	1 $\frac{1}{5}$	2	1 $\frac{1}{8}$	1 $\frac{1}{10}$	1 $\frac{1}{2}$	
3	7 $\frac{1}{3}$	2	2 $\frac{1}{6}$	2 $\frac{1}{3}$	3	1 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{6}$	1	
4	9 $\frac{3}{5}$	2 $\frac{2}{5}$	2 $\frac{9}{10}$	3 $\frac{3}{10}$	4	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{3}$	
5	12	3 $\frac{1}{3}$	3 $\frac{5}{8}$	4	5	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{6}$	1 $\frac{2}{3}$	
6	14 $\frac{2}{5}$	4	4 $\frac{1}{3}$	4 $\frac{3}{2}$	6	1 $\frac{2}{3}$	1 $\frac{1}{6}$	2	
7	16 $\frac{4}{5}$	4 $\frac{2}{3}$	5	5 $\frac{1}{2}$	7	1 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{6}$	2 $\frac{1}{3}$	
8	19 $\frac{1}{3}$	5 $\frac{1}{3}$	5 $\frac{4}{5}$	6 $\frac{3}{10}$	8	2 $\frac{2}{3}$	2 $\frac{1}{6}$	2 $\frac{2}{3}$	
9	21 $\frac{3}{5}$	6	6 $\frac{1}{2}$	7 $\frac{1}{10}$	9	2 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{6}$	3	
10	24	7	7 $\frac{1}{2}$	8	10	3	3	3 $\frac{1}{3}$	
20	48	13	15	16	20	5	6	7	
30	72	20	22	24	30	8	9	10	
40	96	27	29	32	40	11	12	13	
50	120	33	37	39	50	14	15	17	
60	144	40	43	47	60	17	18	20	
70	168	47	51	55	70	19	21	23	
80	192	53	58	63	80	22	24	26	
90	216	60	66	71	90	25	27	29	
100	240	67	73	79	100	28	30	33	
200	480	133	146	158	200	55	61	66	
300	720	200	213	236	300	83	91	99	
400	960	267	291	315	400	111	121	131	
500	1200	333	364	394	500	139	152	164	

252

Ett exempel torde vara tillräckligt att lemna upplysning om begagnandet af denna tabell.

Ett mindre fylligt bygdt fartyg om 200 läster har inlastat 100 tons jern. Frågas det ungefärliga antalet Petersb.-stand. jern, som det ytterligare kan intaga?

I tabellens venstra hälft finnes 200 läster svara emot 480 tons; om den inlastade jernqvantiteten 100 tons härifrån subtraheras, så återstår 380 tons disponibelt lastrum. På tabellens högra hälft finna vi, att emot 300 tons svarar 83 Pet.-stand. och emot 80 tons 22 stand., således emot $300 + 80(380)$ tons svarar $83 + 22 = 105$ Petersb.-stand., som fartyget dessutom kan intaga.

Allt finna stufningsrymden för laggkärl.

Regel: Addera kärlets dubbla laggdiameter till buk-diametern, båda i engelska tum, multiplicera summan med sig sjelf och med längden, dividera produkten med 17280, då qvoten utvisar den ifrågavarande stufningsrymden i eng. cub. feet.

För att finna, huru många sådana kärl kunna inlastas i ett fartyg af gifven drägtighet i svåra läster, så divideras 90 à 100 à 110 gånger denna drägtighet med den funna stufningsrymden, allt efter som fartyget är mindre, medelmåttigt eller mycket rymligt.

Ex. Huru stor är stufningsrymden för ett fat, som är 50 tum långt och hvars buk-diameter är 45 tum samt laggdiameter 40 tum, och huru många sådana fat kunna inlastas i ett 150 lästers fartyg? Svar: 327,54.

$$2 \text{ gånger } 40 = 80$$

$$45$$

$\frac{125}{45}$ gånger $125 = 15625 \times 50 = 781250$, dividera denna produkt med 17280, så blir qvoten 45,79 cubic feet, hvilka utgöra stufningsrymden. Om fartygets lästetal 150 multipliceras med 100 = 15000

253

och denna produkt divideras med stufningsrymden 45,79, så fås till qvot 327,54, som är det antal sådana fat, som kunna inlastas i ett medelmåttigt rymligt fartyg af 150 lästers drägtighet.

Om den engelska frakträkningen.

De uti följande tabell införda procenttal för fraktberäkningar öfverensstämma med de reduktionstal, som allmännast begagnas för att jemföra olika varusorter med hvarandra, i hänseendé till den stufningsrymd dessa upptaga i fartygets lastrum, äfvensom för uträkning af det fraktbelopp, som för dem proportionsvis bör betalas.

För att förekomma möjliga meningsskiljaktigheter emellan redare och befraktare, beträffande rätta fraktbeloppet, borde i certepartier intagas det vilkor att, i fall fartyget komme att inlasta andra varor än dem, för hvilka fraktöfverenskommelse afslutats, frakten då borde beräknas efter dessa procenttal.

Såsom enhet, eller 100 fraktprocent, antages fraktbeloppet för 1 Engelsk *quarter* hvete, motsvarande en tyngd af $\frac{7}{32}$ eng. tons eller $\frac{1}{11}$ sv. svår läst, och upptagande en rymd af $10\frac{1}{4}$ eng. cub. feet = $11\frac{1}{8}$ sv. kub. fot = $1\frac{6}{8}\frac{3}{4}$ sv. tunna lästmål = $1\frac{5}{7}\frac{5}{2}$ sv. tunna fast m. d. ä. 1,76 tunna finskt mått.

Tabellen E.

Fraktberäknings-procenter.

1 Quarter hvete	100 procent.
1 quarter ärter, bönor, vicker	110 ”
1 qv. Råg	92 $\frac{1}{2}$ ”
1 qv. Linfrö	90 ”

254

1 qv. Korn	85 procent.
1 qv. Hafra	77½ ”
1 Ton ren Hampa och Lin	970 ”
1 Ton utskotts Hampa	109 ”
1 Ton halfren d:o	1212 ”
1 Ton Codilla d:o	1455 ”
1 Ton saltade Hudar	167 ”
1 Ton torra d:o	1334 ”
1 Ton garfvade d:o	647 ”
1 Ton Talg eller Bjelkar	628 ”
1 Ton Bomull (New-Orleans)	1492 ”
1 Ton Bomull (sammanskufvad)	1021 ”
1 Ton Tobak i fat	808 ”
1 Petersburger-standard Plankor	1883 ”
1 Tunna Beck eller Tjära	97 ”

Följande exempel må tjena till upplysning, huru de i föregående tabell uppgifna procental skola begagnas vid förefallande varu-évaluationer och fraktberäkningar.

Ex. 1. Hvad bör betalas i frakt för hvete när den för råg är 9 sh. sterl. per eng. kvarter? Rågens procenttal förhåller sig till hvetets, som rågfrakten till hvetefrakten: d. ä. $92\frac{1}{2} : 100 = 9 : x$ sh., eller efter följande kedjesats:

$$\begin{array}{r} ? \qquad \qquad \qquad 100 \text{ (hvete fr. proc.)} \\ \text{när } 92\frac{1}{2} \text{ råg fr. proc. ger 9 sh.} \end{array}$$

Svar: 9 sh. 8,6 pence.

$$\left(\frac{9 \times 100}{92\frac{1}{2}} = \frac{1800}{185} = 9\frac{27}{37} \text{ sh., eller } 9 \text{ sh. } 8\frac{18}{37} \text{ pence.} \right)$$

Ex. 2. Huru mycket bör betalas i frakt för 1 kvarter råg, då den för 1 ton hampa är 3 P. sterl.?

255

$$970 : 92\frac{1}{2} = 60 \text{ sh.} : x, \text{ d. ä. } \frac{92\frac{1}{2} \times 60}{970} = 5 \text{ sh. } 8\frac{6}{7} \text{ pence.}$$

$$\begin{array}{r} ? \qquad 92\frac{1}{2} \\ 970 \text{ --- } 60 \text{ sh.} \end{array} \text{ Svar: } 5 \text{ sh. } 8,66 \text{ pence.}$$

Ex. 3. Till hvilket belopp bör frakten för en ton torra hudar bestämmas, då den för hafra är 5 sh. 9 pence? $77\frac{1}{2} : 1334 = 5\frac{3}{4} \text{ sh.} : x \text{ d. ä. } \frac{1334 \times 5\frac{3}{4}}{77\frac{1}{2}} = 98 \text{ sh. } 11\frac{2}{3} \text{ pence}$ eller 4 P. 18 sh. $11\frac{2}{3} \text{ pence}$.

Ex. 4. Huru många kvarter hvete gifva samma frakt som 2360 kvarter hafra?

Hvetets procent-tal förhåller sig till hafrans såsom den uppgifna hafremängden till den sökta hvetemängden, eller $100 : 77\frac{1}{2} = 2360 : x \text{ d. ä. } \frac{77\frac{1}{2} \times 2360}{100} = 1829$.
Svar: 1829 kvarters hvete.

Ex 5. Hvilket parti råg ger lika stor frakt som 216 tons ren-hampa?

$$92\frac{1}{2} : 970 = 216 : x \text{ d. ä. } \frac{970 \times 216}{92\frac{1}{2}} = 2265.$$

Svar: 2265 kvarters råg.

Ex. 6. Ett fartyg, som blifvit befraktadt att intaga hafra till 5 sh. per kvarter, lastades i stället med 1650 quart. hvete och 700 qv. korn. Huru många kvarters hafra hade gjort fartyget lika djupgående, och huru mycket hade bordt betalas i frakt?

Fartyget har intagit 1650 qv. hvete, som enligt regula di tri satsen $77\frac{1}{2} : 100 = 1650 : x$ ger 2129 quart. hafra, vidare intagit 700 qv. korn, som enligt $77\frac{1}{2} : 85 = 700 \text{ qv.} : x$ ger $767\frac{3}{4}$ qv. hafra.

Fartyget hade således kunnat intaga $2896\frac{3}{4}$ qv. hafra.

Det fraktbelopp, som bordt betalas är följakteligen $2896\frac{3}{4}$ gånger 5 sh. eller $14483\frac{3}{4} \text{ sh.} = 794 \text{ P. } 3 \text{ sh. } 9 \text{ pence}$.

256

Slutligen vilja vi anföra frakttariff öfver Östersjöhamnarne och Archangel.

Hampa ifrån S:t Petersburg: utskott betala $\frac{1}{8}$, halfren $\frac{1}{4}$, codilla eller blå $\frac{1}{2}$ -ten mer än ren hampa.

d:o ifrån Riga: utskott $\frac{1}{8}$, pass $\frac{1}{4}$, codilla $\frac{1}{2}$ -ten mer än ren eller polsk hampa.

Lin samma frakt som för ren hampa.

Talg $\frac{2}{3}$ af frakten för ren hampa efter brutto vikt.

Aska d:o d:o

Borst och barkade Hudar d:o d:o per ton om 44 pud brutto.

Torra Hudar $\frac{3}{8}$ mer än frakten för ren hampa pr tons brutto.

Råa l. saltade lika med talg.

Harskinn samma frakt som ren hampa l. 3500 skinn per ton.

Husbloss i baler d:o d:o per tons 44 pud brutto.

d:o i fat $\frac{1}{4}$ mera.

Gult vax i mattor $\frac{2}{3}$ af frakten för ren hampa efter 63 pud brutto per ton.

d:o i fat samma frakt som för ren hampa efter 63 pud brutto per ton.

Ull dubbel frakt emot d:o d:o d:o d:o

Arbetadt Tagel d:o d:o d:o 44 pud brutto per ton.

Hästmah $\frac{1}{4}$ mer d:o d:o d:o d:o d:o d:o

Fjäder samma frakt som för codilla-hampa per ton à 44 pud brutto.

Lärft, 80 stycken Holländsk, 90 st.

Ravenduk, 120 st. Säckväf

(Drilling), 80 st. smalt af 1

alns bredd, 40 st. af 2 alns

bredd, 60 st. Segelduk, 6000

arschin bred dräll eller lärft,

8000 d:o smalare d:o.

betala samma frakt som $\frac{2}{3}$ ton af ren hampa.

257

Hvete, 97 imp. quart. hvete betala lika med 10 tons ren hampa.

<i>Ärter, bönor, vicker</i>	betala 10 proc. mer	} än frakten för hvete.
<i>Råg</i>	7½ proc. mindre	
<i>Linfrö</i>	10 ” ”	
<i>Korn</i>	.15 ” ”	
<i>Hafra</i>	22 ” ”	
<i>Utsädes Linfrö</i> , 12 barrels (32 à 36 gallons) i fat	} samma frakt som 1 ton ren hampa.	
<i>d:o</i> 24 <i>d:o</i> löst i fartyget		

Plankor, 1 Petersburger-standard samma frakt, som 3 load bjelkar.

Ekplankor ⅓ mer än furubjelkar pr load om 50 eng. cub. f.

Stumps, till stufning, ⅔ af frakten för ekplankor.

Stäf, 1000 stäf betala samma frakt som 20 loads bjelkar.

Plankändar, till stufning, ⅔ af frakten för plankor.

Långved *d:o* *d:o* 1 famn à 2 fot samma frakt som 1 load plankor.

Mattor ifrån Archangel (400 dubbla, 500 enkla räknas på 1 ton) betala, om ej kvantiteten utgör mer än ⅙ af fartygets last, 5 proc. mindre än frakten för hampa.

Beck och *Tjära*, 100 tunnor betala samma frakt som 97 imp. kvarter hvete.

258

Jemte Afdelningen.

Innehållande utdrag utur handeln närmast rörande lagstadganden.

Befraktare, rörande hans skyldighet att ersätta skada, som genom öfversegling eller annat drabbar försäkradt skepp, se *Försäkring* 2. VIII. 15. Får ej sälja eller förpanta ett af honom befraktadt skepp, men väl öfverlåta sin befraktningsrätt. *Skeppstega* I. II.; eger ej rätt att å skepp ombyta skeppare och skeppsfolk (dersammastädes); bör återlemna öfver sommaren förhyrdt skepp vid Mårtensmessa. III. Liggedagar efter certeparti; är, vid förolyckande skyldig erlægga frakt endast så långt det bergade godset räcker; är skyldig ersätta skepparen för uppehåll; bör tillsägas när skepparen vill lossa.

Redare. I. Då några komma öfverens om att låta timra ett skepp, böra de jemte skepparen eller byggmästaren först fatta ett beslut om dess anseende och storlek (huru långt i kölen, huru bredt midtpå, huru högt öfver balkarne, huru djupt, bundet m. m.). Blevne fartyget genom skepparens eller byggmästarens förvällande, åt hvilka uppsigten vid byggandet förtros, större eller mindre än de fastställda måtten, böte denna för hvarje afvikande läst 3 daler, till jemn delning emellan staden vid hvilken det bygges, eller der flesta redare bo, och fattiga sjömän derstädes. Redare böra i reda pengar eller goda vexlar, en hvar efter sin anpart, lemna åt skepparen eller byggmästaren hvad behöfvast kan. II. *Om redares förskott och skyldighet dertill*. En hvar bör, efter sin andel, tillskjuta till timring, förbättring och utredning eller annat nödigt; gör han ej det, så kunna medredarena antingen sjelfva försträcka eller upplåna hvad på hans andel belöper sig, att med en procent i månaden efter 4 månader af den tredskande betalas; betalar han ej, så utsökes hos honom kapital och ränta, och hans andel i skeppet står såsom säkerhet för den som försträckt penningarne. III. *Om skeppares räkenskap*. När helst redare så önska, är skeppare tvungen

259

att göra dem redo och räkenskap för allt, och om redare det fordra, densamma med ed bekräfta. I fall ej skeppare, af redare eller deras ombud manad, gifver åt en hvar dess andel sedan skälig omkostnad och utgifterna blifvit afdragna, böte 100 daler hvarje gång, redarens ensak. Är något öfverskott doldt, som i räkning komma bordt, plikte derföre som för annor tjufnad. Då skeppare vill räkenskap göra, sammankomme alla redare, den der förfall har, sätte en annan i sitt ställe, eller böte 3 daler för första gången, fattige sjömän och medredare till tveskiftes; försummar han andra gången, vare belåten med de öfrigas beslut. IV. *Om redares rådslag och slut.* Vid rådslag gälle flesta rösterna, men om dessa hafva mindre andelar tillsammans än de öfriga, så gälle de öfrigas beslut, utan vidare möjlighet till ändring. V. *Om skeppslotts säljning och intlösnig.* Vill någon sälja sin andel, hembjude den först åt medredare, bjuda de ej så mycket som en annan, sälje då åt den andra. Säljes en andel ohembuden, ege medredare, 1 dygn efter det de fått veta saken, makt återlösa den, om den ej genom utsökning och utrop försäljes. Säljer någon hemligen sin lott till högre pris, så få medredarena efter gode mäns värdering inlösa den. VI. *Om gods som redare eller skeppare inlasta i deras egna skepp.* Vill någon medredare befrakta hela skeppet, ege rätt dertill. Lastar han i ett skepp gods utan aftal, betale frakt midt emellan den högsta och lägsta då gällande frakt för fremmande. Brukar skeppare underslef i sådana fall, har han förverkadt det inlastade godset eller dess värde; om redare gör det, vare samma straff. VII. *Om den lego som skeppare ensam tillkommer.* För dyrbarheter, som en skeppare tager bakom sitt lås, att öfverföras emot frakt, och förbinder skeppet åt egaren såsom underpant, får skepparen $\frac{1}{4}$ och redarena $\frac{3}{4}$ af frakten; har han ej satt skeppet till underpant, behålle sjelf hela frakten. VIII. *Om skeppares ansvar för skepp och dess redskap.* Skepparen får ej på eget bevåg sälja skepp, ej heller dess redskap, om ej i stort nödfall och på skeppsfolkets inrådan, dock så att han ej sitt skepp blottar. IX. *Om skeppares till- och afsättning.* Redare ega makt

260

att till- och afsätta skeppare. Men äro de ej ense, utan de flesta till tal och andelar vilja afsätta, men skepparen och de öfriga vilja ej vika, ransake och döme då domaren. Eger skepparen sjelf del i fartyget och bliver afsatt, böra hans medredare utlösa honom, om han vill, som tre ovälde män säga den dyrast vara.

(Sjölagen.)

Anm. Säljes fartyg utomlands, liqvidere skepparen i konsuls närvaro besättningen och utbetale genast 2 månaders hyra af hvad den har att fordra och gifve anvisning på återstoden, att vid hemkomsten uppbäras. Besättningen bör beräknas den betingade hyran för all den tid, den utrikes uppehålles. efter fartygets försäljande, tills den emplyeras på ett annat fartyg eller som passagerare hemskaffas, hvilket bör ske på rederiets bekostnad. Tills detta sker får hvar matros af skepparen till förplägning 5 skilling (5 kop. s:r) om dagen. Är fartyget förolyckadt, får besättningen en hvar 5 sk. dagl. samt till hemresan dessutom ifrån Turkiet 3 mån. hyra, ifrån Medelhafvet $2\frac{1}{2}$ m., ifrån Kanalen 1 månads hyra. Kan skepparen annorlunda komma öfverens med besättningen, vare det tillåtet, i fall konsuln finner vilkoren billiga och folket sålunda säkert kan hemskaffas.
(Kom. Coll. Cirk. den 29 Aug. 1781.)

Utdrag utur Försäkrings- och Haweri-Stadgan af den 2 Oktob. 1750.

FÖRSTA AFDELNINGEN. FÖRSÄKRINGSSTADGAN.

Art. I. *Hvad försäkring är och huru den bör inrättas.*

1. Försäkring eller assurans är en på god tro slutten afhandling, der en eller flere, emot en betingad afgift (premie) åtager sig all den risk och skada, som en annans fartyg eller gods kan vara eller blifva underkastadt, så att i fall af olycka han ersätter skadan, såsom i försäkringsbrevet är utsatt. 2. Alla försäkringar, som här i riket slutas, böra inrättas och afgöras efter denna stadga.

261

Art. II. *Hvilka må försäkring gifva.* Försäkring kunna gifva: alla myndiga, utom tjänstemän vid sjöförsäkringsrätten, domare och bisittare vid sjö tullrätter, assur. komp. direktörer och betjente, kronans och stadens uppbördsmän, dispaschörer, mäklare och skeppsklarerare. Förbrytes häremot, vare försäkringen ogill, premien dubbelt förverkad, angifvaren och försäkr. kassan till tveskiftes. De omnämnda kunna dock, utom mäklare och skeppsklarerare, låta försäkra något dem tillhörigt.

Art. III. *Hvad och huru man må låta försäkra.*

1. Alla fartyg, skeppsdelar, varor, dyrbarheter, hvarjehanda krigsbehof, frakt-bodmeripengar, sjöväxlar (Cambio maritima) äfvensom förmodade vinster kunna försäkras. 2. Skepp och fartyg eller någon del deri, byggda på krafvel får man försäkra med alla möjliga tillbehör, samt de till skeppsfolket på förhand gifna penningarne, assuranspremien, allt efter rätta värdet, men ej derutöfver. Värdet bör i försäkringsbrevet uttryckeligen utsättas; i sådant fall bör ej, vid inträffande ersättning, bevis öfver värdet vidare fordras. Men om hela fartyget eller en del deraf är byggd på klink, så bör det uttryckeligen tillkännagifvas och likaså i policen upptagas, annars är försäkringen ogill och assuradören behåller den erlagda premien. 3. Gods till och ifrån Europeiska orter får försäkras till deras fulla värde jemte provision och assuranspremie, dock ej derutöfver, hvilket i försäkringsbrevet bör upptagas. 4. Gods, återkommande ifrån utom Europa varande orter, får försäkras till hälften mer än dess inköp sig helöper. 5. Skepps och krigsfolks i allmänhet lön må ej försäkras, men gods, som de med sig föra, kunna de låta försäkra. 6. Det rikets fiender tillhöriga må ej försäkras, sker det, vare försäkringen ogill och förbrytaren plikte så mycket han tecknat före, angifvaren och assuranskassan till tveskiftes. 7. Allehanda vad och dylika äfventyrliga påfund vare förbjudne.

Art. IV. *Om försäkringsbref eller s. k. policer.*

1. Öfver alla slutna försäkringar bör utfärdas på svenska tryckta och af assuradören underskrifna policer. 2. Uti deras öppna rum införes 1) försäkrings-tagarens eller dess ombuds namn, 2) det som försäk-

262

ras och dess värde, 3) skeppets och skepparens namn, 4) in- och urlastningsorterna samt skeppets hela resa, 5) tiden när skeppet afseglar eller afseglat, 6) assuranspremien. 3. Om försäkringstagaren öfverlåter policen åt en annan, göre det under egen hand, år, månad och dag, jemte dens namn, till hvilken han det öfverlåter.

Art. 5. *Försäkringstagarens pligt.* 1. Premien skall vid policens tecknande eller utgifvande straxt erläggas för fram- eller återresan eller för begge tillika, eller för den tid på hvilken försäkringen lyder. 2. Särskilt police bör tagas för hvarje skepp eller på hvarje andel i flere skepp, likaså om varor lastas i flera än ett skepp, annars vare försäkringen ogill. 3. Om dyrbarheter af hvad slag som helst och allehanda krigsredskap eller kontraband finnas inlastade ibland andra varor, så böra de uttryckeligen i policen införas, annars vare försäkr. ogill. 4. Lätteligen förderfliga varor böra äfven namngifvas. 5. Skepp, som afgått ifrån lastningsorten, må försäkras, men försäkringstagaren bör redligen uppgifva afgangstiden och all den underrättelse han sist om skeppet haft, och sådant i policen låta införa. 7. Vore skepp förolyckadt eller skadadt, då försäkringen tecknades, men med fulla bevis och ed kan bestyrkas, att detta var försäkringstagaren okänt, då förs. tecknades, så är assuransen giltig och skadan bör ersättas. 8. Begär man försäkring på skepp och gods, som redan afgått, men, utan underrättelse, uteblifver öfver den för en sådan resa vanliga tiden, bör man redligen upptäcka all erhållen kunskap till den stund, då försäkringen sökes, och låta det med det förord: *på alla goda och onda tidningar*, i policen införa; försäkringen är då gill, om också olycka skulle inträffat förr än försäkr. afslöts; men finnes dervid något slags svek och bedrägeri, vare försäkr. ogill och premien förverkad, samt plikte enl. Art. II. 9. På skepp, som afseglat från en ort till en annan, derifrån det kommer att gå till en eller flera orter, men om hvars ditkomst underrättelse ej ingått, kan försäkring slutas ifrån den ort, dit det först anlända bör, dock bör sådant i policen uttryckeligen införas. 10. Resan må ej, utan assuradörens vetskap och samtycke, ändras, utom i bevisligt nödfall, annars är för-

263

säkr. ogill, premien förverkad. 11. Ändrar skepparen på eget bevåg resan, är försäkr. gill, men assuradören har rätt och talan emot skepparen. 12. Förkortas resan, så är, vid denna närmare ort, assuradören fri, men behåller hela premien. Förlänges den med egarens vett och vilja, är han fri ifrån allt ansvar och förhålles som i 10. 13. Gods ifrån Levanten och andra vidt af lägsna orter kunna försäkras, ehuru skeppets och skepparens namn ännu ej är bekant, dock bör aflastningsorten och aflastarens namn och adressatens namn i policen införas. Så snart skeppets och skepparens namn blir bekant, bör varuegaren derom underrätta assuradören. 14. 15. 16. 17. 18. handla om fartyg som komma att gå under konvoj, hvarvid skepparen isynnerhet åligger, att hålla sig till konvojen, men skiljes han genom storm, så må han fortsätta resan till sitt mål, eller dit han finner säkrast vara. Är egaren oskyldig till någon förseelse emot policens innehåll, så är försäkr. gill, men assuradören får hålla sig till den felande skepparen. 19. Då ett skepp ankommit till bestämd ort, bör det inom 15 dagar lossas, då assuradörens ansvar för godset upphörer, om ej *laga* hinder inträffa. Assuradörens ansvar räcker 21 dygn efter ankomsten, om också lossningen skulle räcka längre. Sker lossning på kortare tid, så upphör ansvaret med sista lossningsdagen. 20. Underrättelser om något, skepp eller gods åkommet, beslag, skada eller olycka böra af egaren, genom edsvuren mäklare eller trovärdig person, assuradören meddelas. 21. Dröjer ett försäkradt skepp att ifrån inlastningsorten afgå, och afgår på en sednare årstid, bör sådant assuradören meddelas, som, för sin större risk, bör åtnjuta den högre premie, som afseglingstiden gängse är.

Art. VI. *Om försäkringsgifvarens, assuradörens pligt.*

1. Enhvar svare för den summa han tecknat, ingens namn får utplånas ur policen, ej heller någon ifrån sin förbindelse befrias utan samtliga assuradörernas samtycke. 2. Vill någon, sedan försäkring är slutad och policen utfärdad, betinga sig nya vilkor, så är den assuradör, som antager dem, ensam pliktig att dem fullgöra. 3. Assuradören svare för all skada, som i poli-

264

cen omnämnd är, och bör inom en månad ersätta den del han tecknat för, vid totalskada afdrages dock 2 proc.

4. Vill assuradör, under krigstider, icke åtaga sig ansvar för någon eller några kristna makters uppbringningar, anmärke sitt förbehåll med: *fri ifrån N. N., N. N. kristna makters eller N. N. i synnerhet, besvär, beslag och omkostningar*; vare annars äfven derföre ansvarig.

5. Tecknar en försäkring på skepp för dess utresa, en annan för dess återresa, så begynner den sednares risk den dag skepparen börjar intaga barlast eller varor, om ock en del af den förra lasten ännu vore kvar i fartyget, samt upphör då det kommit till sin bestämda ort och blifvit lossadt.

6. Tecknar någon för ett skepps ut- och hemresa, vare ansvarig äfven för den tid, skeppet ligger stilla å någon ort.

7. Tecknar någon på tvenne eller flera lossningsorter under samma resa, och policen lyder uttryckeligen på ena *eller* andra orten, så eger assuradören, i fall skeppet till endera orten ankommit och lossadt blifvit, behålla hela premien och hans risk vare till ända. Men lyder policen på den ena *och* den andra orten, så fortfar assuradörens risk tills skeppet på hvardera orten lossadt blifvit.

8 och 9. Hindras skeppet under resan af vinter eller is, eller af karantän, vare assuradören för de under den tid löpande liggedagar och omkostningar fri; men ansvarig, i fall skeppet blifver af konungar, furstar eller stater anhållet eller under beslag taget. Anhålles och förverkas åter skepp genom något, emot den ortens lag, begånget fel eller brott, så svarar assuradören icke till skadan.

10. Belägges försäkradt skepp eller gods med kvarstad, l. sequester, för någons fordran hos redare eller befraktare, är assuradören ej pliktig att godtgöra de till följe deraf möjligen uppstående kostnader och skada.

11. Om skepp af någon orsak ej kan fortsätta resan, utan godset måste omlastas i ett eller flera fartyg, så är assuradörens risk fortfarande lika, och bör han ersätta kostnaderna vid omlastningen. Blifver frakten genom omlastningen högre, så åligger assuradören fylla. Dock bör försäkringstagaren om sådant genast underrätta assuradören.

12. Låter någon utan trängande behof föra de ombord intagne varor på ett an-

265

nat skepp eller till lands igen, så är assuradören icke ansvarig för derigenom möjligen uppkommande skada; 13. Ej heller för lätt af sig sjelf förderfliga varor (vin surnar l. läker, frukt ruttnar, spanmål sammanbrinner, af ohyra uppfrätes eller förskämmas); men härrör skadan af någon, under resan, utifrån åkommen händelse, stånde den assuradören till last. Lag samma, om skadan förorsakas deraf, att skeppet, genom uppbringning eller beslag, blifvit ifrån dess framkomst länge uppehållet. 14. För all skada, genom skepparens och dess folks vårdslöshet och förseelse, svare assuradören; men kan, efter omständigheterna hos skepparen söka sin ersättning, enl. skeppslegobalken; men förkommer gods, hvarpå skepparen tecknat konnässement, hålle sig försäkringstagaren först till skepparen och dess egendom, räcker den ej till, söke då af skepp och fraktpenningar, om än något brister, fyller assuradören. 15. Slutet försäkring på vissa farvatten, långa resor samt på vissa månader, så räknas månaden till 30 dagar. Med den betingade tidens utgång upphör assuradörens ansvar, om ock resan ej är fulländad, om ej annorlunda i polisen bestämmes. Kommer fartyget fram före den bestämda tiden, behålle assuradören hela premien.

Art. VII. När och huru den betalte försäkringsafgiftens återgifvande, eller det s. k. "Ristorno" bör ske. 1. Slutet och tecknad assurans må ej utan ömsesidig öfverenskommelse upphävas; premien får ej återfordras under förevändning, att få den billigare hos en annan, eller att sjelf stå för faran. 2. Inställes eller ändras ett försäkradt skepps resa, eller komma försäkrade varor ej att afgå, så är försäkringen upphäfven, och premien förfallen till återbetalning med afdrag af $\frac{1}{2}$ proc. 3. Försäkrar någon på gods och varor mer än han verkligen eger del deri, eller afskeppas mindre varor, än polisen lyder på, och detta med giltiga bevis, innan fartygets ankomst till den bestämda orten, kan bevisas, så kan premie för det som för mycket försäkradt blifvit återfordras, med afdrag af $\frac{1}{2}$ proc. 4. Ej må någon återfordra premien, sedan skeppet afseglat, men kommer skeppet af någon orsak att löpa tillbaka och ej vidare fortsätta sin resa, så är försäkringen upphäfven,

266

och assuradören behålle af premien så mycket, som han med försäkringstagaren åsamjes, eller som gode män eller försäkringsrätten pröfvar motsvara den fara han redan lupit. 5. Försäkras varor att lastas i flera skepp, men lastas sedan endast i ett, bör assuradören derom underrättas, hvilken, i fall han ej vill stå risken för alla i det ena skeppet inlastade varor, bör med afdrag af $\frac{1}{2}$ proc. återställa så mycket, som han ej löper fara för. 6. Försäkras skepp eller gods till flera orter med särskild, i policen utsatt, premie emellan hvarje ort, så bör, om resan förkortas, ändras eller skada inträffar, sedan skeppet kommit till någon af de förra i policen nämnda orterna, assuradören, med afdrag af $\frac{1}{2}$ proc. återställa så mycket af premien, som emellan de sednare i policen nämnda orterna var betingad; men är premien betingad i ett för allt för hela resan, så kommer han i alla fall att behålla hela premien. 7. Blifver gods eller fartyg försäkradt på två eller flera ställen, och det skedd utan svek af okunnighet om en kommissionärs å annan ort derom gjorda försäkring, så gäller endast den till datum äldre policen, och den yngre policens premium kan med $\frac{1}{2}$ proc. afdrag återfordras; Vore åter den äldre försäkringen ej tecknad på så stor summa som denna stadga tillåter försäkra, så gäller den yngre policen endast för så stor del af värdet, som brister i den äldre, och premien för det öfriga bör med $\frac{1}{2}$ proc. afdrag återställas. 8. Har någon tecknat på förmodad vinst, och sådant i policen låtit införa, men sedan den derå tagna försäkringen vill återtaga, vare assuradören icke skyldig något af premien att återgifva. 9. Dödskjutes eller annars dör en för Turk. kap. slaveri försäkrad person, så återbetalas premien, med afdrag af $\frac{1}{2}$ proc. 10. Alla assuradörer, som underskrifvit ett och samma förs.bref, ehuru på olika tider, och emot olika premier, böra njuta ristorno för så stor del som emot en hvars tecknade summa svarar.

Art. VIII. *Om öfversegling, eller den skada, som skepp tillfoga hvarandra i hamn eller öppen sjö.* 1. Komma två skepp, som äro under segel, utan afseende på tid, väder eller ort, utan att kunna det väja, att löpa eller stöta emot hvarandra så, att det ena brister och går i

267

grund, eller att ena eller begge eller lasten på ett eller annat sätt tager skada, då delas skadan, såsom vid haveri gross, på hvardera skeppet, laddning och frakt efter värde. 2. Skadar ett seglande fartyg, utan skepparens förvållande, ett annat, som ligger för ankar eller med fäste vid land, ersätte halfva skadan; men skadas det seglande bäre sjelf skadan. 3. Hade det, som led skadan, kunnat vika undan, stånde sin egen skada. 4. Ligga två eller flera skepp för ankar, och kunna hvarandra på något sätt för när komma, så att det är fara vid, då bör skeppare, som före ligger, på den andras tillrop, hifva ankare och undanlägga, svare annars till all skada, helst i den hamn, der vatten aflöper, och skepp derigenom kan komma att sitta på grund. Lider den, som så söker vika, skada på skepp eller gods, bör den andra, efter gode mäns pröfning, ersätta honom den; men skadar han, i det han viker, den andras skepp, vare derföre utan ansvar. 5. Nekar den som kommer seglandes å dens, som fäst är, tillrop att lägga undan, då han det kan, eller hindrar den andra att vika, betale hela skadan. 6. Kommer ett fäst fartyg löst och drifver emot ett annat, som fäst ligger, ersätte halfva skadan. Skadas det lösdrijfna, drage den sjelf. 7. Ropar den drifvande till den, som fäst sitter, att fira sin tåg, men denna, af någon orsak, ej utan fara kan göra det, betale den drifvande hälften af den möjliga skadan. 8. Råka två skepp loss och drifva på hvarandra, drage hvar hälften af skadan. 9. När skepp ligger för ankar, bör ankarboj alltid utsättas, och så fästas, att den flyter rätt öfver ankaret; försummas det, så ersätte deraf möjligen inträffande skada. 10. Är ankarboj lagd, men drifver sedan lös, och skepparen försummar gifva akt derpå innan skada sker, ersätte hälften. 11. Sker det med vilja, fülle hela skadan, så långt skepp och laddning räcka till, och drage sjelf den skada han möjligen sjelf lider. 12. Tillvites detta någon, värje sig skepparen och hans folk, när ej fulla bevis är, med ed, vare sedan saklös, annars ersätte skadan. 13. I alla sådana fall böra redare, befraktare och skeppare ej mera betala, än deras skepp med last sig sträcker, hvar efter sin andel. 14. Sker lifsspilla,

268

sår eller lyte i sådana fall, gånge efter lag, men skada, som af ren olycka händer, drage en hvar sjelf. 15. Varder försäkradt skepp eller gods sålunda förolyckadt eller skadadt, då böra egarena till assuradörens bästa söka utföra dess rätt emot redarena och befraktarena af det skepp, som skadan gjorde, så långt dess och lastens värde sig bestiger. Hvad de så genom laga dom eller förlikning kunna återvinna, bör, med afdrag af kostnaderna, assuradören, på det som i policen tecknadt är, godtgöras.

Art. IX. *Om försäkring på sjöfarandes befrielse för Turkiska kapare.* 1. Med T. kapare förstås verkeligen Turkiska, Moriska och Barbariska skepp eller kreutzare, icke sjöröfvare. 2. Blifver någon, emot dem försäkradt, sjöfarande bragt i slafveri, så bör, inom en månad sedan bevislig underrättelse ingått, försäkringssumman utan afdrag betalas.

Art. X. *Om återförsäkring eller s. k. reassecurans.* 1. En assuradör tillåtes för sin utgifne försäkring taga återförsäkring hos en annan; dock bör han redligen upptäcka allt hvad han vid denna tid vet om det försäkrade skeppet och godset, och låta i policen införa, att det på återförsäkring skett, samt likafullt vara ansvarig för det han i sitt eget försäkringsbref tecknat. 2. Om assuradören kommit så på obestånd, att han ej kan uppfylla sina förbindelser, så kan försäkr. tagaren söka en annan assuradör, och upptäcka för honom den sista kunskap han om skepp och gods hafver, men premien kan han ej återfordra af den förre med mindre han bevises, redan före assurancens tecknande, varit i oförmöget tillstånd.

Art. XI. *När eller huru skepp eller gods kan hållas för förloradt och af försäkringstagaren öfvergifvas, eller, som det kallas, "abandonneras".* 1. Ej må någon öfvergifva försäkradt skepp eller gods, så länge det eller någon del deraf kan bergas, återkallas eller frigöras, utan bör försäkringstagaren på assurad. bekostnad och risk skepp i möjligaste måtto rädda och vårda, samt assurad. bästa dervid befrämja. 2. Uteblifver ett försäkradt skepp, som gått till några Europeiska orter, hamnar vid Medelhafvet, Kanarieöarne, Madeira, ett år,

269

vid längre belägna orter två år, inom Östersjön 6 månader, utan någon underrättelse; må det anses förlo-radt, och försäkringstagaren bör genom edsvuren mäk-lare eller på annat trovärdigt sätt kungöra det åt assu-radören, som två månader derefter bör utbetala den tecknade summan. 3. Blifver försäkradt skepp eller gods på de omnämnde orterna anhållet eller uppbragt, och ovisst är om det kan frigöras, eller satt ur stånd att göra den ärnade resan, så eger försäkringstagaren 6 mån. efter det han genom trovärdig beskickning underrättat assuradören, öfvergifva skep och gods, om ock den å en annan ort derom anställda rättegång ännu ej vore slutad; äfven före denna tid kan det ske, om han genom laga kraft vunnen dom kan bevisa skeppet och laddningen vara förverkad, samt i båda fallen 2 mån. derefter undfå sin betalning. Sker sådant på längre aflägsna orter räknas tiden dubbelt; använde dock försäkringstagaren all omsorg, att få skepp och gods frigifna. 4. Lätt förderfliga varor må ej öfvergifvas utom i 7 här nedan stadgade fall. 5. Hafva lätt förderfliga varor i uppbringadt fartyg tagit skada, bör förs.tagaren, dess ombud eller skepparen hafva omsorg om deras frigörande och vårdande; tage trovärdiga mäns intyg om deras beskaffenhet; säga dessa, att något dugligt är till försäljning eller omskeppning, då må de omlastas eller genom offentligt utrop föryttras, det som brister i den försäkrade summan skall assuradören ersätta. 6. Men hafva varorna så skadats, att de ej löna omkostnaderna af omvårdnad och omlastning, böra de skyndsammeligen offentlig försäljas; assuradören ersätte bristen i den tecknade summan. 7. Vägrar försäkrings-tagaren, dess ombud eller skepparen sköta och vårda sådana varor i uppbragt skepp, må de 6 mån. ifrån uppbringningen eller förr, om visas kan, att de genom laga dom äro förverkade eller genom uppbringningen alldeles förderfvade, såsom förlorade öfverlätas åt assuradören, som bör ersätta till förs.tagaren den i poli-cen på dem tecknade summan. 8. Alla, i slika fall uppkommande, omkostnader böra komma assuradören, icke försäkringstagaren till last.

Art. XII. *Om uppbragt skepps och gods frigörelse*

270

eller s. k. "Reklame". 1. Om skepps och gods uppbringning bör förs.tagaren genast underrätta assuradören och med honom om reklamen rådgöra. Är assuradören ej på samma ort, använde förs.tagaren all möjlig omsorg om frigörelse, samt underrätte derom assuradören, som bör straxt eller efter behof tillskjuta kostnaderna. Vill assuradören icke bestå omkostnaderna, utan hellre afsäga sig all rätt till skepp och gods, äfven om det blefve frigjort, stånde det honom fritt, och betale ut den i policen tecknade summan. Förs.tagaren eger ändå frihet att för egen räkning drifva och fortsätta den sökta frigifvelsen. 2. Skepparen är, i fall af uppbringning, skyldig att sjelfmant söka all utväg till skeppets och godsets frigörelse, och assuradören bör sådana kostnader återgälda efter räkning, den skepparen bör, om så fordras, med ed bekräfta. 3. Blifver frigjort skepp och gods under resans fortsättande ytterligare uppbragt, eller går förloradt, så bör assuradören ej blott bestå de förra kostnaderna, som nämndt är, utan ock svara för de kostnader, som möjligen i de sednare händelserna kunna uppstå.

Art. XIII. *Om bergning af strandadt skepp och gods.*

1. 2. Om strandadt skepp och gods bergning, enligt hvarje lands lag, bör försäkringstagaren, sedan han derom underrättat assuradören, draga försorg, och låta försälja det bergade, om han ej kan afbida assurad. vilja och beslut, på hvilkens bekostnad allt sådant verkställles. Vill han ej bestå kostnaderna, bör han, utan rätt eller anspråk hvad som bergas kan, utbetala den försäkrade summan med afdrag af 2 proc.

Art. XIV. *Huru skadan på försäkradt skepp och gods bevisas och värderas må.* 1. Händer skada på skepp med dess tillbehör, då bör, innan något företages, skadan synas och värderas af tillförlitlig skeppsbyggmästare, repslagare eller segelsömmare samt af en erfaren skeppare, men finnas ej sådana att tillgå, då anmodas andra trovärdiga och i slika mål förfarne män, att deröfver upprätta ett riktigt värderingsbevis, som af vederbörande, efter hvarje ords bruk, bör styrkas. 2. Bergade varor, vare skadade eller oskadade, böra, i assuradörens eller f.tagarens eller deras ombuds när-

271

varo, öppnas och undersökas; men kunna dessa ej närvara, bör skepparen, i närvaro af betrodda män, sådant besörja; sedan de blifvit värderade, blifva de, i fall de alla i en police äro antecknade, offentligent försålde, och värdet öfverlemnas åt f.tagaren, hvad ännu brister i den försäkrade summan, ersättes af assuradören. 3. Fordrar f.tagaren ersättning för liden skada; bör han förete icke blott polisen, och der han annars syssloman är, jemväl dess dertill erhållna ombud (fullmakt), utan ock inköpsräkningen och fraktbrevet, hvilka gälla som laga bevis, om hans andel i det, som förolyckats; men om i polisen förbehåll, att ej behöfva uppvisa fraktbref, är gjordt, bör det dervid blifva; dock är han pliktig inköpsräkningen att uppgifva. 4. För skeppare eller någon af skeppsfolket försäkradt gods, hvarå fraktbref ej finnes, då skola de med ed bestyrka, att de sådana varor i skeppet haft, med deras rätta värde samt huru mycket deraf blifvit bergadt eller gått förloradt.

Art. XV. *Om försäkring öfver land och friskt vatten.*

1. Försäkrar någon varor öfver land och friskt vatten, så bör emellan honom och assuradören ett särskildt försäkringsbref upprättas. 2. Gods få här försäkras såsom Art. III. 3 stadgar. 3. Fartyg får ej försäkras till högre än halfva värdet. 4. Sjöfolkets lön och hyra böra på sådant vatten icke under försäkring tagas.

Anmärkingar.

I England och N. Amerika finnas inga assuranceslagar, man rättar sig der efter antagna bruk, och efter domslut i vigtigare fall. Sådana finnas dock i alla andra civiliserade sjöstater inom Europa.

Jemlikt de flesta staters assuranceslagar skall premien erläggas då polisen underskrifves; men om, vid en lång resa, assurancen ingås på tur och retur, så skall den ena hälften betalas genast, och den andra vid fartygets hemkomst, eller efter öfverenskommelse. Försummas premieinbetalningen, så erlägges 1 proc. ränta i månaden tills betalning sker.

Såsom ett oelstergifligt vilkor gäller öfverallt, att assureradt fartyg bör vara försedt med alla påbudna dokumenter, och att skepparen vid alla tillfällen för-

272

håller sig, i skeppets angelägenheter, efter lag. Här af följer äfven att, då han är skyldig ansvara för all skada, som kan hända fartyg och last genom hans försumlighet, han ej bör underlåta att taga lots, när den kan fås, i annat fall kan, om skada inträffar i lotsmans farvatten, ersättning bestridas af assuradören.

Emedan assurancespolisen bestämmer assuradörens förbindelser och de skyldigheter man jemte författningarne fordrar af honom, så bör denna afhandling lända till ledning och esterrättelse. Emedan alla assurancesförfattningar och bruk i det väsendtligaste öfverensstämma, och de Svenska, eller den hos oss gällande, är en af de fullständigaste, så bör en handlande och sjöfarande med denna kunna någorlunda försvarligt reda sig.

Enligt de allra flesta assuranceslagar vidtager assuradörens risk för varor från den stund varorna blifvit förda till stället, stranden, bryggan eller kajen, hvarifrån de i fartyget inlastas; men enl. de Franska, ifrån det ögonblick, då varorna tagas ifrån land, att föras ombord, i England och Amerika börjar den först då, när varorna blifvit inlastade. Denna risk fortfar, enligt assurancesordningen i England, Amerika och Hamburg, intill dess varorna blifvit lossade eller förda i land, utan inskränkning till en gifven lossningstid; i Köpenhamn, Amsterdam och Antwerpen i 15, i Norge, Sverge och Finland 14 dagar, räknade från fartygets ankomst.

Enligt assuranceslagarne i allmänhet vidtager assuradörens ansvar för fartyg, då det begynt intaga last eller barlast. Detta ansvar upphör i Frankrike, då fartyget ankrat eller blifvit förtöjdt vid brygga eller kaj; i Danmark och Norge den 15, i Sverge och Finland 21 dagar efter fartygets ankomst; i Holland och Hamburg när fartyget är loss, utan afseende på tid; i England och Amerika 24 timmar efter det fartyget ankrat uti den hamn, dit resan varit bestämd. Dessa bestämmingar bero likväl af öfverenskommelse emellan f.tagare och -gifvare.

Försäkringstagare. F.tagare bör, när han söker assurances, beskrifva beskaffenheten och värdet af det skepp eller gods, som skall försäkras. Bäst är att låta besigtiga och värdera, hvarigenom han får fullt bevis för de

273

anspråk på skadeersättning, som han kan skäligen göra. Han bör förse fartyget med dugliga effekter och inventarier, ty om, efter inträffad olycka, utrönes, att dessa varit sämre än de uppgifvits, så ersätter assuradören icke den derigenom uppkomna förlusten; likaledes kan han ej förpligtas godtgöra den skada, som vid strandningshändelser träffar fartyget i följd deraf, att dess redskap sprungit. Assuransersättning kan äfven ofta bestridas, i fall, vid flytande ämnen, kärlet varit för svagt att emotstå skeppets rörelser, eller om det förut haft läcka, eller vid bräckliga varor, glas, porslin, i fall de varit så vårdslöst inpackade, att de gått sönder. Vid transporterung af varor till och ifrån skeppet under assuradörens risk, bör varuegaren begagna allmänt godkända bördingar, pråmar m. m., emedan annars risken kunde öfverflyttas på ftagaren, i fall af skada. Skeppsdelar kunna försäkras på särskilda händer, dock bör det sammanräknade assuransbeloppet ej öfverstiga det försäkrade värdet. Svek och bedrägeri i sådant fall straffas efter omständigheterna med fängelse, förlust af ära, lif och gods. Förs.tagarens pligt är, a) att genast underrätta assuradören om en timad skada, b) att om möjligt samråda med denne om lämpligaste sättet att till ömsesidig belåtenhet verkställa bergning, c) att ej företaga med det skadade godset någon åtgärd utan assuradörens bifall. (Vid bergning i strandningsfall behöfver man ej afbida tillåtelse.) Efter inträffad förlust bör olyckan lagligen i bevis ledas genom skepparens och besättningens sjöförklaring, eller, i händelse dessa omkommit, genom intyg utfärdadt af trovärdiga män på orten, hvar-est olyckan timat, hvilka intyg, då ersättning fordras, böra i original assuradören tillhandahållas.

ANDRA AFDELNINGEN. HAFVERISTADGAN.

Om åtskilliga arter hafveri.

Hafveri är trehanda: det *mindre* eller s. k. *ordinära*, det *enskilda* eller s. k. *partikulära*, och det *gemensamma* eller *hafveri gross*. (De båda sistnämnda kunna också kallas: extra ordinära, i motsats till det ordinära, som alltid eger rum).

274

Art. I. *Om det mindre eller s. k. ordinära hafveri.*

1. 2. Dermed förstås alla de kostnader, som efter olika orts bruk och tillfälligheter, antingen uti lastnings- eller lossningsorten, eller under varande resa drabba skepp och laddning. För dessa svarar icke assuradören, utan böra de till $\frac{2}{3}$ räknas på laddningen och till $\frac{1}{3}$ på skeppet, så framt ej annorlunda öfverenskommes. 3. Vanligen erläggas de på det sättet, att befraktaren, utom frakten, erlägger vissa procent af densamma, eller en särskild afgift efter lästetalet, hvaremot skeppet ensam drager alla kostnader.

Art. II. *Om det enskildta hafveri.* 1. Derunder begripes den skada, som, utan skepparens eller sjöfolkets förvållande, drabbar skeppet enskilt eller varorna ensamt. Hvardera egaren får draga sin skada, hvilken bör ersättas, om den öfverstiger 3 procent af den i policen tecknade summan eller vid socker, salt och lätt förderfliga varor 10 procent.

Art. III. *Om det gemensamma eller s. k. hafveri gross.*

1. Härmed förstås all den skada, som man antingen i sjönöd eller annan svår fara blifvit nödsakad göra på skepp och gods, att dermed frälsa lif, skepp och gods, så ock alla ovanliga kostnader, som användas att förekomma och undkomma en förestående fara, hvilken skada och kostnad af det derigenom räddade skeppet och godset, efter hvarderas värde*), gemensamt beräknas och af assuradören ersättas bör. Härunder begripes följande händelser.

a) *Händelser, som röra kastadt gods och böra räknas under hafveri.* 1. Allt gods, som ligger under däck, i kajutan och i sjönöd kastas. 2. Lastar skeppare på ort, seglar till en annan bestämd ort och lastar mer gods in, och om i sjönöd det sist intagna godset måste kastas, så bör skadan beräknas äfven på det först intagna godset eller dess värde. Men seglar skepparen, emot assuradörens och befraktarens vilja, till en annan ort och der intager mera gods och nödgas kasta det,

*) Är t. ex. skeppet värdt 20,000 rub., A. har inlastat för 10,000, B. för 17,000, C. för 23,000; skadan är 3000; så kommer skeppet att betala $\frac{2}{3}$ = 857: 14, A. $\frac{1}{3}$ = 428: 57, B. $\frac{1}{7}$ = 728: 57, C. $\frac{2}{7}$ = 985: 72.

275

svare sjelf för skadan. 3. När vid sjökast det kvarblifna godset genom laddningens rifning skadas, så räknas det till hafveri gross, likaså 4. när vid sjöstörtning, för vattnets ledning till pumparne, hål huggas på däck och derigenom de närmast liggande varorna skadas. 5. Om skepparen, för att frälsa skepp och gods, med gods eller penningar, sin egen eller andras borgen löser ett af fremmande maktens örlogsskepp eller sjöröfware, i öppen sjö, vid inloppet till eller i sjelfva hamnen, uppbragt skepp, denna lösen gånge lika öfver skepp och gods; dock betinge skepparen de drägligaste lösningsvilkor. 6. Blifver skeppare och sjöfolk vid försvar emot anfall sargade, lytte eller dräpne, då höra deras förplägning, läkarelön och begrafningskostnad till hafveri gross. 7. Likaså skänk, utlofvad af skepparen till uppmuntran emot fienden, eller gifven åt dem, som under fåktandet mistat arm eller ben, äfvenså åt de vid sådana tillfällen dödades enkor och barn. 8. Det gods, som icke till kast var ämnadt, men vid kastandet likväl blifvit utsköljdt eller fallit öfver bord. 9. Skeppskost, krigsredskap, skepparens och skeppsfolkets egna verktyg, kläder och förning. 10. Matvaror och gods, som af icke fiendtlig kapare tages med löfte om betalning, men denna uteblifver. 11. Gods, som före eller efter hafveriet förderfvas, bidrager likväl till hafveriet efter sitt värde (i förderfvadt skick). 12. Hvarje gång gods i sjönöd kastas, räknas det till hafv. g. 13. Hafva dyrbarheter, inlagde i någon packa ibland annat gods, råkat under sjökast, så, då sk. emot betingad frakt packan om bord tagit och är underrättad förut af egaren om innehållet, komma dessa under hafveri gr.; men har egaren dem förtegat, njute ersättning endast för värdet af det i samma packa befintliga uppgifna köpmannagodset. Likväl om egaren är tillstädes och hinner underrätta sk. om dyrbarheterna och kan bevisa det, höra de till hafv. gr. Har sk. i sin enskilda värjo tagit penningar och dyrbarheter och efter sjökast föregifver sig hafva nödgats kasta dem, då böra de, efter laglig bevisning, höra till hafv. gr.

b) *Händelser, som angå kastadt gods, men icke komma under hafveri.* 1. Lägger sk. emot egarens vilja

276

gods i skeppsbåten, sedan den är ombord hissad, och detta kastas, svare sk. ensam, men har det skett med egarens tillåtelse, vare sk. fri. 2. Gods på däck, skans, back eller på sidorna fastbundet; 3. frakt- och bodmeripengar; 4. de kläder man drager på sig, den reskost, som inom skeppsbord finnes; 5. i öppen sjö eller i hamn rånadt gods; 6. gods, som efter skeppsbrott bergadt blifvit; 7. dyrbarheter och ädla metaller, som någon i sjönöd tager på sig och räddar. 8. Förgås eller borttages skepp, sedan sjökast i nöd skett, så att ej något deraf blifver bergadt eller återvunnet, då räknas icke något hafveri. 9. Befraktas fartyg till full laddning och sk. emot fraktbrefvets lydelse tager emot gods af en som känner fraktbrefvet, då må vid sjönöd ett sådant gods saklöst kastas, utan att befraktaren dertill svara må; kommer det ej under kast, så bör det deltaga i hafverikostnaderna; men der egaren är okunnig om skeppets fulla befraktning och felet således är skepparens, kommer det kastade godset under hafveri gr. samt skepparen och skeppet äro ansvariga för skadestånd. 10. Det gods som förgås, då det kommit i mindre dugliga pråmar och liktare än vanligt på den orten. 11. Gods, som egaren i afsigt att sjelf rädda, i förestående fara flyttat utur skeppet, utan skepparens och skeppsfolkets samtycke.

c) *Händelser, som angå skepp och dess redskap och böra komma under hafveri gross.* 1. Allt som man, för att frälsa lif, skepp och gods, nödgas kappas, likaså 2. när skeppsbåt kappas och sättes öfver bord. 3. När mast blåser af med derpå stående segel och vidhängande vant, så att de måste kappas, då räknas till hafv. endast det som verkligen kappadt blef. 4. När ankare och ankartåg, som, för att ej råka på klippor eller annan fara, kappas. 5. Då skepp för säkerhet förenar sig med andra, men hinner ej vinda ankaret så fort som de andra, utan måste kappas ankartåg. 6. All skada som sker skepp under fäktande med fiender m. m. 7. Får skepp läck, eller råkar så på grund, att man nödgas lossa laddningen, för att reparera det som verkligen sönderstött och brutet är, så att resan kan fort-

277

sättas, så ock när tågverk och annan skeppsredskap vid ett sådant tillfälle förslites eller förderivas.

d) *Händelser, som angå skepp och skeppsredskap och ej komma under hafveri.* 1. Lastar skeppar. däckat så, att sk.båten icke kan fästas på sitt behöriga ställe, utan hvälfves öfver bord, stånde skepparen för skadan. 2. När mast, segel m. m. genom storm blåses öfver bord, och när ankartåg brister eller affilas. 3. Om någon passagerare af fruktan öfvertalar skepparen att göra skeppet någon skada, så stånde den öfvertalande för skadan. 4. Förolyckas prämar och liktare, som hyras till transporterung, stånde egaren skadan.

Art. IV. *Om sjökast.* 1. Förr än skepparen i sjönöd skrider till sjökast eller kappning, bör han inhemta styrmannens samt sina flesta och förfarnaste sjömäns råd, samt, ifall någon af redarena eller befraktarena eller deras ombud är ombord, fordra deras utlåtande; skulle dessa ej vara tillstädes med sjökast, må han dock verkställa den, enär folk, gods och skepp ej annorlunda räddas kan. Hindra honom redare, befraktare eller deras ombud och skada uppstår, ersätte den som vållande var. 2. Vid sjökast bör skepparen, så vidt möjligt är, kasta rymligare, tyngre och minst dyrbara gods först. 3. Allt gods, som kastas, bör skepparen eller styrmannen om möjligt uppteckna till packor, tunnor, kistor m. m., men om de ej detta hinna, då bör skepparen med skeppsfolket på ed intyga hvad kastadt blifvit.

Art. V. *Huru hafveri skall beräknas och fördelas.* a) Angående det enskilda hafveri: 1. Deri upptages och beräknas den förbättring och omkostnad, som enskilt skett på ett skepp, för att sätta det i stånd efter liden skada, hvartill lägges hvad fartyget i hafv. gr. erlagt. 2. Om gods ensamt skadas före halfva resan, beräknas värdet efter hvad det fritt i skeppet kostat, jemte premien; men sker det efter halfva resan, så efter priset i lossningsorten, med tillägg af hvad det i hafveri gr. erlagt, dock med afdrag af frakt och omkostnader.

b) Angående hafveri gross. 1. Hvad som kappas, beräknas efter dess värde vid kappningen, deremot krediteras assuradören för hvad som af det kappade blir öfver. 2. Gods-värde beräknas som i enskilt haf-

278

veri. 2. 3. Sedan skadan blifvit fastställd, bör den fördelas och beräknas öfver skepp och gods efter marketal. Skeppets värde bestämmes sådant det värderats, då det ifrån sjön kommit; men om skeppet eller större delen deraf i policen vore utsatt till ett visst värde, gälle detta. Godset gäller efter inköpspris med kostnader; men det kastade godsets värde, såsom förut nämndt är. 4. Drifver kastadt gods i land och efter haveriets räkning är guld, tillfalle den som det betalt. Är det oguld, bör det efter värdering säljas, bergarelön m. m. afdrages, det öfriga i hafveriräkningen upptages och emellan vederbörande efter marketal fördelas. 5. Sedan hafveriräkningen blifvit uppgjord, åligger en hvar att godvilligt afbördas sin andel, annars eger skepparen hålla godset kvar, tills egaren betalar eller ställer borgen.

En tredje afdelning i samma stadga upptager *Artiklar, som gemensamt angå försäkrings- och hafverimål*, lydande sålunda:

Art. I. *Om mäklare och deras pligt i försäkrings- och hafverimål.* 1. Endast edsvurna, af vederbörande magistrat förordnade personer må brukas till mäklare i slika mål, dock ega assuradören och förs. tagaren frihet att sjelfva sluta försäkringen. 2. Vid försäkring bör mäklaren upptäcka allt hvad honom är vetterligt, ingenting förtyda, icke dölja svek eller sådant befordra, ej heller antaga andra än de, som enligt Art. II. 1. äro berättigade att försäkring sluta. Bryter mäklaren häremot, ersätte all skada och straffas, efter omständigheterna, med lifs- eller annat straff. 3. Mäklaren bör uppteckna alla omständigheter till namn, tid och ort med de derjemte betingade vilkor egenhändigt i de i policen befintliga tomrum och införa deraf en fullständig afskrift i sin bok; försummar han, svare för möjlig, bevisligen deraf uppkommen skada. 4. Likaså bör han i sin bok införa alla efterrättelser, som han uppå f. tagarens begäran gör till assuradören, angående försäkradt skepp, så ock de utlåtelse, som assuradören i sådant fall honom meddelar. Har han begått en försummelse, så har han förbrutit sin mäklarelön; i händelse af uppsåtlig oriktighet, straffas efter omständigheterna. 5. Borgar assuradören

279

premien åt mäklaren och lider derpå skada, hålle sig till sin man; men om premien innestår hos ftagaren, så bör han betala den åt assuradören. 6. Premien bör mäklaren af ftagaren straxt uttaga och öfverlemna åt assuradören, vare eljest sin mäklarelön förlustig, och betale ändock premien fullt åt den sednare.

Art. II. *Om svek och bedrägeri i försäkrings- och hafverimål.* 1. Öfvar någon, eho han vara må, list, svek eller bedrägeri, stånde för all den skada vederbörande deraf lida och straffas till egendom, kropp, ära, lif för sin missgerning, efter hvarje måls beskaffenhet, enligt missgerningsbalken.

Art. III. *Om laga tid, inom hvilken man i f. och h. mål tala må.* 1. Ersättningsanspråk för liden skada bör, efter ortens aflägsenhet der den timat, göras inom följande tid: inom 6 månader, om den timat i Östersjön, inom natt och år, om den timat inom Medelhafvet och på dess kuster, Kanarie- och Madeira-öarne, samt inom 3 år, om skadan timat utom Europa; försittes denna tid utan laga förfall, dem domaren eger pröfva, så eger försäkringstagare och dess rättsinnehafvare ej vidare talan. 2. Ersättning för skada, som timar på friskt vatten, bör sökas inom 3 månader.

Stadgans 4:de afdelning handlar om rättegången i försäkrings- och hafverimål, men, enligt de för sjöassuransföreningarne för Finland nådigst fastställda reglementen, behandlas målen af kompromissrätt och höra under inga vilkor under domstolens afgörande.

Likasom hos oss delas hafveri äfven i andra länder i 3 klasser och bestämningarne för desamme öfverensstämma, åtminstone i det väsendtligaste, med vår hafveristadga.

Anmärkingar.

Det synes onödigt att påminna, det skepparen skall söka undvika alla sådana skador, som kunna komma under extraordinärt hafveri, vare sig enskildt eller allmänt. Har likväl en sådan olycka inträffat, bör skepparen göra klart för sig, om skadan lemnar giltiga anspråk på ersättning hos assuradören, eller annars kan, till större eller mindre del, drabba någon annan än re-

280

deriet. Skepparen bör derjemte ihågkomma, att fartygsreparationer utomlands blifva kostsamma, i synnerhet då de anställas för att ersättas och fördelas enligt de lagar och usanser, som för hafverier äro gällande, samt att hafverikostnaderna i allmänhet icke till fullo ersättas af assuradören, så att det ofta kan för rederiet blifva fördelaktigare att, med iakttagande af omtänka och sparsamhet, bota skadan för rederiets-räkning. Är skadan betydligare och finner skepparen skäl att bevara sin talan emot assuradör och lastegare ¹⁾, bör han ej försumma några formaliteter samt förfara med den samvetsgranhet, att ej giltiga anmärkningar emot hans handlingssätt kunna förekomma. I sådant afseende meddelas här, efter Dreuzers Handbok och Ekelunds Handbok, några råd för skeppare vid hafverier i allmänhet; skepparen må sjelf bedömma hvilka af dem, efter omständigheterna, kunna gagna honom.

Skepparen bör 1:o alltid föra en fullständig och tillförlitlig loggbok eller journal, och deri anteckna de händelser, som kunna gifva anledning att befara hafveri samt de åtgärder han vidtagit till fartygets och laddningens bästa; 2:o upprätta förteckningar på allt gods, som kastas eller som dervid tager skada, hvilka förteckningar böra vara så fullständiga och tillförlitliga, att de kunna med ed bestyrkas, emedan honom åligger redovisa för allt, som vid lossningen af laddningen saknas; 3:o efter befarad eller liden sjöskada, inom 24 timmar efter ankomst till första ankarplats eller nödhamn anmäla protest hos vederbörande auktoritet och, vanligen inom 8 dagar, afgifva sjöförklaring; (Observera: Sjöprotest är en med ed bestyrkt uppgift om förloppet vid hafveritillfället, hvilken skepparen inför notarius publicus eller vederbörlig auktoritet aflägger och hvaröfver han erhåller ett intyg till sitt rättfärdigande och bevarande af sin rätt och talan emot assuradör och lastegare med afseende å ersättning för den lidna skadan. *Sjöförklaring*

¹⁾ I allmänhet bör skepparen bevaka så väl rederiets som assuradörens och lastegarens fördel; men der dessa tyckas komma i strid med hvarandra, bör han anse sig som rederiets ombud och i främsta rummet bevaka dess rätt och bästa.

281

är den framställning, som sker genom att framte den med ed bestyrkta skeppsjournalen inför domstolen, som med besättningen under ed anställer vittnesförhör angående innehållet af densamma och sanningen af skepparens öfriga uppgifter, öfver hvilket förhör protokoll föres.) 4:o antaga i nödhamn en rättskaffens och pålitlig kommissionär, i fall ej en sådan af rederiet blifvit honom anvisad, med hvilken han bör rådföra sig i alla fartygets angelägenheter ²⁾; 5:o requirera besigtning och värdering af skador, ehvad det en eller flera gånger kan vara nödigt, på det verkliga förhållandet må kunna utrönas; 6:o i anledning af besigtning- och värderingsinstrumentet göra det mest noggranna förslag på de kostnader, hvartill hafveriet möjligen kan föranleda, grundadt på i orten välkända skeppsbyggmästares och handtverkares efter lägsta priser beräknade och på deras ansvar lemnade uppgifter; hvarvid i samråd med kommissionären äfven alla öfriga kostnader, såsom lösen för protester och sjöförklaring, besigtning- och kommissionärsarvoden, hamnumgälder, magasinshyror, besättningens kost- och månadspenningar m. m. skola beräknas; 7:o af det uppgjorda kostnadsförslaget gifva del åt rederiet, åt assuradören, om han vet hvar fartyget är försäkradt, samt åt lastegare och dess ombud, hvilka, om de finnas på stället, böra vid besigtningstillfällen tillkallas, och ej företaga någon reparation eller åtgärd, som af deras ersättning beror, innan de och redaren dertill bifallit, hvarom skepparen i synnerhet bör förvissa sig, i fall skadan är så betydlig eller af den beskaffenhet, att fartyget kan abandonneras ³⁾;

²⁾ Rådligast är att genast öfverenskomma med kommissionären om sättet för betalningen af de medel, som till nödiga utgifter af honom försträckas. Först efter besigtning och värdering torde de erforderliga summornas belopp kunna bestämmas. Öfverenskommelsen torde ske skriftligen i vittnens närvaro, på det kommissionären måtte, i fall af vägran, kunna lagligen förpligtas till dess uppfyllande.

³⁾ I hvarje fall är säkrast för rederiet att med fartygets assuradör och lastegare, sedan tillförlitligt kostnadsförslag blifvit uppgjort, öfverenskomma om en rund summa, som af dem i skadeersättning utbetalas, emot rederiets skyldighet att återställa fartyget i segelfärdigt och sjömässigt skick. Kan ej öfverens-

282.

8:o vid lastens lossning, om den är nödig, noga tillse, om någon del deraf är skadad, afskilja det skadade ifrån det oskadade, och, efter behörig besigtning, låta offentligen försälja det skadade, samt deröfver skaffa sig behöriga dokumenter; 9:o sedan reparation blifvit medgifven, med all sparsamhet ⁴⁾ verkställa densamma och så vidt möjligt förekomma, att ej kostnaden öfverstiger värderingsmännens taxation; men skulle utgifterna öfverstiga taxation, så bör han vara beredd att bevisa dem; 10:o så snart beloppet af hafverikostnaden, i fråga om hafverigross, kan beräknas, bör han söka att i öfverensstämmelse med rättsgrunderna å den ort der dispaschen kommer att uppgöras, så noggrannt som ske kan, på förhand fördela kostnaden på fartyg, last och frakt samt till vinnande af tid korrespondera ej mindre med redaren ⁵⁾, än assuradören och lastemottagaren, om förskott till kostnadens betäckande, och i den mån dessa undandraga sig att lemna ett sådant förskott, genom lån på bodmeri emot lägsta premier, hvaröfver han bör förse sig med lagligt bevis, förskaffa sig de penningar han till sin klargörning till resans fortsättnings-

kommelse träffas, och reparationskostnaderna finnas öfverstiga det belopp, hvartill fartyget är försäkradt, men assuradören hellre vill reparera än utbetala assuranssumman, så synes det vara nödigt, att icke företaga reparation, innan assuradören, utan afseende på någon i policen införd klausul (förbehåll), förbundit sig att oakortadt godtgöra hvad af hafverikostnaden, åtminstone efter besigtningvärderingen, kommer att drabba fartyget.

- ⁴⁾ Sparsamhet är så mycket mer af nöden, som assuradören, då skadan går till den procent, att han är förbunden till ersättning, vid hafveri gross vanligen ersätter endast $\frac{2}{3}$ af reparationskostnaden, i det han afdrager $\frac{1}{3}$ för nytt och förbättradt. Härrör skadan åter af partikulärt hafveri (undantagande i de händelser fartyget stött eller varit på grund), så afdrages likaledes af samma orsak $\frac{1}{3}$, och af de öfriga $\frac{2}{3}$ ersätter assuradören endast hälften; hvaraf följer, att rederiet, ehuru fartyget är assureradt, får i allmänhet vid hafveri gross vidkännas $\frac{1}{3}$ och vid hafveri partikulär $\frac{2}{3}$ af skadan.
- ⁵⁾ Skepparen bör alltid rådföra sig med rederiet om alla med hafveriet gemenskap egande omständigheter, äfvensom om hvad som till skyndsam expedition å hafveriorten bör företagas, i fall ej afståndet är så stort, att han måste, utan att kunna infövänta rederiets råd, skrida till åtgärders vidtagande.

283

de kan behöfva ⁶⁾; vid partikulärt hafveri har skepparen ej heller annan utväg för den del af reparationskostnaden, som rederiet och assuradören icke vill förskjuta; 11:o sedan fartyget blifvit repareradt och försatt i segelbart stånd, deröfver taga behörigt besigtningssbevis samt infordra alla hafveriet rörande räkningar ⁷⁾ och lemna dem till kommissionären, i afseende å uppgörande af likvid och generalräkning, hvari äfven skepparens egen räkning för besättningens kostpenningar och månadshyra bör ingå; och 12:o sedan bodmeri för hafveriskulden blifvit tecknad, bör skepparen samla alla till hafveriakten hörande handlingar, neml. a) protesterna, b) sjöförklaringen, c) besigtningss- och värderingsinstrumenterna, d) auktionsprotokoll öfver det som af lasten eller fartygsredskaperna möjligen blifvit såldt, e) generalräkningen med alla deri i nummerföljd åberopade och bestyrkta specialbilagor, f) bodmeribrefven i vidimerade afskrifter, och alla andra lagliga dokumenter, såsom manifest, certeparti, konnässementer m. m., som

⁶⁾ Om det är möjligt, bör skepparen teckna bodmeri, särskilt för den delen af hafverikostnaden, som drabbar fartyget, och särskilt å den, som drabbar lasten; emedan bodmerigifvaren, om lastegarena vägra betala det belopp, som af bodmerilånet belöper sig på laddningen, ej får hålla sig till fartyget för mera än derå är tecknad. Om bodmeri vore tecknad gemensamt på fartyg och last, och lastegaren skulle angående hafveri- eller bodmeriliqviden anställa rättegång och derunder få, emot borgen, disponera laddningen, så kunde rederiet nödgas, till bodmeriets godtgörande, afstå fartyget med en förlust, som sedermera hvarken af lastegare eller assuradör ersättes. Kan särskilt bodmeri å lasten icke erhållas, är lika nödigt att, efter föregången protest och bevisligen meddelad underrättelse åt lastegarena om de åtgärder, som skepparen nödgas vidtaga, så framt de ej vilja försträcka penningar, låta offentligen försälja så stor del af lasten, som svarar emot deras andel i hafveribeloppet. Ingen försigtighet bör härvid förbises, och bör skeppare i allt fall undvika teckna bodmeri vilkorligt samt göra uttryckligt förbehåll om frihet för sin person och egendom, emedan uti fremmande länder icke alltid samma regel gäller, som enligt svensk lag, att neml. befälhafvaren är fri ifrån ansvar, när han till bodmerigifvaren afträdt det pantsatta godset.

⁷⁾ Å alla dessa räkningar bör af notarius publicus eller konsul antecknas det intyg, att utställaren erkänner sig hafva erhållit den betalning, som räkningens belopp utvisar.

284

hafveriet i någon måtto kunna angå. Af denna sålunda tillkomna hafveriakt tager skepparen en afskrift, som, likasom hvarje enskilt hafveridokument, bör af notarius publikus eller konsul lagligen bestyrkas. Denna duplettakt tillsänder han fartygets kommissionär på destinationsorten, för att ombesörja uppgörandet af behörig dispasch ⁸⁾; originalakten medtager han sjelf⁹⁾. Dit ankommen, underrättar han lastemottagaren, att han ej öppnar sina luckor till lossning, förr än de skriftligen förbundet sig, att ovilkorligen betala bodmeriet och allt hvad den blifvande dispaschen ålägger dem att af hafveribeloppet godtgöra. Lemnar han laddningen eller någon del deraf, innan han inhändigat en sådan förbindelse af lastegarena, så undgår han icke att omedelbarligen ansvara för den kostnad och skada, som en sådan oförsigtighet kan medföra.

För att åskådliggöra huru en dispasch ungefärligen ordnas, och för att visa huru rederiet alltid vid ett hafveri, der ej fartyget totalt förolyckas och är högt assureradt, kommer att förlora betydligt, vilja vi ifrån Dreuwers Handbok anföra ett redigt och enkelt sammandrag af en i Köpenhamn uppgjord hafveritutrednings-räkning.

Dispaschen begynner med en inledning, som ur sjöförklaringen upptager alla de skäl, hvarpå ersättningsanspråken grunda sig; således ett sammandrag af denna förklaring.

⁸⁾ Den hafveriakt, som insändes till destinationsorten för hafveriets uppgörande, bör jemväl verificeras af den nations konsul, till hvilken destinationsorten hör. Dispaschen uppgöres nemligen på destinationsorten, emedan de ömsesidiga förbindelserna der upphöra, eller också i nödhamn, om skeppet är så skadadt, att det ej kan afgå till dest.orten och lasten således måste derifrån skiljas. De engelska assurancesbolagen erkänna dock ingen på fremmande ort uppgjord dispasch. Vid partikulärt hafveri uppgöres dispaschen der fartyget är försäkradt.

⁹⁾ Stundom tages på aflägsnare orter tvenne bestyrkta afskrifter, af hvilka den ena skickas till rederiet.

285

Taxation å skador. I besigtninginstrumentet uppgifves skadan å skrofvat, med inbegrepp af den afbrutna masten och det förstörda brattspelet m. m. till

	Rbdlr	9850 —
För bortkappade segel	Rbdl. 1620 —	
Af för slitage	405 —	1215 —
För sönderslitna segel		960 —
Presenningar och kragar		94 —
Med de kappade seglen förloradt tågvirke		1250 —
Likaledes block		250 —
Ett nytt ankare och ankartåg	2937. 48	
Af för den kvarblifna tågändan	940 —	1997. 48

Summan af de taxerade skadorna 15616. 48

Skeppet i skadadt skick värderadt till Rbdlr 8600 —

Laddningens värde enligt faktura 72654 —

Skeppets värde Rb. 8600 —

Hafveri gross-skadan, som kommer att godtgöras 4933. 54 13533. 54

Fraktseloppet 7644

Summan af det, som kommer att ersätta hafveri gross skadan 93831. 54

Räknin- garnes belopp.		Rederiet.	H. gross.	H part.
4844 26	1. Varfsegaren N. N. räk- ning Rbdlr 4844. 26			
1916 —	2. Smeden N. N. räkning 1916. —			
	<u>6760. 26</u>			
	Af för 2 tunnebojar 32. —	32		
	<u>6728. 26</u>			
	Af $\frac{1}{3}$ för förbättr. o. nytt 2242. 72	2242 72		
	Skada 4485. 50			
	Derpå godtgöres $\frac{2}{3}$ enl. hafv. gross genom forcering 2990. 33		2990 33	
	Resten föres till hafv. part. 1495. 17			1495 17
<u>6760 26</u>	Transport	2274 72	2990 33	1495 17

286

6760	26	Transport	2774	72	2990	33	1495	17
2498	12	3. Segelm. N. N. räkning	2498.	12				
		Af för en kompass och presenn.	170.	80				
			<u>2327.</u>	28				
		Af $\frac{1}{3}$ för nytt och förbättradt	775.	73				
		Skada	1551.	51				
		Deraf godtgöres för kap- pade segel $\frac{2}{3}$ enl. h. gr.	1034.	34	1034	34		
		Restén rederiet till last	517.	17				
1188	28	4. Repsl. N. N. räkning	1188.	28				
		Af $\frac{1}{3}$ för nytt	396.	9				
		Ombord behållen rest	50.					
			<u>446.</u>	9				
		Resten hafv. gr.	742.	19	742	9		
307	40	5. Blockm. N. N. räkning	307.	40				
		Värderingen upp- går blott till	250.	—				
		Af $\frac{1}{3}$ för förbättr.	83.	32	166	64		
			<u>166.</u>	64				
		Rest	140.	72				
48		För 2:ne tunnebojar	48	—				
10802	10	Summan af reparat.-kostnaderna	4373	35	4933	54	1495	17
271	84	6. Magasinshyra för lasten			271	84		
1364	35	7. Månadsbyra och kostpengar för besättningen			1364	35		
24	—	8. Fartygets bringande till loss- ningsort			24	—		
288	—	9. Arbetslön vid lossningen			288	—		
		10. Schåarelön	1344.	—				
		11. Bodmeri	50.	—				
		12. Kost o. logis för kapten	492.	—				
1886	—		<u>1886.</u>					
		Deraf $\frac{1}{3}$ ej godkänd	628.	64	628	64		
			<u>1257.</u>	32				
		Deraf hafv. gross $\frac{2}{3}$	838.	21	838	21		
		Resten hafv. partik.	419.	11			419	11
		Transport	5002	3	7720	2	1914	28

287

		Transport	5002	3	7720	2	1914	28
		13. Protestkostnader			33	88		
		14. Rättegångskostnader			38	59	19	30
313	61	15. Besigtningkostnader			221	76		
373	72	16. Korrespondans, 17. Kommission	125	5	200	34	48	33
478	48	18. Förskott af medel			478	48		
	30	19. Postporto			30	48		
879	66	20. För dispaschen			879	66		
			5127	8	9603	37	1981	91

Rekapitulation:

Laddningens värde	72654. —
Skeppets „	13533. 54
Fraktens „	7644. —
	<u>93831. 54</u>

93831. 54 hafva att enl. hafveri gross ersätta 9603. 37

således ersätta:

72654. — (Laddningens värde)	7435. 88
13533. 54 (Skeppets d:o)	1385. 5
7644. — (Fraktbeloppet)	782. 40
<u>93831. 54</u>	<u>9603. 37</u>

Af föregående dispasch finna vi, att den egentliga reparationskostnaden för fartyget uppgår till 10802. 10, och att h. gross ersätter deraf 4933. 54, h. partikulär 1495. 17, tills. 6428. 71. Är nu fartyget assureradt, så ersätter assuradören både den del, som af hafveri gross belöper sig på fartyget och hela h. partikulär, men rederiet ensam faller till last 4373. 35 eller omkring $\frac{4}{10}$, som blir dess egen förlust. Ytterligare tillkomma andra utgifter, hvilka dock mest räknas till h. gross, så att rederiets hela förlust blir 5127. 8, eller närmare $\frac{31}{100}$ af alla kostnader. Andra dispascher hafva vi sett, der rederiet ej drabbas af en så stor anpart.

Dispaschörer (utredningsmän) eller personer, som uppgöra dispascher, finnas vederbörligen tillförordnade

288

uti flera större handelsstäder. I England och Amerika uppgöras dispascherna vanligen af skeppsmäklare, hvarföre också dispascherna i dessa länder så ofta skilja sig i principen (grunden) för uppgöringssättet. I Belgien, Frankrike, Portugal och Italien utnämner handelsdomstolen hvarje gång tvenne gode män till detta göromål; deras uppgörelse pröfvas sedan af handelsdomstolen. De af regeringen tillsatta dispaschörer ega att för sitt besvär åtnjuta arvode, som vanligen beräknas till vissa procent af hafveribeloppet, oftast 1 procent å dragande kapitalet. Hos oss är det bestämdt till $\frac{1}{2}$ proc. å dragande kapital, då det uppgår till 10,000 Rb. S:r, och $\frac{1}{3}$ procent för hvad kapitalet öfverstiger denna summa.

Till en ögonblicklig öfversigt af hafveriers klassifikation på olika orter tjenar bifogade tabell.

Utdrag ur H. Kejs. Maj. Nådiga förordning af den 28 Maj 1839
till förekommande af lurendrejeri och tullförsnillning.

Kap. I. *Om lurendrejeri och tullförsnillning och delaktighet i dessa brott, samt ansvaret och följderna derå.*

1. Lurendrejeri begås, när gods, som är till in- eller utförsel förbjudet, lönligen till landet införes eller derifrån utbefordras. 2. Tullförsnillning begås, då någon till utrikes ort utför, eller derifrån inför, eller ock ifrån nederlag bortsmyer lofgifven tullbar vara. 3. Bötes för lurendrejeri 1:sta gången godsets värde, 2:dra gången dubbla värdet, och varde, om godsets värde öfverstiger 100 rub. s:r, förklarad ovärdig att välja eller väljas till sådana allmänna förrättningar, som innefatta medborgerligt förtroende, och i fall han idkar borgerlig näring, förlustig sin burskap, 3:dje gången eller oftare, godsets dubbla värde och ovillkorligen de för andra resan utsatta påföljder, och derjemte straff: arbete på fästning, tukthus eller annan arbetsinrättning i $\frac{1}{2}$ till 5 år efter omständigheterna. 4. För tullförsnillning bötes: 1:sta g. $\frac{1}{4}$, 2:dra g. $\frac{1}{2}$ af godsets värde, för hvarje gång derefter godsets hela värde, och derhos för 4:de gången eller oftare straff: arbete $\frac{1}{2}$ eller 1 år. Den som förut undergått bestraffning för lurendr., straffas

289

såsom för återfall i tullförsnillning. 5. Allt lurendrejdadt och tullförsnilladt gods är förverkadt. Kan det ej tillrättaskaffas, gälde de brottslige godsets, af gode män eller domstol bestämda värde. Kan godsets belopp och värde ej utrönas, plikte den skyldige 200 till 500 Rb. eller mera, efter omständigh. 6. Försök att begå brotten straffas lika med begången gerning. 7. Den, som bjuder, leger, hjälper eller råder annan till oloflig in- och utförsel af varor, så att brott derigenom sker, straffas såsom hade han det sjelf föröfvat. Lag samma vare om den, som i mindre mån medverkat, och till salu håller, eller eljest, utöfver hvad lofgifvit är, transporterar eller transporterar låter, eller ock döljer olofligen infördt gods, eller detsamma efter verkställdt beslag undanhåller och förbyter. Blifver något tjenstehjon anklagadt för delaktighet i af husbonden begånget brott, pröfve domaren hvad afseende en sådan anklagelse förtjenar. 8. Beträdes embets- eller tjensteman, betjente vid tull-, lots- eller hallverket, fabriksombudsman, lands- och stadsfiskal, polismästare eller kronobetjente med lurendrejeri eller tullförsnillning, eller delaktighet deri, plikte såsom ofvanföre stadgadt är, miste tjensten, straffas dessutom med allmänt arbete å fästning i 3 till 6 år, och vare ovärdig till allmän tienst. Har han i sin tienst i sådant fall visat grof försumlighet och vårdslöshet, straffas med suspension ifrån 3 till 6 månader eller miste tjensten. Ringare betjente, som ej har viss årlig lön, hålles i fängelse på vatten och bröd i 4 till 16 dagar. 9. Begår en annan tjensteman, eller är delaktig i slika brott, vare sin tienst förlustig i 3 till 6 månader, eller för allone, och plikte dessutom efter sakens beskaffenhet; vid återfall miste ovilkorligen tienst. 10. Har någon, som åtnjuter nederlagsfrihet, bortsmagt eller velat bortsmaga nederlagsgods ifrån upplagsmagasin, eller under det godset dit eller derifrån transporteras, miste burskap eller näringsfrihet och allmän tienst, om han sådan innehafver, och förlöre medborgerligt förtroende; ansvare ock för tullförsnillning. För medbrottslighet gäller hvad i 7. 8. 9. sagdt är. 11. Yppas vid boupp-tekning i bo efter afliden person olofligen infördt gods i hela stycken, nytt och obrukadt, och kan ej någon för

290

förbrytelsen misstänkas, vare uppteckningsman, ~~om~~ han är magistratsperson i stad och kronobetjent på landet, vid ansvar skyldig att genast taga godset under allmän vård och derom till närmaste tullkammare inberätta. Sterbhusdelegare eller gode män i afträdt bo ege, de förra inom 2, de sednare inom 4 månader efter bo-uppteckningen, anmäla sig å tullkammaren till godsets förtullande, om det är tullbart, eller om det är förbjudet, hos K. Senaten anhålla om särskild föreskrift, huru förhållas må, om godset emot bestämd afgift får i landet kvarstadna. Öfverskrides nämnde tid, är godset förverkadt. Underlåta sterbhusdelegare att vid bo-uppteckn., som af tillkallad enskild man förrättas, eller annars uppgifva sådant gods, och sker icke anmälan derom på nu föreskrifvet sätt, vare godset förverkadt och arvingarne tilltalade för delaktighet i brottet. 12. Anträffas olofligen inkommet gods, nytt och obrukadt, bland afträdda tillgångar i lefvande mans gäldbundna bo, eller vid utmätningar, vare beslag underkastadt och målet öfverlemnas till domstolen. Finnes sådant gods å auktionskammare eller andra auktionsställen, böte föreståndaren, eller den godset till försäljning emottagit och ej angifvit, 150 Rb. till tveskiftes emellan kronan och angifvaren. Godset, ehvad det hunnit försäljas eller icke, vare förverkadt, och egaren, eller den som inlemnat det till försäljning och ej gitter förbrytelsen ifrån sig leda, ansvare derhos för godsets olofliga införsel. 13. Hvad resande, som till landet inkommer, af förbjudna eller lofgifna persedlar med sig har och till visitation upplåter, såsom hörande till eget bruk och nyttjande, får han utan åtal och afgifter använda, så framt samma persedlar ej i den mån öfverstiga hans behof och vilkor, att ljusligen kan pröfvas, det de i annan afsigt än till eget begagnande medföras, i hvilken händelse vanliga tullavgifter böra erläggas för hvad af öfverskottet är tullbart. Finnes förbjudet gods hos inhemsk resande utöfver dess behof, vare anhållet och förverkadt. Men utländsk resande söke inom 2 mån. hos K. Senaten om tillstånd att införa sådant gods; öfverskrides tiden, är godset förverkadt. Döljer resande sådant gods, plikte som förut är nämndt. 14. Skulle någon, tilltalad för

291

oloflig införsel, förebära, att varorna varit bestämda till en annan ort utom landet, men att motvind, storm eller annan nöd tvungit honom att anlöpa finskt område, pröfve domstolen noga om förhållandet fullständigt kan bevisas och om alla med saken gemenskap egande handlingar sådant tydligen utmärka. 15. Yrkar egaren till anhållna varor, att de inkommit ifrån Ryssland, bör uppgiften bestyrkas med ryska tullförpassningar, märkrullor, eller medelst å varorna anbragta fabriks- eller tullstämplar. Kan uppgiften icke sålunda bestyrkas, anses varorna såsom olofligen inkomna. 16. Befinnes någon af okunnighet, utan uppsåt att begå lurendrejeri, öppet och oförtäckt hafva infört eller sökt införa förbjudet gods, det han behörigen angifvit, ege ansvar icke rum, utan vare godset endast förverkadt. 17. Är den för dessa brott anhållna okänd eller icke bofast, varde tagen i fängsligt förvar eller ställe borgen för sig. Domstolen pröfve sedan om han må emot eller utan borgen ställas på fri fot, eller, om han ej är häktad, bör i fängelse inmanas. Är brottet urbotat, emottages ej borgen.

Kap. II. *Angående stämpling af inhemska och utländska tillverkningar, och huru med ostämpladt gods förhållas bör.* 18. Inhemska stämpelbara fabriksvaror, som hållas till salu, skola vara försedda med hallstämplar och märken, så länge något af stycket hos säljaren finnes qvar. (Säljes inhemskt stämpelbart, men ohalladt och ostämpladt gods, mistes varan och bötes dess värde; lag samma om handlande för sin rörelse köper sådant, eller afskär hallstämplar och märken, så länge något af stycket är osåldt. Fäster han andra sedlar än de som vid hallen äro fästade, böte 50 daler. Hallordningen af den 2 April 1770.). 19. Tullstämplar och märken böra likaledes bibehållas å stämplade utrikes tillverkningar, så länge något är qvar, vid bot af 100 Rb., till skiftes emellan anklagaren och de fattiga. Säljes eller hålles till salu stämpelbart utländskt gods, som ej har tullstämpel, vare det förbrutet och egaren böte för tullförsnillning. Lag samma för trafikerande, som köper ostämplad vara. Upptäckes ostämpladt utländskt gods under visitationer och transporter, gånge som i Kap. VI och IX i denna förordning stadgas. 20. Gör någon fal-

292

ska stämplor, straffas efter 2 mom. 1 § 8 kap. Missg. balken och varorna vare förbrutna. 21. Hallrätten och magistraten åligge vaka öfver hallstämplars behöriga vård. 22. Lemnar någon till hallstämpling utländskt gods såsom inhemsk tillverkning, straffas med ärans förlust, böte för oloflig införsel och godset varde förverkadt.

Kap. III. *Huru med anhållet utländskt gods skall förfaras och värdering deraf.* 23. Utländskt i beslag taget gods bör genast af beslagaren öfverlemnas till närmaste tullkammare. Kan sådant af giltiga orsaker ej ske innan första dagen gått till ända, skall godset ställas under beslagarens och egarens eller hans ombuds försegling. Beslagaren gifve ock om godset bevis, der sådant af egaren eller å hans vägnar äskas. Gifver gods-egaren sig ej tillkänna, vare beslagarens i vittnens närvaro skedda försegling tillräcklig. Har beslaget skett in i landet, så att det är längre afstånd till närmaste tullkammare än till närmaste uppstad eller läneresidens, får beslagaren framforsla godset till sistnämnde ort och lemna det under dervarande lokalmyndighets vård, hvarifrån Gen. Tull-Dir. förordnande inhemtas. 24. Är anhållet gods till tullkammare i stad aflemnadt, skall besigtning och värdering utan minsta uppehåll af tullkammareföreståndaren begäras hos rådstufvurättsordförande eller utsedde värderingsmän och af förrättningsmännen vid laga ansvar företagas i närvaro af beslagare och egare eller dess ombud, i fall de på stället äro, inom utgången af nästa söknedag efter det anmälan derom skett. På Åland förfares enligt § 110 längre fram. 25. Värdet beräknas efter varans på orten allmänt gångbara pris; skiljer sig besigtningmännens prisbestämning, tages medelpriset af deras uppgifter. Förrättningen skall med ed besannas, om någon af parterna det yrkar och domstolen pröfvar nödigt. 26. Framställes vid domstolen jäf emot förrättningen, pröfve rätten huruvida ny besigtning och värdering bör ske. Flere än två sådana förrättningar få icke anställas i beslagsmål. 27. Förbrutne dömde varor säljes af tullk.föreståndaren på öppen auktion, hvilket ock kan ske innan domslut i målet fallit, om parterne derom äro ense, eller om

293

G. T. Direktionen finner försäljningen nödig. Sådant försåldt gods, försedt med konfiskationsstämpel, öfverlemnas åt köparen till fritt begagnande. Kronan hemfallet gods säljes ock på offentlig auktion och förses med tullstämpel.

Kap. IV. *Om beslagare och deras rätt.* 28. Beslagare är den, genom hvars första åtgärd brottet upptäckes; han åtnjuter vid godsets anhållan, vård och framforsling nödig handräckning af krono- och stadsbetjente, samt vid målets behandling och utförande af tullförvaltaren eller annan tulltjensteman, äfvensom i allt hvad beslagsfrågan angår laga hägn. 29. Angivelse må dock ej ske af föräldrar, barn, makar och syskon emot hvarandra, fosterbarn emot fosterföräldrar, myndling emot förmyndare, eller af tjenstehjon emot husbonde under legotiden. 30. Angivelse att i fartyg eller annorstädes, der visitation sker, finnes förtegardt, olofl. infördt tillåtet eller förbjudet gods, berättigar ej till beslagareandel, om ej tillika bestämdt utvisas stället der det är undangömdt; ej må sådan angivelse göras under det visitation försiggår. 31. Af böter för olofl. in- eller utförda varor och delaktighet i dylikt brott, äfvensom af godsets behållna värde är beslagareandelen $\frac{2}{3}$, den öfriga $\frac{1}{3}$ tillfaller kronan. Har beslagare vid tillfället åtnjutit såkalladt biträde af krono-, stads- eller tullbetjente, ega dessa biträden rättighet till $\frac{2}{3}$, eller $\frac{1}{3}$ i beslagarens lott, hvilken andel ock, då beslagaren är tjensteman eller betjent vid tullk. i distriktet och i tjenstens utöfning gjort beslaget, faller till jemn delning emellan öfriga till tullkammaren och dess distrikt hörande tjenstemän, ordinarie betjente och tjenstgörande extra vaktmästare, äfven om någon vore förlagd på särskildt bevakningsställe, dock erhåller tullförvalt., der han ej är beslagare, dubbel lott emot en hvar af de andra. Är beslag verkställt af uppsyningsman å tulljakt eller patrullslup med biträde af besättning, får besättningen $\frac{2}{3}$, uppsyningsman $\frac{1}{3}$; har någon annan än tjensteman vid ortens tullkammare eller uppsyningsman å tulljakt ensam gjort beslaget, erhålle ensam hela beslagarelotten. 32. Så snart anhållne varor blifvit värderade, eger beslagaren rätt att emot borgen förskottsvis af tullmed-

294

len utbekomma sin andel af varornas värde, hvarom ansökning med behörig borgesskrift inlemnas till tullkammaren. 33. Den som upptäcker att utländska tillverkningar blifvit hallstämplade såsom finska eller ock med tullstämpel falskeligen försedde, njute, när den angifne till förbrytelsen lagligen varder förvunnen, af allmänna medel en belöning af 300 Rb. s:r jemte beslagareandelen i gods och böter.

Kap. V. *Hvad godsegare vid angifning och förtullning af utländska varor hafva att iakttaga.* 35. Sist inom 6 dagar, sedan märkrulla af skepparen blifvit ingifven eller ingifvas bordt, bör godsegaren på en gång till tullk. på lossningsorten tvefaldt ingifva tydlig, med ordning författad, egenhändigt undertecknad inlaga, upptagande skepparens och fartygets namn samt allt inkommet gods till dess rätta namn och art, antal och belopp i finskt mått, mål eller vigt och i hvad kärl eller omslag godset är inlagdt, jemte märken och nummer. Gods, som i handel vanligen föryttras efter stycketal, mål eller mått, men bör förtullas efter vigt, bör i inlagan utföras efter denna tvåfaldiga beräkningsgrund. 36. Öfver gods, som förtullas efter viss procent af värdet, bör inlemnas tvefaldt en särskild, egenhändigt underskrifven, tydligt affattad förteckning, deri alla sådana varor, i ett sammanhang och utan blandning med andra, till deras rätta namn, art och beskaffenhet samt stycketal, mått, mål och vigt med noggrannhet äro upptagne efter det pris, som på hvarje vara belöper sig, då det ifrån sista afsändningsorten afgick. Egaren vare skyldig, om så fordras, framte faktura eller andra laggilda bevis för riktigheten af värdet. Har skepparen inkommit med spanmål, salt eller annat löst inlastadt gods, för att inhemta ordres för vidare resa, och vill sedan qvarstadna, får egaren dröja 10 dagar med sin inlaga, sedan märkrullan i laga ordning blifvit aflemnad. 37. Är egaren ej sjelf närvarande när gods utlastas och förtullas skall, fullgöre hans ombud hvad iakttagas bör. Inlaga om alster och råämnen, droguer och preparater skall dock undertecknas af den person sjelf, för hvars räkning godset inkommit, och i hans frånvaro endast af den, som hans rörelse efter tillstånd eller på eget ansvar före-

295

står. Bor egaren annorstädes, må tullkammaren, med iakttagande af nödig kontroll vid godsets utlemnande, emottaga inlaga, undertecknad af ombud, som skriftlig, behörigen bevitnad fullmakt aflemnar. 38. Egaren åligger jemte angifningsinlaga inlemna en noggrann förteckning, tvefaldt, öfver inkomna böcker, ritningar, geografiska kartor, planer m. m. Tullkammaren förfare enl. reglem. Med balar, kistor, innehållande vetenskapliga effekter för Alex.-universitetet och dess professorer förhållas efter särskilt stadgande. Resande, som för eget bruk medför böcker och får dem behålla, skall, jemte tvefald förteckning, afgifva sådan skriftlig förbindelse, som i 28 § af förordn. af d. 14 Okt. 1829 om censur och bokhandel stadgas. 39. Uteblifver egare öfver stadgad tid med angifningsinlaga, erlägge, innan godset utlemnas, 1 procent af dess värde enl. fakturapris eller efter hvad godsegaren under edsförpligtelse uppgifver. Kan egaren, i brist på faktura, ej uppgifva priset, bör han sådant under edsförpl. i inlagan anmäla, då varorna böra genast i packhuset öppnas, af tulltjensteman upptecknas och vägas eller mätas och tullavgifterna derefter beräknas. Försummas en sådan anmälan, gälde förenämnde 1 proc. 40. Stiger gods öfver det i inlagan uppgifna antal, mått, mål och vikt, bör ej för öfverskott af 10 proc. eller derunder någon förhöjning i tull betalas; för hvad öfver 10 proc. är, beräknas dubbel tull och om öfverskottet går till 25 pr., bötes derjemte $\frac{1}{4}$ af det oangifna godsets behörigen bestämda värde. 41. Angifver någon sämre eller med lägre tull belagd vara, af enahanda art med den verkliga, som är bättre och drager högre tull, erlägge dubbel tull efter hvad för den rätta är utsatt. Har felaktighet i fakturan förorsakat den oriktiga angifningen, betalas de högsta enkla tullavgifter. 42. Är styckegods angifvet under orätt namn och af helt annat slag, eller kommer förbjudet gods under annat namn till uppgifven egare, som ej sedan angifver hvad sålunda blifvit infördt; vare godset förverkadt och egaren och skepparen, ifall åtal emot honom enligt seglationsordningen eger rum, tilltalade för godsets olofliga införsel. Säger egaren det utan hans vetskap vara honom tillsändt, bevise med giltiga

296

handlingar; kan ej full bevisning åstadkommas, betyge edligen, att han hvarken för egen eller andras räkning införskrifvit eller låtit införskrifva godset, ej heller blifvit anmodad att detsamma emottaga, eller eger om godsets införande någon kännedom. Gitter han gå en sådan ed, vare ifrån ansvar fri, godset endast förverkadt. 43. Den, genom hvars åtgärd felaktig angifning blifvit upptäckt och rättelse vunnen, njute $\frac{1}{4}$ af den tillökning, som genom förhöjd tullafgift deraf inflyter, samt beslagareandel i böter och förbrutet gods eller dess värde. 44. Skulle bland angifvet gods, i samma kärl eller omslag, finnas förtegad vara af annat slag, än inlagan anger, vare denna och den angifna varan förverkadt och ansvares för den förtegade varan såsom för oloflig införsel, så framt ej bevisas kan att den utan hans vetskap inkommit, då endast den förtegade är förverkadt. 45. Samma angifningssätt m. m. gäller för varor, som landvägen inkomma öfver Torneå och vintertid öfver Alands haf. 46. Egare vare berättigad att, innan tullklarering hinner gå för sig, utfå sådana varor, som äro underkastade läkning och förskämning, sedan mätning och probering föregått, och egaren hos tullkammaren nedsatt det belopp i pengar, som tullk. på grund af angifningsinlagan bestämmer. Egare må äfven, innan tull erlägges, låta efter erhållen frisedel, lossa ända till hälften spanmåls- och saltladdning, som ej är ämnad till nederlag. Vidare lossning får ej ske, innan tull och andra afgifter äro betalda. För alla andra varor böra tull- och andra afgifter vara fullt erlagda, innan de till egaren utlemnas. Kopparmynt får af någon egare i tulluppbörd ej öfver en rubel emottagas. 47. Inom 30 dagar, sedan märkrulla bordt inlemnas, böra alla tullafgifter och umgälder för fartyg vara betalda och varorna uttagna ifrån packhus, vid förpliktelse för egaren af 50 proc. tullförhöjning, om något häraf försummas. Häriifrån undantages endast, om något naturhinder fördröjt lossningen; äfven när fartyg med löst inlastadt gods inkommer för att inhemta närmare order, får, om fartyget kvarstadnar, fördröjas 4 dagar utöfver utsatt tid med lossningen. 48. Har man betalt några afgifter högre än vederbordt och vid tullkammaren vunnit rättelse,

297

återsöke dem inom natt och år uti G. T. Direktionen; försummas tiden, vare ens rätt försutten. 49. Är någon vara genom tillfällighet så skadad, att egaren ej anser den kunna draga utsatt tull, anmäle derom hos tullkammaren och låte, så fort ske kan, värderingsmän under edsförpliktelse bestämma den skadade varans värde och tillika utsätta gångbara värdet för dylik oskadad vara. Instrumentet bör fordernast inlemnas till tullkammaren, hvilken eger att, efter föregången kungörelse, försälja varan på auktion. Tull beräknas efter auktionsprisets förhållande till en dylik oskadad varas gångbara pris. Försummar egaren det nyss sagda, betalas full tull, i fall han ej vill öfvergifva varan, hvilket han bör hos tullk. skriftligen tillkännagifva, då varan hemfaller kronan. 50. Dröjer egaren med angifning och förtullning öfver 2 mån., skall af godset så mycket offentligen försäljas, som svarar emot tull och andra afgifter. Upptäckes förbjudet gods, förhålles efter 42. Anmäler och återbegär icke egaren återstoden inom natt och år, hemfalle den kronan. 51. Egare, som införskrifver varor ifrån utrikes ort och vill undvika det äfventyr, som kunde inträffa genom skepparens uraktlåtenhet, genom missändningar och andra oförutsedda omständigheter, ege rätt att, innan skepparens ankomst till finsk ort, inlemna till tullk. på lossningsorten en tvefaldig förteckning på varorna. Ena ex. skickas efter föregången anteckning med första post till G. T. Direkt., det andra, med påtecknad bevis om ingifningsdagen, återlemnas åt egaren. När godsegare fullgjort sitt och företer vid domstol laglig utredning, vare ej lofgifvet, på denna förteckning uppfördt gods förverkadt, om det ock ifrån skepparens märkrulla vore utlemnadt.

Kap. VI. *Om varors transporterande inrikes, landvägen eller å insjöar, samt om förpassningar.* 52. Transportering af gods må ske med iakttagande af hvad här stadgas. 53. Obehindradt må inhemska alster, tillverkningar och varor, utom bränvin, äfvenså husgerådssaker och flyttgods transporteras — stempelbara tillverkningar i hela stycken eller kvantiteter utöfver behovet böra vara hallstämplade. 54. Oinskränkt transportfrihet tillkommer äfven allt utländskt tullfritt gods och lofgif-

298

vet, då det pröfvas ej öfverstiga husbehofvet, eller öfverstiger af rom och arack tillsamm. 30 kann., kaffe 100 skålp., toppsocker 200 sk., vin af alla slag till 30 kann., bomullsgarn 30 skålp., kardustobak 50 skålp. 55. Vill någon ifrån sjöstad låta transportera större qvantiteter, anmäle sig hos tullk. sjelf eller genom ombud genom tvefald af honom undertecknad inlaga till erhållande af förpassning. Uti inlagan skall uppges varornas belopp, kärl, omslag, märke, nummer, om sådana finnas, lägenheten, ort och person dit de sändas, med hvad stämpel stämpelbara varor äro försedda; dessutom bör med bevis ifrån tullk., der utländskt gods blifvit förtulladt, styrkas med hvilket fartyg och skeppare godset inom 2 år dessförinnan inkommit. Angifvas de af en annan, än den för hvars räkning de inkommit, bör förra egarens försäljningsräkning eller öfverlåtelsebevis inlemnas, och deri upptages namnet på skeppet och skepparen och tiden då de förtullats. Sådana intyg böra, om så fordras, med ed bestyrkas. 56. Är allt detta fullgjordt, ege tullk. efter föregången visitation å ena exemplaret af inlagan, som till afsändaren återställes, teckna förpassning, hvilken bör innehålla en viss, efter afståndet lämpad tid, utöfver hvilken den ej är gällande. 57. Afsändes med samma forman, eller å flera lass i samma transport varor till flera personer, i skilda kärl eller omslag, och sammanlagda beloppet öfverstiger det i 54 uppgifna, bör förpassning tagas, men bevis öfver godsets förtullning och tiden, när det infördes, behöfs då ej. 58. Afsändes ej förpassadt gods, bör förpassn. inom 8 dagar till tullk. återlemnas, vid bot af 6 Rb. S:r hvarje gång, att delas emellan kronan och angifvaren. 59. Då losgifna varor, i större mängd än 54 tillåter, afgå ifrån uppstad eller marknadsplats, må, i stället för förpassning, med godset sändas förra egarens af tvenne välkända personer bevittnade försäljningsräkning, hvilken, derest egaren ej medföljer, bör fullständigt upptaga hvar och till hvem godset föres. Uppstår fråga om en sådan räkning, bör utgifvaren om så fordras med ed bekräfta riktigheten deraf. Räkningen gälle dock ej som förpassning längre tid, än som för afståndet pröfvas nödigt; är tiden öfverskriden,

299

anses transporten oförpassad. 60. Dessa dokumenter böra nödvändigt åtfölja godset. Anträffas varutransporter utan förpassning eller försäljningsräkning, eller vägrar forman genast framvisa den, vare godset anhållet och målet förvises till laga domstol. Saknas förpassning eller räkning, böte egaren eller afsändaren ifrån 5 till 25 Rb. och formannen, om han ej står under afsändarens lydno, för saknad förpassn. eller räkn. eller för sin vägran att förete den hvarje gång 5 Rb. Böterna böra betalas innan godset återlemnas samt delas jemnt emellan kronan och anklagaren. 61. Lofgifvet stämpelbart, men ostämplat och förbjudet gods i oförpassad fora är förbrutet jemte dragare och redskap, som tillhöra egare eller afsändare, hvilka jemte medbrottsliga straffas för oloflig införsel. Innehåller foran utländskt gods af annat slag eller mer än förpassningen upptager, förhålles enl. 40. 41. 42. ofvanföre. 62. Från tullk. förpassad varutransport kan äfven förändra destinationsort och föras inom Finland, så länge förpassn. är gällande. Forslas den utöfver tiden, utan att laga hinder förorsakat dröjsmål, anses den för oförpassad. 63. Bränvin, dock endast 30 kannor, får forslas å kustorter, på landsväg, i skärgård och på insjöar. Femtio verst och längre ifrån saltsjö kan hur stor qvantitet som helst framforslas (undantag Systerbäcks gevärsfabrik). Transporteras mera än 30 kannor bränvin inom 50 verst ifrån saltsjö, bör egaren förse det med bevis, att det är i Finland tillverkadt. I stad begäres bevis af Magistraten, på landet af kronobetjente att bränvinet tillhör egaren och är finsk tillverkning. Försummas detta, så är bränvin, dragare och forslingsredskap förbrutne. Egare eller afsändare ansvare dessutom för oloflig införsel, i fall han ej kan bevisa det vara finsk produkt. Någondera af dem, äfvensom formannen, i fall han ej står under afsändarens husbondevälde, böte dessutom för saknad förpassning 5 till 25 Rb. och formannen hvarje gång 5 Rb. till tveskiftes emellan kronan och angifvaren. 64. Enahanda rätt gälle äfven för bränvin, som efter oloflig införsel och verkstäldt beslag blifvit å öppen auktion till förbrukning inom Finland försäldt och inom ett år derefter till annan finsk ort

300

varder transporteradt. Sådant bränvin får ej oförpassadt åfsändas öfver 30 kannor. 65. Finnes inom 50 verst ifrån saltsjö bränvin upplagdt i strandbodas, lador och andra olämpliga ställen, vare förverkadt och egaren förfallen till ansvar för oloflig införsel, om ej bränvinets finska ursprung lagligen kan bevisas. 66. Förpaktare af bränvinsförsäljningen på fästningar åligger äfven styrka bränvinets finska ursprung. 67. Om transport till och ifrån Ryssland stadgas i förordningen af den 7 Juni 1835. 68. Förfalskning af förpassning och medbrottslighet deri straffas efter allmän lag. Godset sålunda förpassadt, vare förverkadt; om det hunnit förskingras, hafve den brottslige förverkadt dess värde; kan ej värdet bestämmas, plikte ifrån 200 till 500 Rb. till delning emellan kronan och angifvaren.

Kap. VII. *Om nederlag och hvad dervid iakttagas bör.* 69. Handlande och trafikerande i stapelstäder ege rätt att upplägga salt och omalen spanmål under nederlagsfrihet, d. ä. rättighet att ifrån utrikes ort med inhemska fartyg införa och magasinera utl. varor utan erläggande af införseltull och andra afgifter, förr än varan till förbrukning uttages, eller ock att kunna, fria ifrån tullumgälder, åter utföra varorna till utrikes ort. Denna nederlagsfrihet är för salt fortfarande, men spanmåln bör inom 3 års förlopp ovilkorligen förtullas, vid äfventyr af förhöjning enl. 47. 70. Uti Wiborg, Helsingfors, Åbo, G:la Karleby och Uleåborg får dessutom kreditupplag begagnas för vissa uti en, kungörelsen af den 12 1835 åtföljande tabell upptagne varor, med hvilkas förtullning få anstå ett år. Tullafgifterna böra dock vid varornas uttagning erläggas enligt vid denna tid gällande taxa och till tullf. för hans besvär erläggas 1 proc. För salt och spanmål beräknas ingen procent. 71. Vid godsets anmälan till uppläggande på nederlag iakttages vid dess angifning hvad 35 stadgar. Uppgifve dock egaren dess värde efter faktura eller under edsförpliktelse, om annat än salt och spanmål upplägges. Mindre än hela kolli eller fulla fastager må ej af någon slags vara på nederlag emottagas. 72. Till förvaring af nederlagsgods får egaren begagna egna laggilda magasinier eller källrar, med blott en ingång och 3 lås,

301

hvertill tullförvaltaren, en magistratsperson och egaren hafva hvar sin nyckel. Toma, vattenfyllda kärl eller annat gods få ej förvaras i nederlagsmagasinet. Godsegaren bör sörja om behörig vård och eger begära besigtning derå när han bäst finner. 73. Må ansökning göras hos G. T. Direktion, om godsegaren vill hålla salt eller spanmål på nederlag i fartyg utan att lossas. 74. Uttagning af gods ifrån nederlag bör ske genom en tvefald inlaga till tullk., upptagande i öfverensstämmighet med ofvannämnde tabell beloppet, som skall uttagas. Förtulladt gods får ej i nederlagsmagasinet kvarlemnas. 75. Om nederlagssalt eller spanmål utföres till Ryssland, bör egaren inom 6 månader inkomma till aflastningstullk. med bevis ifrån den tullk. der det lossats; om till utrikes ort, så inom samma tid bevis af rysk konsul, notarius publicus eller annan lokal auktoritet. Försummas utan laga hinder sådana bevis, erlägga egaren eller afsändaren införseltull, hvarföre förbindelse vid godsets utförande bör inlemnas till tullkammaren. 76. På salt och spanmål, som förtullas, afdrages 2 proc., på vin och spirituosa och sirap 3 pr. i läkage, om de varit minst 3 månader på nederlag. För annan förminskning eller förskämning är egaren ensam ansvarig, och får dock erlägga fulla tullafgiften för det belopp, som enligt räkenskaperna bordt finnas. I fall af eldsvåda, som af egaren ej vållats, åtnjute frihet ifrån tullafgifter. Skadas endast godset genom eldsvåda förhållles efter 49. 77. Man får öfverlåta sitt nederlagsgods åt en annan, och inlemne derom till tullk. en tvefald inlaga med uppgift på varan och dess belopp, märke, nummer. Ena exemplaret, till innehållet erkänt genom den nya egarens påskrift, återställes till förra innehafvaren, med anteckning af datum. Derefter inträder den nya egaren i den förres rättigheter och skyldigheter.

○ Kap. VIII. *Om städernas ständiga salt Nederlag.* 78. Årligen bör inhemtas en viss kvantitet salt till hvarje stapelstad, i fall ej behållning ifrån ena året gör att en mindre mängd är nog, och ett gifvet quantum bör alltid finnas på nederlag i magasinet, der annat nederlagsgods ej finnes.

302

Förteckning på den påhjudna årliga saltimporten och det ständiga saltnederlaget i Finland.

Städernas namn.	Årlig im- port i t.r.	Ständigt nederlag.	Städernas namn.	Årlig im- port i t.r.	Ständigt nederlag.
Torneå . . .	750	150	Raumo . . .	750	150
Uleåborg . .	3600	720	Nystad . . .	750	150
Brahestad . .	1800	360	Åbo	13100	2650
Gamla Karleby	2000	400	Ekenäs . . .	750	150
Jakobstad . .	1750	500	Helsingfors . .	5000	1000
Nykarleby . .	700	140	Borgå	750	150
Wasa	1200	240	Lovisa	4500	660
Kaskö	700	140	Fredrikshamn .	3000	600
Christinestad .	1000	200	Wiborg	7500	1500
Björneborg . .	2000	400			

Vederbörande guvernör i samråd med städernas magistrater och trafikerande må fördela omnämnde nederlagssalt emellan handlande och skeppsredare. 79. Nederlagssalt får ej, utan vederbörligt tillstånd af guvernören, förtullas och utlemnas, i sådant fall bör dock genast annat salt införskrifvas och uppläggas på nederlag. Har salt länge legat på nederlag och derigenom intorkat och försämrats, ifylle egaren bristen, och i sednare fallet bör han i föreskrifven ordning aftulla saltet och införskrifva annat i stället. 80. Om ständigt nederlagssalt genom arf eller konkurs tillfaller någon, vare berättigad att detsamma i laga ordning disponera. För gäld får sådant salt ej tillgripas så länge annan egendom finnes. I sådant fall bör handlande och skeppsredare skaffa annat salt.

Kap. IX. *Om tillsyn emot upplag och försäljning samt transporterande af olofligen infördt gods, och huru undersökning och visitation efter sådant gods ske må.* 81. Närmaste tillsyn öfver upplag och försäljning samt transporterande af olofligen infördt gods tillhör fiskalerna. Dessutom ega öfverbetjent vid tullverket, kronofogde

303

och länsman, såsom ock andra för tillfället förordnade personer, och i allmänhet alla tjänstemän, hvilka böra beifra brott och förbrytelser, rätt att anställa undersökning efter slikt gods. 82. Dervid bör förrättningsman, om han ej är å orten allmänt känd, enär sådant äskas, genast förevisa eller uppläsa sin tjänstefullmakt eller förordnande. Äfven åligger honom hafva med sig minst tvenne ojäfviga vittnen och dem till namn och stånd uppgifva. Anställes visitation under bar himmel, å väg, gata eller gård, allmänna platser eller inrikes farleder, må dock godset, utan att vittnen närvara, anhållas och i förvar tagas, men utan rättighet för förrättningsman, att med godset sig hefatta, förr än vittnen hunnit anskaffas. Äfven den, hos hvilken undersökning sker, får tillkalla vittnen, utan att förrättningen för deras utevaro får uppehållas. Vill undersökningsman för tillfället hafva vittnen utsedda af lokal myndighet i stad eller af kronobetjente å landet, må det vid ansvar icke vägras. Åt beslagare, som hos lokalmyndighet eller militärbefälhafvare äskar nödigt manskap eller vakt till beskydd eller biträde, bör sådan utan dröjsmål lemnas. 83. Undersökning efter olofl. infördt gods, anställd af behörig person, får ske: 1) på allmänna platser och vägar, gator, gränder och gårdar, samt insjöar och farleder inom landet; 2) uti hus och boningsrum, på sådana ställen der varutransport finnas hvilande, eller varor till vidare forsling uppläggas; 3) uti sådana hus och boningsrum i skärgård och på landet 10 verst ifrån saltsjön, hvarest gods är upplagdt eller varuupplag förut funnits, under den tid samma person innehåft stället; 4) uti magasiner, källrar, upplagsbodas och uthus hos trafikerande; 5) uti salubod, bodkamrar eller andra rum, der varor bevisligen hållas, eller varu försäljning under samma egares tid bevisligen skett. Slik undersökning får ske endast vid dagsljus, men ej å helgedag eller annan tid på dygnet än ifrån 9 f. m. till 3 e. m. i Nov., Dec., Jan., Febr., ifrån 8 f. m. till 5 e. m. i Mars, Apr., Sept., Okt., ifrån 6 om morgonen till 8 om aftonen i de öfriga månaderna. Undersökning under bar himmel kan dock ske när som helst, utom under pågående gudstjenst. 84. Hos mar-

304

ketentare ega fiskaler, krono- och stadsbetjente, med iakttagande af föreskrifter och efter föregången anmälan hos befälet på stället, anställa visitation. Upptäckes dervid öfverträdelse och missbruk, straffes för olofl. införsel efter denna förordning samt för andra förbrytelser efter allmän lag. 85. Allt lurendrejadt och försnilladt gods, som vid undersökning finnes på de i 83. antydda ställen, utom 2) och 4), vare förbrutet och innehafvaren ansvarare efter denna förordning. Finnes äfven i 2) och 4) anförda rum förbjudet och ostämplat gods, nytt och obrukadt, och öfverstiger ej godset egarens vilkor och behof, vare för åtal fri och behålle godset. Hvad af slikt gods utöfver behofvet upptäckes, vare förverkadt, ansvarare ock den brottslige för lurendrejeri eller tullförsnillning. 86. Andra hus och boningsrum, än de redan utmärkta, äro i allmänhet fridlysta. Påyrkar likväl undersökningsman och tror sig kunna bevisa att slikt gods i berörde hus och boningsrum blifvit infördt, må undersökning i föreskrifven ordning ske. 87. Resande, som medför effekter endast till eget behof under resan, är icke, utom vid tull- och gränseplats, underkastad visitation. Anställes sådan af någon anledning i hans åkdon och bland hans effekter, utan att beslag underkastadt gods finnes, böter den sökande 10 till 75 Rb. s:r. 88. Om obehörig person företar sig slik undersökning, straffas han för våld, fridsbrott m. m. Lurendrejadt eller tullförsnilladt gods, som genom en sådan undersökning tages i beslag, är förbrutet; beslagareandela går till de fattiga. 89. Om vid visitation på de i 83. 3) och 5) nämnda ställen olofligen infördt gods icke finnes, böte förrättningsman ifrån 25 till 150 Rb. s:r. Har vid visitation på andra i samma paragraf 83. omnämnda ställen ej träffats på olofligt och beslag underkastadt gods, böte ifrån 10 till 75 Rb. s:r. Men har den person, hos hvilken undersökning sker, förut varit beträdd med lurendrejeri, vare förrättningsman fri, om slikt gods också icke påfinnes. 90. Vid visitation af de i 86. omnämnde rum, om ej lurendrejadt eller tullförsnilladt gods finnes, böte i förhållande till de genomsökta rummen 100 till 500 Rb. s:r och odinarie tjänsteman suspenderas på 3 mån. till ett år, icke ordinarie

305

med att ej få användas i allmänna värf under viss tid ifrån minst 3 mån. till högst ett år. Upptäckes enligt 85. beslag underkastadt, vare förverkadt, och egaren, eller om han blir okänd, den hos hvilken undersökningen skett, ansvarare för lurendrejeri eller tullförsvinnning. 91. Medhar ej förrättningsman ojäfviga vittnen, ej heller uppvisar fullmakt eller förordnande, der sådant bordt ske, böte ifrån 10 till 75 Rb. s:r; för visitation på otillåten tid bötes ifrån 25 till 150 Rb. s:r och straffas dertill ordinarie med suspension ifrån 3 till 9 mån., extra ordinarie med att ej användas i allmänna värf ifrån 3 till 9 månader. Undersökningsman, som sålunda sig felaktigt förhållit, kan för sådant tillfälle, i händelse af våld och oförrätt, ej tilläggas det skydd, som honom eljest såsom beslagare tillkommer. 92. Den som på ofvannämnde sätt förbrutit sig eller varit oberättigad att göra visitation, ege ej anspråk på beslagareandel, utan gånge den till de fattiga i den församling der beslaget skett. 93. Angifves någon, som till lossningshamu eller tullplats kommer, att på sig hafva förstukket gods, bör visitation på honom göras endast af öfverbetjent i vaktstugan eller annat rum, i tvenne vittnens närvaro om han så önskar. På kvinnor göra tvenne kvinnor visitation i öfverbetjents öfvervaro. Upptäckes ej gods, som är beslag underkastadt, böte angifvaren 100 till 200 Rb. s:r och undersökningsman ansvarare för möjligt öfvervåld och oskick. Är person förut beträdd med slika brott, må visitation utan ansvar ske. 94. Tjenstemän, undersökningsman, handräckning och vittnen äro tagna under lagens skydd. Vägras behörig undersökningsman inträde, eller uppehålls eller förhindras han i slik förrättning, bötes 150 Rb. Undersökningsman är fri för tilltal, om ingenting upptäckes. Göres sådant motstånd, att visitation ej kan verkställas, böte den hos hvilken förrättningen var tillämnad 500 Rb., till tveskiftes mellan kronan och angifvaren. 95. Öfverfaller någon de i föregående paragraf nämnde personer med hugg eller slag i eller för förrättningen, eller verkställer med våld oloflig införsel eller transport af varor, eller återtager med fullt våld under beslag anhållet gods, straffas han efter omstän-

306

digheterna med arbete å fästning ifrån 1 till 5 år, svare äfven för sår och slag, oloflig in- och utförsel, om sådan skett. För hot och smädeord bötes efter lag. Gör förrättningsman eller hans följe sjelfva våld, straffas efter lag samt suspension ifrån 1 till 6 mån. Våldför man sig på för tillfället tillkallad militär, straffas efter Krigsartikl. af den 31 Mars 1798 och förordn. af den 7 Okt. 1805. 96. Böter, som enligt 87. 89. 90. 91. och 93. ådömmas, vare målsegandens ensak, utom då målseganden, sjelf brottslig, fälles till ansvar, i hvilket fall böterna tillfalla de fattiga.

Kap. X. *Allmänna stadganden.* 97. Med här utsatta böter förstås alltid Silfver Rubel. 98. Uti mål, angående lurendrejeri och tullförsnillning, får åtal anställas vid domstol och undersökas utan inskränkning af någon viss tid, när skäl och omständigheter yppas. 99. Har någon för brott emot denna förordning blifvit dömd ovärdig att i allmän tjänst vidare nyttjas, eller förlustig medborgerligt förtroende eller burskap, då skall, sedan utslaget derom vunnit laga kraft, dess innehåll kungöras i Finlands Allm. Tidning, hvarom Advokatfiskalen i Tullstyrelsen eger besörja.

Utdrag ur *H. K. Maj:ts Nådiga Seglationsordning af den 2° 1839.*

Anm. Ur denna vidlyftiga förordning vilja vi söka göra ett utdrag endast af det väsendtligaste och för att kunna åstadkomma inbesparing af rum, vilja vi nyttja följande förkortningar: B. för befraktare, R. för redare, Sk. för skeppare, Tk. för tullkammare G.e. för gods-egare.

1 Kap. *Om utrikes sjöfart i allmänhet ifrån och till städerna i Finland.*

Utgående fartyg.

1. Sk., antingen han vill intaga barlast eller gods, anmäla sig hos Tk., uppgifve godset, dess egare och innehåll, om det är vägbart, vågsedlar. Tk. inlemne inlastningssedlar åt den tullbetjent, som kommer att in-

307

lastning bevaka. 2. Lag samma för adeln för inlastning i landthamn; anmälan göres hos Tk. i distriktet, som förordnar om bevakning. 3. Uti nämnde inlastsedlar upptages godset till särskilda slag, stycketal, mått, mål, vikt. Vågbara varor väges på offentlig våg i närvaro af någon tulltjensteman; vågattester utfärdas och underskrifvas af behöriga personer. 4. Intager Sk. gods och seglar lönligen, straffes jemte B. och R., om de äro medbrottslige, med fästning ifrån 6 månader till 3 år, lasten är förverkad eller dess värde i penningar, Sk. och R. gå sina andelar i fartyget förlustige. Seglar Sk. sålunda med barlast, böte 500 Rb. Sk., R. eller B. ansvare för de afgifter, som för fartyget erläggas bordt. 5. Inlastas gods utan inlastningssedel och bevakning, bör Sk. på tillsägelse godset genast upplossa; annars besörje tullkammare derom. Finnes då lofgifna eller förbjudna varor i fartyget insmugna, ansvare både Sk. och G.e. såsom för oloflig utförsel. Bevises dock afsigten ej varit att oangifna utföra dem, böte Sk. och R. eller B., om de deri äro delaktiga, hvar 50 Rb. För intagning af barlast utan tillstånd och bevakning böte Sk. 25 Rb. 6. Då gods på skilda ställen i hamnen inlastas, angifve Sk. hos Tk. innan han förlägger fartyg ifrån ett ställe till annat, vid bot af 10 Rb. 7. Efter slutad lastning skall Sk. till Tk. inlemna af honom underskrifven förteckning på lasten; deri upptages fartygets namn, hemort, destinationsort, besättningen och passagerare. Inhemsk Sk. upptage dessutom ved, tjära och beck för fartygets behof och provision. G.e. inlemne förtullningsinlaga och uppgifve värdet på sådant, som förtullas procentvis af värdet. 8. Sedan alla afgifter äro erlagde, fartygets behöriga dokumenter företedda, äfvenså magistratens inmönstringsbevis öfver besättningen eller folkpass, utfärde Tk. utrikes pass; dervid beräknas ej andra umgälder än dem sporteltaxan i expeditionslösen bestämmer. 9. Vill G.e. någon del af inlastadt gods kvarlemna, anmäle derom skriftligen å Tk., som förordne upplossning under bevakning och teckne på passet hvad som af godset kvarstadnat eller utfärde nytt tullpass. Söke G.e. hos G. T. Dir. hvad han för det upplossade godset utbetalt till Tk. 10.

308

Före afsegling bör slutlig visitation enligt passet, som nu till Sk. lemnas, ske utan rubbning af lasten; äfvenså om alla emottagne passagerare äro anmälda och försedde med nödigt pass. Hindrar motvind eller annat Sk. att afsegla, vare fartyget under bevakning och endast i nödvändiga ärender får Sk. gå eller afsända någon i land. 11. Skeppsfolk och passagerare få ej under eller efter lastning, utan nödtvång, färdas till och ifrån skeppet, innan tullbetjent gifvit tillstånd, vid bot för Sk. 50, för andra 25 Rb., och dubbelt om det sker om natten. Har Sk. befallt någon af sitt folk i land, vare Sk. ensam ansvarig. 12. Om i allmänhet före afseglingen skulle yppas i fartyget insmuget gods, skall Sk. och andra medbrottsliga straffas såsom för oloflig utförsel. Kan Sk. bevisa eller med ed styrka sin okunnighet, böte då endast för vårdslöshet i tillsyn å sitt fartyg ifrån 5 till 20 Rb., godset vare dock förverkadt. Om passagerare ibland sina effekter insmuger förbjudet gods, ansvare passagerare ensam. 13. Emottager Sk. någon oförpassad eller under förevändning att användas i fartygets tjänst, och upptäcker han före afresan, böte Sk. 50 Rb., öfverföres han till fremmande ort, böte Sk. 120, är det en för groft brott angifven eller en missgerningsman, straffas Sk. dessutom efter allm. lag. 14. Innehar Sk. utländskt gods, som enligt tillstånd kommer att utföras, skall det rum, der slikt gods är, med tullsigill förseglas; undantag skeppsprovision, som utländsk Sk. infört och fått till återutförsel upplägga. 15. Afgår Sk. utan pass och utan erlagde umgälder, straffes jemte R. och B. såsom för oloflig utförsel. Kan R. och B. visa det hafva skett utan deras vetskap och genast anmält förhållandet samt erlagt umgälderna, vare fria och godset fritt; Sk. ensam vare för sin förbrytelse ansvarig, och för godsets värde. Afseglar Sk. oförpassad med barlast, böte 200 Rb. och ansvare för umgälderna. 16. Om utklarerad Sk. uti skärgård, olaga hamn eller öppen sjö intager tullbart eller förbjudet gods, vare jemte medbrottsliga ansvarig för oloflig utförsel. Sk. straffas dessutom med arbete å fästning från $\frac{1}{2}$ till 3 år. Lossas sådant utländskt gods, eller provision som skulle utföras, ansvare för oloflig införsel och derjemte straffas

309

som stadgadt är. 17. Vill Sk. intaga lastfyllnad i annan finsk hamn, anmäla å Tk. och uttage för detta hänseende särskild inrikes förpassning. Afgår han i samma ändamål till i vägen liggande utrikes ort, låte för egen säkerhet sådant i passet införa. 18. Anger någon underslef eller olaga lossning och äskar angifvaren lastens lossning och undersökning, ställe borgen för uppkommande kostnader eller nedlägga i Tk. så mycket, som denna pröfvar lastens lossning kosta, samt 50 proc. deröfver. Har fartyget afseglat, men finnes ännu vid angifvelsen inom finskt farvatten, vare det på angifvarens ansvar bragt till närmaste tullkammare, der han fullgöre hvad föreskrifvet är. Tk. gifve handräckning till lossning. Har Tk.föreståndaren skäligen anledning att låta lossa och undersöka en sådan till utrikes ort ämnad laddning, det må ej heller vägras. 19. Finnes underslef, ansvare Sk., R. och B. och njute angifvaren beslagarerätt, men finnes icke, böte angifvaren ifrån 50 till 200 Rb., målsegandens ensäk, ersätte dessutom all kostnad och skada. Har Tk.föreståndaren i sådant fall missbrukat sin tjänst, ersätte då kronan, men den brottslige blifver kronan ansvarig och straffas dessutom för tjänstefel. 20. Utan trängande nöd må ej Sk. i finskt farvatten vika ifrån bestämd farled, eller vid utloppsort segla förbi Tk., ej heller lägga till vid finsk kust, der ej ständig bevakning finnes, vid bot af 500 Rb. Kan dessutom, efter omständigheterna, manas i häkte. 21. Må ej kasta ankare eller uppehålla sig i skärgård vid bot af 50 Rb. 22. Vid anledning till åtal emot Sk. i ofvannämnde fall, skall han, om han ej hunnit utom finskt farvatten, af tulltjensteman m. m. hindras att fortsätta resan. R. och B. må taga en annan Sk., i fall ej laga hinder deremot möter. 23. Skulle efteråt yppas, att Sk. medfört mera eller annat än som blifvit förtulladt och angifvet, ej heller bevisligen intagit det å utrikes ort, och kan detta lagligen utredas, böte Sk. och Godseg. för oloflig utförsel, ansvare ock för godsets värde efter gängse pris till behörig delning. 24. Inhemsk Sk., som med finskt fartyg anländer till utrikes hamn, der rysk konsul finnes, skall genast inställa sig å konsulatet med sin besättning, framte sina

310

dokumenter, anmäla med besättningen möjligen inträffade förändringar, samt om någon rymt, hos konsuln söka biträde till dess återskaffande. Vid afresa skall Sk. ytterligare låta konsuln öfverse besättningen och folkpasset till påskrift förete. Begäre konsulns intyg eller certifikat när fartyget anländt, när det varit färdigt att afsegla, hvad last det intagit, hvart det skall segla, för hvems räkning det afgår. Vid passerande af Helsingör, då lossning och lastning ej sker, bör Sk. för rysk konsul till visering förete endast folk- eller tullpass och fribref. Finnes ej å en ort rysk konsul eller agent, vände sig Sk. till notarius publicus eller annan auktoritet. Kan Sk. vid hemkomsten ej styrka sig hafva behörigen företett sina dokumenter, böte 75 Rb. För uraktlåtenhet i öfrigt af här föreskrifvet, ansvare Sk. enligt särskilda stadganden.

Inkommande fartyg.

25. Inhemsk Sk., som förer finskt fartyg och utrikes inlastar varor på Finland för hela eller någon del af laddningen, uppsatte före afresan märkrulla. Om han varit destinerad till utrikes ort eller någon rysk hamn, men vid ankomsten erhåller ordres från R. & B. att gå till finsk hamn, bör märkrulla uppsättas der ordres erhölls. Skulle Sk. af någon orsak nödgas anlöpa annan utrikes hamn eller redd, och ytterligare intaga varor för Finland, uppsatte äfven öfver dem märkrulla. 26. Märkr. bör upptaga fartygets namn, hemort, byggnadsätt, lästetal, djupgående, destinationsort, besättningens namn, passagerares namn, hemvist, hvarifrån de äro förpassade. Vidare lasten efter dess beskaffenhet. Varor, som lastas löst i fartyget, utföras efter inlastningsortens mått; uppgift om lasten är ställd till någon viss eller om den har att afvakta vidare ordres. Lasten bestyrkes dessutom med konnässement, tullpass eller annat bevis. Vid varor och styckegods, som äro ställda till namngifne egare, upptages hvarje fastage under dess rätta namn, nummer, märke enligt konnäss. Bestämd uppgift bör finnas på sådana fastager, som innehålla viner och spirituosas, tobak, kaffe eller socker, till skillnad från andra, som innehålla styckegods utan specifi-

311

kation. I fall sådana varor i konnäss. äro ställda till ordres eller icke namngifven person eller för Sk:s egen räkning, eller inkommer fartyg med styckegods för att afvakta ordres, böra de å märkr. fullständigt förtecknas till beskaffenhet och mängd, efter inlastningsortens bruk. Innehar Sk. gods till flera finska orter, eller att ifrån utlandet åter utföras, vare omständeligen antecknad och destinationsorten å märkr. utsatt. Dessutom på märkr. förtecknas skeppsprovision till mängd, beskaffenhet, säckar, packor, fat m. m. 27. Märkr. bör Sk. egenhändigt datera och underskrifva samt tvefaldt jemte konnäss. och lastdokumenter inlemna till rysk konsul å orten. Konsuln skall med sigill och påskrift bestyrka märkrullan och utan dröjsmål till Sk. eller dess ombud återställa det påtecknade exemplaret af märkr. och öfriga dokumenter genomdragne och med konsulatets sigill försedde. Det andra exemplaret stannar hos konsuln. Finnes ej rysk konsul, vänder man sig till notarius publ. eller annan auktoritet. Tages vid hemresa ifrån Helsingör kommissionsgods, för att till finsk hamn framföras, medföre konnäss. och anteckne å märkr. och behöfve ej rysk konsuls eller lokalauktoritets påskrift. 28. Behöriga konnäss. böra ovilkorligen åtfölja märkr. 29. Upprättar icke Sk. märkr. på behörig ort och icke iakttagar hvad 26 föreskrifver, utan medför tullbart, på märkr. ej upptaget gods, i värde ifrån 5 till 100 Rb., böte ifrån 25 till 75 Rb.; är godset af högre värde, böte 100—500 Rb. Uppger Sk. ej varueg. namn eller företejer ej konnäss. öfver sådana varor, böte särskilt för oloflig införsel, och varorna äro förbrutne. Inkommer Sk. med i fartyget löst inlastadt gods utan märkr., böte som ofvan, men godset är ej förverkadt, om ej egaren varder förvunnen om brottslighet i saken. 30. Är märkr. oriktig hvad fartyg, besättning och passagerare angår och ej behörigen påtecknad, böte Sk. 75 Rb. 31. Föreger Sk. att märkr. gått förlorad genom olyckshändelse, styrke det lagligen; vare emellertid manad i häkte eller ställe borgen. 32. Sk. å ångfartyg tillåtas tills vidare vid ankomst till finsk Tk. upprätta märkr.; varor behöfva ej vara åtföljda af konnäss. 33. Sk., som utan bevisligt nödtvång tager en annan farled och inlopp,

312

än 117 bestämmer, eller seglar förbi inloppstullk. eller anvisad bevakningsplats, böte 500 Rb. Är Sk. rent af tvungen till afvikelse, anmäla derom vid ankomst skriftligen hos Tk. eller bevakningen och anföre orsakerna, eller böte 50 Rb. 34. Lossas gods, utan trängande nöd, hvarhelst det vara må inom finskt farvatten, innan fartyget kommit under tullbevakning, tages det genast under bevakning och Sk. inmanas i häkte. De egare, som ej kunna misstänkas för delaktighet, få ut de varor, hvilka enligt märkr. och konnäss. funnits uti fartyget orubbade, om ej någon anmärkning föröfrigt förekommer. Det olofligen lossade är ovilkorligen förbrutet och Sk. ansvare för oloflig införsel och straffas med fästning ifrån $\frac{1}{2}$ till 3 år. Har gods hunnit undanskaffas och ej fås till rätta, men är Sk. om brottslighet förvunnen, vare lag samma. Godseg. och R., som öfvertygas om medbrottslighet, ansvare lika med Sk. Andra personer, som ej stå under andras lydno, men öfvertygas om delaktighet, straffas för oloflig införsel. Är godset förskingradt och kan ej värdet bestämmas, böte Sk. och medbrottslige 200—500 Rb. hvar. R., Godseg. och Sk., om han medredare är, hafva förverkat sina andelar i skeppet. 35. Kan Sk. med fulla bevis styrka sin okunnighet om ifrån märkrulla uteslutet, i fartyget inpraktiseradt och lönligen lossadt gods, vare ifrån ofvannämnde ansvar fri, men böte för bristande tillsyn 25—100 Rb. 36. Utan giltig orsak må ej Sk. kasta ankar inom rätta farleden eller uppehålla sig i skärgård. 35. Vid ankomst till inloppsort, der Tk. är, får ej Sk., på ett bösskott när, lägga till land eller brygga, förr än visitation skett, vid bot af 100 Rb. Är då dager och fartyget taget under bevakning, bör Sk., vid bot af 25 Rb., inom 2 timmar infinna sig hos Tk. och aflemna sina handlingar, utan att sig förut annorstädes begifva. Har Sk. ej märkr., afsändes fartyg under bevakning till lossningsort, Sk. manas i häkte eller ställe borgen, lasten förtecknas och värderas, målet företages ofördröjeligen, Sk. dömmes till ansvar, godseg. vare ansedd, allteftersom ansvar å honom hvälfvas kan. 38. Ankommer Sk. nattetid, gånge ej före dager i land; är nödtvång, lägga med sin båt vid tullbryggan och an-

313

måle sig, vid bot af 200 Rb., till undergående af visitation hos vakthafvande tullbetjening. 39. Skeppsfolk och passagerare få ej heller utan tillstånd gå i land, vid bot af 50 Rb. och dubbelt om det sker nattetid. Har sådant skett före bevakningens ankomst, böte Sk. 10—50 Rb. Befaller Sk. någon af sitt folk i land, vare ensam ansvarig. 40. Märkr. bör af Tk. för Sk. uppläsas, hvilken ännu kan anteckna ett och annat gods, som kan vara bortglömdt. Genom sin underskrift i vittnens närvaro erkänner Sk. sedan, att han ej har vidare att tillägga. Har gods genom hafveri gått förloradt, anmäl Sk. sådant sjelfmant. Passagerare må vid märkr. uppläsande, eller före visitation, anmäla det tullbara gods, som de hafva under sin vård. 41. Afseglar Sk. ifrån inloppsort till hamn, der Tk. är, skall märkr. förseglad lemnas åt honom, luckor och tillgångar förseglas, om sådant lämpligen kan ske; T.betjente kan också åtfölja, om Tk. finner nödigt. 42. Såsom 37. 38. 39. får ingen utan yttersta nödtvång gå i land. 43. Vill R. och B., sedan fullständig märkr. blifvit aflemnad, förändra fartygets resa till Finsk, Rysk eller utländsk hamn, ege rätt dertill och anmäla sig derom skriftligen hos Tk., hvilken då anställer visitation, återställer handlingarne, tecknar på märkr. fartygets destinationsort, förseglar märkr., sätter tullbetjent med, förseglar luckorna. Fartyg med löst inlastadt gods må utan visitation expedieras. Båk- och lotsafgifter böra dock erläggas. 44. Är gods intaget för flera finska städers räkning, lastas och tullas på hvarje ort hvad dit är ämnadt. På första anlöpningsort bör dock hela laddningen angifvas och visiteras; bevis meddelas på hvarje ort huru mycket der qvarstannar. 45. Under fortsättning af resan iakttaga hvad 37 föreskrifver, ingifve den förseglade märkr., ege ej rätt att mera göra några tilllägg. 46. lika med 37. 38. 39. 40. 47. Anträffas under lossning förbjudet, ej ibland annat instucket gods, ansvare Sk., om han ej kan värja sig. Upptäckes tullbart, ifrån märkr. utlemnadt gods, ansvare egaren för oloflig införsel och Sk. som 29 stadgar. Kan Sk. sin okunnighet derom fullt styrka, vare ifrån ansvar fri; böte dock, om värdet går öfver 50 Rb., för vårdslös

314

tillsyn 10—50 Rb. för förbjuden och hälften för tullbar vara. Godset är förverkadt och förbrytaren, om han upptäcker, lagligen ansedd. 48. Af samma innehåll som 44 i Lurendr. Förordn. Är Sk. skyldig, ansvare enl. 28. och 29 i denna förordning. Passagerare ansvare ensam för oangifvet och förbjudet gods, som finnes instuckat i hans effekter. 49. Har Sk. intagit och å märkr. upptagit varor till namngifven känd person, som ej eger rätt att införskrifva sådana, eller för apothekares räkning andra varor än de ega rätt att införskrifva, vare godset förverkadt, och Sk., om han öfvertygas hafva känt författningarne, böte 75 Rb. Är egaren okänd och kan ej framskaffas, ansvare Sk. som för oloflig införsel. Gitter ej den namngifna egaren värja sig, ansvare för godsets olofliga införsel. 50. Har Sk. försummat å märkr. upptaga tullfritt gods, böte 10 Rb. Böcker och vetenskapliga effekter anmälas till granskning hos Censurkomitén. 51. Är skeppsprovision upptagen högre än författningarne medgifva, så bör för öfverskott utöfver 10 proc. vanlig tull betalas, för derutöfver erlägges dubbel afgift, för ett öfverskott af 25 proc. eller mera, erlägges dessutom $\frac{1}{4}$ af värdet. Bränvin utöfver fastställd provision är förbjudet och förbrutet. Underlåter Tullförvaltaren att taga bränvinet i beslag och tilltala Sk., vare Sk. fri, men Tullförvaltaren ansvarig. 52. Innan frisedel erhållits, får gods ifrån fartyg ej föras, ej heller under sjelfva lossningen döljas eller undansmygas, vid ansvar af oloflig införsel. Är sålunda undansmuget gods förskingradt och kan ej värdet bestämmas, böte egare och Sk. 200—500 Rb. 53. Saknas vid visitation eller lossning gods, som enligt dokumenterna bordt vara inkommet, och Sk. ej med giltiga skäl eller med ed styrker, att det af särskild anledning ej blifvit på inlastningsorten intaget, eller genom olyckshändelser gått förloradt eller lönligen ifrån fartyget lossats, vare Sk. ansvarig för godsets värde i reda pengar, böte dertill för oloflig införsel; men kan han värja sig, vare ifrån ansvar fri, böte dock för vårdslöshet vid märkr. upprättande, fördröjd anmälan af sjöskada och vårdslös tillsyn 10—50 Rb. 54. Inhemsk Sk., som förer finskt fartyg och är till finsk hamn destinerad, får ej medföra

315

och till återutförelse anmäla förbjudet gods, om han ej med pass, certeparti, konnäss. och märkr. kan styrka, att han med sådant, på viss man stäldt gods (dock icke bränvin) ämnar fullfölja samma resa till nämnde utländska hamn. Sker ej detta, vare godset förbrutet, och Sk. ansvarare för oloflig införelse. Införer Sk. förbjudet gods och det på märkr. upptagit, och bevises det hafva skett af okunnighet att godset varit förbjudet, vare ifrån ansvar fri, men godset förbrutet. 55. Om Sk., som är destinerad ifrån en utländsk hamn till en annan, under resan får ordres att gå till finsk hamn, och har till införelse förbjudna varor samt sådant anmält hos Tk. och på märkr. upptagit, vare för åtal fri och Tk. tage vård om godset. Vill egaren godset utföra, anmäl sig hos Tk. och uppgifve orten. Anmäler sig icke egaren inom 6 mån. eller vill han ej godset utföra, hemfalle kronan. 56. Angår utländsk Sk. med utl. fartyg, som vid ankomst bör uppsätta samt jemte bilbref och sjöpass till Tk. inlemna märkr. på svenska författad eller öfversatt. 57. Af provision får utländsk Sk. ingenting föryttra eller föra i land, utan att förtulla. 58. Utl. fartyg, som ej är försedt med bilbref och sjöpass eller andra giltiga handlingar, skall genast återförvisas. Är någon af handlingarne falsk, vare skepp och gods taget i beslag och skepparen ställd under tilltal. 59. Gods, som, enligt produktplakatet af 1724, får med fremmande fartyg införas, och kommer ifrån Europa och Levanten, skall vara stäldt till viss person och åtföljdt af konnäss., annars blir fartyget afvisadt, sedan skepps-umgälderna blifvit erlagda. Med löst inlastadt gods, som kommer utan viss bestämmelse, skall Sk. anmäla sig hos något handelshus i staden, som ansvarar för lastens klarering och för umgälderna. Varor af hvad slag som helst, som komma ifrån länder utom Europa, kunna vara ställda till ordres, under vilkor, som för lastens klarering nu äro bestämda. 60. Medhar utl. Sk. förbjudet gods af sitt lands alster, teckne det då å märkr. och angifve det till återutförelse, annars hemfalle kronan; men är det bränvin, vare förbrutet och Sk. ansvarare som för oloflig införelse. 61. För hvarje sjöman, som utländsk Sk., efter anmälan å sjömanshuset, fått hyra,

316

nedsätta i sjömanshuset 144 Rb. såsom borgen för dess återsändande inom viss tid. Magistratens pass för sådant sjöfolk skall Tk. företes, innan fartyget får afsegla. 62. Alla öfriga punkter i denna förordning gälle äfven för utländska Sk. 63. Sk., inhemsk eller utl., som för storm, sjöskada eller behof af lifsmedel eller nödiga effekter för fartyget eller annan giltig orsak inlöper i finsk hamn, utan att vara dit destinerad, må, efter afgifvande af märkr. och nödiga dokumenter, lossa större eller mindre del och till fyllnad intaga till utförsel lofgifna varor, utan att behöfva betala tull för mera än lossadt och inlastadt blifvit. För fartyget betalas dock fulla umgälder. Inlöper han af nämnde orsaker i hamn, der särskild bevakning är anordnad, eller till någon af Ålands Tk., anmäle sig hos tulltjensteman. Behöfver han lifsmedel, tage in tullfritt och låte anteckna på märkr. beloppet. Andra varor få ej inlastas, ej heller några varor lossas, om ej sjöskada dertill vållat. 64. När fartyg, inhemskt eller utl., å finsk kust strandat och ej utan lossning kommer ifrån grund, bör Sk., sedan han ordnat om bergning, genast resa till närmaste sjöstad, der göra sin sjöförklaring samt skriftligen anmäla sig hos Tk. och lemna sina dokumenter, äfvenså, så fort ske kan, protokoll öfver sjöförklaringen. Sker strandning i Ålands skärgård, anmäle sig hos domaren eller vid rådstufvurätt i närmaste sjöstad, och iakttaga hvad föreskrifvet är. Försumlighet häri, utan giltiga skäl, bötes med 75 Rb. 65. Tk. förordnar om bevakning af strandadt fartyg; dess last skall, om den är lossad, i närvaro af Sk. och godseg. eller dess ombud förtecknas och blifva under Tk. vård, tills den varder utförd eller förtullad. För varor, bergade å utl. fartyg, hvilka ej åter utföras, beräknas tull utan förhöjning. Till införsel förbjudna varor, om ej egaren söker särskildt tillstånd att införa dem, hemfalle kronan. Lag samma med förbjudna varor, bergade ifrån inhemskt, till utrikes ort förpassadt fartyg. Begäres strandadt gods till försäljning, göre Tk. anmälan derom hos G. T. Dir. 66. Har strandadt gods, före eller efter bevakning, af Sk. eller egare, eller på deras föranstaltande, olofligen blifvit affördt eller förskingradt, gånge efter 34. Hafva fremmande, utan

317

Sk. och egarens vetskap, tillgripit sådant, vare förbrytarena förfallne till ansvar efter allmän lag. 67. Förekommer anledning dertill, att strandning skett i afsigt att olofligen införa varor, eller dölja ämnad olaga lossning, eller har Sk. i sådant ändamål öfvergifvit skepp och gods, då tagas de i beslag och målet anmäles, utan dröjsmål, till undersökning. Sk., om han ertappas, manas i häkte. 68. Hvad som godsegare böra iakttaga, med afseende å angifning och förtullning af varor, är i Lurendrejeriförordningen ofvanföre stadgadt.

2 Kap. *Om utrikes sjöfart, särskilt inom Östersjön.* 69. Allmogen, ståndspersoner på landet och städernas handlandeborgare tillåtas, enligt Förordn. af $\frac{2}{14}$ Augusti 1830, att till alla utrikes orter inom Östersjön och Bottniska viken samt hamnarna inom Öresund och Bälterna, till Danska tullplatserna emot Kattegat, tills vidare utföra de finska varor och landtmannaprodukter, som i sagde förordning finnas upptagne. Sådan exporthandel får idkas med farkoster af alla lästetal, däckade eller odäckade. 70. Dock få de icke, städerna till förfång, ifrån städernas egna eller derunder lydande hamnar idka frakthandel, eller för handlandes och trafikerandes räkning några handelsartiklar till utrikes Östersjöhamnar utföra, vid ansvar som för oloflig utförsel, ej heller ifrån utrikes orter till Finland införa utl. gods, eller taga frakt på Finland, vid ansvar af oloflig införsel. De öfriga paragraferna af detta kapitel, likasom om ock hela 3 kap. om *Inrikes sjöfart* vilja vi förbigå, emedan de för den egentliga skeppsredaren, handlanden och skepparen, hvilka hufvudsakligast idka utrikes handel, äro af underordnad vigt. — Af 4 kap., innehållande *Särskilda stadganden*, vilja vi intaga de väsendtligaste paragraferna. 109. Då Sk. af en eller annan anledning är hindrad att sjelf föra befälet, vare styrman, eller den i Sk. ställe är, ansvarig. 110. De till besättningen hörande personer kunna icke i Sk. förbrytelser under tilltal ställas, om ej särskilda orsaker dertill föranleda. 113. Uppsyningsmän och de, som föra tulljakter och patrullslupar, samt andra under tullverket lydande tjänstemän ege i allmänhet rätt att, när och hvarhelst de sådant fordra, anställa visitationer, och Sk. bör, när han under segling

318

i finskt farvatten, genom hissad flagg, vimpel eller skott prejas, dem taga om bord, om ej af storm, hårdt väder eller knapp vind någon olycka för fartvg eller last är att befara. Den som hindrar tullbetjent att sin skyldighet fullgöra, plikte 100 Rb., för hvilkas utbetalande Sk. alltid är ansvarig. 114. Under tullbetjentes tillsyn är lastning och lossning tillåten, hvarje söcknedag i Maj, Juni, Juli, Augusti ifrån 6 om morg. till 8 om aft.; i Mars, April, Sept., Okt. ifrån 7 till 6; i Nov., Dec., Jan. och Febr. ifrån 8 till 4, med en timmas ledighet under middagstiden. Är synnerlig skyndsamhet nödig, sökes af tullförvaltare eller tulltjensteman på stället att få använda flera timmar. 117. Rätta farleder för alla ifrån utrikes ort till Finlands sjö- och stapelstäder kommande och ifrån dem till utrikes ort gående fartyg äro: vid Krosserort eller Ristiniemi till Trångsund och Wiborg; vid Aspö gaddar och båk till Fredrikshamn; vid Orregrund förbi Svartholm till Lovisa; vid Söderskärs båk till Pörtö bevakningsplats och förbi Hacksalo udde till Borgå eller dess hamn Hammars; vid Gråhara båk förbi Sveaborg till Helsingfors; direkte till Hangöudds bevakningsplats och vidare till Ekenäs; vid Utö båk till Fagerholms bevakningsplats, och vidare till Åbo och Nändedal, och sålunda förbi Enskärs båk, norrom Wehaxholmar, direkte till Nystad; öfverom Werknäs udde förbi Niemisandakari eller ock vid Walkiakari båk till Raumo; direkte till Björneborgs hamn Räfsö; emellan Härkmari kase och Torgrund till Christinestad; förbi Skälgrunnet direkte till Kaskö; vid Rönnskärs båk eller Norrskär till Wasa hamn Brändö; förbi Socklot hällar eller Hallbåk, norrom Thorsö, till Nykarleby; vid Messkärs båk förbi Ådö och Gräggö till Jakobsstad; vid Tankar båk förbi Trutklippor till G:la Karleby; förbi Pauhakari holme, förbi Kraseli båk till Brahestad; förbi Marjaniemi båk norrom Karlö till Uleåborg; förbi Malörns båk och Puka holme, på svenska sidan, till Torneå. De, som till och ifrån städerna i Åbo, Nylands och Wiborgs län vilja begagna inre segelleden genom Degerby Tk., hafve rätt dertill; då är till Nystad, Raumo och Björneborg rätta farleden ifrån Degerby, förbi Måsbaga, Fiskö och Jurmo lotsplats; andra tullkammarn å

319

Åland får ej utan trängande nöd anlöpas, utom för dem, som ifrån Aländska hamnar utgå, eller äro dit destinerade. Vid sjöresor till och ifrån svenska hamnar vid Bottniska viken begagnas de dertill mest passande segelleder. 118. Vid resor på Ryssland få städernas större eller mindre fartyg begagna ofvannämnde segelleder eller ock segla inomskärs. 121. Djerfves Sk. ombyta de å förpassning såsom besättning antecknade personer emot andra under de förras namn, eller medför Sk. oförpassad passagerare, böte för hvarje 110 Rb. Lag samma, om Sk. sjelf under fremmande namn utgår. 122. Alla Sk., fremmande, inhemska eller ryska, äro, både vid ut- och ingående, nödsakade att taga lots. De som för storm eller annat nödtvång vika ifrån rätta farled, påkalle lots der den är att tillgå, och begagne den tills de åter kommit till rätta farled eller till inloppsort. Finska och ryska ifrån ryska hamnarne vid Östersjön kommande däckade fartyg skola jemväl bebegagna lots. Fritagne äro 1:o ångbåtar, 2:o alla fartyg, som segla inom skärs emellan Degerby och lossningsort, 3:o finska landtmannafartyg vid utgående ifrån Ålands Tk. och inkommande dit, 4:o alla ryska och finska fartyg, som afgå till ryska kusterna, eller endast segla finska kusterna emellan, äfvensom finska och ryska odäckade skärbåtar. 123. Försummar Sk. att taga lots, då sådant är påbjudet, böte 35 Rb. Hindras lots af storm eller annan giltig orsak, anmäle det Sk. skriftligen, vid bot af 35 Rb. 125. Sk., besättning eller passagerare få ej medhafva tidningar eller bref, utan sådana ifrån R. och B., som för resan äro nödiga. 126. Sk., som för finskt fartyg, bör med sig hemföra finska och ryska sjömän, då han af vederbörande konsul derom anmodas; vägrar han, böte 75 Rb. 127. Bryter någon lås och sigiller till rum, der gods förvaras, straffes, om ej allmän lag om inbrott i afsigt att stjäla kan tillämpas, med 500 Rb. 128. Kan Sk. visa att sigillbrott skett af våda och sjelfmant det genast angifver, vare för sigillbrott fri, men böte för vårdslöshet 25—50 Rb. 129. När slup ifrån brandvaktskepp utskickas, bör Sk. dreja bi, eller med segel och roder lätta slupens prejning, så att dess befälhafvare kan komma om bord. 130. För-

320

falskning eller radering af last- eller andra dokumenter straffas efter allmän lag. Är luren drejeri och tullförskning dermed afsedt, vare godset, eller dess värde, förverkadt. 131. Skeppsfynd eller strandvrak skall sist inom en månad till distriktets Tk. inlemnas, eller underrättelse derom meddelas, vid bot af 10 Rb. och förlust af bergarelön. 133. De handlingar, med hvilka finska fartyg vid utrikes resor skola förses, äro, utom Tk. pass och magistratens folkpass, följande: 1:o *Bilbref*, 2:o *Mätebref*, 3:o *vederbörlig magistrats Certifikat* öfver fartygets byggnadsart, storlek och beskaffenhet. Derigenom skall ock varda styrkt, att fartygets uppgifne redare, enligt ed, är dess rätta egare, att fartyget föres af finsk skeppare, som har borgarerätt, att besättningen, minst till hälften, består af inhemskt sjöfolk. Ett sådant certifikat, om det tillika intygar, att fartyget är byggt på kavel, gäller som helfrihetsbref under utrikes resor för ett år, eller öfver ett år, om resan räcker längre, eller om den företages innan ett år efter certifikatets utfärdande lupit till ända. Eljest bör nytt helfrihetsbref för hvarje år uttagas, om man vill åtnjuta de större förmåner, som åtfölja ett sådant. 134. Landtmannafartyg behöfva ej annat än Tk. pass och af magistraten utfärdadt mätebref. 135. Hvarje fartyg öfver 5 läster skall vara försedt med mätebref. Hvert tionde år eller förr, om det ombygts eller betydligen reparerats, skall det ånyo mätas. 136. Inför skeppsombudsmannen eller magistraten skall Sk. förhyra den besättning han ämnar begagna till utrikes resa samt öfver besättningens inmönstring begära magistratens bevis eller folkpass. Deruti får ej införas andra än välfrejdade personer, som ej äro sökta för gäld eller stå under tilltal för angifne brott. 137. A segelfärdigt skepp må ingen sjöman sedermera för gäld ifrån resan hindras, men hans gods, inom och utom bord, kan tillgripas, ej heller för mindre brott kvarhållas, när Sk. och R. gå för honom i borgen. 138. Återkommen ifrån utrikes resa skall Sk., innan lossning sker, med besättningen anmäla sig hos magistraten, för att afmönstras. 139. Hvilken engång varit till ansvar dömd för brott emot 4. 16. 20. 33. 34. 66. 67. (75. 99. 100.) 127. och andra gången blifver förvunnen, förklaras

321

ovärdig att deltaga i val, eller komma under omröstning till allmänna förrättningar, som fordra medborgerligt förtroende, vare ock förlustig burskap och näringsfrihet. Sk. hafve i sådana fall förverkat rättigheten att föra egna eller andras fartyg till utrikes ort eller ryska hamnar. Sådana utslag skola kungöras i Finl. Allm. Tidn. Mål angående förbrytelser emot Lurendrejeri- och Seglations-Förordningen upptagas och afdömmas, der ej annorlunda stadgadt är, eller saken i anseende till person (frälseman) hör till hofrätt, af rådstufvurätt i tull-distriktet. Sker brott utom distriktet, upptages målet af närmaste rådstufvurätt. Inom Ålands distrikt är häradsrätt i allmänhet behörig domstol. Ändring sökes genom besvär till hofrätt. Med böterna i denna förordning förstås öfverallt Silfver Rubel. De öfriga tullförordningarne angå icke handlande och sjöfarande.

Utdrag ur *Wexel-Stadgan* af den 21 Jan. 1748.

Ehuru vi i förra delen lemnat en temmeligen omständlig upplysning om vaxlar och vaxellagar i allmänhet, vilja vi här upptaga de viktigaste paragrafer, hvilka kunna bilda ett tillägg till läran om vaxlar i förra delen.

II. *Om vaxelgifvaren* (Trassent). 1. Vare skyldig gifva 2:ne vaxelbref af lika innehåll, eller ock flera, och teckna deri om det är 1:sta, 2:dra m. m. Gifves endast ett ex. kallas det *Sola*. 2. Försummar han avisbrevet, då han det i vaxeln lofvat, vare ansvarig för det uppehåll, som deraf kommer. 3. Gifve åt vaxeltagaren, -köparen, särskilt qvitto, då han vaxeln betalar. III. *Om vaxeltagaren* (Remittent). 1. Betale vaxeln genast efter betingad kurs, annars låte trassenten, innan nästa post, protestera emot honom och utsöka vaxelns hufvudstol, protest- och rättegångskostnader. 2. Vill vaxeltagare den slutna vaxeln återgifva, ege ej rätt dertill, om de ej komma öfverens i godo. 3. Skicke med första post den erhållna vaxeln till accept, om ej annorlunda är betingadt. Ege rätt att sälja den, medan den

II.

21

322

på vägen är, blott dess rätta gång med posten ej derigenom förhindras. Åstadkommer försumlighet häri skada, blifve den vexeltagarens. Hindras vexeln i sin gång med posten af oförutsedda olycksfall, vare vexeltagare fri ifrån ansvar. 4. Försummar någon att låta inlösa vexeln på bestämd tid, blir den möjliga skadan den försummandes. 6. Är någon innehafvare af en icke till ordres ställd vaxel, endast såsom ombud, kan remittenten före förfallodagen genom trassenten förbjuda trassaten att utbetala summan till ombudet, men kan ombudet med bref bevisa, att han icke blott är ombud, utan till följe af någon fordran hos remittenten har rätt till den innehafvande vaxelns belopp, då gäller ej sådant förbud utan vaxelinnehafvarens tillstånd. 7. Blir trassaten, förr än dess vaxel accepterats, oförmögen, ege remittenten förmånsrätt framför annan löpande skuld.

IV. *Om vaxelgodkännare* (Acceptant). 1—3. Vägras eller lemnas ofullständig accept, så bör protesteras. 4. Vaxel på 2:ne bolagsmän bör accepteras under bolagets brukliga firma; ställes vaxel först på den ena, så, i dess frånvaro, på den andra, må det godkännas af den närvarande, och vare accepten gilt, som om vaxeln på honom ensam varit ställd. 5. Tillåter någon ställa vaxel på sig för en annans räkning, men i den andras förmögenhet emellertid en förändring inträffar, hafve ej makt sitt tillstånd återtaga, om det ej sker förr än vaxeln hunnit utgifvas. 6. Godkänner hustru eller betjening utan husbondens inför rätta gifna tillstånd, vare ogilt. 7. Vore sista indossaten vid förfallodagen oförmögen, bör acceptanten ej betala åt honom, utan sätta beloppet in hos rätten, hans borgenärer till säkerhet. 8. Acceptanten bör ej inlösa en vaxel före förfalldagen, emedan han, om den sista innehafvaren emellertid gör cession, får betala vaxeln andra gången. 9. Förkommer en accepterad vaxel och erkänner eller öfvertygas acceptanten om sin förbindelse, vare skyldig att betala emot borgen och att den vordne vaxelinnehafvaren inom bestämd tid skaffar honom af vederbörande amortiseringsbevis af den förkomna vaxeln samt håller honom skadeslös för möjlig kostnad och skada. 10. Har trassenten kommit på obestånd, eger ej trassaten

323

rätt att, för ersättning, hålla sig till indossenterna eller remittenterna, utan till trassenten ensam. V. *Om vaxelinnehafvaren.* 1. Bör ej försumma presentera vaxeln i tid; kan ej tvingas att åtaga sig bestyret med en vaxel, men bör ock då med nästa post återsända vaxeln. 3. Egen eller egen trasserad vaxel behöfver ej af första innehafvaren upptes till accept, men sätter han den i rörelse, så bör den andra eller tredje inneh. göra det. 4. Kan ej acceptanten betala fullt, tages emot hvad man kan få och protesteras för resten. 5. 6. 7. 8. finnas i förra delen. 9. Får innehafvaren af en protesterad vaxel pant till sin säkerhet och blir den pantgifvande oförmögen, göra sig först betald af panten till kapital, ränta och kostnader; blifver något deröfver, nedsätte i rätten till förmån för andra borgenärer. Lag samma om vaxelinnehafvaren hafver af trassenten gods och varor, på hvilka han godkänt och betalt trassentens vaxel på sig. VI. *Om vaxelgodkännande under protest,* eller detsamma som intervention. 3. Af flera, som erbjuda intervention, emottages främst betalning af den som vill göra det till trassentens heder, om ej någon adressat uttryckligen är anvisad på vaxeln. VII. *Om vaxelöfverlåtare (Indossent).* 1. Den, åt hvilken vaxeln öfverlåtes (indossat), får samma pligter och skyldigheter som indossenten. I indosseringen bör upptagas: till hvem, huru värdet är erlagdt, år och dag samt underskrift. 3. Fel i indosseringen stannar den felande till last. Om trassaten acceptert Priman, men Sekundan är oriktigt öfverlåten, behöfver han ej inlösa den, innan Tertian kommer felfritt indosserad, eller vaxelinnehafvaren borgar för vaxelns riktighet. VIII. *Om uppskofs- (respit-, nåde-) dagar.* Datovexlar 6 dag., men sightvexlar hafva inga. 4. Kommer vaxeln efter förfallodagen, njute ej flere respitdagar än som återstå, räknadt ifrån förfallodagen. IX. *Om protest* (se förra del. pag. 178). X. *Om penningar,* hvarmed vexlar skola betalas. 1. Må ej betalas med smått skiljemynt. 2. Böra betalas i det mynt hvarpå de lyda, om det här är gångbart. XI. *Om utsökning af obetalta, återgångna vexlar.* 1. Får ej fordras mer än hufvudstol, protestkostnader, porto för tvenne bref, der icke bevisligen för flera blifvit be-

324

taldt, provision $\frac{1}{2}$ proc., mäklarearvode $\frac{1}{8}$ proc., ränta 1 proc. i månaden ifrån utgifnings- eller indosseringsdagen. Ricambio (återvexel) betalas efter den kurs, som gällde då vaxeln utgafs, om kursen sedermera sjunkit; har kursen stigit, betalas efter den högre kursen. 2. Vexelinnehafvaren får söka sin betalning hos sina öfvermän, dock nerifrån uppåt. Inom ett dygn efter åtkomsten af en protesterad vaxel bör innehafvaren kungöra det sin man och söka betalning. 3. Om en på landet boende utfärdat en vaxel, som kommit med protest tillbaka, är han, efter stämning, skyldig svara för Borgmästare och Råd i den stad, der han vaxeln sålt. 4. Är någon tvungen lagsöka sin man inför rätta, gånge då till Borgmästare och Råd, vise der fram den gjorda protesten eller den protesterade vaxeln. Pröfvar då rätten hans talan ostridig, tillhållé då svaranden att antingen nedsätta penningar hos rätten eller borgen eller pant. Vill eller kan han ej fullgöra något deraf, blifve sjelf borgen med sin person; sedan bör rätten sjelfva saken företaga och å nästa rådstufvudag den till dom förbjelpa, hvilken skall efterkommas och fullgöras. Den sakfällde ege dock rätt vädja till hofrätt, men käranden tage icke dess mindre hvad honom tilldömdt är emot borgen. XII. *Om Mäklare.* Ej må mäklare sluta vaxel i sitt namn och till sitt ombud.

Bolag. (Hand. Balk. Kap. XV.)

1. Vill någon ingå bolag, skall afhandling derom ske skriftligen och vilkoren tydligen nämnas. Hvarje bolag, som består af flera eller andra personer än de som i firman namngifne äro, skall inom tre mån. efter dess upprättande vid vite af 300 Rdr B:ko, angifvarens ensak, hos magistraten i staden och häradsrätten på landet skriftligen uppgifva namnen, hvilken anmälan upptages i in-teckningsprotokollet. Samma lag vare, när någon ifrån bolaget skiljes, eller någon ny deri intages. Vilja bolagsmän göra ändring i firman eller bolag bryta, skola de genom bref underrätta sina in- och utrikes

325

korrespondenter och kungöra det 3 gånger i tidning. (Kgl. För. 28 Juni 1798). 2. Bolagsmän svare, en för alla och alla för en, för den handel, som för bolaget slutes, 3. likaså för erhållna försträckningar, samt för anförtrodt gods. 4. Bedräglig bolagsman skiljes ifrån bolaget, ersätte skadan och plikte som skadan är till. 5. Sker bolaget skada genom någon bolagsmans försumlighet eller vårdslöshet, rätte den åter upp. 6. Vill bolagsman sätta annan i sitt ställe, eller taga annan med sig i sin del, fordras dertill de öfrigas samtycke. 7. Vill någon å sattan stämmodag vid bolag skiljas, eller nytt aftal göra, kungöre det med vittnen 3 mån. förut. (I manufakturverk och fabriker tillåtes ingen utbrytning, dock vare ingen förment att sälja sin andel, sedan den först blifvit de öfriga intressenterna hembjuden. Hafva inrättningens föreståndare och de flesta intressenterna, till verkets fortsättande, påjudit ett visst sammanskott, men en eller flera af delegarena, ehuru derom behörigen kungjord, brister i dess fullgörande, vare förlustig sin andel i verket och dit förut inbetalté medel, att tillfalla de öfriga, som med verkets upprätthållande oförtrotet fortfara, så framt annan öfverenskommelse i godo icke träffas. Kgl. Manuf. priv. 29 Maj 1739). 8. Då bolag skiljes, skall allt upptecknas och, sedan gäld är gulden, skiftas, och tage hvar sin del så i ledt som ljuft. 9. Tränger bolagsman afstå sin egendom för gäld, tråde målsegande i hans ställe, om de öfriga ej vilja lösa hans andel. 10. Dör han före stämmodag, måge ej hans arfvingar bolaget rifva. 11. Dör den som mera för dess snille och kunskaper än för inlagda penningar är i bolaget intagen, må ej hans arfvingar träda i hans rätt och ställe, utan bolagets samtycke.

Om Skeppares Bokföring.

Till en sådan bokföring äro följande böcker nödvändiga: 1) *Memorial* (kladd eller fickbok), 2) *Folkbok*, 3) *Skeppets Kontobok* (Hufvudbok), 4) *Brefkopiebok*.

326

Uti *Memorialn* upptecknas på hvarje plats i dess myntsort hvad för skeppet eller åt besättningen utbetalas, de remisser och vaxlar, som inskickas till rederiet eller till af rederiet bestämda hus, samt hvad man uppbär antingen af kommissionären eller för frakt eller för af skepparen sjelf sålda varor i kontanter eller vaxlar. Med ett ord, den måste med nödiga biomständigheter upptaga hvarje affär, hvarigenom för fartyget ett skuld- eller fordringsförhållande uppstår, för hvilket skepparen är skyldig redogöra, och hänvisar till de räkningars nummer, hvilka utgöra verifikationer eller bevis för utbetalningarne. — Uti *Folkboken* får en hvar af besättningen sitt särskildta konto, på hvilket man ifrån memorialn inför hvad som utbetalas åt eller utlägges för en hvar af besättningen. För att undvika obehagligt krångel med besättningen, om någon af dem ville bestrida någon eller några i hans debet stående poster, är rådligt att en hvar af besättningen derjemte har sin kontrabok, uti hvilken hvarje post i hans närvaro införes. — Uti *fartygets Kontobok* bildar man för fartyget ett särskildt Konto med Debet- och Kreditsida, eller en Konto Kurant för hvarje plats. På venstra eller debetsidan inför man ifrån memorialn allt det, för hvilket fartyget på hvarje plats är belastadt. På kredit- eller högra sidan inför man hvad man uppburit af kommissionären, eller för frakt, eller för sjelf sålda varor. På hvarje plats skall skeppets Konto eller Konto Kuranter avslutas, hvilket sker på det sättet, att debetsidan adderas för sig och kreditsidan för sig. Om den sednare sidans summa är större, så skrives öfverskottet, hvarmed den öfversjuter debetsidan, till jemnkning under den sista posten på debetsidan med orden: *An Saldo mig till last*, och de nu öfverensstämmande summorna utföras. Skulle debetsidans summa vara större, så skulle dess öfverskott till jemnande föras på kreditsidan med orden: *Per Saldo mig till godo*, d. ä. skepparen har att fordra denna summa hos fartygets redare. På följande plats öppnas åter ett särskildt Konto och förfäres på samma sätt. Äro tvenne på hvarandra påföljande platsers myntsort lika, så brukar man öfverföra den förra platsens öfverskott i kredit på den följande platsen. För

327

vår del skulle vi anse icke blott lämpligt, men framför allt rättvist, att öfverskottet ifrån ena orten skulle förvandlas till den följande platsens myntsort efter den kurs, som då gäller emellan dessa orter, eller efter det pris, som skepparen får därför på den följande platsen, och införa beloppet i kredit af fartygets konto för denna följande plats. Derigenom skulle skepparen befrias ifrån en orättvis förlust, hvaraf han kan drabbas, om redaren beräknar sådana platsöfverskott efter en godtycklig kurs; äfven skulle den sista afräkningen betydligt förenklas, i det endast den sista platsens öfverskott, såsom ett slutresultat af alla platser, behöfde upptagas i afräkningen.

Hemkommen uppgör skepparen konto kuranten emellan rederiet och sig sjelf, der han debiterar rederiet för sin månadshyra och för hvad han för öfrigt af sina sportlar kan hafva innestående, eller möjliga platsbrister, och krediterar det för de platsöfverskott, som stadnat honom till last. De fremmande myntsorterna evalveras till silfverrublar, rättvisast efter en medelkurs. Hvardera sidan summeras för sig. Debetsidans öfverskott utvisar skepparens fordran hos rederiet, creditsidans hans skuld till detsamma.

Brefkopiabok. Uti denna afskrifvas eller kopieras alla bref, som skepparen skrifver till redare, kommissionärer, befraktare eller andra personer. Deri kan äfven afskrifvas hvarje vaxel, som remitteras. I allmänhet borde skeppare göra sig till en regel, att ifrån hvarje ort, der han kommer att vistas någon längre tid, skriva tvenne bref till rederiet; det första eller s. k. ankomstbrevet, några dagar efter skeppets ankomst, med underrättelse om resans förlopp, utsigterna för lastens försäljning, hvilka och till hvilket pris frakter erbjudas m. m. Är lasten såld och innehafves fraktlast, samt har större eller mindre del af frakten influtit, så böra penningarne till rederiet insändas. Det andra eller s. k. afseglingsbrevet bör innehålla: berättelse om lossningens och lastningens förlopp, kort redovisning för de å orten uppburna och använda penningarne, uppgift på det belopp, som till en hvar af besättningen utgifvits, underrättelse när fartyget kan blifva segelfärdigt,

328

upplysning om besättningens helsotillstånd och förhållande jemte andra meddelanden, som kunna intressera rederiet. Vid reparation af liden skada uppstå förhållanden, som göra en tätare skriftvexling med rederiet samt med andra i fartyg och last delaktiga personer af nöden.

Såsom ett nödvändigt vilkor för en skeppare är att kunna, åtminstone på eget modersmål, framställa sina tankar med det sammanhang och den klarhet, att man ej behöfver vara villrådig om hvad han egentligen åsyftar. Skepparen bör hafva god vilja att, då något af vigt inträffar, genast underrätta redaren derom, ty vårdslöshet i sådana fall kan ofta tillskynda redaren betydliga förluster. Dessutom göra uteblifvandet af underrettelser redaren villrådig i sina afsigter med skeppet och ofta har en sådan försumlighet vållat skepparens skiljande ifrån befälet.

För att åskådliggöra ofvanstående förklaringar angående bokföringen, vilja vi här nedanføre anföra ett bokhålleri för ett skepp, som ifrån X. afgår till Marseille, derifrån till Jaffa, vidare till Falmouth för ordres, så till Limerick och derifrån hem.

Memorialn och folkboken vilja vi ej utföra i dess helhet, emedan några exempel kunna vara nog att gifva tillräckligt begrepp om deras förande.

För folkbokens debet hafva vi linierat tvenne penningekolumner, den första för införande af de fremmande myntsorterna och en annan, i hvilken vid afräkningen, då redaren bestämmer kursen, deras motsvarande belopp i silfver rublar införes.

329

*Memorial för Barkskeppet Solide ifrån X.,
börjad den 12 September 1852.*

		I Helsingör.			
1852		Barkskeppet Solide	Kredit.		
Sept.	12	Per Uppburit af Sal. Holms enka et Schirbeck	Rbdlr	782	72
		Skeppet Solide	Debet		
,,	12	An Utbetalt skeppsklareringsräkn. n:o 1	Rbd.	153	73
,,	13	,, Utbetalt för diverse proviant n:o 2	,,	506	81
,,	,,	,, Betalt åt följande af besättningen:			
		åt Styrman Robert Ljung .	Rbd. 16. 48		
		,, Konstapel Joh. Holm . . .	,, 10. 36		
		,, Timmerman M. Lund . . .	,, 10. 48		
		,, Båtsman Kr. Blomberg . . .	,, 9. 24		
		,, Matrosen E. Roos	,, 8. 60		
		,, R. Blomqvist	,, 7. 48		
		,, J. Engman	,, 6. 24		
		,, K. Holmqvist	,, 7. 48		
		,, Jungman Edvard Nyman . . .	,, 5. 24		
		,, Aug. Blom	,, 3. 12		
		,, Kocken G. Walin	,, 4. 10		
		,, Kajutv. E. Brander	,, 1. 48		
				90	46
		I Marseille.			
		— — — — —			
		— — — — —			

330

<i>Debet.</i>		<i>Barkskeppet</i> Styrman ROBERT			
1852		I Helsingör.		Rub.	k.
Sept.	13	An Uppburit kontant . . . Rbdlr	16 48	12	71
		I Marseille.			
Dec.	16	An Uppburit kontant . . . Francs	15 20	3	80
1853					
Febr	10	„ Kontant „	50 80	12	70
		I Jaffa.			
Mars	15	An Kontant Turk. Piaster	30 —	1	80
		I Limerick.			
Aug.	3	An Kontant Pd Sterl.	4 10	28	35
Sept	3	„ Utbetalt sjömanshusafgift för honom		1	59
„	„	„ Saldo att fordra		83	5
		S:r Rb.		144	—

<i>Debet.</i>		<i>Skeppet Solides</i> Skeppet Solide			
1852			Rbdlr	sk.	
Sept	12	An Betalt skeppsklarering n:o 1.	153	73	
„	13	„ Uppköpt proviant enl. n:o 2.	506	81	
„	„	„ Utbetalt kontant åt folket	90	46	
„	„	„ Saldo mig till last	31	64	
			Rbdlr	782	72

331

Solides Folkbok.

LJUNG

Kredit.

		Rub.	k.
1853			
Sept	3 Per förtjent månadshyra ifrån den 3 September 1852 till samma dag 1853, eller för 12 månader à 12 Rb.	144	—
		<hr/>	
		S:r Rb.	144 —

Konto-Bok.

i Helsingör 1852.

Kredit.

		Rub.	k.
1852			
Sept	12 Per uppburit af Sal. Holms Enka et Schirbeck	782	72
		<hr/>	
		Rbdlr	782 72

332

Debet.

Skeppet Solide

1852			Franc	c.
Dec. 15	An Afsändt en vaxel till Sal. Holms Enka et Schierbeck à B:ko mark 1170 à 187½		2193	75
" "	" Mätarelön för spirorna		10	—
" 16	" Betalt kontant åt folket		100	—
1853				
Jan. 14	" Drifvarräkning, beck och beccakning n:is 3. 4.		312	25
Febr 1	" 2 tunnor kött, 2 tr fläsk, kokhusräkning n:is 5. 6.		302	—
" 10	" Bagareräkning n:o 7. Grönsaker		210	—
" "	" Mäklareräkning n:o 8		595	50
" "	" En resa till Cetta att söka frakt		40	—
" "	" Min kaplake		1000	—
" "	" Landgångspengar		175	—
" "	" Kontant till folket		541	10
" 12	" Boxeringsbåt ut till sjöss		20	—
" "	" An Saldo mig till last		45	40
			Francs	5545

Debet.

Skeppet Solide

1853			Piaster	p.
Mars 15	An Konsulräkning n:o 9. 6 dal. à 23½ piast.		141	—
" "	" Doktors räkning n:o 10 för kocken		62	—
" "	" Skeppshandlarräkning n:o 11		1360	—
" "	" 40 st. lastkorgar à 1½ piaster		60	—
" 25	" En man för tolkning under hela tiden		100	—
" "	" Hamnkaptensräkning n:o 12		123	—
" "	" Kontant åt folket		200	—
" "	" Landgångspengar		80	—
" "	" Postporto		8	—
" "	" Discont, afdrag af frakten 5 prc. = 8 Pd à 110		880	—
" "	" Remittert till Rew et Rescott 100 Pd à 110		11000	—
" "	" Min kaplake 5 prc. af 152 Pd = 7 Pd 12 sh. à 110		836	—
" "	" An Saldo öfverblefna 25 pundstycken à 110		2750	—
			Turk. Piast.	17600

333

i Marseille 1852—1853.

Kredit.

1852			Franc	c.
Dec.	2	Per Sält spiror och ärämnen 21 kubik meter 503 kub. cent. à 53 fr. per kub. met.	1140	—
"	"	" Sält 37 dussin spakämnen à 5 fr. . . .	185	—
"	15	" Sält 32 toma tjärtunnor à 1½ fr. . . .	48	—
"	"	" " 3 tunnor tjära à 24 fr.	72	—
"	"	" Uppburit af Hrr Gover et Co.	4100	—
			Francs 5545 —	

i Jaffa 1853.

Kredit.

1853			Piaster	p.
Mars	4	Per Uppburit frakten af Hrr Sursok et Frères, Pd 160 à 110 Turk. Piast. pr Pd . . .	17600	—
			Turk. Piast. 17600 —	

334

Debet.

Skeppet Solide

1853		Pd.	sh.	p.	
Juni	24	An Kustlast ifrån Falmouth	6	—	—
Aug.	3	„ Bagarräkning n:o 13	7	2	2
„	„	„ Slagtarräkning n:o 14	7	6	4
„	„	„ Salt fläsk och kött n:o 15	24	6	2
„	„	„ Skeppshandlarräkning n:o 16	40	—	—
„	„	„ Ryska konsulatet n:o 17	2	6	2
„	„	„ Segelduks- och trossräkning n:o 18	30	7	4
„	„	„ Kontant åt folket	45	—	5
„	„	„ Landgångspengar	4	10	—
„	„	„ Min kaplake 5 pr. af Pd 753. 11. 2.	37	13	7
„	„	„ Halfva gratifikation åt mig	6	—	—
„	„	„ Afsändt en vaxel till Rew Prescott i London	300	—	—
„	„	„ Afsändt en vaxel för Patron B:s räkning till G. Smith i London	266	—	—
„	„	„ An Saldo mig till last	1	19	—
		Pd	778	11	2

Debet.

Skeppet Solide

1853		Rbdlr	sk.
Aug.	13	An Skeppsräkning n:o 19	80 36
„	„	„ Proviant n:o 20	40 12
		Rbdlr	120 48

Debet.

Rederiet för Barkskeppet

1853		Rub.	k.
Aug.	13	An Mig till godo i Helsingör 128 Rbdlr 48 sk. à 71 kop.	85 55
Sept	3	„ Månadshyra ifrån den 3 Sept. 1852 till d. 3 Sept. 1853 eller för 12 mån. à 20 Rb.	240 —
„	„	„ Sjömanshusavgift för hela besättningen	20 21
„	„	„ Doktors arvode	2 20
		S:r Rb.	347 96

335

i Limerick 1853.

Kredit.

1853			Pd	sh.	p.
Juni 24	Per	Öfverblefna pengar ifrån Jaffa	25	—	—
Aug. 1	„	Frakt för 2349 Qvarter hvete à 7 sh. per qvarter Pd 822. 6. 6			
		Discont (afdrag) och mäk- lare 10 prc. 82. 5. 1			
		Netto 740. 1. 5			
		Gratifikation 12. „ „			
		8½ qv. skämdt, half frakt 1. 9. 9			
		753. 11. 2	753	11	2
			Pd	778	11 2

i Helsingör 1853.

Kredit.

1853			Rbdlr	sk.
Aug. 13	Per	Saldo mig till godo	120	48
			Rbdlr	120 48

Solide i X.

Kredit.

1852			Rub.	k.
Sept 13	Per	Mig till last i Helsingör Rbd. 31. 64 à 71 k.	22	48
1853				
Febr 12	„	Mig till last i Marseille Fr. 45. 40 à 25 k.	11	35
Aug. 3	„	Mig till last i Limerick Pd 1. 19 sh. à 6. 30	12	28
Sept 3	„	Sjömanshusafgift för mig	3	50
„	„	Per Saldo mig till godo	298	35
		S:r Rb.	347	96

336

Schema till redovisning af, åt besättningen, utgifna penningar, af hvilken redaren genast kan finna huru mycket en hvar på hvarje plats uppburit och huru mycket på hvarje plats in summa blifvit utgifvet åt folket.

	<i>Helsingör.</i>		<i>Marseille.</i>		<i>Jaffa.</i>		<i>Limerick.</i>		
	Rbdlr	sk.	Francs	c.	T.Piast.	para	Pd	sh.	p.
Styrman Rob. Ljung	16	48	66	—	30	—	4	10	—
Konstapel Johan Holm	10	36	44	10	20	—	5	10	5
Timmerm. M. Lund	10	48	60	30	20	—	4	10	—
Båtsm. Kr. Blomberg	9	24	55	40	15	—	4	18	—
Matros. Er. Roos	8	60	58	50	20	—	5	2	—
„ R. Blomqvist	7	48	59	60	20	—	4	10	—
„ J. Engman	6	24	57	10	—	—	4	10	—
„ K. Holmqvist	7	48	56	10	30	—	3	—	—
Jungm. Edv. Nyman	5	24	48	—	15	—	3	10	—
„ Aug. Blom	3	12	44	—	—	—	2	—	—
Kocken G. Wallin	4	10	40	—	20	—	2	—	—
Kajutv. E. Brander	1	48	32	—	10	—	1	—	—
	90	46	621	10	200	—	45	—	5

337

Tillägg.

Tabell, utvisande en Rubels tillväxt under en tid af 1 till och med 25 år, med ränta på ränta, enligt följande procenter. -

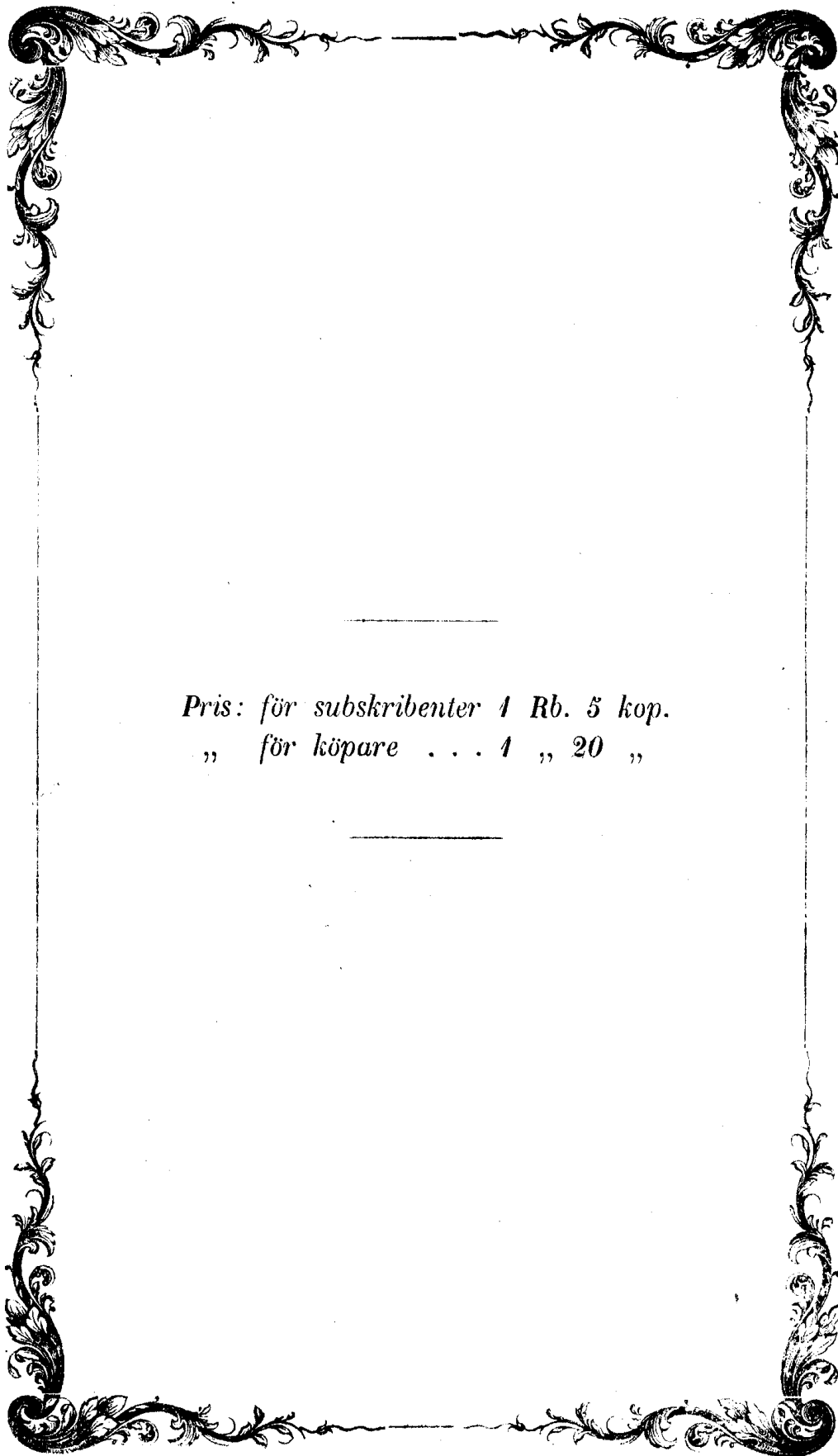
År.	4 $\frac{0}{0}$	4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$	5 $\frac{0}{0}$	5 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{0}$	6 $\frac{0}{0}$
1	1,04	1,045	1,05	1,055	1,06
2	1,0816	1,092	1,1025	1,113	1,1236
3	1,1249	1,1413	1,1576	1,1742	1,1191
4	1,1699	1,1925	1,2155	1,2388	1,2625
5	1,2167	1,2462	1,2763	1,307	1,3382
6	1,2648	1,3023	1,3401	1,3788	1,4185
7	1,3159	1,3609	1,4071	1,4547	1,5036
8	1,3687	1,4221	1,4775	1,5347	1,5938
9	1,4232	1,4861	1,5513	1,6191	1,6895
10	1,4802	1,553	1,6289	1,7082	1,7908
11	1,5394	1,6229	1,7103	1,8021	1,8983
12	1,601	1,6959	1,7959	1,9024	2,0122
13	1,665	1,7722	1,8856	2,0058	2,1329
14	1,7317	1,8519	1,9799	2,2161	2,2609
15	1,8009	1,9353	2,0789	2,2325	2,3966
16	1,873	2,0224	2,1829	2,3553	2,5404
17	1,9434	2,1134	2,292	2,4848	2,6928
18	2,0258	2,2085	2,4066	2,6215	2,8543
19	2,1068	2,3079	2,527	2,7657	3,0256
20	2,1911	2,4118	2,6533	2,9178	3,2071
21	2,2788	2,5203	2,786	3,0783	3,3936
22	2,3699	2,6337	2,9253	3,2475	3,6035
23	2,4647	2,7522	3,0715	3,4262	3,8198
24	2,6658	2,8761	3,2251	3,6146	4,0489
25	2,7725	3,0055	3,3864	3,8134	4,2915

Tabell, utvisande hafveriers klassifikation och repartition uti åtskilliga länder och orter i allmänna fall. *)

Länder och orter.	Skador										Omkostnader i mellanliggande hamn.						Värden, som deltaga i Hafveri-gross.
	Å gods som kastas öfver bord och å det som der-vid skadas.	Förlust af frakt på gods som kastas eller genom kastning skadas.	På Casco						För in- och utklarering, protest och andra afgifter.	För lossning, lastning och magasinshyra.	I nödhamn.	Under embargo.	Skeppar. och be-sättn. kost- och månadspenningar.	När skepp och gods åtskiljas, t. ex. bergarelön.	Förlust på såldt gods till hafveriets eller bodmeriets betäckande.		
Belgien ¹⁾ (Antwerpen)	H. gross	H. gross	H. gross	H. part.	H. part.	H. part.	H. part.	H. part.	H. part.	H. part.	H. part.	H. part.	H. part.	H. part.	H. part.	H. gross	Laddn. hela, fartygets ²⁾ och fraktens halva värde.
Danmark (och Norge)	d:o	d:o	d:o	H. gross	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	Laddn. och fartygets hela värde samt $\frac{2}{3}$ af frakten.
England	d:o	d:o	d:o	H. part.	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	Laddn. ³⁾ och fartyget ⁴⁾ samt netto-frakt.
Frankrike ¹⁾	d:o	d:o	d:o	H. part.	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	Likasom i Belgien.
Förenta St. i N. Amerika (NewYork)	d:o	d:o	d:o	H. gross	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	Laddn. ⁵⁾ och fartyget ²⁾ och $\frac{3}{4}$ af frakten.
Hamburg	d:o	d:o	d:o	H. part.	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	Laddn. ⁶⁾ , fartyget ²⁾ och frakten.
Holland	d:o	d:o	d:o	H. gross	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	Likasom i Hamburg.
Italien (Livorno)	d:o	d:o	d:o	H. part.	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	Som i Belgien.
Lübeck	d:o	d:o	d:o	H. gross	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	Som i Hamburg.
Portugal	d:o	d:o	d:o	H. part.	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o
Preussen	d:o	d:o	d:o	H. part.	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o
Ryssland (St Petersburg)	d:o	d:o	d:o	H. part.	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o
Spanien ¹⁾	d:o	d:o	d:o	H. part.	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	Laddn. hela, fartygets halva värde och netto-frakt.
Sverige (och Finland)	d:o	d:o	d:o	H. part.	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	Fartyget ⁷⁾ och laddningen ⁷⁾ .

*) Denna tabell är tagen ifrån "Handbok för dem som idka sjöfart och handel af B. M. Ekelund. Åbo 1854."
 **) Dermed förstås våld, som af sjöförare utövas emot fartyg och dess besättning.

¹⁾ Uti Belgien, Frankrike och Spanien hänföres månadshyra och kostpenningar till Hafveri gross, endast då fartyget är månadsvis befraktadt. Spanska sjölagen stadgar intet om kostpenningar.
²⁾ Efter det på destinationsorten eller i nödhamn taxerade värdet med tillägg af fartygets lidna skador, som äro upptagne i H. gross.
³⁾ Värdet på lossningsorten, d. ä. försäljningspriset med adrag af frakt, tull och försäljningskostnader.
⁴⁾ Fartygets värde vut skadans inträffande.
⁵⁾ Frakten med adrag af besättningens månadshyra.
⁶⁾ Faktura-värdet.
⁷⁾ Hafvert V. 3.

Pris: för subskribenter 1 Rb. 5 kop.
„ för köpare . . . 1 „ 20 „